

Devrimci Harekette Reformist Eğilim

Devrimci Harekette Reformist Eğilim

E K S E N Y A Y I N C I L I K

DEVRİMCİ HAREKETTE REFORMİST EĞİLİM

EKSEN YAYINCILIK

Babıali Caddesi, Sıhhiye Apt. 19/11,
Cağaloğlu-İst. Tel: 512 51 46

Baskı: Bizim Ofset
Ağustos 1990 İstanbul

1. Baskı

İÇİNDEKİLER

Herkes Kendi Bayrağı Altına.....	7
Legalizm Cereyanı ve İlegalite.....	16
15-16 Haziran, Sol Hareket ve İşçi Hareketi.....	25
12 Eylül Tahribatı.....	33
SHP Solculuğu.....	38
Ekim İkinci Yılında.....	49
Düzenin Çözumsuzluğu ve Devrimci Sorumluluk.....	58
Devrimci Harekette Reformist Eğilim.....	63
Giriş.....	63
I.Bölüm:	
Ortak Özellik: Teorik siyasi belirsizlik	
Ortak Akıbet: Kendiliğindencilik ve reformizm.....	71
1- Yeni Öncü ve İşçi Dünyası.....	73
2- Özgürlük Dünyası.....	81
3- Demokrat Arkadaş.....	91
4- TKP (B), TDKP, Emegın Bayrağı vb.....	98
II.Bölüm: "Demokrasi Mücadelesi": İktidar Perspektifinin Yitirildiğı Alan.....	108
A-Demokrasi mücadelesi ve demokratik devrim tezi. 108	
B-Reformist eğilimin temsilcileri ve "Demokrasi Mücadelesi".....	117
III. Bölüm: Politikada reformizm: 12 Eylül	
Muhalefet Platformu.....	123
Kürt Ulusal Sorunu.....	130
Düzen ve Devrim.....	137
Ekim Üçüncü Yılında.....	145
Birlik Sorunu.....	158
Devrim Ülkesi ve Çocukluk Hastalıkları.....	167
Devrimci Yükseliş ve Devrimci Perspektif.....	175
Reformizm ve Devrim.....	184
EKLER:	
Yeni Ekimler İçin.....	195

HERKES KENDİ BAYRAĞI ALTINA!

Türkiye'de, mevcut toplumsal ve siyasal sisteme karşı mücadele eden tüm siyasal hareketler, gruplar ve partiler bugüne kadar "devrimci-demokrat hareket" genel ifadesi ile tanımlandı ve bu tanım genel bir kabul gördü. Her ne kadar bu siyasal hareketlerin her biri kendini marksist-leninist, kendi dışındakileri ise Marksizmden şöyle veya böyle, şu veya bu ölçüde sapma gösteren akımlar olarak niteleyip adlandırdı ve kimi zaman en ağır şekilde eleştirdiyse de, bu durum yine de "devrimci-demokrat hareket" genel tanımlamasının yaygınlığını, genel kabul görüşünü her hangi bir biçimde etkilemedi.

Bu bir rastlantı değildi. Kendi içinde alabildiğine bir farklılık, çeşitlilik ve zenginlik gösterse bile, en genel planda aynı ideolojik-sınıfsal niteliği taşıyan bir hare-

ketler, gruplar ve partiler toplamının genel ve ortak bir niteliği idi yalnızca. Bu tanım nesnel bir gerçeği, bir genel siyasal sınıf olgusunu anlatıyordu: Küçük-burjuva demokrasisi.

Kısaca, "devrimci-demokrat hareket" tanımı, toplumumuzda küçük-burjuva katmanların gösterdiği çeşitliliği yansıtan bir çeşitlilikteki küçük-burjuva demokrasisinin, yeterince bilincinde olmadan da olsa, kendi genel ve ortak niteliğini dile getirişiydi.

Türkiye'de devrimci siyasal mücadelenin son 20 yılına işte bu "devrimci-demokrat hareket" damgasını vurmuştur. Bir öteki anlatımla, mevcut toplumsal ve siyasal sisteme karşı varolan genel toplumsal muhalefet devrimci siyasal ifadesini devrimci-demokraside bulmuştur. İşçi sınıfının bağımsız siyasal sınıf kimliği kazanamaması koşullarında, devrimci-demokrasi, yalnızca demokratik hedef ve özelemleri değil, sosyalist özelemleri de dile getirmiştir. Bu durum onun uzun yıllar işçi sınıfının dışında, ama işçi sınıfını temsil iddiasıyla siyaset sahnesinde yer almasına yol açmıştır. Gerçekte ise sözkonusu olan çeşitli biçim ve nüanslarıyla küçük-burjuva sosyalizmidir. Teorisi, taktiği, örgüt anlayışı, ve en önemlisi de, sınıfsal bileşimi ve ortamıyla bu böyle olmuştur. Devrimci-demokrasi kendi sınırlı siyasal sınıf hedeflerini (demokrasi ve bağımsızlık), maddi sınıf temelinden koparak bir iyi niyete ve dolayısıyla da bir ütopyaya dönüştürdüğü sosyalizm özlemiyle birlikte ifade etmiş; küçük-burjuva sınıf ufkunun ve ideolojisinin ürünü ve ifadesi bir sosyalizmi proleter sosyalizmi olarak sunmuştur.

*

Devrimci-demokrat hareket genel tanımı içinde ifade edilen küçük-burjuva demokrasisi alabildiğine bir ideolojik-politik çeşitlilik göstermektedir. Bu çeşitlilik, anti-feodal devrimi programının odağına koyanlardan; anti-tekelleşimci devrim savunucularına, modern revizyonist akımla flört edenlerden modern revizyonizm ile aralarına belli sınırlar çekenlere, dar çevrelere dayanan ve maceracı bir

devrim ve mücadele anlayışım esas alanlardan yükseliş dönemlerinde onbinlerce insanı harekete geçirebilenlere kadar, çok geniş bir yelpazede ifadesini bulmaktadır.

Ne var ki bu grupların bazı çok tipik ortak özellikleri de var. Tümü de '60'ların MDD'ci akımından kök alıyor. 20 yıllık evrime rağmen esas olarak işçi hareketinin dışında ve demokratik küçük-burjuva hareketin bağrındalar. En önemlisi de, bütün bu gruplar, Türkiye'nin iktisadi ve toplumsal gelişme düzeyine dair değerlendirmeleri birbirlerinden ne kadar farklı olursa olsun, demokrasi ve bağımsızlık ile "demokratik halk iktidarı" ortak stratejik hedefine sahiptirler. Bir çok konuda kendilerini ve birbirlerini aşan, birbirlerinden alabildiğine farklılaşan bu gruplar, demokrasi ve bağımsızlık hedefine dikkate değer bir tutuculukla bağlı kalıyorlar. Bir rastlantı değil bu; belli bir sınıfsal konumun, belli bir sınıfa özgü özlemlerin, bir siyasal sınıf ufkunun anlatımıdır gerçekte.

Bu ortak stratejik hedefin her gruba göre değişen bir dizi gerekçesi var; ama tümünde ortak olan bir gerçekçe var ki aynı ölçüde dikkate değerdir. Bu ortak gerçekçe, emek-sermaye çelişkisinin henüz yeterince olgunlaşıp tüm topluma damgasını vuramadığı, dolayısıyla da, Türkiye'de proleter nitelikte bir devrimin nesnel olanak ve koşullarının henüz oluşmadığı şeklindedir. Bunun kendisi de bir sınıf konumunun, bir sınıf tutumunun, bir sınıf özlemi ve dileğinin anlatımıdır.

Bu sınıf küçük-burjuvazinin ta kendisidir.

TDKP teorisyenlerine verilen cevapta şunlar söylenmişti: *"Topluma geriden bakmak, toplumsal gelişme düzeyini ve sınıf ilişkilerini geriden tespit etmek demek, proleteriyayı geri görevlere mahkum etmek, dolayısıyla kaçınılmaz ve nesnel olarak, onu reformist burjuvazinin yedeği ya da küçük-burjuva demokrasisinin eklentisi durumuna düşürmek demektir. Önümüzdeki dönemde ideolojik tartışmaların odağını oluşturacak popülist teori ve tahlillerin ve onun bir parçası olan TDKP teori ve tahlillerinin 'Aşıl topuğu' işte asıl buradadır."* (Küçük-Burjuva Popülistizm ve Proleter Sosyalizm, s.117)

Küçük-burjuva demokrasisinin, Türkiye gibi bir ülkede yirmi yıl gibi uzun bir süre boyunca, **proletaryayı geri görevlere mahkum eden teori ve tahlilleriyle devrimci hareket üzerinde tartışmasız bir hakimiyeti nasıl kurabildiği sorusu doğal olarak akla geliyor.**

Marksizmin vurguladığı ve tarihsel tecrübenin hep doğruladığı şudur: geri teoriler genellikle geri toplumsal koşullarda etkili olur. Fakat bu gerçek Türkiye için ancak bir ölçüde geçerli olabilir. 1970'ler Türkiye'si, hiç de küçük-burjuva teori ve tahlillerin devrimci toplumsal muhalefet üzerinde bunca uzun bir süre tartışmasız bir üstünlük kurabilmelerini açıklayacak kadar geri bir ülke değildir. Türkiye'nin nispi geriliği, bunun bir ifadesi olarak, tamamlanmamış bazı burjuva devrim görevlerinin varlığı, küçük-burjuvazinin yaygınlığı bunda önemli nesnel etkenler olmuşlardır kuşkusuz. Ancak bu teori ve tahlillerin Marksizm ve proletarya adına marksist teoriye ve proletarya davasına içtenlikle bağlanan çok sayıda devrimci üzerinde bunca uzun süre etkili olmasında bir dizi başka etken rol oynamış olmalı. Bunların bir kısmı daha önce kamuoyuna sunulan ve *Ekim*'in bu sayısında birinci bölümü yayınlanan "*Yakın Geçmiş Genel Bir Bakış*" yazısında genel çizgileriyle ortaya konmuştur. Onları burda tekrarlamaya gerek yok. Şimdilik onlara eklenecek önemli bir şey de yok.

Bu sorunun cevabı önümüzdeki dönemde yapılacak bilimsel inceleme ve tartışmalarla daha net ve daha kapsamlı verilebilecektir.

*

İçlerinden bazıları etkisi kısa süreli bazı avantajları kullanarak hala "eski kafa" yol almaya çalışıyor olsalar bile, devrimci-demokratik hareket bugün bir yol ayrımına gelmiştir. Genel toplumsal evrim, son yirmi yılın devrimci deneyimi ve işçi hareketinin bugün tartışmaların odağına oturan belirgin gelişimi bu hareketi, küçük-burjuva demokrasisini, bunalıma ve yeni arayışlara itmiştir. 12 Eylül yıkımının ardından başlayan bu arayış süre-

ci, aslında bu **çözülme** ve **yeniden saflaşma** sürecidir. Bu sürecin çeşitlilik gösteren küçük-burjuva demokrasisini hangi muhtemel değişimlere ve evrimlere sokacağı ayrı bir konudur; bazı şeyler söylenebilirse de kesin şeyler söylemek için vakit henüz erkendir. Zira bazı liberal ve troçkist eğilimler daha şimdiden belirginleşip ayrılmış olmakla birlikte, yaşanmış süreçlerin değerlendirmesi ve varılan sonuçların teorik düzeyde ifade edilmesi çabası henüz ilk evrelerindedir. Devrimci-demokrasinin örgütsel dağınıklığı ve bir kısım yönetici güçlerinden tutukluluk nedniyle yoksunluğu, bu değerlendirme çabasının belli ve kesin sonuçlara varmasını geciktirip güçleştiriyor.

Fakat şimdiden kesin olan bir şey var. Bu **çözülme** ve **yeniden saflaşma** süreci **küçük-burjuva demokrasisi** ile **proleter sosyalizminin ayrışmasını**, **popülist teorilerden Marksizm-Leninizme doğru köklü ve kesin bir kopuşu** da içeriyor.

Proletarya hareketinin geleceği açısından olağanüstü bir önem taşıyan bu gelişme daha ilk adımındadır; geçmiş devrimci sürecin hazırladığı, potansiyel olarak biriktirdiği tüm maddi-siyasi güçlerini harekete geçirebilmiş değil henüz. Bu ancak zorlu teorik-pratik mücadeleleri kapsayan bir süreç ile başarılabilir. Bu doğrultuda gösterilecek çabanın başarı düzeyi hakkında şimdiden konuşmak anlamsızdır. Küçük-burjuva demokrasisinin sözde iddia ve idcileri ile gerçek ideolojik-sınıfsal konumu arasındaki uçurum ideolojik mücadele ile sergilenebildiği ve gelişmekte olan militan işçi hareketi içinde maddi-örgütlü bir güç olunabildiği ölçüde, bu kopuş sürecinin devrimci-demokrasinin değişik gruplarının bünyesinde yankı bulacağı, diri, sağlıklı, komünist potansiyel taşıyan unsurları kendine çekeceği kesindir.

Devrimci-demokrasiden proleter sosyalizmine kopuş elverişli maddi koşullarda yaşanmaktadır. Bu elverişli koşullar işçi sınıfı hareketinin belirgin öne çıkışında ve toplum ölçüsünde etki yaratmasında ifadesini bulmaktadır. Buna karşılık, öğrencilerdeki nispi hareketlilik dışında, geçmişte devrimci-demokrasiye geniş bir toplumsal yaşam ortamı sağlayan küçük-burjuvazinin değişik katman-

larında eski mücadele isteği ve coşkusu, eski yoğun örgüt arayışı bugün fazlaca yoktur. Bu olgunun kendisi küçük-burjuva demokrasisini bir dizi sorun ve sıkıntıyla yüzyüze getirecektir.

*

Küçük-burjuva demokrasisinin bundan sonraki evrimi ne olabilir?

Daha önce de belirtildi, bu konuda kesin şeyler söylemek için vakit henüz erken. Yine de tarihsel tecrübeye dayanılarak ve bugün ortaya çıkan bazı ilk belirtiler veri kabul edilerek içlerinden belli kesimlerin muhtemel evrimi hakkında bazı şeyler söylenebilir.

Her şeyden önce şunu belirtmek gerekir: Türkiye kapitalizminin nispi geriliğinde ifadesini bulan toplumsal koşullar, küçük-burjuvazinin sayıca önemli bir tabaka olarak varlığının da ifadesi oluyor. Bu nesnel olgu, küçük-burjuva demokrasisi için hep bir varlık ve yaşam ortamı olacaktır. Burjuva gelişmenin geride bıraktığı görevleri, demokratik ve yurtsever özlemleri kendine program edinen siyaset sahnesinde hep yer alacaktır.

Ne var ki demokrasi ile sosyalizmin ayrışma sürecine girmiş olması, devrimci-demokrasiyi yeni bir dönemin eşiğine getirmiştir. Devrimci-demokrasinin bugüne kadarki varlığı ve mücadelesi, işçi sınıfının kendi bağımsız siyasal sınıf platformuyla siyaset sahnesine çıkamadığı koşullarda yaşandı. Bu önemle vurgulanması gereken bir noktadır. Zira daha önce de belirtildiği gibi, bu durum devrimci-demokrasiyeye sosyalizmin temsilcisi olarak da hareket etme olanağını vermiştir. Bundan böyle, popülizme karşı marksist dünya görüşünün savunulmasının ve işçi hareketinin sosyalist siyasal gelişimi doğrultusunda atılacak ciddi adımların küçük-burjuva demokrasisinde önemli değişimlere yolaçacağı kesindir. Bu, bugüne kadar taşıdığı sosyalist görünümün silinmesi ve demokratik özün giderek daha belirgin bir şekilde ortaya çıkması şeklinde bir evrim olacaktır. Bu durum küçük-burjuva demokrasisinin devrimci siyasal çylemini or-

tadan kaldırmayacaktır; ama onu sosyalist proletarya hareketinin karşısında belli bir tutarsızlığa, gerilemeye ve bazı kesimlerde ise gericileşmeye itecektir.

Bugün devrimci sosyalizmin devrimci demokrasiye karşı yürütmekle yükümlü olduğu ideolojik-politik mücadele, onu yok etmeyi değil, gerçek ideolojik-sınıfsal konumunu açıklığa kavuşturmayı, böylece onun, sosyalizm ve işçi sınıfı adına hareket etme, kendini sosyalist proletaryanın teorisi, taktiği ve örgütü olarak sunma olanaklarını daraltmayı ve ortadan kaldırmayı amaçlar. Bunda başarı sağlanabildiği ölçüde devrimci demokrasi kendi sınıf konumuna ve çizgisine daha açık çekilecek, bu konuda ve çizgide mevcut toplumsal ve siyasal sisteme karşı mücadelesini sürdürdüğü ölçüde, devrimci sosyalizm onu destekleyecektir.

Herkes kendi bayrağı altına! Devrimci demokratik harekete evet, sosyalist görünümlü demokratik özlü harekete hayır! Bu slogan, devrimci sosyalizmin devrimci demokrasiye karşı tutumunu ve görevlerini özetliyor. Bu görevin kolay yerine getirilemeyeceği kesin. Gelişen işçi hareketinin şu dönem için yarattığı elverişli koşullara rağmen, modern revizyonizmin dünya komünist ve işçi hareketinde yarattığı büyük tahribat, çağdaş popülizmin hala süren ideolojik etkinliği, tarihsel evrimin biriktirdiği çeşitli sorunlara çözüm getirmede dünya komünist hareketinin bilinen yetersizliği, Türkiye sol hareketinin olumsuz ideolojik mirası, küçük-burjuva önyargıların muazzam gücü vb. bir dizi etken, komünistlerin önüne hayli zorlu bir süreç koymaktadır.

*

Küçük-burjuva demokrasisinin devrim düşmanı modern revizyonist akımla uzlaşma çizgisi izleyen kesiminin bugünkü durumu ve geleceğe doğru muhtemel evrimi aynı bir konudur. Burada yalnızca, '70'lerin ikinci yarısında modern revizyonizm ile araya belli bir sınır çeken, maoculuğun eleştirisi ile birlikte Marksizme doğru belli mesafeler katettikten sonra tıkanan, 12 Eylül son-

rasında ise hızlı bir çözülüş ve dağılma yaşayan kesimi üzerine bazı şeyler söylenebilir.

Devrimci demokrasinin ileriye doğru evriminin en son sınırlarını yaşamış bu kesim, bu özelliği ile marksist-leninist gelişmeye de kaynaklık etti. Küçük-burjuva demokrasisinden proleter sosyalizmine doğru kopuş halihazırda bu kesimde yaşandı. Fakat ileriye doğru gelişmeyi besleyen bu kesimin geriye kalanı, bugün ideolojik planda geriliyor ve gericileşiyor. Gelişmenin diyalektiği kaçınılmaz mantığını sergiliyor, gelişmeye tepki ve direnç, bu kesimin arta kalanını geriye ve gericileşmeye itiyor.

Toplumun iktisadi, sosyal, siyasal ve entellektüel evrimi bugün bu kesimin geri iktisadi teorileri savunmasını olanaksız kılıyor. Bu kesimdeki gruplar artık, "kapalist Türkiye", "egemen burjuvazi", "sermaye iktidarı", "emek-sermaye temel çelişkisi", "karşı-devrimci orta burjuvazi", "beş milyon işçi" vb. vb. demek durumunda kalıyorlar. Fakat şunu unutuyorlar; bugün terketmek zorunda kaldıkları bütün geri iktisadi teoriler, bugün hala ve üstelik daha katı ve tutucu bir şekilde savundukları küçük-burjuva devrim teorilerine maddi dayanak olmuştur. Yeni iktisadi yapı ve sınıf tahlillerini eski devrim teorileri ile birlikte savunmak, yalnızca yeni bir teorik eklektizmi ifade eder. Daha da önemlisi, ideolojik-politik planda küçük-burjuva sınıf çıkarılarının açık savunucusu durumuna düşmeye yol açar.

Nitekim bu gruplardan birinin şu dönemki teorik çabasını Türkiye'de küçük-burjuvazinin önemini açıklamaya hasretmesi, devrim stratejisine, "devrim tipi ve iktidar sorunu"na ilişkin tezlerini küçük-burjuvazinin durumuna ve sınıf beklentilerine dayandırması tipiktir. Bu şekilde oluşturulmuş tezlere, işçi sınıfının kendi bağımsız siyasal sınıf kimliğinden yoksun olduğu, siyaset sahnesinde burjuva reformizminin yedeği ya da küçük-burjuva demokrasisinin eklentisi olarak rol oynadığı dönemlerdeki bilincini, davranışlarını ve taleplerini ek kanıt olarak göstermeye çalışması, gerçekte, bu grubun teorik sağlığına ve şaşkınlığına olduğu kadar, işçi

sınıfına küçük-burjuva kuyrukçu yaklaşımına da bir kanıttır. Bu grubun bugün yaşamakta olduğu ideolojik evrim iç gelişmelerle kesintiye uğramazsa eğer, karşımıza, küçük-burjuva sınıf çıkarlarını kendine devrim programı edinmiş ve bu ideolojik konuma oturmuş bir grup çıkacaktır.

Teóri ve politika sorunlarında sosyalist iyiniyetin tek başına pek bir şey ifade etmediği, kişiyi ve grupları demokrat konumuna düşmekten alıkoyamadığı iyi bilinmektedir.

Bugün bu kesimdeki gruplarda, bir işçi sınıfı vurgusu ve işçi sınıfına yönelme eğilimi var. Fakat geri iktisadi tahlillerin utangaç terki dışında, eski ideolojik-siyasi çizginin korunuyor ve eski küçük-burjuva devrim teorisinin daha sistemli savunuluyor olması, işçi sınıfı vurgusunu anlamsız, sınıfa bu tür bir yönelimi ise zararlı kılmaktadır. Bu gruplar işçi sınıfına yönelimlerinde belli adımlar atsalar bile, ki bu alanda pek şanslı da görünmüyorlar, bu yalnızca işçi sınıfına küçük-burjuva demokratik bir etkiyi taşımak anlamına gelecektir. işçi sınıfı hareketinin sosyalist siyasal gelişimi ve örgütlenmesi sürecinde bu tür küçük-burjuva etkilere karşı mücadele, proleter sosyalizminin bugünkü önemli görevleri arasındadır.

Ekim 1987

LEGALİZM CEREYANI ve İLLEGALİTE

Günümüz Türkiye'sinde legalizm, bazı devrimci grupların da kapılmış bulunduğu güçlü bir cereyandır.

Burjuva yasalıcılığının kölesi olmak, kendine burjuva siyasal ve hukuksal çerçeve içinde yer açmak için çırpınmak, örgütlenmesini ve faaliyetini bu çerçevede var etmeyi ve yürütmeyi değişmez temel amaç ve hedef haline getirmek, bu doğrultuda burjuvaziden sürekli icazet dilenmek- bütün bunlar revizyonist hareketin tüm varyasyonları için değişmez ortak özelliklerdir. Revizyonist hareketin kendi ideolojik siyasal konumunda tutarsızlığın değil, tersine, tutarlılığın göstergeleridir.

Revizyonist teorik temele, liberal-reformist program ve politikalara uygun düşen örgütlenme ve faaliyet, legal bir örgütlenme ve faaliyet olacaktır normal koşullarda. Program ve politikalarıyla burjuva kampa geçen ya da zaten o kampta bulunanların, örgütsel varlıklarına ve siyasal faaliyetlerine burjuva siyasal-hukuksal çerçeveyi

esas almalarının yadırganacak yanı yoktur. Legalizm, reformizmin politik-örgütsel varoluş biçimidir. Tarihte (örneğin Çarlık Rusyası'nda) ve günümüzde (örneğin yakın dönem Türkiye'sinde), liberal akım ve partilerin illegalitede kalmak zorunda bırakıldıkları durumlar olmuştur. Fakat böylesi durumlar, barışçıl reformlara ve uysal muhalefete bile tahammülsüz, despotik ve keyfî diktatörlük rejimlerinde ve yalnızca belli geçici dönemler için yaşanmıştır. Devrimci gelişmenin doğurduğu tehdit karşısında egemen sınıfların yeni güç ve destek arayışları ile, reformist-liberal akımların kendilerini düzene ve siyasal rejime uydurmada attıkları yeni adımlar, genellikle bu anormal durumu gidermiş, bu tür akımlar "özgürlük"lerine kavuşmuş, legaliteye çıkmışlardır.

Yıllardır "TKP'ye özgürlük" diye yırtınanlar, burjuva düzenin istikrarını sağlamayı program tezi haline getirerek, programlarında yalnızca süs olarak duran marksist sözleri ayıklayarak, gerici burjuva parlamentosunu en üstün siyasal otorite ilan edip kutsayarak, bin türlü yolla burjuvaziye yılışıp yaltaklanarak, bu sözde özgürlüğü kazanma yoluna girmişlerdir. Bunun özgürlüğe değil, sermaye düzenine ve burjuva legalitesine, köleliğe atılmış bir adım olduğunu söylemeye gerek bile yok. Kaldı ki bu tür parti ve akımlar yasalar karşısında, yani kelimenin salt hukuksal anlamında illegal bir konumda olsalar bile, fiilen ve çok büyük ölçüde açıkta olmuş, legal bir çerçevede faaliyet göstermişlerdir. Çarlık döneminin Rus Kadet Partisi ve bizim revizyonist-liberal partilerimiz örneklerinde olduğu gibi.

Kısaca, günümüzün revizyonist parti ve grupları mevcut toplumsal ve siyasal rejimin genel çerçevesini aşan bir teorik temele, programa ve taktik çizgiye sahip olmadıklarına göre, onlardan burjuva legalitesini, burjuva düzenin siyasal ve hukuksal çerçevesini aşan bir örgütlenme ve faaliyet beklemek anlamsızdır, işin doğasına aykırıdır.

Oysa devrimci proletarya hareketi için, proleter sosyalizmi için durum bütünüyle farklıdır. Devrimci proletarya, uzlaşmaz ve tavizsiz bir sınıf mücadelesiyle burju-

va iktidarını devirmeyi ve sermaye düzenini yıkmayı, yeni bir siyasal ve toplumsal düzeni, proletarya diktatörlüğünü ve sosyalizmi kurmayı tüm siyasal faaliyetinin merkezine aldığına göre, onun siyasal sınıf örgütlenmesini ve faaliyetini burjuva legalitesinin sınırlarına sığdırmak olanaksızdır. Bu dar, bu iğreti alana kendini sığdırmaya kalkmak bir yana, örgütlenmesini ve faaliyetini bu alanın ötesinde, illegal bir temel üzerinde kurmak ve yürütmek, legal olanakları ancak ve yalnızca bu temel üzerinde, bu temele tabi olarak değerlendirmek, proleter sosyalizmi için temel ilkesel bir sorundur. Bu, işin doğası gereğidir.

Genel tarihsel tecrübe ve bir çok trajik örnek, burjuva legalitesinden yararlanma imkanları ne olursa olsun, her gerçek proletarya partisinin örgütlenmesinde ve faaliyetinde illegaliteyi temel alması gerektiğini yeterli açıklıkta göstermiştir. Buna aykırı davranan partiler ya karşıdevrim dönemlerinde yıkılıp dağılmışlar, ya da II.Enternasyonal örneğinde görüldüğü gibi, burjuva legalitesi tarafından eşleştirilmiş, zamanla başlangıçtaki devrimci program terkedilerek bu partiler sosyal devrim partileri olmaktan çıkmış, oportünist birer sosyal reform partileri haline gelmişlerdir. Lenin'in deyişiyle, yasallık oportünizmi beslemiş ve egemen kılmıştır.

Toparlarsak; illegalite keyfi bir tercih sorunu olmadığı gibi, sınırlı, dar bir örgütsel sorun da değildir. Illegalite, sonuçları kendini örgütsel planda ve pratik faaliyette gösteren temel bir teorik-siyasal sorundur. Şu veya bu akımın, grubun ya da partinin, mevcut toplumsal ve siyasal düzen karşısındaki durumu ve konumuyla, teorik ve taktik temeliyle sıkı sıkıya ilişkili bir sorundur.

*

Mevcut düzen karşısında devrimci konumda olan bir partinin, her zaman ve her koşul altında kendi devrimci program ve taktiğinde tavizsiz olabilmesinin, örgütsel varlığını ve siyasal faaliyetini her zaman ve her koşul altında kesintisiz olarak koruyup sürdürebilmesinin gü-

vencesi, bu partinin örgütlenmesini ve faaliyetini düşmanın izni, bilgisi ve denetimi dışında, illegal bir temel üzerinde kurabilmiş olmasındadır.

Lenin'in legalizm oportünizmi besler şeklindeki sözleri, legalizm ile reformizm arasındaki ilişkinin tek yönlü olmadığını, bu ikisinin birbirlerini karşılıklı ve sürekli geliştirip güçlendirdikleri gerçeğini anlatır. Yalnızca siyasal reformizm legalizme yol açmaz; burjuva legalitesinin cazibesi de siyasal reformizmi besler.

Marksizm yaftasıyla ortaya çıkan revizyonist ve liberal partiler ve akımlar, sürekli olarak komünistleri ve devrimcileri illegaliteyi fetihleştirmekle, "yeraltı"na köle olmakla, legalitenin olanakları ve kolaylıkları dururken illegalitenin yoksunluklarına ve güçlüklerine boş yere katlanmakla suçlarlar. Böylelikle onlar, illegaliteyi keyfi ve akıllıca olmayan bir tercih sorunu gibi gösterip, nesnel zorunluluğunu karartmaya çalışırlar. Burjuva legalitesine köleliklerini gizlemeye, onu mazur göstermeye çabalarlar. Revizyonistlerin ve marksist geçinen liberallerin illegaliteyi suçlamaları, ideolojik siyasi konumlarının olduğu kadar, legalitenin rahat, huzurlu, nimetleri geniş, riski az ortamından kopmamakta ifadesini bulan burjuva aydın konumlarının da ifadesidir.

Öte yandan, komünistler için sorun, legalite ile illegaliteyi karşı karşıya koymak ya da birinden birini tercih etmek değil, bu ikisi arasındaki ilişkiyi doğru ele almaktır.

Proletaryanın tarihsel tecrübesinin, özellikle Rusya tecrübesinin gösterdiği gibi, legalite ile illegaliteyi karşı karşıya koymak, sağ ve "sol" tasfiyeciliğin tutumudur. Birbirlerinin tersyüz edilmiş biçimleri olan tasfiyeciliğin bu iki türü, zıt yaklaşımlardan hareketle aynı sonuca, illegal sınıf partisinin tasfiyesi sonucuna varırlar. Sağ tasfiyecilik bunu legaliteye taparak, illegal örgütü ve faaliyeti reddederek yapar. "Sol" tasfiyecilik aynı şeyi legal olanakları küçümseyip reddederek, böylece illegal örgütü geniş kitleleri etkileme ve kendini koruyup geliştirme araç ve olanaklarından yoksun bırakarak yapar.

Bu iki tasfiyeci eğilim karşısında Leninizm sorunu yeterli açıklıkta formüle etmiş ve devrimci pratik bunu sürekli olarak doğrulamıştır.

Komünistler için sorun legal olanakları küçümsemek, legal olanakları illegal örgütlenmenin karşısına koymak değil, **illegal bir örgütsel yapı ve faaliyet temeli üzerinde** tüm legal olanaklardan, legal biçim, yöntem ve araçlardan yeterince ve akıllıca yararlanmaktır. Legal olanakları illegal örgütlenmeye ve faaliyete **tabi** olarak, illegal örgütlenme ve faaliyetin **hizmetinde** kullanabilmektir. Bu yapılamaksızın illegal bir örgütü korumak, geliştirip pekiştirmek, kitleler içindeki etkinliğini yayıp güçlendirmek olanaksızdır.

*

Varolan güçlü legalist cereyana bazı devrimci grupların da kapılmış bulduklarını belirtmiştik. Küçük-burjuva sosyalizmi yirmi yıllık tarihinin temel bir özelliğini yeniden sergilemekte, bir kez daha teorik ufuksuzluğunun, siyasal dargörürlüğünün, örgütsel-pratik çalışmada sabır ve sebatan yoksunluğunun, kolayından ve hızlı güç toplama eğiliminin sonuçlarını yaşamakta, burjuva yasalılığının tuzağına düşmektedir.

Güç toplamada bu tür bir kolay yol, yolların en yararsızı ve değersizidir. Zira sonuçsuzdur, bedeli ağır faturası yüklüdür. 1970'lerin ortalarında illegaliteyi sözde esas olarak yola çıkanlar, hızla burjuva legalitesinin cazibesine kapıldılar, tuzağına düştüler. Illegal örgütlenme ve faaliyette kayda değer adımlar atılmadan girişilen legal çalışma, özellikle **legal yayın eksenli** faaliyet, var-olan sınırlı illegal potansiyeli de açığa çıkardı, deşifre etti. Legal olanaklar ve araçlar illegal örgütlenme ve faaliyetin hizmetinde ve ona tabi olarak kullanılmadı; onu geliştirip pekiştiren değil, zayıflatıp tahrip eden bir işlev gördü. Legal faaliyet alanına böyle zamansız, ölçüsüz ve ilkesiz girenler, bununla büyük güçler toparlamayı umu-yorlardı. Bunda bir dönem başarılı da oldular. Fakat bu kolay başarı çok geçmeden, diktatörlük tarafından ağır bir fatura

olarak ödetildi. Geniş kitleleri harekete geçirmekle övünen, kolay başarıdan başı dönen örgütler, gevşek ve düşman saldırısına açık yapılar olarak hızla ve peşpeşe çöktüler. İçlerinden bir kısmı, en dar bir örgütlenmeyi ve sınırlı bir faaliyeti bile sürdüremez duruma düştüler yıllarca.

Son bir kaç yıldır toparlanma çabaları yaşanıyor. Fakat bu çabalar yenilginin, kolay yıkımın her açıdan toplu bir değerlendirmesi ve dersleri üzerinde yükselmediği için, bir bakıma geçmiş tekrarlanıyor. Bu tekrarlanış kendini en kaba fakat en tehlikeli şekilde legal olanakların kullanılması alanında, pratik sonuçları açısından bu en hayati alanda gösteriyor. Öyle anlaşılıyor ki bir çok kimse yaşanan kolay yıkımları karşı-devrim döneminin "olağan" sonuçlarından saymaktadır. Fakat böyleleri yalnızca kendi ahmaklıklarını, başka ülkelerin tarihsel tecrübeleri bir yana, kendi öz ve güncel tecrübelerinden bile sonuçlar çıkarmadaki yetersizliklerini ya da yeteneksizliklerini sergiliyorlar.

Kuşkusuz bu legalist davranış yalnızca geçmişten öğrenmedeki yetersizlik ya da yeteneksizlikle izah edilemez. Sol hareketin köklü legalist geleneği biliniyor. Devrimci demokrasi bu gelenekte önemli gedikler açtı; ama sonuçlarıyla da görüldüğü gibi, onu aşamadı. 12 Eylül karşı-devrim dönemi bunu göstermekle kalmadı, yoğun baskısı, terörü ve işkencesiyle özellikle küçük-burjuva kesimlerde belli bir yılgınlık yarattı. Bu ise illegaliteden kaçış, yalnızca legal olana ilgi eğilimini besledi. Örgütlerin bir çok eski hızlı kadrosu, belirgin bir şekilde illegal örgütten ve ilişkilerden, ihtilalci mücadele çizgisinden geri durmaya, onu bir yük ve risk saymaya başladılar.

Revizyonist ve liberal sol akımlar 12 Eylülün yarattığı ortamı iyi değerlendirdiler. Bundan Marksizm-Leninizmin devrimci ilkelerine ve devrim fikrine ideolojik bir saldırı için en geniş şekilde yararlandılar. Leninizmin açıkça tartışma konusu edildiği, Troçkizmin savunulduğu, Stalin'e düşmanlığın moda olduğu, devrim fikrinin açıktan yerildiği bu dönem, legalizm teorize edilirken, illegalitenin "fetişizm" olarak suçlanıp mahkum edildiği

bir dönem oldu aynı zamanda.

Tüm bunlar geçmişten öğrenmedeki yeteneksizlik, siyasal ufuksuzluk ve tutarsızlık, hızlı ve kolayından güç toplama küçük-burjuva eğilimi vb. ile de birleşince, devrimci demokrasi kesiminde bir "legale hücum" başladı. Bu cereyanın gücüne bir örnek verilebilir: 12 Eylül sonrasında uğradıkları şok ve bunun yolaçtığı paniğin etkisiyle legal olanakları bir kalemde "faşizmin kötü niyetli tuzağı" ilan edenler, bugün yeniden başa, gerisin geri 1976'ya dönüyorlar; bir süredir bütün umutlarını, eski yoğun çevreyi toparlayacak legal bir yayın organına bağlamış bulunuyorlar.

Sorun, legal olanaklardan yararlanıp yararlanmamak değildir. *Ekim*'in daha ilk sayısında belirtilmişti: "*Komünistler, legal olanakları ihtilalci proletarya hareketinin çok yönlü gelişimi için kullanma gereğini ve görevini reddetmeyi bir an bile akıllarından geçirmezler.*" Fakat bütün sorun, bunun nasıl ve ne temelde yapılacağıdır. Legal olanakları illegal örgütlenme ve faaliyetin hizmetinde, ona tabi olarak kullanabilmenin önkoşulu, böyle bir örgütlenme ve faaliyete sahip olabilmektir. İlegal bir temelin, illegal bir örgütlenme ve faaliyetin olmadığı koşullarda, legal olanaklar ve araçlar hangi örgütlenme ve faaliyetin "nefes boruları", kitleler içindeki "müstahkem mevkileri" olacaktır? Örgütlenme ve toparlanmanın kendisini legal yayın eksenine oturtmak, ona dayandırmak, varolan illegal potansiyel ve olanakları da açığa çıkartıp tehlikeye sokmak demektir. '70'lerin ortasında olan buydu, '80'lerin ikinci yarısında olan yine budur. Güç toplama ve yığınları daha kolay etkileme isteğinde ifadesini bulan bir iyi niyetin ürünü de olsa, bu tehlikeli ve tasfiyeci bir eğilimdir. Bugün açıkça görüldüğü gibi, legal yayın organları, yalnızca propoganda-ajitasyonun değil, genel toparlanma ve faaliyetin de eksenini oluyor. illegal temel ve araçlardan yoksunluk koşullarında başka türlü de olmazdı.

*

"Güçlü bir illegal parti merkezleri örgütü, sistemli o-

larak çıkan illegal yayınlar ve en önemlisi yerel hücreler, özellikle de doğrudan doğruya işçilerin arasından gelen ve kitlelerle sıkı temas içinde yaşayan öncü üyelerin yönettiği fabrika hücreleri: Devrimci ve sosyal-demokrat işçi hareketinin her türlü zorluğu göğüsleyebilecek sağlamlıktaki çekirdeğini işte bu temel üzerinde inşa ettik. Bu illegal çekirdek gerek Duma aracılığıyla, gerekse sendikalar, kooperatifler ve kültür ve eğitim kuruluşları içinde kendi duyarlılığını ve etkisini eskisiyle kıyaslanamayacak ölçüde yayacaktır."

Bunları Lenin 1905 yenilgisi sonrasında, 1908'de, karşı-devrimin yeni koşullarında partiyi yeniden inşa etme çabasını değerlendirirken yazıyor.

Komünistler bugün, zorlu ve kapsamlı teorik-siyasal sorunların yanısıra, devrimci işçi hareketinin "her türlü zorluğu göğüsleyebilecek sağlamlıktaki çekirdeğini", leninist tipte bir işçi sınıfı partisini inşa etmek göreviyle karşı karşıyalar.

Illegal bir sınıf örgütü inşa etmek direnç ve sabır, inatçılık ve kararlılık isteyen, olağanüstü gayret, titizlik ve fedakarlık gerektiren hayli zorlu bir görevdir. Legalizmin cazibesine kapılmak, legal olanakların hızlı ve kolay başarılarına yönelmek, aynı zamanda sabır ve kararlılık gerektiren bu zorlu görevden kaçışın da bir ifadesidir. Küçük-burjuva sabırsızlığını ve kolaycılığını anlatır.

İllegal bir örgütü adım adım kurup geliştirmek görevinin üstesinden ancak sınıf bilinçli işçilere dayanılarak, onların katılımı sağlanarak gelinebilir. Kentin ve kırsal küçük-burjuva tabakaları içinde yaratılmış örgütler temeli üzerinde yükselen yarı-legal küçük-burjuva sınıf partilerine komünist sınıf partisi yaftası asmak dönemi bugün acı ve sonuçsuz bir tecrübe olarak geride kalmış bulunuyor. Önümüzde gerçekten sınıfa, sınıf bilinçli işçilere dayanan, fabrikalarda yaratılmış illegal çekirdekler (hücreler) temeli üzerinde yükselen leninist tipte bir sınıf partisi inşa etmek görevi duruyor.

Henüz bu onurlu görevin başlangıç evresindeyiz; güçlerimiz sınırlı, olanaklarımız oldukça dar ve kısıtlıdır. Fakat bu gerçeğin kendisi bize güç ve olanaklarımızı en iyi,

en akıllı, en hesaplı ve en titiz bir şekilde kullanma sorumluluğu yüklüyor. Bu güç ve olanakları en iyi şekilde planlamalı ve temel fabrikalara yönelmeliyiz. Hedefimiz, ilk elden illegal fabrika çevreleri yaratarak, bunların içinden komünist partisinin temel örgütleri olacak fabrika hücreleri çıkarmaktır.

Hareketin, siyasal faaliyetin sürekliliği ancak örgütle mümkündür. Örgütün sürekliliği siyasal faaliyetin sürekliliğinin teminatıdır. Örgütsel süreklilik ise her şeyden önce düşmanın engellemelerini ve saldırılarını boşa çıkarabilmedir. İlegalite sorunu, gizliliğin gerekleri bu nedenle hayati önemdedir.

Öte yandan, unutulmamalıdır, illegal örgütlenme ve faaliyetin temellerini atmada sağlayacağımız her gerçek ilerleme, bize bir dizi legal olanak, araç, biçim ve yöntem en iyi, en çeşitli ve en doğru şekilde kullanma koşulları sağlayacaktır. Bu koşullar doğduğu ölçüde ise, illegal örgütlenme ve faaliyeti daha da geliştirmek, pekiştirmek, yaymak, illegal örgütlerimizin kitleler içindeki güç ve etkisini artırmak olanaklı olacaktır.

Mart 1988

15-16 HAZİRAN, SOL HAREKET VE İŞÇİ HAREKETİ

15-16 Haziran ve Sol Hareket

15-16 Haziran Direnişi işçi hareketini olduğu kadar, sol hareketi de derinden etkiledi. İşçi sınıfına güvensizliğin ve burjuva kurumlara umudun ifadesi teori ve politikalara büyük darbe indirdi.

İşçi sınıfına güvensizlik Türkiye sol hareketinin tarihsel bir özelliği ve geleneğidir. Her dönem, somut tarihsel koşullara bağlı olarak değişik teori ve tahlillerde ifadesini bulmuş, fakat hep yaşayagelmiştir.

Şefik Hüsnü ve TKP, işçi sınıfına, onun tarihsel konumuna, devrimci güç ve enerjisine değil, başlangıçta Ke-malistlere, sonraları çeşitli burjuva kliklere bağlamıştı umudunu.

1950 sonrası hızlı kapitalist gelişme, aynı zamanda safları hızla genişleyen bir işçi sınıfı demektir. Sonuçları '60'lı yıllarda belirgin olarak ortaya çıktı. İşçiler kimi

zaman kanlı çatışmalara varan eylemlerle mücadele sahnesine çıktılar.

Oysa bu aynı dönem işçi sınıfına inançsızlığın, gerilemek bir yana, uluslararası modern revizyonizmden alınan taze ideolojik destekle teori düzeyine çıkarıldığı yıllar oldu.

Bir çok noktada ayrılan solun iki temel akımı, TİP ve MDD, işçi sınıfına güvensizlik ve burjuva kurumlara bel bağlamada birleşiyordu. Birinin umudu burjuva parlamentosu ve barışçıl geçiş, ötekinin "kemalist ordu" ve askeri darbeydi. Birincisi barışçıl geçiş düşleriyle militan kitle mücadelelerine düşmanlık yapıp parlamenter avanaklığa heveslenirken; ikincisi, "asker-sivil-aydın zümre" ve "kemalist gelenekler" edebiyatıyla sözde radikal çözümler dileniyordu. İşçi sınıfının tarihsel rolüne inançsızlık, devrimci enerjisi ve eylemine güvensizlik ortak payda idi.

15-16 Haziran Direnişi yalnızca burjuvaziye değil -ki o işçi sınıfını zaten yeterince ciddiye alıyordu-, fakat özellikle sosyalizm adına konuşan revizyonist akımlara işçi sınıfının varlığını, gücünü, devrimci enerjisini, militan karakterini yeterli açıklıkta gösterdi. Bununla da kalmadı, burjuva kurumların gerçek niteliğini sergiledi. Hiçbir ideolojik çaba, parlamento ve ordu konusundaki gerici hayallere 15-16 Haziran Direnişinden daha kesin, etkili ve sonuç alıcı darbeler indiremezdi. Devrimci sınıf pratiğinin parlamenter ve darbeci gerici teoriler için çaldığı ölüm çanını, 12 Mart askeri darbesi kanlı icraatı ile tamamladı. Barışçıl geçişi savunanlar soluğu hapisanede aldılar. Sermaye ordusuna bel bağlayanlar onun "bal-yoz"unu yediler, zulmüne uğradılar.

'71 Devrimci Hareketi, devlete ve burjuva kurumlara karşı tutumuyla ve bir süreç içinde burjuva sosyalizminden ayrıştı. Bu ayrışmanın köklü bir kopuşa dönüşmesinde 15-16 Haziran Direnişi özel bir rol oynadı. MDD kampının "devrimci ordu" teorisi öldürücü bir darbe yedi. Fakat bu aynı kampın işçi sınıfına güvensizliği teori mertebesine çıkarma eğilimi, '71 Devrimci Hareketinin şahsında değişik bir biçime bürünerek yaşadı. Asya ve

Latin halkçılığının "ideolojik önderlik" tezi bu güvensizliğin yeni kılığı oldu. Bu gruplar işçi sınıfına değil, "öncü savaşı"lara ve köylülüğe güveni esas aldılar.

'74 sonrası dönem bazı kesimlerde maceracı mücadele anlayışlarının yanısıra "ideolojik önderlik" tezinin de eleştirisi dönemi oldu. Fakat "kitlelere" gitmek başarısı gösterenler uzun süre işçi sınıfına gidemediler. Küçük-burjuva sınıf ortamı ile halkçı teori ve politikalar onları bundan alıkoydu. İşçi sınıfı güçlenen mücadelesiyle onları adeta kendine çektiğinde ise, işçi sınıfını "halk"ın bir parçası ve "halk devrimi"nin bir bileşeni olarak görmekten öteye geçemediler.

15-16 Haziran Direnişinden bu yana 18 yıl geçti. Bu 18 yılın ardından, işçi sınıfı hareketinin olayların odağına yerleştiği bugün, artık bir çok grup işçi sınıfının toplumdaki yerini, rolünü ve önemini kavramış olmakla övünabiliyor. Ne var ki, gerçekte, işçi sınıfına güvensizliğin ifadesi teori ve pratikler büyük darbeler yemiş olmakla ve bir çok mevziyi terketmiş bulunmakla birlikte, bu güvensizlik hala yaşıyor. Onun son mevzisi halkçı devrim görüşüdür. Emek-sermaye çelişkisinin temel çelişki olduğu ve toplumsal gelişmenin eksenini oluşturduğu burjuva-kapitalist Türkiye'de, burjuva-demokratik devrim görüşü işçi sınıfına güvensizliğin son direniş mevzisi.

Halkçılık, Türkiye işçi sınıfının, şehrin ve kırsal emekçilerini ardına alarak sermaye iktidarını devirebileceği, Türkiye devrimini bir proleter devrimi olarak başanya ulaştırabileceğine hala inanmıyor, inanamıyor.

İşçi sınıfına güvensizlik hala yaşıyor.

15-16 Haziran ve İşçi Hareketi

15-16 Haziran '60'lı yıllar boyunca yaşanan bir birikimin ürünü, sonucu ve 1970'deki doruğudur. Türkiye işçi hareketi tarihinde bir dönüm noktasıdır.

İşçi sınıfı hareketi sonraki dönemde, katılım, yaygınlık, bilinç ve örgütlenme düzeyi vb. bir çok bakımdan '60'lardaki düzeyini aştı. Fakat 15-16 Haziran işçi direnişi ardından geçen 18 yıla rağmen, hala işçi

sınıfı hareketi tarihindeki en büyük, en militan, tarihsel ve siyasal sonuçlarıyla en önemli işçi eylemi olma özelliğini koruyor.

15-16 Haziran yalnızca iki işçi kentinde toplu bir üretilimi durdurma eylemi değil, toplu ve militan bir sokağa akıştır da. 100 bini aşkın işçinin her türlü yasa ve yasağı çiğneyerek, türlü uyanı ve tehditlere meydan okuyarak, polis, asker ve tank barikatlarını aşarak zamanın hükümetine ve parlamentosuna karşı kararlı bir haykırıştır. 15-16 Haziran Direnişi, sokağa dökülen işçi kitlelerinin bilincinde olup olmamasından bağımsız olarak, sermaye diktatörlüğünün tüm kurumları ile militan bir karşı karşıya gelişidir.

İşte bu özellikleriyle 15-16 Haziran Direnişi militan-kitlesele bir işçi başkaldırısı olarak hala aşılammıştır.

15-16 Haziran bir büyük eylemdir. Her büyük eylemin olduğu gibi, onun da görünürde ve güncel olan ile derinde ve geçmişten gelen farklı, çok yönlü ama içiçe nedenleri vardır.

15-16 Haziranın görünürdeki nedeni bazı sendikal yasalarda yapılmak istenen değişikliklerdi. Bu yasal değişikliklerle, iktisadi mücadelenin ve işçilerin sendikal-demokratik haklarının nispeten ileri bir savunucusu ve yürütücüsü olan, bu özellikleriyle sınıfın ileri ve militan kesimlerini kucaklayan DİSK tasfiye edilmek isteniyordu. İşçiler yasa değişikliklerine başkaldırarak DİSK'ı savundular.

Fakat burjuvazi gerçekte DİSK'in şahsında işçi sınıfının 10 yıllık mücadelesine, bu mücadelenin kazanımlarına saldırıyordu. Daha sonra, 12 Eylül sonrasında, DİSK'in şahsında işçi hareketinin son 15 yılına saldırması ve onu yargılaması gibi. DİSK, yönetiminin reformist konumundan bağımsız olarak, işçilerin burjuvaziye karşı '60'lı yıllar boyunca sürdürdüğü zorlu mücadelelerin somut bir kazanımı ve o günlerde simgesi idi. İktisadi istemler ve sendikal-demokratik haklar için verilmiş mücadelenin büyük fedakarlıklarla yaratılmış bir mevzi-siydi.

İşçiler yıllardır sermayenin baskısına ve sömürsüne karşı sürekli genişleyen ve değişik biçimler alan bir direniş göstermişlerdi. Saraçhane mitingi ve Kavel direnişleriyle başlayan bu süreç, çok sayıda grev, direniş, fabrika işgali vb.den geçerek 1970'e dayanmıştı. Aynı dönemde sosyalizm adına ortaya çıkan akımların tersine, burjuvazi işçileri fazlasıyla ciddiye alıyor, işçi hareketinin potansiyel gücünü görüyor, ona dış biliyordu.

DİSK'ı zayıflatmayı hedef alan yasal değişiklikler işçi hareketine bir dış göstermeydi. Arkası 12 Martla gelecek bir sistemli saldırının ilk halkasıydı. İşçiler o dönem bunu açıklıkla anlayacak bir bilinçten elbette yoksundular. Ama somut tecrübelerinin katkısı ve sınıf sezgileriyle tehlikeyi algıladılar ve direndiler. Direnişin DİSK tabanıyla sınırlı kalmaması, Türk-İş'te örgütlü fabrikaların geniş katılımı bunu gösterir. Direnişin çapı ve şiddeti, yasal bir değişikliğe gösterilen bir kızgınlığın çok ötesindedir. 15-16 Haziran '60'lı yıllar boyunca süren irili ufaklı çatışmaların uzantısı, devamı, yoğunlaşmış biçimi ve doruğudur. Bir başka vesileyle de ifade edildiği gibi, *"baskı ve sömürünün o güne kadar işçilerde biriktirdiği öfke ve hoşnutsuzluğun, hükümetin sendikal hakları hedef alan keyfi bir tutumu karşısında, bu tutumun da baskısıyla eyleme dönüşmesi"*dir. (Teorinin Yoksulluğu, III. Bölüm, Ekim, sayı:6)

15-16 Haziran, işçi hareketinde bir patlama, bir sıçramadır.

15-16 Haziran, politik bir önderlik ve yönetimden yoksun, kendiliğinden bir harekettir. Direnişe önderlik etmek bir yana, dönemin sol akımlarının istisnasız tümü sınıfın dışında ve, bir kısmı bunu teori mertebesine çıkaracak kadar, tümü de işçi sınıfına inançsızdılar. İşçiler direniş esnasında yalnızca devrimci öğrenci çevrelerinden yardım gördüler.

Direniş kararı bir önderliğin değil, tabandan gelen baskının ve açık direnme isteğinin ürünüydü. DİSK yönetimi için koltukları korumanın DİSK'ı savunmaktan geçtiği o koşullarda, tabanın isteğine boyun eğmekten ve direniş kararına katılmaktan başka seçenek yoktu. Fakat

işçilerin umulmadık boyutta ve şiddetteki görkemli direnişi karşısında hemen korku ve paniğe kapıldılar. İşçiler sokakta polis ve asker barikatlarını yiğitçe göğüslerken, onlar bu barikatları örenlere korkakça günah çıkardılar ve onlarla direnişi kıracak önlemleri görüştüler.

16 Haziranda, işçilerin sokakta direndiği ve üç şehit verdiği bu görkemli günde, valilikte yapılan toplantıda yaşanan ihaneti, dönemin DİSK Genel Sekreteri (Kemal Sülker) şöyle dile getiriyordu: "*Girişilen tahripkar eylemle bir ilgimiz olmadığını İçişleri Bakanına söyledik. Ve kesinlikle de bu tahripkar olayları tasvip etmediğimizi bildirdik. Ayrıca da işçilere de radyoda bir uyarma yaparak kötü cereyanlara alet olmamalarını istedik.*"

Radyo konuşmasını DİSK Genel Başkanı Kemal Türkler yaptı. Görkemli işçi direnişini karaladı; sokakta işçilere kurşun sıkan sermayenin kanlı ordusunu, "gözbebeğimiz şerefli Türk Ordusu" ilan etti; Anayasaya bağlılığını bildirdi.

İşçi sınıfına ihanet, işçi hareketini arkadan vurma yalnızca bugün değil, o gün de sendika bürokratlarının değişmez karakteriydi.

Sendika bürokratlarının ihanetine ve sıkıyönetime rağmen işçiler hemen teslim olmadılar. Türk Demir-Döküm, Sungurlar, Derby, Otosan, Rabak gibi büyük işyerlerinde işi durdurarak ya da yavaşlatarak günlerce direndiler.

DİSK yöneticilerinin ikinci büyük ihaneti, direniş sonrasındaki toplu tensikat sırasında yaşandı. Binlerce işçinin (toplam 6000) işten çıkarılmasına sessiz kaldılar. Dahası, bu militan işçi kuşağının fabrikalardan, dolayısıyla da sendikalardan temizlenmesine memnun bile oldular. '60'lı yılları kapsayan mücadelenin eğittiği, öne çıkardığı bu işçiler, 15-16 Haziran Direnişini de sürüklemiş ve yönetmişlerdi. Direnişin verdiği korkuyla yasal değişiklik konusunda gerileyen burjuvazi, sonradan intikamını bu öncü işçilerden almıştı.

İşçi hareketinin politik önderlikten, devrimci bir sınıf partisinden yoksunluğu koşullarında, doğal olarak, 15-16 Haziran Direnişinin yarattığı elverişli ortamdan işçi hare-

ketinin politik gelişimi ve sendikaların devrimcileştirilmesi doğrultusunda yararlanılamadı. Öncü bir partinin saflarına çekilebilecek binlerce militan işçi sahipsiz kalıp heba oldu.

15-16 Haziran burjuvazinin yüreğine korku ve kini içiçe işlemişti. Militan bir işçi kuşağının fabrikalardan temizlenmesi onu yatıştıramadı. Bu korku ve kini yıllarca yüreğinde taşıdı. 15-16 Haziranı her vesileyle suçladı; "solun ihtilal provası" diye niteleyerek, Türkiye soluna hiç de haketmediği değerler biçti. '70'lerdeki yaygın işçi hareketi, 15-16 Haziranın anılarını burjuvazide hep canlı tuttu. 12 Eylül sonrasında, nihayet DİSK'ı kapatma ve onun şahsında işçi hareketini yargılama olanağı bulunduğu anda, suç çetelesini 15-16 Hazirandan başlattı. Burjuvazi de 15-16 Haziranı işçi hareketi tarihinde bir dönüm noktası saydı. Kinini ancak yıllar sonra biraz olsun tatmin edebildi.

Fakat bugünün işçi hareketi burjuvazinin bu kısa süreli huzurunu bozmuş, sevincini kursağında bırakmıştır. Burjuvazi işçi hareketinin 20 yıllık kazanımlarını gaspetti. DİSK'in şahsında intikam aldı ama, bugün işçiler yeni haklarla birlikte gaspedilmiş olanları geri istiyorlar. Sermayenin sözcüleri yıllarca genel grevi DİSK'in ve komünistlerin taktiği olarak suçlamışlardı; şimdi yüzbinlerce işçi genel grevi Türk-İş bürokratlarına dayatıyor. Dünün "komünist taktiği", bugün tüm sınıfın militan isteği haline gelmiştir. Telaşa kapılan sendika bürokratları burjuvaziyi bazı tavizlere ikna etmek için geçmiş, hiç kuşkusuz en başta 15-16 Haziranı, hatırlıyor ve hatırlatıyorlar.

Kendinden önceki dönemin birikimi üzerinde yükselen 15-16 Haziran Direnişi, kendinden sonraki döneme güçlü bir birikim aktardı, onu derinden etkiledi.

Bugün Türkiye çapında işçiler içinde derinden derine bir kaynaşma var. Yasal değişikliklerle grev hakları gasp-edilince petrol işçileri aynı anda Türkiye çapında direniyorlar. Sendika bürokratlarının tüm oyalamalarına ve manevralarına rağmen genel grev talebi militan bir istek olmaya devam ediyor. Türk-İş yöneticilerinin İstanbul'da, bu 15-16 Haziran kentinde, miting yapmaktan

ödü kopuyor. İşçiler sendika yöneticilerinin engellemele-
rini aşarak, yasaları ve yasakları çiğneyerek tabanda deği-
şik biçimlerde direniyorlar vb.

Bütün bunları, işçi hareketinin ulaştığı bu düzeyi, 15-
16 Haziran Direnişinin sağladığı birikim, verdiği ilham,
aktardığı gelenekten ayrı düşünmek olanaklı mı?

Haziran 1988

12 EYLÜL TAHRİBATI

70'li yılların ikinci yarısında Türkiye devrimci bir yükselişe sahne oldu. Kitle hareketi iktidara cepheden saldırıya dönüşmekten hayli uzaktı henüz, ama rejime karşı muhalefetin sürekli genişlediği ve güç kazandığı da bir gerçektir. Hareketin genişlemesi ve militanlaşmasına devrimci radikal akımların güç ve etkinlik kazanması eşlik ediyordu. Bu etkinlik kitle hareketinin dinamizmiyle içiçe geçtiği ölçüde, rejim için daha ciddi sonuçlara yol açabilirdi.

Sermaye iktidarı ve emperyalist destekçileri buna daha fazla katlanamazlardı. Bu durum Türkiye kapitalizminin içine girdiği derin bunalım ve emperyalizmin bölgesel ihtiyaçlarıyla da birleşince, gelişen devrimci hareketi genel bir karşı saldırıyla ezmek ertelenemez bir zorunluluk olarak ortaya çıktı.

12 Eylül faşist askeri darbesi ve bunu izleyen dizgin-siz karşı-devrim saldırısı bunun ifadesi oldu.

Sol harekette, 12 Eylül karşı-devrim saldırısının ağır sonuçları üzerine bugüne kadar çok şey söylendi, yazıldı.

Sınır tanımaz baskının, zulmün, sömürünün bilançosu tekrar tekrar çıkarıldı. Yığınlara sunularak düzenin siyasal ve sınıfsal kimliği konusunda bilince dönüştürülmeye çalışıldı.

Bu yöndeki çabalar kuşkusuz gerekli ve önemliydi. Ağır bir baskı ve yoğun bir sömürü dönemini 12 Eylül sonrasında bizzat yaşayan yığınlar için, yaşadıklarının gerçek nedenlerini anlamak, bir ihtiyaçtı.

Fakat bu çok temel bir başka ihtiyacı ortadan kaldırmıyor. Bu aynı yığınlar bu aynı dönemde devrimci parti ve grupların çok kolay çözülüşünü ve dağılışını da yaşamışlardı. Kendilerinde haklı olarak güvensizlik ve moral bozukluğu yaratan bu çarpıcı olgunun nedenlerini bilmek ve anlamak da onlar için vazgeçilmez bir ihtiyaçtı.

Yazık ki bu ihtiyaca henüz cevap verilebilmiş değil. Ve görülebildiği kadarıyla, siyasal sahneye yeniden yığın desteği talebiyle girmek çabasındaki pek çok grup, hiç de böyle bir cevap verme eğilimi taşıyor.

Karşı-devrim döneminin siyasal ve ekonomik bilançosunu, "baskı, sömürü ve zulüm" bıktırıcı edebiyatıyla ve yığınlar için artık ilgi çekici olmayan bir monotonlukta tekrarlayan devrimci gruplar; kendilerini kolay yıkıma götüren, uzun yıllar soluksuz ve mecalsiz bırakan zaaf ve yanılğılarını tartışmak ve yığınlara bir de bu konuda bir bilanço sunmak görevi karşısında isteksiz ve yeteneksizdirler. Dahası cesaretsizdirler. Zaaflar ve yanılğılar öylesine yüklü, temel ve akıllamaz boyutlardadır ki, bu durum ilgili grupların küçük-burjuva sınıf zayıflıklarıyla da birleşince, değil yığınlara açıklamak kendilerine itiraf etmek konusunda bile zorlanıyorlar. Yeteneksizlik ise bunun devamı olarak doğuyor. Kusur ve yanılğılarını açıklamak cesareti bile bulamayanlar, doğaldır ki nedenlerini tahlil etmek, anlamak ve gidermek yeteneği hiç gösteremezler. Oysa muhasebenin, kendi kendiyile hesaplaşmanın, kısaca özeleştirinin anlamı zaten budur. Ötesi yalnızca bir günah çıkarma olarak kalır, yığınlara güven vermek bir yana, varolan güvensizliği daha da pekiştirir.

Kendine dönük açık yürekli bir muhasebeden kaçınmanın bir çok grup için moral ve psikolojik nedenleri de var. Bu konuda 12 Mart sonrasıyla basit bir kıyaslama oldukça açıklayıcıdır. Fiziki tahribatın 12 Mart döneminin devrimci örgütleri için çok daha büyük olduğu kesindir. Öyle ki, '71 Devrimci Hareketi yalnızca örgütsel varlığını değil, hemen hemen tüm lider kadrosunu da kaybetmişti. Fakat faşizmin saldırısı karşısında gösterdiği yiğit ve kararlı tutumuyla, moral gücünü korumuştur. Bu nedendir ki, geriye kalan militan kadroların bir kesimi, yaşadıkları yenilgiler hayli kaba ve çocuksu olduğu halde, onları açıkça tanımlamak, eleştirmek ve gidermeye çalışmak güç ve iradesini kendilerinde rahatlıkla bulabilmişlerdi. Yetersiz de olsa bu samimi çabalar bir çok dürist devrimcide ve mücadeleye eğilimli kitlelerde sempati yaratmış, destek bulmuştu.

Oysa, denilebilir ki, 12 Eylül karşı-devriminin Türkiye devrimci hareketinde yolaçtığı en büyük tahribat manevi planda olmuştur. Hareket çok büyük ölçüde moral güç kaybına, değer erozyonuna ve ideolojik kan kaybına uğramıştır. Her zaman için manevi kayıplar yeniden ayağa kalkmayı geciktirmek ve güçleştirmekle kalmaz, kendini aşmak konusunda meccalsizliğe, moral ve güç yoksunluğuna da yolaçar. Dirençlerini en son noktasına kadar göstererek yenilenler, yenilgileri ne denli ağır olursa olsun, nedenlerini her yönüyle tahlil etmek ve yığınlara açıklamak gücünü bulurlar kendilerinde. Bir çok grupta, özellikle de geçmişteki iri gövdelerine pek hayran olanlarında, başka şeylerin yanısıra eksik olan budur. Bugün kendi geçmişlerine bakmaktan aciz oluşları, aynı zamanda bu moral güçten yoksun oluşlarından kaynaklanıyor.

Bu durumda olanların bir kısmı dönüp kendilerine bakmak yerine, uzanıp tarihe bakıyorlar. Şüphesiz tarihe eleştirici bir gözle bakmak her zaman gerekli ve yararlıdır. Fakat bunlar bunu tarihten öğrenmek için değil, kendi utanç verici yıkımlarının sözde nedenlerini dünya komünist hareketinin tarihinde, özellikle de Sovyet tarihinde bulmak için yapıyorlar. Kendilerine toz kondurma-

yanlar, dünya komünist hareketin tarihi hakkında ileri geri, hatta çoğu zaman gericilerin ve liberallerin ağzından konuşabiliyorlar.

Diğer bir kısmı ise, her karşı-devrim döneminde devrimci hareket kaçınılmaz kayıplara uğrar açıklamalarıyla avunmaya çalışıyorlar. Fakat değil devrimci militanları ve kitleleri, kendilerini bile ikna edemiyorlar. Bunları biraz da karanlıkta ıslık çalmaya benziyor. Zaaflarını ve yanlışlarını kendilerine itiraf etmek dahi ürkütücü geliyor bunlara. Bu davranış yalnız korkakça değil, aptalca da. Zira devrimci hareketin ve kendi gruplarının yaşadıklarına sıradan militanlar ve yığınlar bizzat tanık olmuş, sonuçlarından etkilenmişlerdir. Dolayısıyla kusurları geçiştirmek eğilimi umutsuz ve aptalca bir çabadır. Yapılması gereken üzerine yürümek, tahlil etmek ve gidermektir. Devrimci militanlara olduğu kadar, sınıfa ve yığınlara da güven vermenin tek yolu budur.

Köklü, cesur, sorumlu ve bilimsel esaslara dayalı bir muhasebe, devrimci hareketi için bir ihtiyaç, bir zorunluluktur. Bunu yapmamak, devrimci hareketi gerekli yenilenme ve atılımlardan yoksun bırakmakla kalmaz, değer crozyonu ve ideolojik kan kaybetme sürecinin vahim sonuçlara varmasına yol açar. Bunun belirgin göstergeleri şimdiden mevcuttur. Bir çok kesimdeki küçük-burjuva yozlaşma ve liberalleşme süreçleri bunun ifadesidir. Küçük-burjuva ideolojik-sınıfsal platformlardan ileriye sıçrayamayanlar, geriye düşüyorlar.

Devrimci hareketin kendini yenilemesi gerektiği istemi, "yeni"nin pek moda ve bir çok dergiye ön sıfat olduğu bugünkü koşullarda garip görülebilir. Ne var ki insan bu "yeni"leri görünce, acaba eskilere dönüşü perdelemek içgüdüleriyle mi kullanılıyor bu ibareler düşüncesine kapılıyor ister istemez. Bazıları "yeni" bir sosyalizm anlayışı diyorlar. Fakat dediklerine bakıldığında eskimiş Kautskizmden öteye pek bir şey görünmüyor. Diğer bazıları "yeni"liği sözde dogmatizme karşı mücadele iddiasıyla birleştiriyorlar. Ama yaptıkları Leninizmi sorgulamak, devrimle en ufak bir ilgileri olmayan revizyonistleri "Ekim Devrimi geleneği"nde ısrarlı suçlamasıyla

onurlandırmak, Kastroculuğu ve Küba Devrimini teo-
rinin en son mertebesi düzeyine çıkarmak oluyor. Bütün
bunlara, '71 Hareketinin eskimiş dogmalarına inan-
dıcılık kazandırmak için ihtiyaç duyuluyor. Bir üçüncü
grup, 74-80 döneminde, kavrayıştaki ilerlemeden değil,
sınıf mücadelesinin baskısıyla ve bazı uluslararası olay-
ların etkisiyle (Lin Biao olayı gibi) dogmatik çizgilerin-
de yaptıkları ufak tefek değişiklikleri bile bugün geri
alıyor, gerisin geri 1971'e dönüyorlar. Bunlar da "Mao
Zedung Düşüncesi"ni teo-
rinin en son mertebesi ilan edi-
yorlar. Nihayet diğer bazıları ise, yaratıkları sıkıntılı
beklentilere rağmen henüz bir düşünce "yeni"liği sergile-
me gücü gösteremediler. Fakat yiğit devrimcilerin geç-
miş direnişlerine gösterdikleri içtenlikten yoksun ilgi ve
yeni dönemin genç devrimcilerine asurdıkları "bombalı
pankart"lar (uzun yıllar maceracılık olarak suçlandı; şim-
dilerde devrimcileştiriyor olmalı!) gösteriyor ki, bunlar
da eskinin anılanından teselli bulmaktan öteye geçmeyecekler.

Bütün bu yollar çıkmazdır. Gerçek bir muhasebe, ya
da daha açık bir ifadeyle, küçük-burjuva teori, politika ve
örgüt pratiklerine Leninist bir saldırı zemini üzerine otur-
mayan her "yeni" çıkışın sonu, daha baştan bellidir.
Sınıfa gitmek şimdilerde modadır; bu eski yüklerle göste-
rilecek çabaların sınıfın diri unsurlarında ne ölçüde ilgi
göreceği ise çok tartışmalıdır.

Devrimci hareketin gerçek bir muhasebeye ve yenir-
lenmeye ihtiyacı var. Bunun gereği yapılmalıdır. 12 Ey-
lülün devrimci harekette yarattığı maddi-manevi tahribatı
gidermek ve ilerlemek bununla olanaklıdır. Kendi ger-
çeklerinin bilincinde olmak devrimci harekete bir şey
kaybettirmez, tersine çok şey kazandırır. Bu gerçek bir
güç ve enerji kaynağıdır.

Ölümünün 4.yıldönümünde Yılmaz Güney, devrimci
hareketin her kesiminde yoğun bir ilgi konusu olmak-
tadır. Sözümüzü bu büyük sanatçı ve alçakgönüllü dev-
rimcinin veciz bir sözüyle bağlıyoruz:

*"Kendisiyle hesaplaşmayan devrim, karşı-devrimle
hesaplaşamaz."*

Eylül 1988

SHP SOLCULUĞU

Bu başlık ilk bakışta, SHP'nin kendini sol bir parti olarak göstermesi konu edilmek isteniyor izlenimi yaratabilir. Hayır konumuz SHP'nin solculuğu değil, bu sözde solculuğun Türkiye solunda yansımaları olan SHP solculuğu'dur.

SHP solculuğu, burjuva reformiziminin Türkiye solu üzerinde hayli gcl idolojik-siyasal etkinliğinin bugünkü somut görünümlerinden biridir. Sol harekette kkl bir gelenek olan burjuva gclere bel bağlama eğiliminin bugünkü görünümlerinden biri de denebilir buna. Eski TKP ile birlikte ortaya çıkan, uzun yıllar Kemalizm kuyrukculuğu olarak yaşanan ve '60'larda çeşitlilik ve zenginlik kazanan bu eğilim, son 15 yıldır burjuva reformizmine bel bağlama olarak yaşanıyor.

'70'lerde Ecevit ya da CHP solculuğu olarak yaşandı. 12 Eylül sonrasında, SHP solculuğu ve yanısıra bir süre için bazı kesimlerde (TDKP) DSP solculuğu biçimini aldı. SHP burjuva reformizminin belirgin, ağırlıklı, dahası hükümet olma şansı kazanan temsilcisi haline gelince, artık genellikle SHP solculuğu olarak yaşanır oldu.

Kuşkusuz SHP solculuğu çok genel bir ifade. Biz bununla, şaşmaz bir şekilde burjuva reformizminin yörüngesinde dolanan revizyonist parti ve akımların konumundan tutun da, bu yörüngenin dışında olsa bile, ideolo-

jik zayıflık ve tutarsızlıklarının sonucu olarak belli durumlarda ve şu veya bu ölçüde bu alana adım atan devrimci-demokrat parti ve grupların zaaflarına kadar bir dizi durum ve tutumu kastediyoruz. Dolayısıyla SHP solculuğu, sol hareketin değişik kesimlerinde çeşit çeşit, renk renk olabilen, farklı durumlarda değişik gerekçelerle farklı görünümlere bürünebilen reformist eğilimlerin bugünkü genel adıdır.

Revizyonist parti ve gruplarda reformizm zaman zaman nükseden geçici bir eğilim değil, istikrarlı bir çizgidir. Revizyonist akımlar burjuva reformizminin soldaki uzantıdır. Dün CHP'de bugün SHP'de ifadesini bulan burjuva reformizminin her dönem destekçileri olmakla kalmamış, ideolojik-siyasal etkisini sol harekete taşıyan birer köprü işlevi de görmüşlerdir. Devrim diye bir sorunları olmayan, yaşadıkları son değişimlerle artık bunu gizlemek ihtiyacı bile duymayan revizyonist akımlara gerekli olan, burjuva legalitesi ve burjuva demokrasisidir. Burjuva legalitesini genişletmede ve güdük bir burjuva demokrasisi gerçekleştirmede revizyonistlerin umudu dün CHP idi, bugün SHP'dir. Burada sözkonusu olan bir ittifak ya da güçbirliği bile değil, tek taraflı kayıtsız-şartsız bir destek, tam bir teslimiyettir. Buna uşaklık da diyebilirsiniz.

SHP solculuğunun bir başka kaba biçimi, SHP saflarında sözde devrim için çalışan unsurların kişiliğinde ortaya çıkıyor.

Devrimci bir yükselişin ardından gelen her şiddetli karşı-devrim dönemi devrimci saflarda büyük bir tortu bırakır. Yılgın, yorgun, ümitlerini ve inançlarını kaybetmiş koca bir kitledir bu. Devrimden kopan bu unsurlar yeni arayışlara girerler. Uç davranış gösterip açıktan karşı-devrim kampına geçenler ile sessiz sedasız kendi köşelerine çekilenler bir yana bırakılırsa, geriye kalan önemli bir kesim reformist saflara katılır. Bunlardan kimisi devrim dönemliğini açıkça sergiler. Devrimi reddederek hararetle burjuva reformizmini savunur. Fakat diğer önemli bir kesim, yeni bir saf seçtiği halde hala devrimcilik taslar.

devrimcilik taslar.

SHP'de sözde devrimcilik yapan unsurların esas ağırlığını, dünün hızlı devrimcileriyyken, 12 Eylül sonrasında devrime ve mücadeleye yüz çevirmiş bu tür unsurlar oluşturuyor. Kolay devrim hayalleriyle mücadeleye katılan, ama ilk karşı-devrim döneminde nefesleri kesilen bu unsurların ne devrime inançları vardır, ne de bu yolda harcayacak enerjileri. Fakat yine de eski iddialarını sürdürmekten geri kalmazlar. SHP'de çalışan devrimcilerdir onlar! Buna, yalnızca utanç verici dönemliği, mücadele kaçkınılığını perdelemek için ihtiyaç duymazlar. Bu kadarla kalsa, devrimcilik kavramını yozlaştırdıkları halde belli bir anlayış göstermek belki mümkün. Fakat dahası, onlar buna devrim mücadelesinin biriktirdiği kitle potansiyelini SHP'ye çekmek ve parti içi çekişmelerde kendilerine dayanak yapmak için gerek duyarlar. Böyleleri kendilerini burjuva reformist hareketin saflarında içten içe çalışan devrim neferleri olarak sunarlar. Oysa gerçekte devrimci hareket içinde burjuva reformizminin uzantılarıdır. Yeri gelmişken belirtelim, komünistlere ve devrimcilere düşen, böylelerini, anlayış ve hoşgörü göstermek bir yana, aşağılamak ve devrim kaçkınları olarak teşhir etmektir. Devrimin maddi ve manevi kazançlarını korumanın, devrime yönelme eğilimi içindeki yeni güçlerin bu tür unsurlar tarafından şaşırtılarak burjuva reformist saflara çekilmesini engellemenin gereğidir bu.

Devrimci-demokrasiye gelince, SHP solculuğu kuşkusuz bu kesimde bir çizgi değildir. Değişik vesilelerle ve değişik biçimlerde nükseden bir hastalıktır daha çok. Ama yapısal bir hastalıktır bu.

Devrimci-demokrasi burjuva reformizmiyle araya kesin ve net bir çizgi çizememiştir, çizemez de. Halkçılığın bir çok ideolojik ögesi, devrimci-demokrasiyi burjuva reformizmine bağlamaktadır. 1975-80 döneminde bazı grupların, güçlü esen reformizm rüzgarlarına rağmen CHP'ye karşı aldığı açık ve kesin tavır bu çizginin çizildiği, burjuva reformizmiyle bütün ideolojik bağların koparıldığı izlenimi yaratmıştı. Fakat bunun yalnızca bir

yanılsama olduğu, bu aynı grupların 12 Eylülün hemen ertesinde burjuva demokrasisini stratejik hedef ilan ederek Ecevit'i saflara çağırması (*D.Sesi*, sayı:12, Mart 1981) ve bununla da yetinmeyip, daha sonraları DSP'nin şahsında burjuva-reformist akımı "müttefik" ilan etmesiyle (TDKP-MK, Kasım 1984), açıkça anlaşıldı.

Elbette küçük-burjuva zayıflığının ve tutarsızlığının karşı-devrim koşullarında açığa çıkışıydı bu. Ama TDKP'nin teorik tahlillerine ve devrim anlayışına bakıldığında bunun tesadüf olmadığı da görüldü. Türkiye gibi kapitalist bir ülkede, emek-sermaye çelişmesini **olgunlaşmamış tali bir çelişki** olarak gören burjuva demokratik devrim görüşünün, burjuva reformizmine geniş bir etki alanı sağlayacağı kendiliğinden anlaşılır. Fakat TDKP'de bunu zenginleştiren "özgünlük"ler de bir hayli fazlaydı. Komprador kapitalizm-milli kapitalizm ikilemi içinde, milli kapitalizm ve milli burjuvaziyi, bunların siyasi ifadesi olarak da kaçınılmaz bir şekilde burjuva demokrasisini sürekli olumlayan görüşler, **karşı-devrim koşullarında**, tasfiyeci, burjuva kuyrukçu eğilimlerin teorik köklerini oluşturdu.

Devrimci Yol, Kurtuluş gibi akımların tutumu farklı olmadı. Kaldı ki bu akımlar, 12 Eylül öncesinde bile burjuva reformizmine karşı siyasal planda kesin bir tavır alabilmiş değillerdi. Devrimci Yol '77 seçimlerinde muğlak ve kaypak bir tavır alarak, tabanının CHP'ye oy vermesine göz yummuştu. Kurtuluş ise, faşist terörün dozu arttıkça CHP parlamento grubunu "göreve" çağırmişti. Bunlar yalnızca birer örnek. Bugün ise, Devrimci Yol'un bir kısım eski kadrosu ile tabanı sessiz ve sancısız olarak SHP kadrolarına ve tabanına dönmüştür. Demokrasi ve siyasal mücadele anlayışlarındaki evrim, Kurtuluş kökenli akımları burjuva reformizminin yedeği haline getirmiştir. Bunlar örneğin '87 referandumunda evet oyu kullanmış, bununla da kalmamış, genel seçimlerde *Sosyalist İşçi* açıkça SHP'ye oy verme çağrısı yapmıştır. Radikal eğilimlerini koruyan Dev-Sol bile son erken seçimde (Kasım 1987) yığınlara açık ve kararlı bir çağrı yapmak gücü gösterememiş, SHP'ye değil ama, SHP'deki sözde

devrimci demokratlara oy verme çağrısı yaparak, SHP solculuğunun daha masum ve daha ince bir örneğini sergilemiştir.

Devrimci-demokrasi burjuva reformizminden kopuşun ifadesidir; fakat ideolojik-sınıfsal konumundan dolayı, bütün ideolojik bağlarını koparma, araya kesin ve net bir sınır çekme iradesinden ve yeteneğinden yoksundur.

Burada sözkonusu olan niyet ya da tercih sorunu değildir. Sosyalizmden etkilenme düzeyi ne olursa olsun, -ki çağımızda sosyalizmden etkilenmeyen devrimci akım yok gibidir-, Türkiye'de devrimci demokratik hareketi var eden gerçek temel, tamamlanmamış burjuva devrim görevlerinin varlığıdır. Devrimci-demokrasi bu görevleri mutlaklaştırıp program edinerek siyaset sahnesine çıktı. İşte onun burjuva reformizmi karşısında zayıflığı tam da buradan kaynaklanıyor. Burjuva devrim görevlerini abartmak reformizme aralanan bir kapı olmakla kalmaz, bir kısım burjuva güçlere bel bağlamanın zemini de olur. (Sözü edilen TDKP örneği bu açıdan açıklayıcıdır). Geçmişte CHP, bugün SHP karşısında yaşanan zayıflığın kökleri buradadır. Bu kök kurutulmadıkça, burjuva reformizminin ideolojik etki sahasında kalmak ve çeşitli vesilelerle burjuva güçlerden yardım ve destek ummak kaçınılmaz olur. Bunun her zaman seçim destekleri biçiminde ortaya çıkması da gerekmez. SHP'de çalışan sözde devrimci devrim dönemlerine hoşgörülü yaklaşmaktan, hatta onlarla açık-gizli işbirliğine girmekten tutun da, burjuva partilerin olanaklarından yararlanmak gerekir kılıfı giydirilmiş legalist ve faydacı eğilimlere, başı sıkıştıkça kendini SHP binalarına atmaya kadar, bunun hayli anlamlı bir çok örneğini gündelik mücadelenin kendisinde bulmak mümkün. Gündelik mücadelede bu davranışları kolaylıkla gösterebilen grupların, açıkça böyle görmeseler bile, SHP'yi "bizim tarafta" görme içgüdüleriyle hareket ettiklerinden kuşku duymak için bir neden yok.

Kaldı ki, faşizme karşı siyasal demokrasi stratejisiyle

mücadelesinden koparan ve içlerinde açıkça, bu aşamada burjuvazinin tümüyle hesaplaşamayız diyebilenlerin* bulunduğu küçük-burjuva demokrasisinin, burjuvazinin belirli kesimlerine ilgi ve yakınlık duyması, en azından belli bir zayıflık ve zaafiyet göstermesi mantıklıdır da. SHP'ye duyulan ilgi, gösterilen "esneklik" ve yumuşaklık, bu mantığın kendini dayatmasının sonucudur; reformizme karşı esip savurnakla ortadan kaldırılamayacak kadar derin ideolojik köklere sahiptir.

Reformist akım ve ilkesel tutum

Modern bir siyasal akım olarak Ecevit'in şahsında simgelenen burjuva reformizmi, 1960'ların ortasında doğdu. Kuşkusuz bir rastlantı değildi.

1950'lerde hızlanan kapitalist gelişmenin sosyal ve siyasal sonuçları, '60'lı yıllarda etkisini gösterdi. Modern sınıf ilişkilerinin yayılıp güçlenmesi, beraberinde sınıf çelişkilerinin sertleşmesine ve bu temel üzerinde açık sınıf çatışmalarına yol açtı. Aşağı sınıflar belirgin bir şekilde hareketlendiler, kapitalist gelişmenin baskısı karşısında bir dizi demokratik-siyasi istemle mücadele sahnesine çıktılar. Kendiliğinden bir karakter taşısa da, modern Türkiye tarihinin ilk ciddi, etkili ve yaygın kitle eylemlerine sahne oldu '60'lı yıllar. Sosyal hareketliliğe düşünsel-siyasal oluşum ve gelişmeler eşlik etti. Burjuva yorum ve içeriklerle çarpıtılıp bozulmaya uğratılmış olsa da, sol düşünce ve sosyalizm istemi, yine modern Türkiye tarihinde ilk kez olarak kitlesel bir etki alanına, gide gide tabana bu dönemde kavuştu. TIP'in kendisi bu gelişmenin bir parçası, dolaysız ifadesiydi.

Kapitalist gelişmenin hoşnutsuzluğa ve çeşitli istemlerle mücadele alanına ittiği, egemen siyasal partilerden ve düzenden kopma sürecine yönelttiği yığınları, düzenin aşırılıklarına karşı reform istemleriyle düzen sınırlarına geri çekecek bir siyasal oluşum, burjuva düzeni için nesnel bir ihtiyaçtı.

*Bunu diyenler, emek-sermaye çelişkisi temel çelişkidir demeyi de ihmal etmiyorlar artık. Maoçuluğa verip veriyorlar, ama maocu "baş çelişki" anlayışı iliklerine işlemiş olmalı ki yeni biçimler içinde yeşertebiliyorlar.

Öte yandan orta sınıfların durumu vardı. Kapitalist gelişme bir yandan bu sınıfların yaşam koşullarını dolaysız olarak etkiliyor, çözüyor, istikrarsızlığa itiyorken, beri yandan kapitalist gelişme temeli üzerinde onları yeniden üretiyordu (modern sanayi ve ticaretin yan ürünleri olarak). Ara sınıfların gerek çözülen gerekse yeniden oluşan tabakaları, kapitalist gelişmenin aşırılıklarını törpüleyecek ve yumuşatacak belirli ekonomik-siyasal reform önerileriyle ortaya çıkacak bir siyasal akım için elverişli bir sosyal zemin oluşturunuyordu.

Hızlanan kapitalist gelişmenin yarattığı bu nesnel ihtiyaçlar yankısını ve ifadesini, o dönem mevcut gerici burjuva partiler içinde tarihsel özellikleri nedeniyle yapısı buna en uygun CHP bünyesinde buldu. "*Ortanın Solu*" akımı böyle doğdu. Bunun, kitle hareketlerinin yaygınlaştığı ve TIP'in yankı yaratan seçim başarılarının yaşandığı bir döneme (1960'ların ortası) paralel düşmesi dikkat çekici ve açıklayıcıdır.

Burjuva reformist akım son 15-20 yılda Türkiye devrimi karşısında dalgakıran rolü oynadı ve hayli de başarılı oldu. Dikkat çekmek istediğimiz nokta, bu akımın daha ilk çıkışında bu misyonunu açık ve net olarak ifade etmesidir.

Bu akımın öncüsü ve simgesi B.Ecevit, 18. CHP Kurultayı öncesinde (Ekim 1966) *Ortanın Solu* isimli kitabını yayınladı. Kitabında ana tema olarak devrim ve komünizm tehlikesini işliyor ve bu tehlikeyi ancak "*Ortanın Solu*" politikasıyla engelleyebileceklerini savunuyordu. Ecevit çok bilinçli bir misyona talipti. Artan kapitalist gelişmenin sınıf çelişkilerini keskinleştirdiğini, sosyal problemleri artırdığını, bunun ise ülkeyi devrim ve komünizm tehlikesiyle karşı karşıya bıraktığını düşünüyor ve bunun ancak "sol" çıkışlarla engellenebileceğini savunuyordu. "*Ortanın Solu*" politikası bunun reçetesi idi. Kapitalist gelişmenin aşırılıklarını törpülemeye ve böylece sınıf çelişkilerini yumuşatmaya dönük öneriler, sunduğu programın esasını oluşturmaktaydı. Böyle bir program, hem tekeli sermayenin ekonomik ve siyasal tekeli karşısında orta sınıf özlemlerine denk düşecek, hem de sol bir dema-

gojiyle süslendiği ölçüde aşağı sınıfları, işçi ve emekçi sınıfları aldatma işlevi görecek, sola açılan kesimlerinin desteğini alacaktı.

Sosyal demagojiden ve gerici ütopyalardan oluşan bu programın uygulanma şansı yoktu ama, düzen için emniyet sübabı ve devrime karşı dalgakıran rolünü fazlasıyla oynayabilirdi. Bu nedenle doğuşundan itibaren sermaye tarafından sempatiyle karşılandı.

Ecevit'in genel başkan oluşuyla birlikte CHP'ye ege-men hale gelen burjuva reformist akım, işçi sınıfının ve emekçi yığınların sola açılan kesimleri üzerinde hızla etkinlik kurnaya başladı. Mücadelenin yükselişi ve reformist demagojilerin pratikte açığa çıkışı ölçüsünde bu etkinlik 1970'lerin sonuna doğru bir süre için gerilese de, bugün gücünü koruyarak devam ediyor. Kuşkusuz yığınların reformist akıma eski canlı, coşkulu, umut yüklü bağlılığı sözkonusu değildir artık. Zengin olaylara sahne olan son 15 yılda yaşanan tecrübeler yığınların, özellikle de işçilerin bilincinde belli izler elbette bıraktı. Fakat reformist etkinliğin hala sürdüğü de bir gerçektir. Her şey bir yana, sol harekette güçlü SHP solculuğu bile bunun göstergesidir.

Türkiye işçi sınıfının tarihi yüzyılımızın öncesine kadar uzanır. Ama saflarının kalabalıklaşması, belirli bir ağırlığa kavuşması son 40 yılda gerçekleşti. Bu da onun çok genç ve deneyimsiz olduğunu gösterir. Bu durum, reformist akımın şekillendiği '60'larda özellikle belirgindi (şu son 20 yılın sınıfa çok şey kazandırdığı kesindir). Safları yeni yeni kalabalıklaşan ve hissedilir bir mücadele eğilimini henüz sergileyen Türkiye işçi sınıfının, reformist ideolojik etki sahasına girmesi, kullanılan yoğun sosyal demagojiye aldanması anlaşılır bir şeydir.

Fakat dahası var. Türkiye işçi sınıfı politik temsilcilerinden yoksundu. İşçi hareketini devrimci kanallara çekecek, siyasal gelişimini kolaylaştıracak, örgütleyecek, bağımsız sınıf kimliğine kavuşturacak marksist-leninist bir parti yoktu. Böylece, mücadele sahnesine çıkan işçi

hareketi sol sloganlar kullanan burjuva reformizmi karşısında savunmasızdı. Bu, 1960'larda büyük bir güç kazanan sol hareket gerçeği ile çelişkili gibi görünüyor. Değil; iki açıdan: Birincisi, dönemin tüm sol grup ve akımları ideolojik konumları, programları ve sözde devrim stratejileriyle burjuva reformizminin etki sahasındaydılar. Burjuva sosyalizmi burjuva reformizminin alternatifi değil, etki alanıydı. İkincisi, gerek TİP gerek MDD Hareketi, işçi sınıfına değil, başka güçlere bel bağladılar. Birincisi oy desteği ve parlamenter avanaklığa, ikincisi öğrenci hareketiyle desteklenen kemalist cunta hesaplarına vermişti kendini.

'70'lerin başında, doğuşu burjuva reformizminden kopuşu ifade eden devrimci-demokrasi (71 Devrimci Hareketi) ise, siyasal sahneye maceracı bir akım olarak çıktığı için işçi sınıfı bir yana, genel olarak yığınlara ilgisizdi. Dahası aldığı ağır yenilgiyle, burjuva reformizminin ve onun soldaki uzantısı revizyonizmin güç toplamasına zemin hazırladı.

Yine de, hayli sulandırılmış bir slogan düzeyine indirilmiş olsa bile, 1965-71 döneminin sosyalizm vurgusu, işçi sınıfının ve emekçilerin çok dar olmakla birlikte belli bir kesimini reformist akımın siyasal denetimi dışında tuttu. Zaten burjuva reformist akım henüz sol hareketi etkisi altına alacak koşullara kavuşmuş da değildi.

12 Mart karşı-devriminin sonuçları reformist akımın CHP'de egemen hale gelmesiyle birleşince bu koşullar oluştu ve Türkiye'de reformizm rüzgarının çok güçlü estiği ve sol hareketi sürekli etki altında tuttuğu bir dönem başladı. Sözkonusu dönemin (1973-80) yaygın kitle mücadelelerine ve devrimci-demokratik akımın sürekli güç kazanmasına da sahne olduğu düşünülürse, bu şaşırtıcı gelebilir. Dönemin elverişli koşullarında çok daha yaygın, güçlü, militan olabilecek ve ileri hedeflere yönlenebilecek bu mücadelenin, bizzat reformizmin ideolojik-siyasal etkinliğinden dolayı bu boyutlara ulaşmadığı, reformizmin kitle hareketini dizginlemede ve sınırlamada hayli başarılı bir rol oynadığı gerçeği bir yana bırakılırsa; geriye, kuşkusuz bu aynı gerçeğin öteki

yüzü olarak, devrimci demokrasinin daha önce sözü edilen temel ideolojik zaafı ve zayıflıkları kalıyor.

Burada modern revizyonizmin yıkıcı etkisinin sözünü etmek bile gereksiz. Revizyonizmin her çeşidi son 15 yıldır şaşmaz bir şekilde burjuva reformist akıma hizmet ediyor. Yalnızca reformist platformuyla değil, özellikle seçim dönemlerinde yaptığı açık çağrılarla da sürekli olarak yığınları reformizmin etki alanına çekiyor. Revizyonist akım aynı zamanda burjuva reformist etkiyi sol harekete, devrimci-demokrat akımların bir çoğuna taşıyan bir köprüdür de. Fakat revizyonist harekete en uzak olanların bile 12 Eylül sonrasında burjuva reformist hareket karşısında gösterdiği açık ve vahim tutarsızlıklar, revizyonizmin taşıdığı etki ne olursa olsun, sorunun temelinde halkçı devrim ve mücadele anlayışının yattığını açıklıkla gösteriyor.

Bilindiği gibi, "halk", "halkçılık" burjuva reformist akımın başından itibaren işlediği ana temalar oldu. Buna yoğun bir sosyal demagoji, baskı ve yoksulluk edebiyatı eşlik etti. Sosyal demagoji sahte sol siyasal şiarlarla birleştirildi (Ecevit, özellikle ilk dönemlerde anti-faşist, anti-empyralist istemlerin çoğunu istismar etti). Bütün bunlar yığınlar nezdinde devrimci-demokrasinin şiar ve hedefleriyle CHP'nin demagojik şiar ve vaadleri arasındaki ayrımı belirsizleştirdi. Zira devrimci-demokrasi de baskı ve yoksulluk edebiyatı ile faşizme karşı demokrasi hedeflerinin ötesine geçemiyordu yığınlara seslenirken. Buna bir çok grubun CHP karşısında açıklık, netlik ve kararlılıktan yoksun kaypak tutumu eklenince, mücadeleye katılan yığınların bile burjuva-reformizmine dönük umutları canlı kalabiliyordu. Mücadeleye devrimci-demokrasinin denetiminde katılan yığınlar, burjuva siyasal arenada, özellikle de seçimlerde CHP'yi desteklemekten geri kalmıyorlardı.

Kısaca şöyle özetlenebilir: '70'lerde mücadeleye katılan yığınlar üzerinde devrimci hareketin etkinliği ile reformist hareketin etkinliği içiçeydi. Aslında bu, bir çok militan için de geçerliydi. 12 Eylül sonrasında hızlı devrimcilikten SHP solculuğuna kolay ve sancısız geçişin

sırını da buradadır. Ya da şöyle de denebilir; bu içiçelik olgusu, devrimci-demokratik hareketteki SHP solculuğunun maddi temelidir. Bunun daha ilginç bir sonucu var. Kendi ideolojik zayıflık ve tutarsızlıklarının bir sonucu olarak tabanı burjuva reformist etkiye açık kalan devrimci-demokrasi, bizzat bu taban eğiliminin baskısıyla da burjuva reformizmi karşısında tutarsızlığa düşebiliyor. Çift yönlü bir etkileşimdir bu. (Seçimlerde alınan tutarsız ve kaypak tavırların temelinde yatan nedenlerden biridir bu taban baskısı.)

12 Eylül karşı-devriminin kolay başarısını kitleler üzerindeki reformist etkiye bağlıyor pek çok grup. Kuşkusuz bu doğrudur. Fakat tutarsızlık, bu etkinin nedenlerini değerlendirmeye gelince faturanın yalnızca revizyonizme kesilmesidir. Oysa bu eksi aynı zamanda devrimci-demokrasinin kendi platformunun ürünüdür. Reformizmi haklı olarak faşizmin koltuk değneği olarak görenler bile, bu gerçeğin en açık sonuçlarıyla ortaya çıktığı bir dönemde, reformist akımın yıkıcı karşı-devrimci kimliğini sergileyeceklerine, ona ilişkin yeni hayaller yaymışlardır. Kitlelerin kendi öz tecrübeleri olarak yaşadıkları hayal kırıklıkları bilince çıkarılacağına, reformist akıma taze kan sağlanmış, **müttefik** ilan edilmiştir. Faşizme karşı demokrasi stratejisi üzerine oturan bir devrim görüşünün sonuçları oldu bunlar.* Aynı dönemde Ecevit ve CHP yönetiminin, devrimci hareketin ezilmesi ve tasfiye edilmesinde faşist cuntaya destek verme ve "işlerini kolaylaştırma" kararı aldıkları belge ve tanıklarla çoktan açığa çıkmış bulunuyor.

*"Türkiye'de hala gerekli olan burjuva demokrasisidir. Burjuvalı ya da burjuvazisiz, ama burjuva karakteriyle bir demokrasiye ülkemiz mutlaka ulaşacaktır." (D.Sesi, Mart '81) Bu sözleri, Ecevit'in işçi-köylü ittifakına katılması gerektiği çağrısı izliyor. Bu çağrı dört yıl sonra DSP'nin şahsında yinelenildi; burjuva-reformist akımla farkın, hedeflerde değil yalnızca yöntemlerde olduğu ilan edildi ve hararetle savunuldu.

* * *

EKİM İKİNCİ YILINDA

Ekim, düzenli yayın faaliyetinin birinci yılını geride bırakmış bulunuyor. Yeni bir yayın yılına başlarken, EKİM Hareketinin sorunlarını, görev ve hedeflerini tartışmak, bizim için, Türkiye devrimci hareketinin ve işçi sınıfı hareketinin sorunlarını ve ihtiyaçlarını tartışmaktan öte bir anlam taşımaz. EKİM, kendi görev ve hedeflerini bu çerçevede düşünebilir ancak. Henüz çok yeni olan siyasal yaşamında EKİM, hep bu anlayışa uygun davranmak çabasında olmuştur.

Devrimci Hareket

Devrimci hareketin durumundan başlayalım. Karşı-devrim dönemi devrimci harekette bir bütün olarak örgütsel dağılmaya ve çok yönlü bir bunalıma yolaçtı. Bu-

gün çeşitli devrimci gruplarda bu bunalımdan kurtulmak ve örgütsel dağınıklığı gidermek çabası var. Son bir kaç yıldır hız kazanmış bu toparlanma çabaları mücadele isteğinin ifadesi görülüp sevinç ve saygıyla karşılanırsa bile, devrim davasına ve devrimci hareketin kendisine karşı sorumluluk, gösterilen çabaların yüzeysel, kısır ve uzun vadeli bakıldığında ömürsüz olduğu gerçeğine işaret etmemizi gerektiriyor.

Bunalımı aşmak ve kalıcı bir toparlanmayı sağlamak, bunalıma yolaçan temel etkenleri doğru bir şekilde tespit etmek, çözümlenmek ve anlamak ölçüsünde olanaklıdır. Devrimci hareketin büyük bir bölümü bu bakıştan yoksundur. Ayakta kalmış az sayıda kadroyu çok sınırlı bazı yeni güçlerle takviye ederek siyasal faaliyetin bazı kısa dönemli gereklerine yöneltmek çabasını bunalımdan çıkış ve toparlanma sananlar var. Kaba bir yanılgıdır bu ve köklü sorunları perdeleyerek bunalımı geçici süreler için küllemeğe hizmet eder yalnızca. Kaldı ki somut olarak bakıldığında, birikmiş sorunların ağırlığı karşısında buna bile yaramıyor. Devrimci hareketin bunalımı görmek isteyen herkes için açık-seçik belirtileriyle sürüyor.

Her bir grup kendi bunalım ya da sorunlarına özgün nedenler arama eğiliminde olsa bile, temel ideolojik-sınıfsal ölçütlerle bakıldığında, bu özgün nedenlerin tali, ama ortak bazı temel özelliklerin belirleyici olduğu görülecektir.

İrili ufaklı çok sayıda devrimci gruba bölünmüş devrimci hareketin en temel ortak özelliği küçük-burjuva sınıf yapısı ve ortamıdır. Ve bugün yaşanan bunalım her şeyden önce bu sınıf yapısı ve ortamının ürünüdür. Türkiye'nin '60'lı ve '70'li yıllarda yaşadığı iki büyük devrimci yükseliş içinde şhrin küçük-burjuva katmanları önemli bir politik yer tuttular, büyük bir politik canlılık gösterdiler. Bugünün devrimci grupları bu ortamda yeşermekle kalmadılar, bu toplumsal temeli benimseyip bu zemine oturdular da. Mücadelenin maddi ve moral güçleri bu kaynaktan sağlandı. Kadrolar bu kesimden devşirildi; örgütler bu ortamda şekillendirildi; kitle desteği bu

sınıfsal tabandan edinildi.

Yükseliş döneminde yaşam ortamı ve güç kaynağı olan küçük-burjuva zemin, yenilgi döneminde temel bir bunalım etkeni oldu. Toplumsal özellikleri bakımından karşı-devrim dönemine dayanıksız küçük-burjuva katmanlar, 12 Eylül döneminde hızlı bir çözülme ve dağılma yaşadılar. Bunun sonuçları devrimci örgütlerin bünyesinde çok yönlü olarak yansıdı ve yaşandı. Onları etkisi bugüne uzanan ağır bir bunalımın içine soktu. Bugün bir çok belirti, iki yükseliş döneminde devrimci grupları sırtında taşıyan küçük-burjuva katmanların artık mücadele isteği ve aktivitesini kaybettiğini, yorgun, yılmış, ve güvensiz olduğunu, aşırı bir temkinlilikle hareket ettiğini gösteriyor. Bu durum bu kesimde hızlı ve kolay güç toplamaya alışmış devrimci gruplarda ek sorunlar yaratmakta, bu sınıf yapısı ve ortamından kaynaklanan bunalım öğelerini sürekli kılmaktadır. Mücadeleden kaçış, tasfiyecilik, legalizm, SHP solculuğu, gorbacovculuk vb. -devrimci hareket bünyesinde değişik gruplarda değişik ölçülerde yankı bulan tüm bu liberal eğilimler çeşnisi, işte bu toplumsal maddi zeminde yeşermektedir.

Şöyle toparlayabiliriz: Ülkemiz devrimci hareketine son 20 yıldır damgasını vurmuş devrimci-demokrasi, küçük-burjuva katmanların siyasal hareketliliği üzerinde doğdu, şekillendi ve yaşadı. Bugün bu kesimlerdeki durgunluk, devrimci-demokrasinin yaşadığı bunalımın, kısırlığın, bazı kesimlerdeki liberal yozlaşmanın maddi toplumsal temelidir.

Devrimci hareketin yaşadığı bunalımın ikinci temel etkeni, aynı zamanda belirtisi, ideolojik belirsizlik ve kargaşadır. Toplumun sosyal, siyasal ve entellektüel evrimi, son 20 yılın devrimci deneyimi, ek olarak bazı uluslararası gelişmeler, '80'lerin başına kadar revaçta olan halkçı teori ve programlara inancı önemli ölçüde sarsmıştır.

Devrimci harekete egemen halkçı teori ve programların ulusal kaynağı '60'ların MDD'si, uluslararası kaynağı maoculuk ve guevaracılıkta etkili temsilcilerini bulan çağdaş popülizm idi. Ülke içinde küçük-burjuva yığınlardaki politik canlılık, uluslararası planda Asya, Af-

rika ve Latin Amerika'nın yaygın ulusal kurtuluş ve halk hareketleri, '60'lı ve '70'li yıllarda bu teori ve programları cazip ve etkili kılıyordu. Bugün ülke içinde küçük-burjuvazi atılganlığını kaybetmiş, uluslararası planda ulusal kurtuluş hareketlerinin hızı kesilmiştir. Maoçuluk ve Guevaracılık eski cazibesini kaybetmiştir. Bu halkçı teorilerin uluslararası kaynaklarının kurumaları anlamına geliyor.

'60'ların MDD'ciliği ise 20 yılda yaşadığı evrimle iç bütünlüğünü kaybetmiş, değişe değişe bugün siyasal özgürlükleri kazanma hedefiyle sınırlı bir asgari programa kadar gerilemiştir.

'60'ların MDD'si olarak şekillenen halkçı teori ve program, bu ilk biçimiyle reformist özellikler taşıyordu. Marksizmin ve çağdaş popülizmin içiçe geçmiş karmaşık etkisi altında, '71 Devrimci Hareketi, halkçılığa devrimci radikal bir içerik kazandırdı, fakat maceracı öğelerle birleştirdi. '70'lerin ortasında açık eleştiri ya da kitle hareketleriyle karakterize olan dönemin uygun atmosferinde sessizce terk yoluyla maceracı öğelerden de büyük ölçüde arındırılmca, bu teori ve program, revizyonizmi de kapsayan genel burjuva reformizmi karşısında mücadeleci güçler için güçlü bir çekim ve toplanma merkezi oldu. Çok sayıda irili ufaklı grubun şahsında çeşitlenip farklılaşmakla birlikte, özü, ana eksen ve temel sınıf karakteri aynı kalan halkçı görüş ve sloganlar, dönemin kitle mücadelelerini sürüklediler. Sürüklediler demek yerine, genel olarak teoriyi küçümsemeye ifadesini bulan güçlü kendiliğindenci eğilimi vurgulamak için, denk düşüp birlikte sürüklendiler demek belki de daha doğru olur.

Fakat son 20 yılın siyasal deneyimi, halkçı teori ve programların, küçük-burjuvazideki sosyal hareketliliğin düşünsel ifadesi olmaktan öteye geçemediğini göstermiştir. Bu gerçeğin belli belirsiz hissedilmesi, Marksizm-Leninizm ve işçi sınıfı adına ileri sürülmüş bu teori ve programlara olan inancı sarsmış, bir ideolojik çözülme süreci başlatmıştır.

Yıllarca büyük bir hararetle savunulan eski teoriler, bugün bir kısım teorisyenleri tarafından bile savunulamaz hale gelmiş, sahipsiz bırakılmışlardır. Fakat öte yandan şu veya bu grubun resmi çizgisi olarak kalmaya da devam etmektedirler. Bu belirsizliğe, şaşkınlığa ve kargaşaya yol açmaktadır. Eski gücünü ve büyüsunü kaybetmiş teoriler, bugün yalnızca köklü önyargılar olarak etkili olmaya devam etmektedirler. Sınıf yapısı ve ortamı bu önyargıların kısırlaştırıcı gücüyle birleşince, savunulamaz hale gelmiş teorileri aşma güç ve yeteneği gösterilememekte, bu ise boşluğa ve krize yol açmaktadır.

Devrimci hareketin yaşadığı bunalımın bir diğer temel etkeni uluslararası kaynaklıdır. Modern revizyonizmin 30 yılı bulan egemenliği, sosyalizmin maddi kazançlarını tahrip etmiş, dünya işçi hareketini bölüp güçten düşürmüş, komünist hareketi genel bir yıkıma, ideolojisiyasi kargaşaya, örgütsel parçalanma ve dağılmaya, ve dahası, büyük bir moral güç kaybına uğratmıştır. Dünya ölçüsünde olduğu kadar ülkemizde de komünistler ve tüm devrim ve sosyalizm yanlısı güçler 30 yıldır bunun ezici maddi-manevi yükünü taşımakta, acısını ve ağırlığını duymaktadırlar. Ulusal kurtuluş hareketlerinin abartılması, devrim modeli olarak benimsenmesi, maoculuğa ve çağdaş popülizmin öteki akımlarına yönelik bu uluslararası tarihsel ortamda yaşanmıştır. Türkiye’de Marksizm adına halkçı teori ve programların bu kadar yaygın ve uzun süreli benimsenmesi, iç nedenlerin yanı sıra, devrim düşmanı revizyonizmin karşısında, devrim yanlısı çağdaş popülizmin bir seçenek olarak görülmesindedir de. Türkiye devrimci hareketi bu seçenekte yalnızca düşünce değil, güç ve moral buldu uzun yıllar.

Uluslararası popülizmin güç ve etkisini yitirdiği bir dönemin ardından, modern revizyonizmin gorbacovculukta ifadesini bulan yeni ideolojik saldırı dalgası başladı. Bu saldırı Türkiye devrimci hareketini ağır bir yenilginin ardından, henüz şaşkın ve dağınıkken yakalayınca, geniş bir etki alanı buldu. Devrimci hareketin bunalımını derinleştirici bir rol oynadı. Liberal-tasfiyeci eğilime güç kattı.

Devrimci hareketin bugün yaşadığı bunalımın üç temel etkeni bunlardır. Bunlar içiçe geçerek hareketi bugün bir iç ayrışmaya zorluyor. İlerlemek için Marksizm-Leninizmin bilimsel teori ve yöntemine sıkı sıkıya sarılmak, hareketin sınıf yapısını ve teorik-siyasal temelini köklü bir eleştiriye tabi tutmak gerekiyor.

Ne yazık ki Türkiye devrimci hareketi, Türkiye'nin devrimcisi dogmatiktir. Dogmatizm, sosyalist hareketin gelişimine revizyonizmden daha az zararlı olmadığı gibi, liberalizmi de besliyor. Kaldı ki Türkiye devrimci hareketinin bağınazca yapıştığı dogmalar, Marksizm-Leninizmin değil, popülist ideolojinin dogmalarıdır.

Devrimci-demokrat kimlikten arınıp sosyalistleşmek gerekiyor. Burjuva toplumdayız, sosyalist devrimin savaşçısı olmak gerekiyor.

Sınıf temelini değiştirmek, sosyalist mücadelenin toplumsal sınıf tabanına, işçi sınıfı zeminine oturmak gerekiyor.

Bu görevleri yerine getirme bilinç ve enerjisini taşıyanlar, revizyonizmin uluslararası cereyanını, gorbaçovculuğu göğüsleyebilirler. Gorbaçovculuğa dirençle karşı durmak gerekiyor; gorbaçovculuk komünizmi öldürüp yok etmek hareketidir.

İşçi Hareketi

Türkiye işçi sınıfı hissedilir bir güç olarak mücadele sahnesine '60'lı yıllarda çıktı. Her iki yükselişe de etkili bir güç olarak katılmakla birlikte, küçük-burjuva dalganın gölgesinde kaldı. Bir türlü işçi sınıfı adına hareket ettiğini iddia eden devrimci grupların temel ilgi alanı olmadı. Revizyonizmin ve reformizmin ilgi ve etki alanında kaldı. Kendiliğindenciliği ve sendikalizmi aşamadı.

İki yükseliş döneminin yorgunluğu 12 Eylülün çok yönlü saldırısıyla birleşince küçük-burjuvazide dağılma ve çözülmeye yol açtı. Mücadele istek ve eğilimi büyük ölçüde kırıldı. Oysa işçi sınıfı üzerindeki etkileri farklı oldu. Hoşnutsuzluğu ve mücadele eğilimini mayaladı. İşçi

hareketini yeni bir dönemin eşiğine getirdi.

İşçi hareketindeki kıpırdanışlar henüz çok zayıftır. Talepleri büyük ölçüde iktisadi içeriklidir. Kısmi siyasal istemleri kendiyile sınırlıdır. Henüz kendinden öteye bakma, kendi dışındaki emekçi kesimlerin istemlerine destek verme bilinç ve tutumundan yoksundur. Reformizme karşı eski coşku ve heyecanı taşımamakla birlikte, hala onun etkisindedir. En ileri kesimlerinde sosyalizme sempati vardır, fakat pek azının dışında bu kesim bile reformist etkiler altındadır.

Bütün bunlar işçi hareketinin kendiliğinden niteliğinin göstergeleridir. Şaşılacak bir yanı yoktur. Komünistlerin mevcut işçi hareketinin bilinç ve örgütlenme deneyi konusunda herhangi bir hayale kapılmaları için bir neden de yoktur. Aslında işçi sınıfına pek az şey verildiği halde o kendiliğinden, özellikle de sermayenin politika ve uygulamaları sayesinde, hayli şey kazanmış bulunuyor. Ötesini kazandırmak, onu gerçek bir sınıf bilinciyle donatmak ve politik bir örgütlenmeye kavuşturmak kendini sınıf hareketinin bilinçli ifadesi sayanların görevidir. Bizim için umut verici olan işçi sınıfı saflarında derin bir hoşnutsuzluğun ve mücadele eğiliminin varlığıdır. Bunu işlemek, bilinç ve örgütlenmeye dönüştürmek komünistlerin görevidir.

İşçi hareketinin politik ve örgütsel gelişimini kolaylaştırmak hiç değilse en ileri kesimlerinin şahsında işçi hareketine bağımsız bir kimlik kazandırmak komünistlerin en acil ve en temel görevidir.

Bu kuşkusuz pratik bir çaba olarak hayata geçirilecektir. Fakat yönünü, yolunu, temel içeriğini, biçim ve yöntemlerini saptamak ve geliştirmek yoğun bir bilimsel teorik çaba demektir. İşçi hareketinin politik ve örgütsel gelişimini kolaylaştırmak, yoğun ve çok yönlü bir teorik çabayla beslendiği ölçüde olanaklıdır. Teorik güç ve alışkanlıktan yoksun, teorinin rolü konusunda kavrayışsız bir çok devrimci grubun anlayamadığı bir noktadır bu. Fakat komünistler bu konuda açık ve net olmalıdırlar.

Öte yandan işçi hareketiyle birleşmek bugünden yarına kolayca gerçekleşebilecek bir şey değildir. Israr ve

sabırdan başka yol yoktur. Ancak genişlemesine değil, derinlemesine çalışmak gerekiyor. Derinleşmekten kast edilen daha çok sınıfın ileri kesimlerine öncü unsurlarına yönelmektir. Bunlar kazanılabildiği ölçüde sınıfın geniş kesimleri kazanılabilir. Ve bu kesimler de, etkisi altında buldukları sosyal-demokrasi, sağ ve sol liberal ideoloji ve siyasetin etkisi, daha çok da pratik mücadelenin yardımıyla, düşünsel planda kırılabildiği ölçüde kazanılabilirler.

EKİM...

Türkiye Devrimci Hareketi, bünyesindeki grup yapıları içinde yaşanan bölünmelere, bundan doğan yeni çevre ve gruplara alışkındır. Bölünmenin ilk anlarında gösterilen şöylesine bir ilgi, çok geçmeden yerini kayıtsızlığa ve aldırışsızlığa bırakır. Belli bir ilgi gösterilse bile bu daha çok yeni grubun hakkında genellikle iyi şeyler düşünülmeyen akibetine dönük olur.

Muhtemeldir ki sonradan EKİM'i oluşturan öğelerin ilk ortaya çıkışı da bir ölçüde böyle karşılandı. Bir ölçüde diyoruz, zira, Ekinçiler daha ilk ayrışma anından itibaren, devrimci harekette yerleşmiş köklü bazı alışkanlıkları yıkarak ortaya çıktılar. Ayrılık dönemlerinin olağan karşılanır hale gelmiş davranışlarından uzak durdular. Geride kalanlarla kısır ve bayağı çekişme, kişisel saldırı ve spekülasyon tutumlarını, sol hareketin bu alışılmış zaafalarını aşıladılar. Buna dönük beklentileri boşa çıkardılar. Bünyesinden koptukları grupların bu doğrultudaki sınır tanımaz davranışlarını sükunetle ve hor görüyle karşıladılar.

Yaşanan ayrışma Ekinçiler için köklü ve kapsamlı ideolojik görüş aykırılıklarına dayalıydı. Kendi görüşlerini açık, net ve kesin bir dille tanımlama ve savunmaya verdiler dikkatlerini.

Öyle sanıyoruz ki bu pek alışılmadık davranış en ilgisiz çevrelerin bile daha başından ilgisini çekmiştir. Sonradan EKİM hareketinde cisimleşen öğelerin akibetine

dönük kuşukular buna rağmen daha bir süre yaşadıysa eğer *Ekim*'in bir yıllık düzenli illegal yayın faaliyetini geride bıraktığı bugün en kuşukucu olanların bile bu tür kuşukular artık geride kalmış olmalı.

Temel özellikleri bakımından, Marksizmle bezenmiş halkçı teori ve programlar ile küçük-burjuva sınıf yapısı ve ortamıyla karakterize olan Türkiye devrimci hareketi hakkında, EKİM'in eleştirisi ve yargıları kesin ve sert olmuştur. Yüzeysel ya da önyargılı yaklaşımlara bu, küçümseyici ya da inkarcı bir tutumun ifadesi gibi görünmüş olabilir. Nitekim bünyesinden koptuğu grupların bu tür nitelikleme ve saldırılarına hedef de olmuştur. Biz bu tür nitelikleme ve saldırılara metelik vermemekle birlikte, bu vesileyle şu noktanın altını bir kez daha açıkça çizmek isteriz: EKİM, küçümsediğinden ve geçmiş birikimine yüz çevirdiğinden değil, tam tersine, önemseydiğinden ve devrimci tüm birikimini geleceğe taşımak istediğinden Türkiye devrimci hareketini tartışma ve eleştirisi konusu ediyor.

EKİM, somut ve pratik olarak belli bazı grupların bünyesindeki iç ayrışmanın ürünü olsa da, ideolojik-siyasi yönüyle, bir bütün olarak küçük-burjuva sosyalizmi kampından köklü bir kopuşun ifadesidir. EKİM, devrimci hareketin yerleşmiş temel görüşlerinden, kavramlarından, anlayış ve alışkanlıklarından sert bir kopuştur.

Fakat EKİM kendini yalnızca bir ilk müfreze saymaktadır. Demokrasiyi sosyalizmle içiçe temsil eden devrimci hareket, umuyoruz ki yalnızca liberalizmi değil, proleter sosyalizmini de yeni güçlerle besleyecektir. EKİM'in devrimci hareketin zayıflıklarına karşı mücadelesi bu amaca dönüktür.

Biz bugün için, genel ideolojik mücadelenin yanısıra, bunun vazgeçilmez bir tamamlayıcısı olarak, kazandığımız güçleri proleter sınıf tabanı üzerinde mevzilendirebildiğimiz ölçüde, yeni, eskisinden farklı bir politika ve örgüt pratiği gerçekleştirebildiğimiz ölçüde, sözkonusu ayrışmayı hızlandırabileceğimiz ve proleter sosyalizmine eskinin kazanımı yeni güçlerin geçişini kolaylaştırabileceğimiz inancındayız.

Gerek geçmişin birikimi olan ve halihazırda var-olan eski glerden, gerekse işçi hareketindeki canlanmanın ortaya çıkaracağı yeni glerden mümkün olan en çoğunu proleter sosyalizminin saflarına katmak, siyasal faaliyet ve örgütsel şekillenmede atacağımız adımlara bağlı. Düşünce eylemle, teori kendine uygun pratikle tamamlanmadığı sürece hiç de inandırıcı olunamayacağı, dahası ideolojik bozulma ve yozlaşmanın kaçınılmaz olacağı konusunda EKİM yeterince açık bir kavrayışa sahiptir.

EKİM, geçmişte ve bugün örnekleri hayli çok devrimci çevrelerden bir yenisi olmak istemiyor. Bu, kısırlaşma, yozlaşma ve somutta yokoluş demektir. Biz toplumumuzun en ileri, en devrimci sınıfının, Türkiye işçi sınıfının en iyi, en diri, en ileri güçlerini bünyesinde toplayan, bu glerin birikimini, deneyimini, enerjisini, maddi varlığını en ileri derecede kucaklayan gerçek bir proleter sınıf öncüsünün yaratılmasını hedefliyoruz. Bir bütün olarak hareketimiz, tüm yoldaşlarımız buna uygun davranmalı, buna uygun bir perspektife ve hayal gücüne, buna uygun bir bilince ve yüreğe sahip olmalı, bunu karşılayacak bir enerji ve çaba koymalıdır ortaya.

EKİM

Ekim 1988

DÜZENİN ÇÖZÜMSÜZLÜĞÜ VE DEVRİMCİ SORUMLULUK

Yaşanan iktisadi ve sosyal bunalım ile siyasal rejimin kendini tahkim etme ihtiyacı ve sertleşme eğilimi, içiçe olgulardır. Sınıf savaşımı alanında tecrübeli ve sınıf çıkarları konusunda aşırı hassas Türkiye burjuvazisi, kapitalist ekonominin çözümsüz sorunlar içinde debelendiğini gördükçe, bunun yaratacağı ve daha şimdiden ilk biçimleriyle beliren sosyal-siyasal sonuçları gözeterik, hukuki, siyasi, askeri vb. tüm alanlarda kendini güçlendirme, yakın ve uzak geleceğe hazırlama çabası içindedir. Çeşitli girişim ve davranışlar bunun kanıtlarını sunuyor.

Sermaye düzeninin istikrar bulamadığı, yüzyüze olduğu köklü ve yapısal sorunlar nedeniyle de bulamayaacağı açıktır. Son 8 yıldır namluların gücüyle, tam bir zorbalıkla uygulanan "istikrar" politikalarının sonuçları ortadadır: 50 milyar dolara varan dış borç, 20 trilyon lirayı bulan iç borç, %100'lere tırmanan enflasyon, sürekli artan işsizlik, ve tüm bu göstergelerin de bir ifadesi ola-

rak, tam bir kriz ekonomisi!.. Türkiye kapitalizmi eskit-medik "reçete", kullanmadık "tedbirler paketi" bırakmadı ama, tekellerin kasalarını şişirmenin ve emperyalist mali çevreleri semirtmenin ötesinde bir adım atabilmiş değil. Tekellerin karları sürekli artıyor, uluslararası bankaların kar payları düzenli ödeniyor, nedir ki kapitalist ekonomi de sürekli batıyor.

Burjuvazi; muazzam karların mutluluğunu, derinleşen ekonomik bunalımın sıkıntısı ve aşırı sömürünün beslediği sosyal-siyasal birikimlerin tedirginliği ile birarada yaşıyor. Servet-sefalet kutuplaşması had safhaya varmış bulunuyor. Gelir dağılımı üzerine en son araştırmalar, milli gelirden ücret ve maaşın payı %15.6'ya düşerken, kar-faiz-kira payının %68,1'e çıktığını gösteriyor. Oysa 1977 yılında bu oranlar sıra ile %36.8 ve %34 idi. (Geriyeye kalan oranlar tarımın payını oluşturuyor. Bu pay 1977'de %29.1'den, 1988'de %16.3'e düşmüş bulunuyor.) Bu rakamlar toplumun on yıl içinde yaşadığı sosyal kutuplaşmanın manzarasını özetliyor. İşçi ve emekçiler on yıl önce yoksulluğu yaşıyorlardı, şimdi açlığı yaşıyorlar. Burjuvazi, bu kutuplaşmanın beslediği birikimlerin -sık sık kullandığı deyimle- "sosyal patlamalar"a dönüşmesini şimdilik baskı, terör, tehdit, yasal engel, ideolojik etki, demagojik propaganda, burjuva partiler aracılığıyla siyasal denetim vb. bir dizi yol ve yöntemi bir arada kullanarak engelleyebiliyor.

Fakat nereye kadar?

Nereye kadar sorusuna burjuvazinin verdiği cevabın gerçekçi olduğuna kuşku yok. Bunun bir yere kadar olduğunu çok iyi biliyor, değişik vesilelerle ve uygun biçimlerde bunu gözettiğini açığa vuruyor, plan ve hazırlıklarını da buna göre yapıyor.

Burjuvazi çatışmayı ve "iç kargaşa"yı öngörerek hazırlanıyor. Yasalarını ve baskı aygıtlarını buna göre düzenleyip tahkim ediyor. Dünyanın beşinci büyük ordusu durumundaki ordusunun ihtiyaçlarını ve düzenlenmesini bu gözle ele alıyor. Savunma bütçesi ve askeri harcamalara "dünyada yumuşama var" gerekçesiyle yöneltilen bazı eleştirileri, "komşu düşman" demagojisinin yanısıra,

açıkça "iç karşılaşa" ve "Kürt sorunu" gerekçeleriyle karşı-
lıyor. Milyonluk ordusunu bile yeterli görmüyor; dün,
çatışmanın daha geri boyutlarında, MHP'li faşist terör çe-
telerinin oynadığı rolü, çatışmanın daha ileri boyutlarında
ve bir iç savaşta oynayabilecek tarzda düşünülen "teritor-
yal kuvvetler", açık deyişle, resmi ve yasal bir kimlik ka-
zandırılmış faşist milisler planlıyor.

Tahkim edilen istihbarat ve polis örgütleri; sürekli
hale getirilen ve yasal bir dayanağa kavuşturularak toplu-
ma bir yaşam biçimi olarak benimsetilmeye çalışılan po-
lisin keyfi ve barbar tutumu; DGM'ler; yapım halinde
olan ve yapımı planlanan cezaevleri vb. vb. tüm bunlar
öngörülen "iç kargaşa"nın ihtiyaç duyulan hazırlıkları.

Kuşkusuz burjuvazi yalnızca baskı ve terör
aygıtlarının kuvvetlendirilmesiyle sınırlamıyor kendini.
Bir dizi politik alternatif ve manevra da planlıyor. SHP
bir alternatif olarak el altında hazır bekletiliyor.
Yığınların tepkilerini dizginlemede ve parlamenter kanal-
lara hapsetmede SHP'nin şimdiden oynadığı ve bir dö-
nem için oynayacağı önemli rol açıktır. Sermayenin
SHP'den beklentilerini ve SHP'nin buna hevesini, hizip
kavgalarının etkisiyle artık Gürkan gibileri bile açığa vu-
ruyor. (2000'e Doğru, 23 Ekim 1988)

Son dönemlerde bizzat Eylülizmin komutanı Evren
tarafından gündeme getirilen TBKP'nin legalleştirilmesi
tartışması ise, burjuvazinin önemli bir politik manev-
rasıdır. Bu yolla planlanan, kapitalizmin istikrarını kendi-
ne program edinmiş TBKP'nin hizmetlerinden yararlan-
mak değildir yalnızca. Bunun kadar, hatta kısa vadede
bundan daha önemli olan, içten içe sürekli tahkim edilen
rejiminin "demokrasi" görüntüsünü daha inandırıcı
kılabilme, TBKP ve benzerlerini rejime "asma yaprağı"
olarak kullanabilmektir. Böylece ve bu yolla, ihtilalci sol
hareketi tecrit etmenin kolaylaşacağı da düşünülüyor. Ev-
ren aynı tartışmalarda bunu da uygun bir dille ifade et-
miştir. Sermaye sözcüleri, yapılacak yasal değişikliğin,
"devleti ve rejimi yıkmak isteyen" devrimci akımlara
propaganda ve örgütlenme özgürlüğü tanınmaması gerek-
tiğini özellikle vurgulamışlardır.

Özetle burjuvazi, bilinçli ve hesaplı hareket ediyor. Kısa ve uzun vadeli çareleri, devletin tahkimatı ile politik manevraları, polis terörü ile yasal "komünist" partisini birlikte ele alıyor; tüm araç, olanak ve yöntemleri bir arada düşünüyor, planlıyor, hazırlıyor ve yeri ve zamanı geldikçe uygulamaya çalışıyor.

Bunu böylece ortaya koymak, burjuvazinin Türkiye'deki sınıf savaşını ve devrim tehlikesini nasıl ciddiye aldığını, zira rejimin karşı karşıya olduğu sorunların, gerçekten de sert sınıf çatışmalarını ve devrimci patlamaları beslediğini vurgulamak içindir. Burjuvazi, düzenin zayıflıklarını, politik ve askeri güç ve araçlarını kuvvetlendirerek dengelemeye çalışıyor. Politik-askeri güç ve araçları pekiştirmek çabası, gerçekte burjuva düzenin zayıflığının açık ifadesi ve dolaysız göstergesidir.

Sermaye düzeninin çözümsüzlükler içinde debelendiği, burjuvazinin kendini bunun yaratacağı muhtemel sonuçlara göre hazırladığı bir dönemde devrimci hareket ne durumda? Ne ölçüde bu gerçeklerin bilinci ve sorumluluğu ile hareket ediyor? İyimser şeyler söylemek gerçekten güç. Devrimci hareket örgütsüz, dağınık, dahası şaşkındır. Bugüne ve geleceğe hiç değilse burjuvazi kadar bilinçli yaklaşabildiğini, perspektif ve görevlerini buna uygun belirlediğini, hazırlıklarını buna göre yaptığını söylemek olanaksız. Her şeyden önce netleşmiş bir çizgi ve programdan yoksun. Bir çok grup geçmişteki bazı temel görüşlerini savunamamakta, ama yerine yeni bir şey de koyamamaktadır. İdeolojik belirsizliğin yarattığı zayıflık gündelik politika ile örtülmeye çalışıldıkça da kendiliğindenciliğe, refonnizme ve legalizme düşülmektedir.

Türkiye devrimci hareketinin çok büyük bir sorumlulukla karşı karşıya olduğu bir tarihsel dönem yaşıyoruz. Devrimci hareketin bölünmüşlüğü, dağınıklığı ve şaşkınlığı, ciddi sorunlarla karşı karşıya olan sermaye düzeninin en büyük avantajlarından. Gücünü pekiştirerek egemenliğini sürdürmek çabasındaki burjuvazinin karşısına, güç çıkarmak gerekiyor. Bu güç, yığınların militan politik eylemi, herşeyden önce de örgütlü militan bir işçi hareketi olabilir ancak.

Bugün burjuvaziye kafa tutabilecek, ona iktidar alternatifini olabilecek, bu iktidar hedefi doğrultusunda tüm diğer emekçi sınıf ve tabakaları etrafında birleştirebilecek biricik sosyal kuvvet, işçi sınıfıdır. Bunu genel teorik bir gerçek olarak değil, bundan öte, bugünkü Türkiye toplumunda, gün geçtikçe daha iyi görülen, açık, canlı, somut bir toplumsal gerçeklik olarak vurguluyoruz. Safları hayli kalabalıklaşmış, sermayeye karşı öfkesi gitgide çoğalan ve özellikle son 30 yılın birikim ve tecrübesine dayanan Türkiye işçi sınıfı, nesnel-toplumsal konumu ile, toplumumuzda egemen burjuvaziye altetmede biricik belirleyici kuvvettir.

Türkiye devrimci hareketinin bünyesinde yaşanabilecek güçlü bir ideolojik atılım ve yenilenme, proleter sosyalizminin gerçek güçlerini belirginleştirip birleştirecektir. İdeolojik bir atılımın birbirine sıkı sıkıya bağlı iki temel halkası vardır. Halkçılıktan proleter sınıf çizgisine, demokratizmden net bir sosyalizm perspektifi ve proleter devrim programına.

İdeolojik yenilenmeyi sınıf yönelimi tamamlayabilmelidir. İşçi sınıfının politik hareketi olmak, onu temsil etmek iddiası soyut olmaktan çıkarılmalı, sınıfın bağrında ete kemiğe büründürülmelidir. Dikkat, güç ve çabalar işçi sınıfı içinde yoğunlaştırılmalıdır. İşçi hareketinin politik gelişimi en temel görevdir. Türkiye devriminin geleceği proletarya hareketinin politik gelişimine bağlıdır. İşçi sınıfı, mücadelenin ve zaferin biricik güvencesidir. İşçi hareketinin politik ve örgütsel gelişiminde mesafe alınmadığı sürece, öteki kesimlerde gösterilecek çabalar zayıf, kısır ve ömürsüz kalacaktır.

Kasım 1988

DEVİRİMCİ HAREKETTE REFORMİST EĞİLİM

Giriş

Bugün devrimci hareket saflarında giderek belirginleşen kuvvetli bir reformist eğilim var. Bu eğilim belli bir ya da bir kaç gruba özgü olmaktan çok, belirli biçimlerinde ve boyutlarında belli farklılıklar taşısa da bir çok grupta paralel yaşıyor. Bu paralellik bir rastlantı değil ve yalnızca karşılıklı etkilenmelerden doğmuyor. Aynı tarihsel kökten gelen, tüm evrim ve farklılaşmalara rağmen temel ideolojik sınıfsal özelliklerinde benzerliklerini koruyan devrimci halkçı gruplarda, bu reformist eğilimin güçlü bir ortak temeli ve iç mantığı var. Geçmiş devrimci harekete ideolojik rengini veren popülizm ve demokratizm ile toplumsal rengini veren küçük-burjuva sınıf yapısı ve ortamı sözü edilen ortak temeli oluşturmaktadır.

Temel konularda, programa ilişkin sorunlarda genel bir suskunluğun ya da belirsizliğin yaşandığı günümüzde,

reformist eğilim kendini daha çok taktiğe ilişkin sorunlarda ifade ediyor. Öte yandan kendiliğindencilığe yol açan suskunluk ve belirsizlik de, doğal olarak reformizmi besliyor. Öte yandan suskunluk, dünün teorik-politik zaaf ve zayıflıklarının kendi doğal ve kaçınılmaz sonuçlarına varmasına razı olmayı, hiç değilse seyirci kalmayı da birlikte getiriyor.

Devrimci hareket saflarında artık açık ifadeler kazanmaya başlayan reformist eğilimi yakından incelemek öncelikle iki açıdan önem taşıyor.

Bu önem ilkin, geçmişle hesaplaşmak, bugün artık güncellik kazanan demokrasi akımı ile sosyalizm akımı arasındaki ayrışma ve saflaşmayı kolaylaştırıp hızlandırmak canalcı görevinden geliyor. Devrimci hareketi oluşturan gruplar bugün henüz kendilerini ve bir parçası oldukları devrimci hareketin bütününe değerlendirebilmiş değiller. Bu temel bir ihtiyaç olarak ortada duruyor. Bu ihtiyaca cevap vermeye yeteneksizlik kadar, açık bir isteksizlik de var. Ama bundan kurtulmak olanaklı değil. Geçmiş suskunlukla ya da esasa ilişkin olmayan düzeltmelerle geçiştirip yeni dönemde politik faaliyet yürütmeye kalkanlar, belki de bununla geçmişle hesaplaşma istem ve ihtiyacını geri plana iteceklerini umuyorlardı. Nitekim 12 Mart sonrasında bazı gruplar böyle davranmış ve bunda hayli başarılı da olmuşlardı. Ne var ki Türkiye'nin bugünkü koşullarında, bu umutların ters tepmesi kaçınılmazdır. Geçmişle idare etmenin kısırlığı, ideolojik dökülmeler, reformizmin kaba örnekleri sayılabilecek politik tahlil ve taktikler -ki yaşanan büyük ölçüde budur-, tüm bunlar etkisini hissettirdiği ölçüde, iç tartışma ve geçmişle hesaplaşma kendini daha kuvvetli bir istem ve ihtiyaç olarak dayatacaktır. Zaten daha şimdiden çeşitli gruplar bunun iç gerilimini ve bunalımını yaşamaktadırlar. Geçmiş değerlendirmeden bu kaçış, bir başka yazıda (12 Eylül Tahribatı, *Ekim*, Sayı:12) vurguladığımız nedenlerin yanısıra, bir iç ayrışma ve bölünme korkusundan da kaynaklanıyor. Fakat bundan kaçınılamaz. Toplumun iktisadi ve sosyal bünyesinde, sınıf ilişkilerinde ve davranışlarında yaşanan nesnel geliş-

me ve değişmeler ile, devrimci hareketin bundan ayrı düşünülemez yirmi yıllık evrimi, tek tek her grubun bünyesinde ve bir bütün olarak devrimci hareket içinde böyle bir ayrışmayı mümkün ve zorunlu kılmaktadır. Demokrasi ile sosyalizmin iç içe temsil edilme dönemi geride kalmıştır artık. Herkes kendi bayrağını seçmek, rengini netleştirmek zorundadır.

Marksist olmak ve sosyalizmi temsil etmek iddiasındaki küçük-burjuva demokrasisinin bugün vardığı yer, ortaya çıkardığı düşünsel ve pratik sonuçlar, geçmişini değerlendirmede, kavramada ve kavratmada yeni olanaklar sunuyor. Belirginleşen, "cüretli" sayılabilecek tahlil ve taktiklerde kendini ifade eden reformist eğilimin kökleri geçmiştir. Bu bağı kurmak ve kanıtlamak, bugünkü reformist eğilimin, küçük-burjuva radikalizminin, toplumsal evrimin ve özel olarak da karşı-devrim döneminin etkisiyle ugradığı değişme ve yozlaşmadan başka bir şey olmadığını göstermek, devrimci hareketin iç ayrışmasını kolaylaştıracaktır. Bugün görülen o ki reformist eğilimler iç dirence, bu ise tartışmalara yol açıyor. Bu tartışmalar, geçmiş küçük-burjuva teori ve pratiklerin sorgulanmasıyla birleştirilebildiği ölçüde, ileriye, proleter sosyalizmine dönük eğilimleri ve güçleri besleyecek ve ayrıştıracaktır.

Şimdi öteki noktaya geliyoruz. Bu önem ikinci olarak, bu reformist eğilimin proletarya hareketinin bağımsız sınıf kimliği kazanması önünde yeni bir engel olma potansiyelinden geliyor.

Marksist olmak ve işçi sınıfını temsil etmek iddiasındaki devrimci hareketimizin önemli bir bölümü, işçi sınıfının soyut ve boş bir söz değil, toplumsal bir gerçek olduğunu, gariptir ki neredeyse yirmi yıllık bir evrimin sonunda ancak anlayabildi. Üstelik bu ideolojik gelişmeden çok pratik gelişme içinde, bir bakıma "kendiliğinden" oldu. Karşı-devrim döneminin küçük-burjuvazide yarattığı çözülme, dağılma, mücadeleden geri durma eğilimi (burada küçük-burjuvazinin yalnızca siyasal değil, toplumsal olarak da hızlı bir çözülme yaşadığını hatırlatmak gerek), safları kalabalıklaşan ve hoşnutsuzlu-

ğ u artan işçi sınıfındaki hareketlenişle birleşince, devrimci demokrasi "sınıf"ı keşfetti. Bu gelişme bir "sınıf" vurgusu ve sınıfa yönelik modası yarattı. Bir yılı aşkın bir süre önce, daha *Ekim* 'in 1.sayısında devrimci hareketin belli bir kesiminden sözedilirken "yeni yöneliş"e değinilmiş ve şunlar söylenmişti:

"Bugün bu kesimdeki gruplarda, bir işçi sınıfı vurgusu ve işçi sınıfına yönelme eğilimi var. Fakat geri iktisadi tahlillerin utangaç terki dışında, eski ideolojik-siyasi çizginin korunuyor ve eski küçük-burjuva devrim teorisinin daha sistemli savunuluyor olması, işçi sınıfı vurgusunu anlamsız, sınıfa bu tür bir yönelimi ise zararlı kılmaktadır. Bu gruplar işçi sınıfına yönelimlerinde belirli adımlar atsalar bile, ki bu alanda pek şanslı da görünmüyorlar; bu yalnızca işçi sınıfına küçük-burjuva demokratik bir etkiyi taşımak anlamına gelecektir. İşçi sınıfı hareketinin sosyalist siyasal gelişimi ve örgütlenmesi sürecinde bu tür küçük-burjuva etkilere karşı mücadele, proleter sosyalizminin bugünkü önemli görevleri arasındadır." (Herkes Kendi Bayrağı Altına, *Ekim*, Sayı:1)

İdeolojik temelini değiştirmeden sınıf temelini değiştirmeye kalkmanın sonuçları, sözünü ettiğimiz reformist eğilimin bir yönü olarak daha şimdiden kendini değişik biçimlerde ortaya koymaktadır. Küçük-burjuva demokratizmi, işçi sınıfı çalışması alanında ve işçi hareketinin sorunlarıyla ilgili olarak bugün kendini ekonomizm ve sendikalizm şeklinde üretiyor. Böyle olunca ve bu demokrasi sorununda geçmiş bilincin köklü burjuva-demokratik saplantılarıyla da birleşince, politik mücadelede burjuvazinin yedeği durumuna düşmek kaçınılmaz akibet olarak yaşanıyor.

'70'lerin ortası -12 Mart sonrası- toparlanma ve yenisinden örgütlenme dönemi idi. '80'lerin ortası -12 Eylül sonrası- aynı doğrultuda ilk çabalara sahne oldu ve bu süreç hala devam ediyor. İkisi arasında teorik hazırlıktan yoksunluk ve dolayısıyla ideolojik-siyasal belirsizlik şeklinde esaslı bir benzerlik var. Bu her iki döneme de kendiliğindenciliğin hakim olması anlamına geliyor. Kendi-

li-ğindencilik reformizmin zeminidir ve reformist eğilimler '75-'80 döneminde de devrimci harekette hayli etkili olmuştur. Yine de '70'lerin ikinci yarısının koşulları ile '80'lerin ikinci yarısının koşulları arasında temelli bazı farklılıklar var ve bunlar bugünkü güçlü reformist eğilimi anlamak açısından önem taşıyor.

1970'lerin ortalarındaki toparlanma çabaları yalnızca '71 Hareketinin bıraktığı devrimci moral etkiyi devşirmekle kalmıyor, hızla yaygınlaşan bir anti-faşist kitle hareketinden de güç alıyordu. Bundan dolayıdır ki teorik hazırlıksızlığa ve ideolojik-siyasal belirsizliğe rağmen toparlanma çabaları belli bir başarı sağlamış, 1960'lardan devralınan demokratik, anti-emperyalist temalar kitle hareketinin kendiliğinden ortaya koyduğu düzeyle çakışmış ve birlikte sürüklenmeye yetmişti. İdeolojik zayıflık sık sık reformist eğilimler yaratmış olmakla birlikte, kitle hareketinin militan ortamı radikal eğilime sürekli hayat vermiş, devrim ve iktidar vurgularını beslemiştir.

'80'lerin ikinci yarısı hayli farklıdır. 12 Eylül yalnızca fizik yıkım değil, daha da önemlisi, ideolojik ve moral bir yıkım yarattı. İdeolojik çözülmeye, devrimci ideolojik mevzilerde gerilemeye, hatırı sayılır bir kesimde bu mevzileri terketmeye yol açtı. Öte yandan, kitle hareketinde bugün belli kıpırdanışlar yaşansa da henüz devrimci bir kabanış yok. Küçük-burjuva katmanlarda belirgin bir hareketsizlik, eylem konusunda çekingenlik ve isteksizlik var. Öğrencilerin ancak çok dar bir kesimi belli sınırlı bir hareketlilik gösterebiliyor. Canlılık ve mücadele isteği işçi kitlelerinde var. Fakat işçi hareketi ağır ve sancılı bir gelişme yaşıyor, henüz iktisadi mücadele ve sendikal hareket çerçevesinde dolanıyor. Devrimci hareketin bir çok grubu umudunu ve çabasını bu ağır ve sancılı gelişmeye yöneltmiş bulunuyor. Tek başına alındığında kuşkusuz bu olumludur. Fakat bu sınıf yönelimine uygun bir ideolojik siyasal yenilenmenin yaşanmadığı koşullarda, geçmişin demokratik-halkçı çizgisi, daha önce de belirtildiği gibi, işçi hareketi alanında ekonomizm ve sendikalizm olarak üretiyor kendini. (işçi hareketine dönük tüm tartışmaların sendikal görevler ve taktikler etrafında dönmesi bu

açından çok anlamlı ve açıklayıcıdır.) Küçük-burjuva demokrasisinin kendini anti-faşist yığın hareketine uyarlatma eğilimi, bu kendiliğindenci eğilim, bugün kendini işçi hareketinin iktisadi-sendikal eylemine ve sorunlarına uyarlatma olarak tekrarlıyor.

Fakat dahası var. 12 Mart karşı-devrimi devrimci hareketi ezmiş, fakat biriktirdiği hoşnutsuzluk karşısında kısa sürede geri çekilmiş ve kabaran kitle eylemi, kısa zamanda gaspedilmiş bir çok hakkı ve mevziyi geri almıştı. Kitle hareketinin gücü devrimci harekette maddi ve moral açıdan bir kendine güven yaratıyor, burjuva güçlere belbağlama eğilimini gemliyordu. Oysa 12 Eylül döneminde karşı-devrim devrimci hareketi ezmekle kalmamış, gerek kitle hareketinde yeni bir canlanması, gerekse devrimci harekette yeni toparlanma çabalarını engellemek, hiç değilse yavaşlatmak için, sürekli bir baskı ve saldırı tutumu içinde olmuştur. Bu politika bugün de devam ediyor. Bu kitle hareketini geciktirici bir rol oynuyor. Böylece kaybedilmiş hakların ve mevzilerin yeniden ele geçirilmesini de güçleştiriyor.

İşte tüm bu olgular, ideolojik zayıflıkları ve sınıfsal karakterleriyle de birleşince, devrimci hareketin belli kesimlerinde burjuvazinin belli kesimlerinden medet ummaya götürüyor. Anti-12 Eylülcülük ve "demokrasi mücadelesi" temalarıyla kendini ortaya koyan bu eğilim, sık sık SHP ve DYP'nin yedeğinde politika yapmaya varıyor. Devrim ve iktidar vurguları artık unutulmuşa benziyor, çok nadir hatırlanıyor. Şimdilerde dikkat ve vurgu, düzenin kendi siyasal yapılarında yaşanabilecek değişimlere yöneltilmiş bulunuyor. Reformist eğilimin temsilcilerinden birinin ifadesiyle, "toplumun demokratlaşması"na, "yeni müdahalelere olanak tanımayacak ve bu yöndeki girişimler karşısında direnecek örgütlenişine" dönük kaygılar ön planda. Eylülle muhalefet keskinliği, kaybedilmiş hakları yeniden kazanma reformist platformundan başka bir şey değildir ve dosdoğru SHP ve DYP'nin yedeğine götürüyor. Güncel politika yaşamı her gün yeni örneklerini sunuyor bunun.

Bizim için önemli yanı şudur: Ekonomizmin ve sen-

dikalizmin öteki yüzü olarak bu reformist kuyrukçu politikalar, işçi sınıfına yönelik modası döneminde, işçi sınıfı adına ve işçi sınıfına hitaben yürütülüyor. İşte bu, işçi sınıfı hareketi açısından, bağımsız politik gelişimi için nesnel koşulların her dönemkinden daha elverişli olduğu bir dönemde, bir büyük yeni tehlikedir. Reformist kuyrukçu eğilim, etki gücü bulabildiği ölçüde, sınıf hareketini bir başka yoldan düzenin sınırlarına ve burjuvazinin yedeğine verecektir. Devrimci hareket saflarındaki reformist eğilimi yakından incelemek, teşhis etmek, içyüzünü sergilemek ve sürekli mücadele konusu etmek bu açıdan da önem taşıyor.

Önemini özetlediğimiz bu iki soruna iki gözlemimizi de kısaca eklemek istiyoruz.

İnkarcılık ve tasfiyecilik, bu ikilinin yaşandığı bir dönemde ve bu ikiliyi bir arada yaşayanların dilinde moda kavramlar durumunda. Birincisi geçmişi değerlendirmekten kaçmak, ikincisi bizzat yaşananı perdelemek işlevini görüyor.

İnkarcılıktan başlayalım. Bilindiği gibi geçmişi değerlendirmeden kaçış "inkarcı olmayalım" nakarati eşliğinde gidiyor. Beraberinde her bir grubun -daha çok da yöneticilerinin- kendi geçmişlerini rasyonalize etme, çeşitli "makul" gerekçelerle mazur gösterme çabalarını getiriyor. Böylece de ideolojik gelişme ve atılımı engelleyen prangalara dönüşüyor. Kendini anlayıp aşmak yerine, gülünç durumlara düşmek pahasına rasyonalize etme eğilimi baskın çıkıyor.

Fakat az bir dikkatle her devrimcinin kolayca gözlemleyebileceği bir ilginç ve yaygın tutum var. Kendi köklü kusurları konusunda son derece anlayışlı, hoşgörülü olan, inkarcı olmama titizliği gösteren yöneticiler, tüm öteki grupların küçük kusurları karşısında dahi gürültülü fırtınalar koparabiliyorlar. Kendileri sözkonusu olunca gösterilen "inkarcı olmayalım" titizliği, başkaları sözkonusu olduğunda tam boy bir inkarcılığa dönüşebiliyor. Bu da gülünçlüğü bayağılıkla birarada gittiğini gösteriyor.

Dahası var. Konumuz olan reformist eğilimin temsilcisi durumundaki yeni liberallerde özellikle göze çarpıyor. Bunlar geçmişin marksist-leninist esaslara dayalı bilimsel ve köklü bir değerlendirmesi canalıcı görevi karşısında "geçmişini savunmak" adına gerici bir ayak direme yaşıyorlar. Ama öte yandan, Türkiye devrimci hareketinin yakın geçmişteki gelişmesiyle kazandığı bir çok devrimci düşünce ve değeri de, ya terk ediyorlar ya da sulandırıyorlar. *Yeni Öncü*, *Özgürlük Dünyası*, *Demokrat Arkadaş* vb., tümünde ortak bir özellik bu. Yalnızca biçimi, gerekçesi ve bir ölçüde de konuları değişiyor. Her birinin kendine göre masum gerekçeleri oluyor. Kimisi "sol çocukluk hastalığı"nın eleştirisi (*Yeni Öncü*), kimisi "sosyalistlerin kendi dar dünyalarını aşması" (*İşçi Dünyası*), kimisi "kaba devrimciliğin eleştirisi" (*Özgürlük Dünyası*), kimisi ise "kimi önyargıları aşmak" adına (*Demokrat Arkadaş*), ama hep aynı doğrultuda, devrimcilikten reformculuğa doğru yapıyorlar bunu. Geçmişe ilişkin olarak bunların dilindeki "ne tam savunu, ne tümünden inkar" soyut ve muğlak formülü, aslında devrimci yanların eleştirisi ya da alttan alta terki ve inkarı, küçük-burjuva olumsuzlukların ise geliştirilmesi olarak işliyor.

Benzer bir ilginç durum tasfiyecilik sorununda yaşanıyor. Tasfiyeciliği yaşayanlar tasfiyecilikten yakınlıyorlar!

Yeni Öncü bir vesileyle, "sosyal-reformizm, sivil toplumculuk, ulusal uzlaşma vaazeden burjuva sosyalizmi" akımlarını "en ciddi ve kapsamlı mücadele edilmesi gereken", "esas tehlike" ilan ediyor (Sayı:9, s.24). *Özgürlük Dünyası* "Başlarken", "liberal rüzgar esiyor", "dikkat edilmesi ve sakınılması gereken esas eğilim bu", diyerek işe başlıyor. Ama bu çevreler, yakındıklarını bizzat yaşıyorlar. Bu bir samimiyetsizlik ya da ikiyüzlülük müdür? Sorunu bu açıdan tartışmak gereksiz. Kesin olan şu ki, bugün "dikkat edilmesi ve sakınılması gereken", 12 Eylül sonrasındaki evrimleri sonucu artık bütünüyle burjuva düzen alanına kaymış, onunla kaynaşma niyetlerini ilan etmiş TBKP türü akımların tasfiyeciliği değil, tasfiyeciliğin devrimci hareketin kendi içinde, kendi bünye-

sinde yaşanan çeşitidir. Reformizmin ince, bu nedenle de tehlikeli biçimi, reformizmi "esas tehlike "ilan edenlerin şahsında yaşanıyor. Liberal rüzgarlar, "liberal rüzgarlar esiyor" diye bağırانların şahsında, bizzat bu çığlığın yer aldığı aynı satırlarda ve sayılarda yaşanıyor. Bu o kadar belirgindir ki, tabandaki sade devrimcilerce bile zorlanmadan teşhis edilebiliyor ve devrimci tepkilerine konu olabiliyor.

Modern revizyonistlerin 1980 öncesi konumlarından düzenle tam ve açık bütünleşmeye geçmeleri bir boşluk yarattı. Şimdi bazı gruplar bu boşluğu dolduruyorlar. Sö-zünü ettiğimiz reformist eğilimde ifade buluyor bu. Ama bunu yaparken de TBKP'yi, SP'yi, sivil toplumculuğu eleştirerek sözde devrimciliklerini kanıtlamaya çalışıyorlar. Beyhude bir çaba. Geçmişte TKP, TİP vb. partilerin esas çabası "faşizme geçit vermeyerek" '61 Anayasasının kazanımlarını korumaktı; adına "demokrasi mücadelesi" deniliyordu. Şimdilerde birileri 12 Eylül'e muhalefet perdesiyle bu kazanımları yeniden elde etmeyi esas kaygı haline getirmiş bulunuyor; adına yine "demokrasi mücadelesi" deniyor... Can alıcı nokta tam da budur.

I. Bölüm

Ortak özellik: Teorik-siyasal belirsizlik **Ortak akibet: Kendiliğindencilik ve reformizm**

Reformist eğilimin kürsüsü durumundaki yayın organlarında ilk bakışta göze çarpan ortak bir yan var: Devrimci hareketin yakın geçmişi ve Türkiye devriminin temel sorunları konusunda suskunluk, ya da daha iyimser bir ifadeyle, belirsizlik. Dünya sosyalizminin sorunları adı altında "sosyalist demokrasi", "nasıl bir sosyalizm" vb. konular etrafında sürdürülen liberal-aydın gevezelikler ve Kürt sorunu üzerine yazılanlar bir yana bırakılırsa, bu yayın organları devrimimizin temel teorik-siyasal so-

runlarından adeta bilinçli olarak kaçıyorlar. Dikkatlerini ve yeteneklerini güncel politika sorunlarına yöneltmiş bulunuyorlar.

12 Eylül'e karşı "demokratik muhalefet" ve sendikal hareket, iki değişmez konu. Bunlara ilişkin sorunlar etrafında en hararetle tartışmalar sürdürülüyor, sayfalar dolusu yazılar yazılıyor. Birinci konuya ilişkin tartışmalara burjuva politika yaşamının sorunları (seçim, referandum vb.) malzeme sağlıyor. "Politika yapmak!" adına bu sorunlar, belki burjuva politik partilerden de çok "devrimci-demokrat"lara dert oluyor. İkinci konuya ilişkin tartışmalar kendiliğinden işçi hareketinin "kendiliğinden" ortaya çıkardığı sorunlardan besleniyor ve işçi hareketine burjuva (ekonomist) bakışı pek nadir aşabiliyor. Birincisinde burjuva muhalefetin kuyruğunda dolananlar, ikinci konuda burjuva demokratik bakışın sınırlarına kapılıyorlar. Lenin, menşevizm ile ekonomizmin "aynı küçük-burjuva, aydın oportünizmi"nin iki farklı belirişi olduğuna işaret ederek, ortak ideolojik temellerini vurgulamıştı. Yine de Rusya'da, birbirlerini izleyen iki tarihsel dönemde oportünizmin iki ortaya çıkış biçimiydi sözkonusu olan. Oysa bizde, ikisi bir arada, aynı anda ve aynı akımların kişiliğinde ortaya çıkıyor. Dahası var. Tasfiyecilik! Rusya'da bu üçüncüsü, üçüncü bir tarihsel kesitte (1908 sonrası) boy vermişti. Bizde tasfiyecilik kuyrukçuluğa ve ekonomizme eşlik ediyor. Sefaletin bağrındaki "zenginlik" olsa gerek, üçünün bir arada yeşerip yaşaması.

Burada elbet bir zenginlik yok. Ama geçmişe ilişkin bir değerlendirmeden ve devrimin temel teorik-programatik sorunlarına ilişkin genel çizgiler içinde bile olsun netleşmiş bir görüşten yoksun olarak politik mücadeleye ve yayın faaliyetine girişmenin yola çıktığı kaçınılmaz sonuçlar, tek kelimeyle yoksulluk var. Kendi bakışını netleştirememiş, kendi perspektiflerini oluşturamamış bir akım ya da yayın, sınıfa ya da yığınlar hangi bilinci verecek, hangi doğrultuyu gösterecek? Yalnızca doğa değil siyasal yaşam da boşluk kaldırmadığına göre, bu boşluğu kaçınılmaz olarak burjuva görüşler dolduru-

yor ve bu kendini ekonomizm, reformizm, legalizm vb. olarak tekrar tekrar ifade ediyor. *Ekim*, bu açmaza ve sonuçlarına bir çok kere işaret etmiş ve bir süre önce şunları yazmıştı: "*Devrimci hareket, ... her şeyden önce netleşmiş bir çizgi ve programdan yoksun. Bir çok grup geçmişteki bazı temel görüşlerini savunamamakta, ama yerine yeni bir şey de koyamamaktadır. İdeolojik belirsizliğin yarattığı zayıflık gündelik politikayla örtülmeye çalışıldığı ölçüde ise, kendiliğindencilğe, reformizme ve legalizme düşülmektedir.*" (sayı:14)

I-Yeni Öncü ve İşçi Dünyası

Yeni Öncü Mart-1987'de yayın hayatına başladı. İlk sayısının "Prolog ya da Çıkarken" başlıklı ilk yazısında şöyle yakındı: "*Şu ana kadar yayın hayatına giren dergilerin hemen tamamı bu açıdan ortak bir eğilimi paylaşıyor: Geçmişe ilişkin suskunluk...*" Devamında temel bir ihtiyacı vurguladı: "*Geçmişin dünya ve Türkiye bağlamında ciddi araştırmalarla değerlendirilmesi sosyalistler için bir zorunluluktur. Bundan kaçmak yalnızca gerçeklerden kaçmaktır.*"

Hayli açık ve iddialı iki vurgu. İlk sayısının yayın politikasını ve görevlerini işleyen ilk yazısında bu vurguyu taşıyan bir dergiden, "geçmiş değerlendirmesi" konusunda doğal olarak çok şey beklenir. Dahası, okur bu vurguyu bu konuda ciddi bir hazırlığın varlığına işaret sayar ve sonuçlarını görmek için ilgi dolu bir bekleyişe girer. Ne var ki, söylenenleri ciddiye alarak bu beklentiye giren her okur hayal kırıklığına uğramıştır. *Yeni Öncü*'nün son sayısı (13. sayı) Ekim-Kasım 1988 tarihini taşıyor. Bu 21 aylık yayın yaşamı demektir. Az bir süre sayılmaz. Bu son sayıda "Ekonomist ve Yasalcı Bir Eğilim Üzerine" başlıklı ve Ekin Taciser imzalı hayli ilginç bir yazı var. İlginçliği yayın hayatına hayli iddialı başlayan *Yeni Öncü* çevresinin "iç serüveni"ne ilişkin bilgiler içermesinden geliyor. Bu yazıya zaman zaman dönmek zorunda kalacağız. Bizi şimdilik yazının geçmişin değerlendirilmesi konusunda *Yeni Öncü* dergisinin içinde bulunduğu belirsizliğe ilişkin açıklamaları ilgilendiriyor. 13. sayıda yer

alan yazısında yazar, tek tek bireyleri belli yaklaşımlara sahip olsalar da *Yeni Öncü* çevresinin henüz geçmişe ilişkin bir değerlendirmeden yoksun olduğunu açıklıyor. Tüm devrimci grupları kastederek devam ediyor: "Açıkça ifade edilsin veya edilmesin, bugün bir arayış içersindeyiz." (s.70) "Sosyalist hareketin ve özel olarak da onun bir parçası olan proletarya sosyalizminin yakın geçmişinin değerlendirilmesi için öncelikle bütünlüklü bir bakış gerekmektedir ... Yakın geçmişe ilişkin bir değerlendirme / tartışma kaçınılmazdır." (s.80)

Çoğaltılabilecek bu açıklamaların anlamı şudur: "Yakın geçmişe ilişkin bir değerlendirme" *Yeni Öncü* için henüz bir görev olarak durmaktadır. *Yeni Öncü* ilk sayısında yakındığı "ortak eğilime" kendisi de ortak olmuş, A.Ural'ın üzerine genellikle "tartışma bandı" çekilmiş bir kaç yazısı* hariç, "geçmişe ilişkin suskunluk" kuralına riayet etmiştir.

Gerçekte bu sözlerimiz ancak kısmen doğrudur. Zira *Yeni Öncü*, "geçmişin dünya ve Türkiye bağlamında" değerlendirilmesi gerektiğinden sözediliyordu.

Teslim etmek gerekir ki "Türkiye bağlamında" susulsa da "dünya bağlamında" Tekin Yılmaz önderliğinde "cüretli" bir tartışma başlatılmış, yöntem ve içerik yönünden eleştiren ve zamansız bulanları bile istemeyerek içine almıştır. Gorbaçov'un estirdiği liberal rüzgar uygun ortam sanılarak liberal görüş ve kavramlar temelinde başlatılan bu tartışma, fikri bir ilerleme** sağlamadı; ama *Yeni Öncü*'yü bir iç krize soktu ve gelinen yerde tıkanı.

Tekin Yılmaz'ın yazıları bir süre "tartışma bandı" taşıdı. Bir süre sonra yazı kurulu çoğunluğu tarafından benimsendiği açıklanarak bu band kaldırıldı. Tartışmayı başın-

* Eklemeliyiz ki, bu yazılar da yalnızca sorunun etrafında dolanıyor, esasına girmiyor.

** A.Ural'ın Tekin Yılmaz'ın "çoğulculuk" tezine karşı yargısı şöyle: "Tekin Yılmaz önermesini çok yeni bir tez gibi öne sürer. Oysa bu tez Avrupa'da yıllardır 'Bi-limsel Demokrasi, Çoğulculuk' vb. adlar altında tartışıldı. Hatta terkedilmeye yüz tuttu diyebiliriz." ("Aradığımı Bilmeyen Bulduğunu Anlayamaz", *Yeni Öncü*, Sayı:9, Ocak 1988, s.42)

dan itibaren ilgiyle izleyen, mahiyetini ve doğrultusunu kavradıkça umudu artan revizyonist *Gün* dergisi, yargısını şöyle ifade etti. "Söylenebilecek bir tek şey var: Bu yöntem ve ele alış biçimi tüm dostların başına" (Sayı: 31, Eylül 1987, s.45) Bu boş bir umut değildi. Tekin Yılmaz'ın sadık bir destekçisi, tartışma bandının kaldırıldığı sayıda yayınlanan yazısında, "modern revizyonizm" kavramının terkedilmesi gerektiğini belirtiyor, istemine şunu gerekçe gösteriyordu: "*Modern revizyonizm nitelemesiyle SSCB ve uluslararası sosyalist harekete yaklaşıldığında bir Komintern, bir Stalin sorgulanamaz.*" (Yeni Öncü, sayı:5, Temmuz-Agustos 1988, s.42)

Bu istem dile getirildiğinde *Yeni Öncü* "modern revizyonizm" kavramını terketmişti bile. Revizyonizmin kavramlarına ve teorik platformuna kayanların "revizyonizm" kavramını terketmelerinde kuşkusuz yadırganacak bir yan yok. (*Yeni Öncü*'yü bu konuda tutarlı saymak gerek.)

Bizi burada ilgilendiren, geçmişini değerlendirmenin "dünya ?" hayli yol alan *Yeni Öncü*'nün, "Türkiye bağlamında" bir arpa boyu bile ilerleyememesi, bulanıklık ve belirsizlik içinde kalmasıdır.

Türkiye devriminin temel sorunlarında belirsizlik yeni sosyalizm anlayışının liberal teorik temeliyle birleşince, *Yeni Öncü* dergisi güncel politik sorunlarda reformizmin, işçi hareketinin sorunlarında ise ekonomizmin kürsüsü oldu. Siyasal yasaklılara ilişkin 1987 Eylül referandumuna "evet"le, 1988 Eylül referandumuna "hayır"la katılarak, anti-12 Eylülcülük adına ve demokrasi aşkına burjuva muhalefetin yedeğine düştü. Özellikle birinci referandumdaki tutumunu savunmaya çalışırken "demokrasi" sorununda liberalizm batağına boylu boyunca uzandı. Kautsky'nin "saf demokrasi" görüşü, *Yeni Öncü* başyazılarında "militan" savunucular buldu. Bununla da kalmadı, "politika yapmak" adına burjuva politika sahnesinin "kurallarına uymak" vaazedildi vb. .

Politikada reformizm işçi hareketine yaklaşımda ekonomizmin ikiz kardeşidir. Althusser'den ödünç alınma "ekonomizm" kavramını dünya komünist hareke-

tinin tarihini değerlendirmede sihirli bir anahtar sanan *Yeni Öncü*, öte yandan şunları ciddi ciddi söyleyebiliyor: "*açıkça görebiliriz ki, önümüzdeki dönemin tayin edici çelişkisi (burjuvazi işçi sınıfı çatışması) sendikal haklar için sendikalarla işveren-hükümet ikilisinin çatışması biçiminde somutluk kazanacağı gibi; sol için ayırdedici kriter de sendikal politika olacaktır!*" (sayı:2, Nisan 1987, s.4, *Siyahlar Yeni Öncü'nün*)

İşte böyle! İşçi hareketine yaklaşımda ekonomizmin en yontulmamışını yaşayanlar, ince "ekonomizm" tahlilleriyle sözümona uluslararası komünizmin tarihini değerlendiriyorlar. Ekonomizmin en kaba, en ilkel biçiminin ifadesi yukardaki sözler bir başyazıda yer alıyor ve bu başyazı "*Ülkenin Geleceği Açısından Sendikal Politikanın Önemi*" başlığı taşıyor. Bir sonraki sayısında ise şunlar söyleniyor: "*Bilinmelidir ki bu gün sosyalistlerin kuracakları hiçbir makro politika DİSK'in yaşatılması hedefini içermeksizin tamamlanmış olmaz. Sosyalizmin sınıfla çakışması, ancak bu kulvarda gerçekleşecektir.*" (Sayı.3, Mayıs 1987, s.5)

"Tayin edici çelişki"yi "sendikal haklar" alanında, "tayin edici çatışma"yı "sendikalarla işveren-hükümet ikilisi" arasında, "sol için ayırdedici kriter"i **sendikal politika** alanında ve sosyalizm ile sınıf hareketinin birliğini **sendikal "kulvarda"** görebilmek için kişinin bir marksist ya da bir devrimci değil, iflah olmaz bir ekonomist, tipik bir İngiliz "sendika sekreteri" olması gerekir.

İşçi sınıfı içindeki çalışmaya **sendikal pencereden** bakmak yerli popülist akımların ortak bir eğilimidir. Yeni karşılaşmıyoruz. TDKP'de bu bakış dün* olduğu gibi bugün de çok belirgindir. *Emeğin Bayrağı* bu ekonomist-sendikalist bakışın bir yeni temsilcisi. Bütün bu örnekler küçük burjuva demokratizminin kendini işçi hareketi alanında ekonomizm olarak ürettiği dühüncesini doğruluyor. Bu aynı zamanda kendiliğindenciliği de anlatıyor.

* Eleştirisi için Bkz. H.Fırat, Küçük-Burjuva Popülizmi ve Proleter Sosyalizmi (s.68-69)

Sınıfı keşfedip heyecanla yönelenler, vardıkları yerde iktisadi hareketliliği, sendikal örgütlülüğü ve bu ikisine ilişkin sorunları mevcut buluyorlar ve burjuva demokratik ufuklarıyla bu sınırlı alanın içine kendilerini hapsediyorlar ya da kendileri bile farkında olmadan hapsolüyorlar.

Reformist eğilimin cüretli temsilcilerinden *Yeni Öncü*'de, daha önce sözünü ettiğimiz "üçlü zenginlik" belirgin olarak yaşanıyor. "Yeni sosyalizm anlayışı" üzerine liberal gevezeliklerle yukarıda örneklenen kaba ekonomist yaklaşımlar bir arada kolkola gidiyor. Derginin ekonomizmin ve kuyrukçuluğun kürsüsü başyazıları, iç sayfalardaki yüksek teori tartışmalarının sözde bilimsel sonuçlarından feyz alıyor. 1987 Eylül referandumunda izlenen kuyrukçu taktiğin savunusuna dayanak fikirler, bu tartışmadan devşirme. Daha ilginç bir örnek verilebilir; "sosyalizmin sınıfla çakışması"nı sendikal "kulvar"lara hapseden yazının ön kısmında şöyle bir paragraf var:

"İlk olarak ekonomizm fosilinin yarattığı kabuğun kırılması ve ekonomizmden tam bir kopuş sağanması gereklidir. Bunun yöntemi ise sosyalist sürecin, 1917'den başlayarak bilimsel öğretinin ışığında eleştirisinin yapılabilmesinden geçer." (Sayı: 3, s.4)

İthal malı fikirler ve ödünç kavramlarla* iş görüncü böyle oluyor demek. Bu fikir ve kavramlar, değil dünya komünist hareketinin tarihini aydınlatmak, sihrine kapılanların önünü bile aydınlatamıyor yazık ki.

Yeni Öncü'nün kaba ekonomist görüşlerinin bir rastlantı ya da geçici yanılğılar olmadığı, *İşçi Dünyası* şahsında sistemli bir ifadeye kavuşmasıyla bugün daha iyi anlaşılıyor.

Yeni Öncü 8. sayısında (Kasım-Aralık 87) "Haftalık Bir Gazeteye Doğru..." çağrısı yaptı. 10. sayıda yayınına bir kaç ay ara verdi. Temmuz '88'de çıkan 11. sayısında

*Genellikle Althusser'den alınma bu fikirlerin '70'lerde tanıtımını ve temsilciliğini Murat Belge ve Birikim'i yapıyordu. Şimdi onların bıraktığı yerden başkalarının yanısıra bir kısım *Yeni Öncü* yazarları sürdürüyor.

"Bazı Açıklamalar" başlığı altında şunları açıkladı: "...*bu sayımızdan itibaren Yeni Öncü'nün işlevi bir ölçüde değişiyor. Daha önce Yeni Öncü bir yandan güncel politikayla ilgilenerek bir kitle yayın organının görevlerini yerine getirirken, bir yandan da ideolojik ve teorik konularda görüşlerini açıklıyordu. Yeni Öncü bundan sonra bir teorik yayın organı olarak faaliyet yürütecek.*"

Yeni Öncü'de yayımlanan yazılar esas olarak yazarlarını bağlar..." (s.3)

Bu son ifade "yeni sosyalizm anlayışı" hevesinin *Yeni Öncü*'yü artık bir tartışma kürsüsü ve klübü haline getirdiğini anlatıyor.

İşçi Dünyası, *Yeni Öncü*'deki bu işlev değişikliğinin ardından, "güncel politika" ile ilgilenecek bir "kitle yayın organı" olarak ve *Yeni Öncü*'nün bir kısım eski yazar kadrosu tarafından Eylül 1988'de çıkarılmaya başlandı.

Birinci sayının "İşçiler ve Sosyalistler" başlıklı başyazısında, tıpkı *Yeni Öncü*'nün 1. sayısındaki başyazıda olduğu gibi, geçmişi değerlendirmenin önemini vurguladı.

Dahası, işçi sınıfının sosyalistlere ciddi bir güvensizliği olduğunu belirtti ve şöyle sürdürdü: "*Bu güvensizliğin ise esas olarak iki temeli vardır; birincisi 12 Eylül sonrasında uğranılan yenilgi ve hala bunun hesabının doğru dürüst verilmemiş olmasıdır...*" İkincisini "sosyalistlerin bölünmüşlüğü" olarak tespit eden başyazı, bu iki alanda gerekeni yapmanın sınıfa güven vermek ve sınıf içinde adım atmak bakımından önemini vurgulayarak sona eriyor.

Peki, *İşçi Dünyası*'nın geçmişe dönük bir değerlendirmesi ve bunun bir parçası olarak devrimin temel sorunlarında netleşmiş bir çizgisi var mı? İlk 7 sayısında bunların izi yok. Ve bu gazete sosyalizmle işçi hareketini birleştirmek iddiasıyla çıkıyor. Netleşmiş bir teorik temel, taktik ilkeleri, devrimin temel sorunlarına ilişkin politik görüşleri olmayan bir siyasal gazeteyi hangi akibetin beklediğini "somutun zenginliği"nde görmek için *İşçi Dünyası*'nın ilk 7 sayısına bir arada bakmak yeter. Bu gazete kendiliğindenciliğin kürsüsü durumunda. Genel poli-

tik sorunlarda burjuva muhalefetin, işçi sınıfına ilişkin sorunlarda kendiliğinden hareketin kuyruğunda. Devrim ve iktidar perspektifinden yoksun, liberal sol bir işçi gazetesi konumunda.

Daha önce sözü edilen "Ekonomist ve Yasalcı Eğilim Üzerine" başlıklı yazı (*Yeni Öncü*, Sayı.13, Ekim-Kasım 88), *İşçi Dünyası*'nı hedef alıyor. "Ekonomist ve Yasalcı" tanımları bu gazetenin yayın çizgisine ilişkin. Yazar *İşçi Dünyası*'nı yol gösteren yayın anlayışının perde gerisini de bildiği için, eleştirilerinde ve ithamlarında hayli rahat ve sert. *İşçi Dünyası*'nın mevcut çizgisinin, "proletarya sosyalizmini savunmak arzusundaki kimseler arasındaki ortak zemini tartışmalı hale getirdiğini ve bu görüşlerde ısrar edilir ve 'derinleştirilirse' ne kadar istenmez olsa da bir kopuşun başlangıcı olacağını özellikle vurgulamalıyız." (s.71), diyor.

"Proletarya sosyalizmi" ifadesinin bir alameti farika olduğunu ve geçmişte devrimci hareketin revizyonizme en yakın gruplarından birini anlattığını özellikle genç okurlara hatırlatmak isteriz. Revizyonizme yakınlık revizyonizm kavramının terkiyle sonuçlandı ve yukardaki yakınmanın sahibi bu değişimin hararetle savunucularından biri oldu. Düşüncesini savunurken, Komintern ve Stalin dönemini de kapsayan yeni bir kavrama ihtiyaç duyulduğunu, buna en uygun olanın ise Althusser'in "ekonomizm saptaması" olduğunu belirtiyordu.

Yazarın yukarıya aktarılan sözleri şöyle devam ediyor: "*Uluslararası sosyalist harekete musallat olmuş ekonomizmle çok yönlü bir hesaplaşma görevimizken, böylesi bir görevi benimsemek arzu ve kararlılığını ilan etmişken, çok daha ilkel ve kaba biçimler, herkesin tanıdığı-bildiği kılıkları içinde yasalıcı ve ekonomist bir eğilimle uğraşmak zorunda kalmamız ise bir talihsizliktir.*" (s.71)

Biz ise diyoruz ki, yazarımızın tarif ettiği olguyu "bir talihsizlik" olarak nitelemekle yetinmesi yalnızca bir cidiyetsizliktir. Yazara düşen, hayalkınlığını ifade etmek ve tanımladığı ekonomist ve yasalıcı eğilimi kendi dar sınırları içerisinde eleştirmekle kalmak değil, böyle kaba

bir eğilimin "proletarya sosyalizmi" hareketi zemininde neden ve nasıl bu kadar kolay, boylu boyunca yeşerdiğini çeşitli açılardan tahlil etmekte. Bunu yapmadıkça öfkeli eleştiri ve ithamlar bir adım ileri götürmez.

İşçi Dünyası'nın sözü edilen eğiliminin bir yeniligi yok. Bu eğilim benzer "ilkel ve kaba biçimler" içinde, "herkesin tanıdığı bildiği kılıklar içinde" çünkü *Yeni Öncü* sayfalarında da vardı. Yazarımızın o gün göremediğini bugün görmesi ve öfkeli eleştirilere konu etmesini olumluya yormak bize güç geliyor. Bu olsa olsa 84.sayfada sözü edilen "kimilerinin vefasızlığı" ile ilgili olabilir.*

Ekonomizm ile Marksizmin liberal yorumu aynı ideolojik temelden beslenen eğilimlerdir. *Yeni Öncü*'nün 10. sayısına kadar ikisi bir aradaydı, içiçeydi. 10. sayı sonrasında, birincisi *İşçi Dünyası*'nda, ikincisi *Yeni Öncü*'nün bazı yazarlarının şahsında varlıklarını sürdürüyorlar. Bugün daha iyi görülüyor ki, modern revizyonizm kavramını "ekonomizm saptama"sıyla değiştirmek *Yeni Öncü*'ye pahalıya patlamış, onu burjuva ideolojisinin çok değişik biçimleri karşısında hepten savunmasız bırakmıştır. Teori sorunlarında reformizm, işçi hareketini ele alıfta ekonomizm, tam boy yasalılık, tasfiyecilik, *Yeni Öncü* gerçeğinin ortak ideolojik öze dayalı değişik görünüşleri haline gelmiştir. *İşçi Dünyası* yalnızca ekonomizmin değil, onun bir uzantısı olarak politika sorunlarında reformizmin, burjuva muhalefete kuyrukçuluğun da kürsüsüdür.

Hatta bu ikinci özelliği çok daha belirgindir. *Yeni Öncü* yazarının bu konularda, örneğin son referandum taktiği konusunda tek söz etmemesi rastlantı değil, ortak ideolojik temelin ifadesidir. Politikada reformizm ve kuyrukçuluk, ekonomizmin ideolojik uzantısı, mantıksal

*"Kimileri anın getirdiği kargaşa içinde 'boşluk doldurmaya', bugün eline tesadüfen geçirdiği olanakları tam bir 'vefasızlık' örneği göstererek proletarya sosyalizminin önderlerine karşı fakat açıktan savaşmaya yanaşmaksızın ve bunu göze almaksızın onları sözümona diskalifiye etmek için kullanmaya çalışabilir..." (Yeni Öncü, Sayı: 13, Ekim-Kasım 1988)

sonucudur yalnızca. Proletaryanın siyasal sınıf bağımsızlığı kazanmasını güçleştirip, engeller. Bir arada *Yeni Öncü*'nün dünkü ve bugünkü çizgisini oluşturmaktadırlar.

2-Özgürlük Dünyası

Reformist eğilimin yeni bir temsilcisidir *Özgürlük Dünyası*. Buradaki "yeni"liğin sonradan çizgi değiştirmekten değil, yalnızca yayın hayatına yeni başlamış olmaktan geldiğini hemen ekleyelim. Daha henüz üç sayısı çıkmış bulunuyor. Fakat yorgun küçük-burjuva demokratları tarafından çıkarılıyor olmasından kaynaklanıyor olmalı, daha ilk sayısından itibaren reformist eğilimin önceki temsilcilerini, örneğin bir *Yeni Öncü*'yü aratmaz oldu. Reformist bahçenin bu yeni çiçeğini birilerinin umutla beklediği anlaşılıyor. Nitekim sonradan, "*beklenenden farklı bir içerik ve tutumla yayın hayatına giren ... Özgürlük Dünyası*" diyerek hayal kırıklıklarını dile getirdiler. Hemen belirtelim ki, bu hayal kırıklığı ifadesinin gerisinde tabandan gelen devrimci tepkileri yumuşatmayı ve şaşırtmayı amaçlayan bir ikiyüzlülük de var. *Özgürlük Dünyası*'nın yayın hazırlıklarından haberdar olan, Genel Yayın Yönetmenini ve etrafına topladığı kadroyu bilen her ciddi ve az çok tutarlı devrimci için, bu kadroyla hangi ideolojik nitelikte bir dergi çıkacağını tahmin edememek için ya kör olmak ya da bile bile "lades" yapmak gerek. Bugün hayalkırıklığına uğramış görünenlerinki körlük değil, bile bile lades demektir. Tanrı ideolojik sorunlarda ve araçlarda kimseyi "burjuva teknik eleman"lara muhtaç etmesin! Zira bu pusulayı burjuva ideolojisine teslim etmek olur.

Sorunun ilkesel önemini gözönünde tutarak, konumuzdan belirli bir ayrılmaya aldırıyor ve Lenin'in bu noktadaki titizliğini hatırlatmak istiyoruz. Şüphesiz hatırlatmamızın muhatabı bile bile "lades" yapanlar değil

(ki onların ne yaptıklarını çok iyi bildiklerine kuşku yok), olup bitenlerin anlamını kavrayamayan dürüst ve samimi devrimcilerdir.

Lenin, II. Enternasyonal partilerinin utanç verici akibetlerini nefretle karşıladı. Ama benzer akibetlerin gelecekte yaşanmasını engelleyebilmek, hiç değilse sınırlayabilmek için de, bu olumsuz deneyi inceledi ve dünya komünist hareketi için dersler çıkardı. Temmuz 1920'de Komünist Enternasyonal'ın II. Kongresine sunulmuş ilkeler bu derslerin bir parçası, bir bakıma özüdür. "*Komünist Enternasyonale Alınma Koşulları*" başlığı taşıyan ve Kominteme katılmanın "21 koşul"u olarak da bilinen bu ilkelerin birincisi şöyle başlıyor:

"1-Günlük propaganda ve ajitasyon, gerçekten komünist nitelik taşımalıdır. Partinin elinde bulunan bütün basın organları, proleter devrim davasına kendisini verdiği kanıtlanmış olan güvenilir komünistlerin yazışları sorumluluğunda bulunmalıdır..."

İkinci koşul şöyle devam ediyor: "*Komintern üyesi olan her örgüt ... her türden sorumluluk yerlerinden reformcuları ve 'ortacıları' planlı ve sistematik olarak uzaklaştırmalı ve onların yerine ilk zamanlarda bazan 'deneyimli' politikacıların* yerine basit işçilerin konulması gerektiğine aldırış etmeksizin, denenmiş komünistleri koymalıdır.*" (*İşçi Sınıfı Partisi Üzerine*, Sol Yayınları, s.396)

Bunlar 1970'lerde "bilgi" olarak iyi kötü biliniyor, bir ölçüde gözetiliyordu. 12 Eylül çok şeyi "unutturmuş"a benziyor. 12 Eylül'ün eskittiği çeşit çeşit "as"ların siyasal sahneye yeni yeni "yıldız"lar olarak çıkarılması bunu gösteriyor. (Bu manevi erozyon ayrıca incelenmelidir.) Eğer güçlük "denenmiş komünistler"in azlığından geliyorsa, yapılması gereken pusulayı "tecrübeli" oportünistlere teslim etmek değil, oturup neredeyse 15 yıllık ömrü olup da hala böylesine bir yoksulluğu yaşayan grupların gerçeği üzerine sükunetle ve soğukkanlılıkla düşünmek

*Belge Yayınları'nın "III.Enternasyonal-Belgeler" isimli derlemede bu ifade "tecrübeli" oportünistler" olarak çevrilmiş. (s.30)

tir. Bu tutulacak tek devrimci yoldur. Kimse korkmasın, bu yalnızca ileriye götürür. Öteki, örnekleriyle de görüldüğü gibi, burjuva reformizminin yedeğine, açık ifadeyle batağa sürükler.

Konumuza dönelim. Nedir *Özgürlük Dünyası*? Bu dergi neden çıkıyor? Devrimci hareketin geçmişine ve Türkiye devriminin temel sorunlarına bakışı nedir? Bu ve benzeri sorunların cevabını bu derginin sayfalarında aramak boşunadır. Burjuva muhalefetin yedeğinde anti-12 Eylülcülük, SHP solculuğu, burjuva-demokratik önyargıların yankısı "hukuk" ve "insan hakları" gevezelikleri, "toplumun demokratlaşmasına katkı" liberal vaazları, kendiliğinden işçi hareketinden bazı haberler, güncel yaşamın geçici bazı sorunları hakkında köksüz bir ajitasyon ve teşhir!.. Ama liberal ve reformist yayınlar ve yazarlar bunu fazlasıyla ve çok daha iyi yapmıyorlar mı? Bunun için ayrı ve yeni bir dergi çıkarmaya kalkmak gereksiz bir zaman ve enerji israfı değil midir?

Yayın hayatına başlayan her yayın organında "Çıkarken" ya da "Başlarken" yazıları çok önemlidir. Bu yazılar bir bakıma çıkan yayın organının ideolojik platformunun ve yayın çizgisinin manifestosudur. Yeni bir yayın organını çıkaranlar genellikle bu gerçeğin bilincindedirler; bu tür yazıları bunu gözeterek titizlikle hazırlarlar. Okur yeni çıkan yayın organının ideolojik konumunu ilk elden burdan öğrenir. Doğal olarak, *Özgürlük Dünyası* da, yayına bu tür bir "Başlarken" başlıklı ve "Özgürlük Dünyası" imzalı yazıyla başladı.

Oradan aktarıyoruz:

"Özgürlük Dünyası 12 Eylül'e, toplumun askerileştirilmesine karşıdır, karşı olacak. Korku psikozu ve özgürlüksüzlüğün giderilmesine katkıda bulunmaya çalışacak..."

"Özgürlük Dünyası, toplumun yeni müdahalelere olanak tanımayacak ve bu yöndeki girişimler karşısında direnecek örgütlenişine, bunun düşünsel hazırlığına katkıda bulunacak."

"Özgürlük Dünyası, demokratik özgürlüklerin peşinde olacak, toplumun demokratlaştırılması mücadelesinde yerini alacaktır..."

Abartmasız denilebilir ki, *Özgürlük Dünyası*'nın perspektifi, ülkemizin ortalama bir burjuva-demokratının perspektifini aşmıyor. Yukarıda sıralanan görevler doğrultusunda liberal solun yoğun bir çaba içinde olduğunu kim inkar edebilir? Sivil toplumcular ve onların sözcüsü *Yeni Gündem*'in yaptığı neydi? 2000'e *Doğru*'nun yaptığı nedir? *Özgürlük Dünyası*'nın ağzından "toplum" sözü düşmüyor. Hangi "toplum"dan söz ediyor bu liberal baylar? Onların yeni soyunduğu "toplumun askerileştirilmesine karşı"lık, "toplumun yeni müdahalelere olanak tanımayacak ... örgütlenişi", "toplumun demokratlaşması" vb. vb. liberal vaazları sivil toplumcularımız yıllardır vermiyorlar mı? Dahası, Ecevitler, Demireller, İnönüler başka neyi geveliyor ki! "Toplum"un askerileştirilmesini engellemek ve "demokratlaştırılması"ni sağlamak için yeni bir yayın organı çıkarmaları şart mıydı? Bunu örneğin bir 2000'e *Doğru* dergisi iyi kötü yapmıyor mu? Onun ilkel, titrek, silik bir kopyası olmak yerine, ona katılıp güç katmak daha dürüst ve sorumluca bir tavır olmaz mıydı? (Hazır grupçuluktan da bu kadar yakınıyorken!) Mahallenin namusunu kurtarmak hesabıyla, satır aralarına sıkıştırdıkları "demokrasiyi sosyalizme bağlayarak savunma" ifadesinin kendilerini onlardan ayıracağını mı sanıyorlar yoksa? Ama onlar da benzer lafları en az *Özgürlük Dünyası* kadar kullanıyorlar. Hatta daha çok ve daha oturaklı bir tarzda. Görmek için *Saçak* dergisine uzanmalarına da gerek yok, Doğu Perinçek'in haftalık başyazıları bunun için çok bile. Marksist geçinip de "ama burjuva demokrasisi biçimseldir" diye laf ola kabilinden eklemeyen liberal var mıdır ki yeryüzünde!

Burjuva demokrasisinin kaba yankıları olan "toplumun demokratlaştırılması" üzerine bu liberal gevezelikleri ayrıca ele alacağız. Burada yalnızca bunun *Özgürlük Dünyası*'nın yayın platformu olduğunu ve üç sayılık yayınıyla bu platformuna sadık kaldığını belirtmek için değinmiş oluyoruz.

Yeni liberallerimiz adetleri biliyorlar. Adet olduğu üzere "Başlarken" yazısında "geçmiş"e değiniyorlar.

İmalı ve anlamlı mesajlar içeren bu bölüm şöyle başlıyor: *"Geçmişin devrimci birikimine yaslanmadan geleceğe yönelmek olanaksızdır. Bu, kuşkusuz devrimin ve devrimci geçmişin zaafı, hata ve yaklaşım bozukluk ve yetersizlikleri karşısında eleştirel tutum alışı dışlamaz, tersine içerir."*

Bu tür genel sözler geçmiş konusunda belirsiz, tereddütlü, ilerletici bir değerlendirme yapmak konusunda yetersiz, dahası yüreksiz tüm mıymıntı oportünistlerin moda nakaratı durumunda şimdilerde. İyi de beyler aradan 8 yıl geçti, gevşeyen koşullar şükür size siyasal yaşama yeniden başlama imkanı da verdi. Yöntem üzerine boş gevezelikler yerine, yönteminizi geçmişe uygulayıp, sonuçlarını dürüst devrimcilere, örgütlemeyi heveslediğiniz işçilere ve genel olarak yığınlara sunmanız daha doğru, gerekli ve yararlı bir iş olmaz mı? Bunu hala başaramıyorsanız, yeni bir yayın organıyla hangi yüzle siyasal sahneye ve yığınların karşısına çıkıyorsunuz?

Özgürlük Dünyası "kaba devrimcilik" in eleştirisi adına sıraladığı bir kaç liberal öğüdün ötesinde geçmiş konusunda açık bir şey söylemiyor. Ama öte yandan, geçmiş nasıl yaklaşmak gerektiği üzerine tumturaklı sözlere devam ediyor, dahası felsefe yapıyor:

"Zaafı ve eksiklikleri karşısında eleştirel olmayan bir tutumla geçmişi yüceltmek ve toz kondurmamak ile toptan inkarcılık günün geleceği olmayan başlıca eğilimleri. Birbirlerini güçlendirerek varoluyorlar. Geçmiş değerlendirilse ilişkin bu iki yaklaşım da ne tarihseldir ne de diyalektik. (Ama bir zamanlar, şimdi artık tarih olmuş uzak bir geçmişte, "Türkiye'de şimdiye kadar hiç bir zaman, hiç bir akım ve kişi tarafından ortaya konulmamış yepyeni ve çürütülmez bir çizgi" yle, "parıldayan bir güneş gibi" boşluğa doğum yapmak, hem "tarihsel" hem de "diyalektik" olabiliyordu!) Her yeni oluşum döneminde, her başlangıçta düşünsel yetersizliğin (bu ifadeye özellikle dikkat!) göstergesi olarak ortaya çıkan mutlakçı metafizik eğilimler olarak geçicilikleriyle etkisizleşmeye çağrılıdır."

Bütün bu soyut sözler, tumturaklı ama boş bir laf

yığındır. Ve okuru geçmiş değerlendirmesi konusunda bir nebze olsun aydınlatmıyor. Zaten *Özgürlük Dünyası*'nı da bir adım ileri götürmüş değil. I.sayısında bunları yazan yeni liberallerimiz, 3. sayıda üstelik tam da aynı sütünde -başyazıda-, "*Özgürlük Dünyası'nın 1. ve 2. sayıları*"nda "*içinde bulunduğumuz dönemde, devrimci demokratik hareketin saflarında varolan, mücadele edilmesi ve aşılması gereken zaaflar ve eğilimler, aynı düzeyde olmasa da*" ("aynı düzey"de ne kelime, çok daha better!) yansıdı"ğını yazıyor (3. sayı, Aralık 1988). Kendi önünü göremeyen, boşlukta ve belirsizlikte duran, bu nedenle de gerçekte burjuva ideoloji ve politikaların yedeğine düşen, devrimci hassasiyetini koruyan tabanın tepkisiyle bu gerçeği 3. sayısında itiraf etmek zorunda kalanlar, "Başlarken", başkalarının "düşünsel yetersizliği" ve akibeti konusunda tumturaklı ahkamlar kesebiliyorlardı. Oysa onlarınki yetersizlik bile değil, tam boy bir düşünce yoksulluğu!

Ortada bayağılıkla içiçe bir komedi var gerçekte. Konumu, yayın platformu, ilkeleri ve işlevi konusunda belirsizlikle işe başlayan ve daha 3. sayısında bunu itiraf eden bir yayının durumu, tam bir skandaldır. Böyle yola çıkanların "geçicilikleriyle etkisizleşmeye çağnılı" olduklarını görmek için 3 sayılık bir yayına ne gerek vardı. Teorik bakış bir yana, kendi 15-20 yıllık siyasal deneyimleri de mi öğretemedi bunu yeni liberallerimize? *Özgürlük Dünyası'nın* içine düştüğü durum tek kelimeyle utanç vericidir. Bugün bu yayın organını kimse savunamıyor. Duyulan utancı kaba, hoyrat ama öze ilişkin olmayan" müdahale"lerle sözde gidermeye kalkmak yerine, bu derginin yapacağı en doğru ve namuslu iş, kendi çizgisini netleştirene kadar yayın yaşamına ara vermektir. Yok anti-12 Eylülcülük ve "toplumun demokratlaştırılması"ysa çizgisi, o zaman bağırıp çağırmak anlamsızdır. *Özgürlük Dünyası* bu çizgide doğru yoldadır! İlkel ve düzeysizdir ama, elinden gelen budur. Daha iyisini arayanlar için 2000'e Doğru bir alternatiftir.

Bir başka vesileyle, geçmişin küçük-burjuva halkçı teori ve pratiklerini Marksizm adına umutsuzca savunma-

ya çalışan bir başka girişime karşı dâ hatırlatmıştık. Siyasal içeriğiyle inkarcılık, "bir küçük-burjuva sınıf tavrıdır."* Yine başka vesilelerle ve örneklerle vurguladığımız gibi, küçük-burjuva tapınmanın öteki yüzüdür. (Mao Zedung'a yaklaşım hatırlansın.) O tartışmada "teorisyen" muhatabımız "inkarcılık ve tasfiyecilik"i bireylerin kötü niyeti ve "gerekli teorik-pratik birikimden yoksunluğu" ile açıklıyordu. Toplumsal kökene dayalı siyasal olay ve olguları salt subjektif etkenlerle açıkla-mak, bilim adına şarlatanlıktır. İnsan çok bilgili, düşünsel açıdan çok gelişmiş olur, ama inkarcı olur. Unutmamak gerek anarşizmin ve nihilizmin de filozofları var. "Düşünsel yetersizlik" ya da "gerekli teorik-pratik birikim" den yoksunluk değil, sınıf karakteri ve konumudur temelde inkarcılığı yaratan.

"Gerekli teorik-pratik birikim" ve "düşünsel yeterlilik" türünden sözlerin yeni dönem "yıldız"larının diline bu kadar sık ve kolay takılması tesadüf olmasa gerek. Bu gerçekte kendi bilgi ve yeteneklerine hayran "burjuva teknik eleman"ın kendini yüceltme ruh halinin dile gelişidir. "Başlarken" yazısının "kaba devrimcilik" eleştirisi ile başlayan paragrafı şu cümleyle bitiyor: "İnançların yerine bilginin geçirilmesi"! "Kaba devrimcilik"i inceltmenin formülü olarak sunuluyor bu şiar. Ne var ki yeni liberalerimizin bu şiarı, "devrimci çocukluğu" eleştiren tüm liberallerin tanıdık-bildik eski yavelerindedir. Neden **inancın bilgiyle birleştirilmesi** değil de, "inançların yerine bilginin geçirilmesi"! Birincisi bir komünistin, bir marksistin; ikincisi ise bir liberalin, bir "tecrübeli" oportünistin şiarıdır. Ve ekleyelim ki bu ikincisi, her karşıdevrim sonrasında olduğu gibi, bugünün Türkiye'sinde de modadır. Geçmişin hataları üzerine kaleme alınmış her liberal vaazda bunu görebilirsiniz. *Özgürlük Dünyası*'nın "inançlar"ını kaybetmiş, ama "bilgi"lerini doğal olarak korumuş liberal Genel Yayın Yönetmeni ve avanesi elbette sorunu böyle formüle edeceklerdi. Kendi "değer"lerinin nerede yattığını, bunca "badire"ye rağmen hala neden el üstünde tutulduklarını onlar çok iyi biliyorlar

*Küçük-Burjuva Popülizmi ve Proleter Sosyalizmi (s.171-173)

ve "inançların yerine bilginin geçirilmesi..." şiarını atarken kendi durumlarını teorileştiriyorlar. Ama kaba devrimcilik eleştirisinin arkasına saklanarak yapılan "inançları" sözde "bilgi"yle trampa etme çağrısı, her devrimcinin kulak tıkaması gereken liberal bir öğüttür. Devrimciler "bilgi"sizliğin zararlarını fazlasıyla yaşadılar, yaşıyorlar. Ama onlara gerekli olan, liberallerimizin dağarcığındaki burjuva önyargılardan hayli farklı bir "bilgi"dir. Yeni liberallerimizin ne kadar bilgili oldukları bir yana, sahip oldukları "bilgi"nin burjuvazinin rüzgarına yelken açmaya pek müsait olduğunu görmek için her şey bir yana, *Özgürlük Dünyası*'nın 3 sayılık yayınına bakmak bile yeter.

Şimdi geliyoruz bu derginin 3. sayısındaki başyazısına. Giriş bölümünde açıkça, sonraki bölümlerde örtülü olarak ilk iki sayının, özellikle de, tam bir liberal manifesto olan "Başlarken" yazısının pek sert ama hiç de öze ilişkin olmayan bir eleştirisi bu başyazı. Derginin işlevini ve yayın politikasını yeniden tanımlıyor. Sağa sola hedefi ve muhatabı belirsiz (aslında kuşkusuz kendi ilk iki sayısı) öfkeli bir dizi saldırı ve ithamın ardından, şu cümleyle bitiyor: "Uzamasın. *Özgürlük Dünyası* Marksizm-Leninizmin saflığını korumak için mücadele yürütmektedir."

"Geçmişin Yanılgıları Tekrarlanmamalı" başlıklı bu yazıyı okurları nasıl karşıladı henüz bilemiyoruz. Ama biz yargımızı çok net ifade etmek istiyoruz: Bu yazı yalnızca bu çevrede artık kronikleşmiş bir davranış olarak alışlagelen oportünist manevraların bir yenisi değil, yalnızca bir siyasal skandal değil, aynı zamanda bir utanç ve iflas belgesidir.

Uzun zamandır sözü edilen, hazırlıkları yürütülen, hatta sağlayacağı faydalar üzerine ince hesaplar bile yapılan bir yayın organı daha 3. sayısında şunları yazabiliyor: "...kendilerini 'sosyalist basın' olarak niteleyen sosyal dergilerden farklı olarak *Özgürlük Dünyası*, her şeyden önce, ülke düzeyinde merkezi bir teşhir ve ajitasyon aracı, günlük sınıf mücadelesini yönetmeye ve yönlendir-

meye çalışan merkezi bir yayın organı, bir örgütlenme merkezi ve aracı değil, teorik ideolojik mücadele aracı olmalıydı."

İkisinden biri; ya *Özgürlük Dünyası* başlangıçta belirlenenden ayrılarak farklı bir işlev üstlendi, ya da, işlevini ve görevlerini asgari bir açıklıkta olsun belirlemeden yayın hayatına başladı ve bu kendiliğindencilik onu yanlış bir konuma itti. Her iki durumda da sonuç bir skandaldır. Birinci durumda, daha ilk iki sayısında yolunu ve rolünü şaşırarak bir yayın organının başkalarına yol göstermek iddiasıyla siyasal sahneye çıkması; ikinci durumda ise, daha kendini aydınlatamamış bir yayın organının başkalarını aydınlatmaya kalkması...

Gerçekte *Özgürlük Dünyası* belirsizlik içinde ama bazı görevleri de belirleyerek yayın hayatına başlamıştı: "Bir ucundan yırtılmaya başlayan" 12 Eylül karanlığına karşı mücadele ve bunun düşünsel hazırlığına katkı" için yola çıkmıştı. Bu arada "kaba devrimcilik"e karşı mücadele edecek ve "nasıl bir sosyalizm sorusunu yanıtlamaya çalışacak"tı. Bu üçü, dönemin Marksizm ya da devrimcilik adına yola çıkan tüm liberal eğilimli sol yayın organlarının ortak temaları durumunda. *Özgürlük Dünyası* da bu kervana katıldı ve karınca karınca bu çerçevede bir şeyler yaptı. Dolayısıyla 3. sayıdaki başyazı bir skandalı itirafın ötesinde, bir ikiyüzlülük örneğidir. Biraz olsun samimi olsalardı, düşükleri durumu tahlil eder, nedenlerini belirlemeye çalışır ve sonuçlarını okurlarına açıklarlardı. Oysa öfkeli başyazı boşluğa saldırıyor, birilerini ve bir şeyleri suçluyor ama böylesine kaba yanılgılara neden ve nasıl düşüldüğü, bunun hangi ideolojik-sınıfsal temellerin yalnızca yeni bir tezahürü olduğu konusunda okurlarını aydınlatacak tek kelime etmiyor.

Aslında bu konuda kendisi de karanlıkta. "Teşhir ve ajitasyon aracı" değil de "teorik-ideolojik mücadele aracı olmalıydık" diyor. Bu, sorunu hiç anlamadığını gösterir. *Özgürlük Dünyası* yalnızca 12 Eylül sonuçları üzerine köksüz bir teşhir ve ajitasyon aracı olabilirdi. İdeolojik-siyasal belirsizlik konumunda isteseydi de ötesine geçmezdi. Tüm diğer örnekler bir yana, 1976-78 döneminde

Halkın Kurtuluşu da benzer bir akibeti, benzer nedenlerle yaşamamış mıydı? **Halkın Kurtuluşu**'nun bir avantajı vardı. Kendiliğindenci bir yayın organıydı ama hiç değilse kendiliğinden gelişen bir kitle hareketinin devrimci coşkusundan besleniyordu. Köksüz bir anti-faşist teşhir ve ajitasyonu, muğlak da olsa bir devrim vurgusuyla besliyordu. **Özgürlük Dünyası** bunlardan da yoksun. Böyle olunca, anti-12 Eylülcülük temelinde "hukuk süzgeci" ve "insan hakları" üzerine boş liberal gevezeliklerden öteye geçemiyor.

"Teorik-ideolojik mücadele aracı olmak" teorik-ideolojik netlik ve hazırlık gerektirir. Yeni liberallerimizin ise eskiyi savunamadıklarını, yerine yeni bir şey de koyamadıklarını, bundan dolayı da, boşluk ve belirsizlik içinde debelendiklerini bilmeyen mi var? "Teorik-ideolojik mücadele aracı olmak" üzerine büyük ama yalnızca tebessüme yolaçabilecek boş laflar edeceğinize, oturup önce teorik temelinizi, Türkiye devriminin temel sorunları ve proletarya hareketinin temel görevleri üzerine görüşlerinizi netleştirin. Bunu yapamadığınız sürece, "Marksizm-Leninizmin saflığını korumak" sizin boyunuzu çok aşar. İstemeseniz bile, bundan sonraki yayınınız bundan öncekinden farklı olmaz. Nitekim güya yeni bir işlevle, "teorik-ideolojik mücadele" *işleviyle çıkan 3. sayının ilk iki sayıdan ne farkı olduğunu her ortalama okur sommuş ve bir yenilik görememenin şaşkınlığını yaşamıştır. Bereket görüntüyü biraz olsun, öfke yıldırımlarınızın asıl hedefi Genel Yayın Yönetmeninizin Gorbaçov dizisi kurtarıyor. Ya da kurtarıyor mu? Kendi burjuvazisi karşısında liberal sol sızlanmaların ötesine geçemeyenlerin, Gorbaçov'a karşı devrimciliklerini kanıtlama girişimlerini kimse ciddiye almaz, alamaz. Dahası var. "Geçmişin Yanılgıları Tekrarlanmamalı" yazısının tartıştığı ana "yanılgı" legalizm rüzgarı, legal yayın furyası ve bunun legalist-tasfiyeci sonuçlarıdır. Somrak gerekiyor, bunu 15 yıllık siyasal yaşamınızda, dahası son iki

* "(Özgürlük Dünyası'nın) katkısı esas olarak, proletarya hareketinin üç temel yönünden biri olan, teorik (ideolojik) mücadele cephesinde olacaktır." Vay ki proletarya hareketinin haline!

yılın legal yayın furyasında anlayamadınız, bu furyaya balıklama daldınız da, yalnızca iki sayılık yayın pratiğini-
zin "dar dency"i ile mi anladınız?

Siz, *Emeğin Bayrağı* türünden benzerlerinizle birlikte ortalığa ulu orta "tasfiyecilik" sözlerini boş bir suçlama olarak savurur durursunuz, ama boğazınıza kadar da tasfiyeciliğe gömülür, tasfiyeciliği yaşarsınız. Zira siz tasfiyecilik gibi "kökü derinlerde bir toplumsal olgu"yu bu **toplumsal ve ideolojik temelleriyle** hiç düşünmüş ve anlamış değilsiniz. Lenin'in ünlü paragrafını nihayet bir yazınızda ("Türkiye'de Tasfiyecilik") aktarmışsınız, ama sorunu yine de kavrayamamışsınız.

Aydınlıkçılar ve TBKP artık düzen içinde yerlerini almış, bir parçası haline gelmişlerdir. Onların tasfiyeciliği üzerine **küfür edebiyatı örneği** gevezelikler sizi sorunla ilgili bir adım bile ileri götürmez. Önemli olan Aydınlıkçılar ve TBKP de dahil bir bütün olarak burjuva liberal kampın, devrimci saflardaki ideolojik-siyasal baskısı ve sonuçları konusunda bir netliğe ulaşabilmektir. Bugün tasfiyecilik, devrimci hareketin kendi içinde ve çok tehlikeli bir biçimde yaşanıyor. Siz de bunun unsurlarındansınız. DSP kuyrukçuluğu, SHP solculuğu vb. en kötü örnekleriyle sizlerin şahsında yaşandı. Oturup bu vahim durumlara neden ve nasıl düştüğünüz üzerine biraz olsun sorumlulukla düşüncelikleme gücü ve cesareti gösterebilirseniz, ancak bu takdirde tasfiyeciliğin ne olduğu ve nasıl yaşandığı konusunda belki bazı ipuçları yakalayabilirsiniz.

3- *Demokrat Arkadaş*

"Aylık Gençlik Dergisi" alt ibaresi taşıyan bir yayının organına devrimci hareketi konu alan bir incelemede yer verilmesi yadırganabilir belki. Ama *Demokrat Arkadaş'ı* izleyenler onun hiç de "gençlik dergisi" olmak gibi mütevazı bir görevle yetinmediğini bilirler. Nitekim kendisi de ne yaptığının bilincinde olarak, Nisan '88 tarihli 4. sayısının başyazısında bunu açıklama gereğini duydu: "*Amacımız Demokrat Arkadaşı devrimci gençliğin sesi olabilecek etkin bir mevzi haline getirmektir. Ancak bu-*

gün toplumun farklı sınıf ve kesimlerine doğrudan seslenecek devrimci bir organın boşluğu da açıkça hissedilmektedir. Bu anlamda Demokrat Arkadaş, bir gençlik dergisi olma özelliğini korumak koşuluyla, farklı toplumsal kesimlere ilişkin sorunlara da bundan böyle daha geniş biçimde değinmeye çalışacaktır."

Ortalıkta "toplumun farklı sınıf ve kesimlerine doğrudan seslenen" devrimci yayın organlarından geçilmediğine göre, *Demokrat Arkadaş*'ın sözünü ettiği "boşluk", o bu alçakgönüllülüğü gösterip belirtmese de, geçmişin "üç büyükler"inden birincisine ilişkin olmalı.

Geçmişte gençlikle ve *Devrimci Gençlik*'le başlanmıştı. Şimdilerde yine gençlikle, fakat bu kez *Demokrat Arkadaş* la başlanıyor. Devrimcilikten "demokrat"lığa bu geçiş isimden öte, muhtevaya ilişkindir. Bir itiraz olarak denebilir ki geçmişte de demokrattı. Elbette! Ama tüm reformist kusurlarına rağmen devrimci "demokrat"tı. Şimdi ise tüm devrimci izlere -kalıntı da denebilir- rağmen, esasta artık liberal demokrat.

Sözün kısası, *Demokrat Arkadaş* "devrimci gençliğin" "demokrat" sesi olmaktan öte işlevler üstlenmiş durumda. Geçmişte gövdesi nispeten büyük olduğu için ki-birinden geçilmeyen, ama karşı-devrim döneminin zorlu sınavından her yönüyle ve bütün cephelerde dökülerek çıkan bir hareketin "miras" bekçiliğini yapıyor. Bunu yaparken de hırçınlığından geçilmiyor. Örneğin, "bir çok sol grubun gözünü büyük bir iştahla devrimci hareketin tabanına diktiği"nden, "bir çoklarının, halen yaşamakta olan dağınıklığın da yardımıyla 'bir şeyler koparma' politikasına hız verdiği"nden yakınıyor. Çalımla ekliyor: "Yapılması gereken, başkalarının küçük ve sefil hesaplarıyla uğraşmak yerine, demokrasi güçlerinin önündeki sorunları aşmaya dönük bir çabaya yönelmektir." Ama yine de öfkesini alamıyor: "Bu, zaman zaman ortaya çıkan seviyesiz saldırılar karşısında tamamen sessiz kalınacağı anlamına gelmez."

Bu sözlerin yer aldığı yazı, daha önce sözü edilen 4. sayıdaki Başyazı. "Tıkanıklığın Aşılması" başlığını taşıyor. Yazı "demokrasi mücadelesindeki tıkanıklığı aş-

manın sorunlarını tartışmak iddiasında; ama gerçekte, yukarıdaki sözlerden de görülebileceği gibi "miras" bekçiliği yaptığı hareketin çözümsüzlükleriyle, önlenemeyen dağılışı ile ilgili. Bu hareketin tabanına kimlerin "büyük bir iştahla" gözdiktiğini bilmiyoruz. Bilebildiğimiz bu tabanın çok büyük ölçüde SHP tabanına ve kadrolarına dönüştüğü. Tek ve değişmez kaygı olan "demokrasi mücadelesi" ufku başka ne sonuç yaratırdı ki! Eğer bazı devrimci gruplar -örneğin Yeni Çözüm- bu tabandan bir şeyler kazanıyorlarsa buna devrim adına yalnızca sevini-
bilir. SHP içinde eriyip düzenle bütünleşmekten iyidir bu.

Demokrat Arkadaş "miras" bekçiliği ile yetinseydi sorun yine de bizi fazlaca ilgilendirmeyebilirdi. Fakat "yeni sosyalizm anlayışı" modasının yeni gevezelerinden biri durumunda bu dergi.

Ekim'in 12. sayısında yer alan "12 Eylül Tahribatı" başlıklı başyazı, geçmişi değerlendirmekten kaçınanlardan sözederken, bir yerde şunları söylüyordu:

"Bu durumda olanların bir kısmı dönüp kendilerine bakmak yerine, uzanıp tarihe bakıyorlar. Şüphesiz tarihe eleştirici bir gözle bakmak her zaman gerekli ve yararlıdır. Fakat bunlar bunu tarihten öğrenmek için değil, kendi utanç verici yıkımlarının sözde nedenlerini dünya komünist hareketinin tarihinde, özellikle de Sovyet tarihinde bulmak için yapıyorlar. Kendilerine toz kondurmayanlar, dünya komünist hareketinin tarihi hakkında ileri geri, hatta çoğu zaman gericilerin ve liberallerin ağzından konuşabiliyorlar."

Bu sözlerin tek muhatabı değil ama, ana muhatablarından biri *Demokrat Arkadaş* ve onun "Devrimci Hareketi"ydi. Derginin "Bu sayıda" başlıklı tanıtım yazılarında hep reklamı ve övgüsü yapılan Sinan Yurdakul imzalı yazılar anti-stalinist ve gorbaçovcu gerici-liberal koronun bir uzantısı ve yankısı durumunda. Bir Kruşçev-Gorbaçov hayranı olduğu anlaşılan yazar, örneğin Gorbaçov'u şöyle değerlendiriyor:

Gorbaçov, yıllardır okuyageldiğimiz kalıplaşmış, donmuş, silik bürokrat üslubun yerine dinamik ve demokrat bir tavırla öne çıktı. Sovyetlerin yapmaya mecbur ol-

dukları atılımları glasnost ve perestroyka, yani açıklık ve yeniden yapılanma olarak formüle etti. Öyle ki, Gorbaçov ileri bir topluma geçişin ikili gereksinimini olumlu bir yaklaşımla formüle edebiliyordu." (Gerçek Somuttur, Sayı: 4, s.7)

Stalin'in kişiliğine karşı ise bayağı bir saldırı metni olan bu yazı hakkında, "Bu Sayıda" başlıklı ve *Demokrat Arkadaş* imzalı yazıda şöyle deniyor: "*Sovyetler tarihi üzerine kimi önyargılara ve gerçekleri görmekten ısrarla kaçınan anlayışlara karşı öğretici bir yazı olduğu kanısındayız.*" (s.2) Devrimci hareketin geçmişte revizyonizme karşı kazandığı ideolojik mevziler, yeni liberallerin bu yeni bölüğünün dilinde "kimi önyargılar", gerici-liberal koronun vaazları ise "gerçekler" oluyor.*

Demokrat Arkadaş geçmişe nasıl bakıyor? Ortaya bir değerlendirme koymuş değil. Ama formülü *Özgürlük Dünyası*'nınkinden çok farklı değil. (Bkz. Ekim 1988 tarihli 6. sayı, Başyazı)

İdeolojik belirsizlik ve kendiliğindencilik *Demokrat Arkadaş*'in bugün sözcülüğünü üstlendiği çevrenin başından beri karakteristik bir özelliğidir. Bu derginin 6. ve 7. sayılarında (Ekim-Kasım 1988) uzun bölümleri yayınlanan Devrimci Yol Savunmasının "*Devrimci Yol Gerçeği*" başlıklı ara bölümü bunu bir kez daha göstermekle kalmıyor, münasip bir dille itiraf da ediyor.

Beklenebileceği gibi bu, mazur gösterme, rasyonalize etme çabalarıyla bir arada gidiyor. Hukuksal kaygıların da ("Devrimci Yol bir örgüt değildir"!) beslediği sıkıntılı bir anlatımla, bir yandan Devrimci Yol'un kendiliğinden bir sürecin kendiliğinden bir ürünü olduğu gerçeğinin kanıtları sunulurken, öte yandan da bunun aslında "bilinçli bir seçime dayandığı", "Partileşme süreci" kavramı

*Bereket yukardan aşağı liberalleşen bu hareketin tabanında hala devrimciler var ve bunlardan biri, Aydın Cezaevinde bulunan Mustafa Ali Aslan, yazdığı eleştiri mektubunda anti-stalinist saldırıya karşı çıkıyor ve *Demokrat Arkadaş*'in pek hayran olduğu Gorbaçov reformları hakkında, "Bu uygulamalar geriye dönüşü hızlandırılan özellikler taşunaktadır", değerlendirmesini yapıyor. (İki Eleştiri, Sayı: 5, s.27, Haziran 1988)

çerçevesinde açıklanan düşünceler"ın gereği olduğu, daha "Devrimci Yol Bildirgesi"nde sürecin böyle öngörüldüğü vb. anlatılmaya çalışılıyor. Bu, anti-faşist demokratik halk hareketinin ürünü anti-faşist demokratik bir grup olduklarını anlatır. Üzerlerinde zaten oldukça donuk duran Marksizm cilası kazınırsa, altından çıkacak "Devrimci Yol Gerçeği" de bundan başka bir şey değildir gerçekte. Bildirge sonrası "partileşme süreci" kastedilerek "Devrimci Yol Gerçeği" hakkında şunlar söyleniyor: "*Kendiliğinden nitelikli ilişkilerin egemen olduğu böyle bir süreç içinde, faşist saldırılar karşısında kendi aralarında belirli bir dayanışma içine giren insanlar, bu saldırılara karşı durabilmek için belirli bir örgütlülük içinde hareket etmişlerdir.*" (Demokrat Arkadaş, Sayı:7, s.17, Kasım 1988).

Şimdilik konumuz Devrimci Yol Savunması değil, Demokrat Arkadaş. Devrimci Yol'a yalnızca, ideolojik belirsizlik ve kendiliğindenciliğin, dönemin bu yaygın özelliğinin, Demokrat Arkadaş'ta geleneksel bir eğilimden de kök aldığına işaret etmek için değindik. "Toplumun farklı sınıf ve kesimlerine doğrudan seslenecek devrimci bir organın boşluğu"nu da üstlendiği 4. sayısının Başyazı'sında, içinde buldukları ideolojik belirsizliği ve örgütsüzlüğü rasyonalize ediyor, "teori" haline getiriyor:

"Varolan siyasi tıkanıklık nasıl aşılacaktır? Bunun için her şeyden önce, tek tek insanların, buldukları alan her neresi ise (üniversite, sendika, mahalle, kitle örgütleri vb.) demokratik muhalefete etkin ve doğrudan katılımı şarttır. ... Kitlelerden kopmadan, onlarla içiçe sürdürülecek mücadelenin sağlayacağı birikim ve deneyler, hayatın gerçekliğinin daha iyi kavranmasını, dolayısıyla da devrimci mücadele perspektiflerinin bu gerçeklik üzerinde şekillenmesini kolaylaştıracaktır."

Güncel pratiğin sığ sularında edinilmiş "birikim ve deneyler"den "devrimci mücadele perspektiflerine" ulaşmak! Küçük-burjuvazinin kendi sığ pratiğini "teori" mertebesine yükseltme eğiliminin olduğu kadar ideolojik be-

irsizliğin yarattığı sıkıntıları giderme çabasının da ifadesi bu sözler, içler acısı bir kendiliğindencilik anlatıyor.

Arkadan, "siyasal tıkanıklığı" aşmanın ikinci formülü geliyor: "Öte yandan, bugüne kadar emekten yana mücadeleye omuz vermiş, bundan sonra da aynı tavır kararlılık ve samimiyetle sürdürecektir insanlar, mücadeleyi yeni yeni ve verimli kanallara yöneltecek politikaları, demokratik bir platform içinde tartışmaları da tıkanıklığın aşılmasında büyük rol oynayacaktır." Kendiliğindencilik belirsiz, muğlak dilinden Türkçeye çevirisi şöyle: "tek tek insanlar" olarak mücadeleye katılmakla kalmaz, kendi aramızda ve "emekten yana" başka kimselerle sorunları "demokratik bir platform"da tartışsak, politik doğrultumuzu da bulmamız kolaylaşacaktır.

Daha önce aktarılan, "bir çok sol grubun gözünü büyük bir iştahla devrimci hareketin tabanına diktiği" yakınması bunun ardından geliyor ve bunun "devrimci hareket"te tıkanıklığı besleyen "bazı tehlikelere işaret etmek" izliyor: "Bu arada kimi iyi niyetli ama dar görüşlü çabaların yolaçabileceği bazı tehlikelere işaret etmekte yarar var. Bir kısım insanın, yukarıda işaret ettiğimiz çabaları, kendilerini, aynı ideolojik-politik anlayışı savunan çok geniş bir kesimin dışında tanımlayarak sürdürmeye çalışmaları uzun vadede, geri dönüşü zor yapay ayrılıklara yol açacaktır."

Bu gözyaşları boşunadır. Gerçekte varolan, "aynı ideolojik-politik anlayışı savunan çok geniş bir kesim" değil, ideolojik belirsizlik ve kendiliğindencilik ürünü heterojen bir ideolojik-sınıfsal "kesim"di. Karşı-devrimin de baskısıyla, hızlı bir çözülme ve dağılmaya uğraması kaçınılmaz oldu. Onu yeniden varetmek hayali, akıntıya kürek çekmektir.

Bu dergi, 4 aylık bir aradan sonra çıkardığı 6. sayısında (Ekim 1988) "Daha Örgütlü Yarınlar" başlıklı yeni bir başyazı yayınladı. Bu yazıda 4. sayıdaki kendiliğindenci görüşler daha cüretli savunuluyor. Özü özeti şu: Önce mücadele edilecek, sonra bu mücadelenin içinden "demokrasi mücadelesini yönlendirecek siyasi organizas-

yonlar" çıkacak!

Bu, bugün içinde buldukları dağınıklığın, teorik temelden, programdan ve örgütlenmeden yoksunluğun taban karşısındaki teorisi olduğu kadar, miras bekçiliği yaptığı hareketin "partileşme süreci" konusunda bilinen kendiliğindenci görüşlerinin de bir tekrarı oluyor. Aynı teori geçmişte de benzeri bir ihtiyaca cevap vermişti.

Ekonomizm ve kendiliğindenciliğin ilkel formülasyonlarıyla dolu bu yazı, bir kez daha dağınık tabanı "buldukları alan neresi ise (üniversite, sendika, mahalle, kitle örgütü) demokratik muhalefete doğrudan ve etkin katılım"a çağırıyor. Bu başyazı yalnızca kendiliğindenciliğin değil, popülizmin de ilkel bir dile gelişidir. Örneğin; *"Toplumsal muhalefeti baskısız, sömürsüz bir düzenin yaratılması mücadelesine yöneltecek oluşumlarının yaratılması, demokrasiden yana, anti-oligarşik halk güçlerinin önünde acil bir görev olarak durmaktadır."*

Bunları yazanlar, "demokrasi mücadelesi"nin sosyalizm demek olmadığı gibi, bu mücadeleyi sosyalizme bağlayacak "devrimci oluşumu" (proletaryanın komünist sınıf partisi) yaratmanın da "demokrasiden yana, anti-oligarşik halk güçleri"nin ortak sorunu olmadığını hala da anlayabilmiş değiller.

Devrimci Yol Savunmasından sonra bu dergi bazı konu ve kavramlarda "netleşme"ye başladı. Savunmanın ilk bölümlerinin yayınlandığı 6. sayının tanıtım yazısında, adet olduğu üzere, liberal yazar S.Yurdakul'un yazısı övülürken, demokrasi konusunda şu harika tanım yapılıyor: *"Demokrasi herkesin ayrı tarafa çektiği bir konu halini aldı. Oysa demokrasinin o yana bu yana çekilecek hali yoktur. Demokrasi demokrasidir. En yalın ifadeyle halkın kendi iktidarını kendisinin kurmasıdır. Aynı şekilde kim kimi kimin için nasıl yöneteceği de karma karışık bir konu. Sinan Yurdakul'un Demokrasi, Sosyalizm ve Yönetim Sorunları başlıklı yazısı bu konulara açıklık getirmeyi amaçlıyor"*. Liberal gevezelikler sorunları açıklığa kavuşturmak bir yana, açık olanları bile arap saçına çevirir.

Övgüsü yapılan yazı yalnızca bunu bir kez daha kanıt-
lıyor.*

Okura hatırlatalım ki, *Demokrat Arkadaş* bizleri açıklık için liberal yazara havale ederken, kendi açıklığını, ilgili sayıda yayınlanan Savunmanın "Türkiye'nin Demokrasisi" başlıklı ara bölümden alıyor. Yukarıya aktarılan ve kimseyi bir adım ileri götürmeyecek muğlaklıktaki liberal tanım kelimesi kelimesine orada var.

6.sayıda "12 Eylül" başlıklı ve Güner İş imzalı, 7. sayıda (son sayı) "Üçüncü Dünyanın Kapitalist Orduları ve Türkiye" başlıklı ve Deniz Türker imzalı yazıların bazı bölümlerinde Türkiye'nin yakın siyasal tarihinin bazı sorunlarına değiniliyor. Esin kaynakları Savunma mıdır bilmiyoruz. Ama görüş ve yaklaşımlarda tam bir paralellik var. Kurtuluş Savaşı, Kemalizm, devlet, ordu, bürokrasi vb. konularda '60'lar MDD'sinin ünlü revizyonist görüşleri olduğu gibi savunuluyor. Deniz Türker, Mahir Çayan'dan aktarma yapıyor. M.Çayan'm ilgili konulardaki görüşleri M.Belli'den** alınmaydı. 20 sene sonra, THKP-C kökenli bazı gruplar hala "devrimci Kemalizm", "50'lerde karşı-devrim", "devrimci ordu geleneği", "küçük ve orta burjuvazinin vurucu gücü Türk ordusu", "devletin yapısındaki nispi denge unsuru bürokrasi" vb. vb. üzerine bu gerici burjuva tezleri savunabiliyorlar. (Yalnızca *Demokrat Arkadaş* değil, radikalizmini koruyan *Yeni Çözüm* de!)

*Şu sözler yazının jakoben diktatörlüğünü bakışını özetliyor: "Fransız ihtilalinde devrimi korunak için kurulan 'Kamu Selamet Komitesi' Robespierre ve Saint-Just'un döneminde kendisinden yetki aldığı tüm meclisi korkudan titretmiştir. (Sayı: 6, s.16) Yazar bunları, "Otoritenin kötüye kullanılması"na örnek ve bir eleştiri olarak yazıyor. Sözüünü ettiği meclisin aslında büyük çoğunluğuyla Jirondenlerden ve "bataklık"tan oluştuğunu, Kamu Selameti Komitesinin bu meclise değil, Paris'in emekçi yığınlarına dayandığını ya bilmiyor (ki "kültürü gözetilirse bu zayıf bir ihtimal), ya da bir liberal olarak Jirondenlere olan sempatisini dile getiriyor.

**İsteyenler M.Belli'nin "Yazılar-1965-1970" isimli derlemesinde (Sol Yayınları, 1970) bu görüşlerin ayrıntılı bir dökümünü bulabilirler.

4- TKP(B), TDKP, *Emeğin Bayrağı* vb.

TKP (B) Merkez Komitesi Temmuz 88'de toplandı. Toplantı sonuçları TKP(B) *MK Toplantısı Belgeleri* olarak yayımlandı. Bu belgeler içinde yer alan Sonuç Bildirisi'nden şunları okuyoruz:

Bu dönemde, Türkiye Solu'nda ayrışma ve netleşme hızlandı. Devrimci ve reformist eğilimler her olayda kendini belli ediyor. ... Reformistler Evren ve Özal'ın müsaade ettiği kadar muhalefet yaparak avunabilirler. Ama biz faşist diktatörlüğü yıkacağız. Hedefimiz, ilk aşamada faşist diktatörlüğü yerle bir etmektir ve bunda kararlıyız." (Belgeler, s.57, Eylül 1988)

Özünde reformist olan bir mücadele perspektifini sert mücadele çağrılarıyla birleştirmekten ibaret bu sözler, bizim *Belgeler*'den ve *İşçi Gerçeği*'nin son sayılarından izlediğimiz bugünkü TKP (B) gerçeğinin bir özetidir aslında.

Bu grubun "faşist diktatörlük" dediği Evren-Özal kliğinden öte bir şey değildir. Bu, anti-12 Eylülcü perspektifin "sol" terminolojiyle ifade edilmiş bir çeşittir. Anti-12 Eylülcü reformist platforma ayrıca değinileceği için burada uzatmak yararsız. Şu kadarını söyleyelim; TKP (B) reformist bir gelenekten koparak devrimci hareket saflarında yerini almıştı. Ama her şey gösteriyor ki, koptuğu kesimin reformist ideolojik öğelerini kuvvetli bir şekilde taşıyor. Bunu "sol" vurgularla bezemek hiç inandırıcı olmuyor. Yalnızca bu grubu sıkıntıya sokuyor.

Politik Büro Raporu "asıl tehlike ... Evren-Özal faşizmidir" (s.22) "Türkiye halklarının baş düşmanı ... faşist generaller ve ANAP'ın kendisidir" (s.23), diyor. Bu bakış kaçınılmaz sonuçlarını DYP ve SHP'den medet umma, bu gerici burjuva partiler hakkında hayaller yayma olarak üretiyor. Belgelerin 19. sayfasında, Politik Büro Raporu'nun şu sözlerini okuyoruz: "*SHP ve DYP'nin kapitalizm içinde çözüm önerileri hiç bir şey değiştirmez. İyi niyetli olsalar, demokrasiye gerçekten inansalar da bir şey değişmez. Çünkü politikayı IMF ve diğer ala-*

caklılar dikte ettiriyor. Geçmişte böyleydi, bugün de böyle. Kaldı ki Demirel için iyi niyetten de bahsedilemez."

Bu hiç değilse SHP için iyi niyetten bahsedilebileceği anlamına geliyor. TKP(B) buna yürekten inanıyor olmalı ki başka yayınlarında, Ecevit'in 12 Mart sonrası demagogik çıkışlarıyla sağladığı başarıyı örnek göstererek SHP'ye akıl veriyor, yol gösteriyor. Zaten yukarıdaki satırlar da, "faşist generaller tasfiye edilmedikçe, emperyalizmden bağımsız bir politika güdülmedikçe, sosyal-demokrat bir parti de başarılı olamaz" şeklinde sürüyor.

12 Eylülü bir grup generalin ya da Evren-Özal ikilisinin icraatı gibi göstererek sermayenin karşı-devrimci saldırısını perdelemek, hoşnutsuzluğu ve birikimi düzen içinde eritmeye, parlamentoya kanalize etmeye çalışmak, böylece sermaye egemenliğini pekiştirmek vb. tüm bunlar, bizzat burjuvazinin şu dönemki yedek politikalarıdır; SHP ve DYP'nin şahsında dile getiriliyor, devreye sokuluyor. Revizyonistler, liberal solcular bu politikaların yedeğindeler. TKP(B)'nin bakışı bu politikaların etki sahasındadır.

Toplantının Sonuç Bildirisi şunları da içeriyor: ***"MK'muz gerek SHP örgütünde gerekse parlamentoda anti-faşist anti-emperyalist, devrimci yurtsever eğilime bir daha dikkat çeker... Sol sosyal demokratlar dostumuzdur"***.

Böylesi vaazlar SHP Solculuğunun bir türünü anlatıyor. İç politik mücadeleye ilişkin bu reformist vaazlara, dışta "Gorbaçov Yoldaşın" ve dünya komünist ve işçi hareketini yıkıma götüren kruşçevci 20.Kongrenin hararetle selamlanması eşlik ediyor: ***"20.Kongre'de belirlenen sosyalist demokrasi, yönetimdeki atılımlar, barış içinde birarada yaşama, maddi müşevvik kullanma vb. politikalarla SBKP'nin doğru çizgiyi savunduğu bugün Çin Halk Cumhuriyeti'nde bile utangaçça kabul ediliyor."*** (s.8-9)

Şıracının şahidi bozacı olurmuş! Kruşçev'in şahidi Deng Siao Ping!

TKP(B), "devrimci radikal dostlar"la birliğini bu temelde "pekiştireceği"ni sanıyorsa çok yanılıyor. Bu gö-

rüşler ve platformda ısrar, yazık ki, onu yalnızca geldiği yere, gerisin geri TSİP'e götürür.

* * *

TDKP'ye gelince. Genellikle karmakanşık bir anlamsız laf yığını olan *Devrimin Sesi* 'nin ilk sayfa yazılarından biri (kısa bir süre önce) şöyle bitiyordu: "TDKP'nin, bugünkü şartlarda ne yapacağını bilen konumda olması geleceği için umut ışığıdır".(Sayı: 68, Ağustos 1988)

TDKP'de "ciddiyet bunalımı" yıllardır yaşanıyor. Ama bu kadar fazla artık. Ne yaptığını bilen bir TDKP! Devrimci kamuoyu bir yana, bu TDKP tabanıyla alay etmektir. TDKP ne yaptığını gerçekten biliyorsa, hayli zayıflamış bir umutla da olsa TDKP tabanı bugün hala neyi bekliyor? Bu satırları yazanlar bulutların üstünde yaşıyor olmalı. TDKP tabanı bugün, geçmişin değerlendirilmesi ve Türkiye devriminin temel sorunları konusunda TDKP'nin neye karar kılacağını bekliyor. Bu bekleyiş yıllardır sürüyor ve bugün artık çok kritik bir aşamaya gelmiş bulunuyor. TDKP bakışını bir an önce netleştirmezse, onu hiç de hoş bir akibet beklemiyor. Söyleyecekleri onu kurtarır mı? Bu da ayrı bir sorun, çok bir şey kalmadı, "büyük bekleyiş"in sonunu hep birlikte göreceğiz. Ama belirtiler pek bir "umut ışığı" vermiyor. Son sayıda (72.sayı, Aralık 1988) yer alan "10.cu* Mücadele Yılına Girerken" yazısı, bu çevrede işlerin bayağılıkla içiçe bir komediye dönüştüğünü bir kez daha kanıtıyor.

İç kargaşa ve belirsizliği yaşadığı dönemde ne yapıyor TDKP? *Devrimin Sesi* bu soruya bir aynadır. Baktığımızda ötekilerden özünde farklı bir şey göremiyoruz. Yalnızca "solcu" bir görünüm vermeye çalışıyor. Ama "kendi kendine sansür uyguladığı"nda keskinliğin sağcı özü bütün açıklığı ile beliriyor. Bu arada şu dönemki muhatabı *İleri* dergisiyle açık ya da örtülü iç karartıcı polemikler.

*Gramer açısından doğal olarak yadırganacaktır, ama orijinalinde böyle.

Bayağılıklar da denebilir buna. Bu vesileyle şöyle sözlerle de karşılaşırız: "TDKP önderliği kendi hatalarıyla da uzlaşmaz ve uzlaşmayacaktır". Bu alışageldiği üzere TDKP önderliğinin TDKP önderliğine bir övgüsü oluyor. Ama nedir bu TDKP önderliği? TDKP Kuruluş Kongresi'ne bir önderlikle gidildi ve bu kongreden seçilmiş bir önderlikle çıkıldı. TDKP bu önderliğin hesabını vermiş midir, kendi içinde ve yığınlar önünde? 9 yıl sonra nedir bu önderliğin durumu? TDKP'nin gökyüzünde yaşayan "önderleri" kendileriyle alay etmeyi bir yana bırakmalılar. Zira her şey yeryüzünde yaşandı; TDKP tabanının, tüm devrimcilerin ve yığınların gözleri önünde.*

TDKP yayın organı *Devrimin Sesi* 'nde çok nadir de olsa, ciddi yazılara da rastlanıyor. "TKP'nin Doğuşu ve Gelişmesi" başlıklı yazı buna bir örnek. Ama ilginç bir örnek. Türkiye sol hareketinin tarihine çok özdet bir bakışı içeren ve Türkiye'de parti sorununu tartışan bu yazı, bu tarih içinde TDKP'in yeri konusunda sır vermiyor. Bunu suskunlukla geçiştiriyor. Şubat 1980'den söz etmiyor bile. Bu suskunluk şöyle pasajlarla birleşince "ne yaptığını bilen bir TDKP" iddiası hepten garipleşiyor "*Bugün yine, Türkiye işçi sınıfının komünist partisini işçi sınıfının bağrından yaratma sorunuyla başbaşaayız*" "...TKP'yi tarihi süreci içinde incelemek, Leninist partinin önündeki engelleri irdelemek, bugün daha da acil bir görev olarak önümüzde duruyor." (Sayı:69, Eylül 1988, s.9)

Kasım 1988 tarihli 71. sayıda reformist referandum taktikleri, sorunun teorik-siyasal temelleri açıkta bırakılarak, ölkeli bir eleştiriye tabi tutuluyor. Muhalif burjuva partileri arasında ayrımlara, parlamenter platformlara, düzenin iç çatışmalarına bağlanan reformist umutlar haklı olarak yeriliyor. Ama unutmak ve unutturmak istediği, ne var ki unutulması olanaksız bir şey var. Bu reformist bakışın en yetkin teorik ifadeleri TDKP'nin teorisyenleri

*TDKP önderliğinin "bazı unsurlar"ının değil, ezici çoğunluğunun utancı yaşadığını herkes biliyor. Hiç bir hokkabaz bunu karartmaz.

tarafından ortaya konmuştur ve bu utancı temizlemedikçe, TDKP en son konuşması gerekenlerdendir.

Bugün Devrimci Yol savunmasında yer alanlar yıllar önce *Devrimin Sesi* 'nde yer aldı. Özünde kaybedilmiş hakların yeniden kazanılmasına dayalı olan anti-12 Eylülcü platform -ki reformist referandum taktikleri bunun ürünüdür- yıllar önce en net şekilde TDKP teorisyenlerinden biri tarafından formüle edildi. Reformistlerle "demokrasi elde etmede" amaç birliği içinde olduğunu, yalnızca "elde etme yönteminde ayrılıklar" bulunduğunu, fakat bunları eleştiriyle giderek gerektiğini, "demokrasi tutarlı savunulmuyor, yöntem yanlıştır denilerek" reformistlerle ittifaktan kaçmanın "sol sekterlik" olduğunu ve olacağını savunan bir MK broşürü, şu dört dörtlük reformist taktiği formüle ediyordu:

"Burada takip edilmesi gereken siyasi taktik, cuntanın yasakladığı demokratik hak ve özgürlüklerin yeniden elde edilmesi konusunda çabanın olup olmadığıdır." (Kasım '84 tarihli TDKP-MK broşürü, s.38)

Ve daha neler!* Şimdi akibeti hakkında rivayetler muhtelif olmakla birlikte, bir kaç sayı öncesine kadar *Devrimin Sesi* 'nin başında bulunan bir teorisyenin kaleminden çıkma bunlar. Çeşitli yayın organları reformist eğilimi değişik vesilelerle sık sık sergiliyorlar.

Ama hiçbirinin sorunu bu derece açık ve çıplak ifade ettiğini görmedik. Durumu bu olanlar, bugün başkalarını reformizm konusunda eleştirebiliyor. Dahası hiç sıkılmadan şunları yazabiliyorlar: *"TDKP her zaman, reformistlerin işçi ve emekçiler üzerindeki etkinliğini kırmaya, emekçilere doğruyu göstermeye çalıştı ve çalışacaktır"* (72. (son) sayı, s.15)

*Örneğin: *"Faşizmi 'dönüşümcü'yollarla tasfiye etmeyi amaçlayanların bu yanlışlarına rağmen onlarla demokrasiyi savunma konusunda birleşebiliriz. Bundan ötürü henüz kurulma aşamasında olan DSP hareketine ilgisiz kalmamalıyız. Demokrasi talebini savunma konusunda birlikte hareket etmenin yollarını aramalıyız"* (Aynı broşür, s.63)

Bu yalanlara, 8 yıldır kullanılan "dimdik ayaktayız" teraneleri eşlik ediyor. Yalana dayalı propaganda gericilere hastır, devrimciler buna asla tenezzül etmezler.

* * *

Emeğin Bayrağı, geçmiş konusunda bir "değerlendirme" sahibi oluşuyla ötekilerden ayrılıyor. Ne var ki bu değerlendirme bir dar görüşlülük numunesidir. Kendinden ötesini görmüyor. Yalnızca özel bir geçmişi, uzantısı olduğu geçmişi değerlendiriyor. Kendini Türkiye devrimci hareketinin gelişme süreci içinde değerlendirebilmek bir yana, kendine çok benzer bir kaç grupta ilişkiler içinde bile değerlendiremiyor. Hayır, o yalnızca kendini ve kendi sürecini değerlendiriyor. Bu olanaklı mı? İnandırılması belki güç ama, *Emeğin Bayrağı* bu olanağı buluyor! 15 yıllık geçmişi değerlendirdiğini sananlar, henüz bumunun ötesini değerlendiremiyor ve şunları söyleyebiliyorlar: "*Diğer yandan, devrimci sosyalist akımın, birden çok yoğunluğu kapsayıp kapsamadığı, tartışmalı bir konudur.*" (Sayı:4, s.19, Haziran 1988)

Maoculuğun eleştirisiyle "devrimci sosyalistlerin teorisindeki sakatlık ve çarpıklıkların" aşıldığını, ve böylece, teorik gelişme ve programın oluşturulmasına ilişkin sürecin "tamamlanmış oldu"ğunu bildiren *Emeğin Bayrağı*, kendini bu ara, "partileşme süreci"nin öteki halkası olan "proletarya hareketine bağlanma"ya vermiş buluyor. Demokratik programı bu sayede ekonomizm ve sendikalizmle çiçekleniyor. Bir ara *Halkın Kurtuluşu*'nun geçmişte devrimci hareketin bir kesiminde tuttuğu yere heveslenen bu dergi, *Halkın Kurtuluşu*'nun bir karikatürü olmayı sürdürüyor. "Proletarya hareketine bağlanma"da özel bir yer tuttuğu anlaşılan ve üzerine sayfalar dolusu yazılan DSİM'ler de dünkü DSM'lerin karikatürü olarak beliriyor.*

*"Eleştiri" bandı ve "DSİM ÜZERİNE" başlığıyla yayınlanan tek sütunluk bir okur mektubu, sayfalar dolusu boş lafın içyüzünü çok kısa ve çok özlü olarak sergiliyor. Şöyle soruluyor mektupta: "Bir sorun var: Acaba DSİM üyesi olan işçiler önceden zaten taraftarınız olan işçiler değil mi?" (Sayı:10, Aralık 1988, s.24)

"Bu dergi kendiliğindenciliği ve ekonomizmi yaşamakla kalmıyor, teori haline getiriyor ve savunuyor. 6. sayıda (Ağustos '88) Demokrasi Kavgasında Devrimci Çizgi" başlıklı bir yazı yer alıyor. Demokratik kapitalizm ve demokratik iktidar programını da tanıtıyor. Yazıda çok sık kullanılan bir kavram var: "Emekçi halk egemenliği". Milli devrimci iktidarla başlamıştı MDD Hareketi. Sonra bu 70'lerde demokratik halk iktidarı ve bunun çeşitlemelerine bıraktı yerini. Şimdi Emekçi Bayrağı'nda "emekçi halk egemenliği" halini almış bulunuyor. Peki nedir "emekçi halk egemenliği"? Cevap şöyle: "...emekçi halk egemenliği, sosyal demokrasinin savunduğu burjuva parlamenter cumhuriyet değil, ondan çok daha ileri demokrasi olmalı... 'doğrudan demokrasi'nin ifadesi bir cumhuriyet olmalıdır" (s.28) Devamında sayılan özelliklere bakılırsa, bir tür sosyalist sovyet cumhuriyeti bu. Ama hayır, bu yazıda başka belgelerde bunun sosyalist bir demokrasi olmadığı, sovyet örgütlenmesine dayalı küçük-burjuva demokratik bir cumhuriyet olduğu açıklıkla ve önemle söyleniyor. Bu aşamada ötesine geçmeye kalkmanın Troçkizm olduğu da döne döne ekleniyor.

Nedir ki Troçkizm bunca saldıranlar, biraz dolanbaçlı bir yoldan aynı Troçkist mantığa çıkıyorlar. Bu şaşkınlar proletarya diktatörlüğünün, proletarya önderliğinde devrimci bir emekçi egemenliğinden başka bir şey olduğunu mu sanıyorlar?

Eğer bu emekçi egemenliğinin başında proletarya varsa (ki kapitalizm çağında başka türlü bir emekçi egemenliği, teoriye ve tarihe aykındır), bu proletarya demokrasinden başka nedir ki? Değişik yoldaşlar *Ekim* sayfalarında bu küçük-burjuva darkafalılığını değişik defalar hedef aldılar, proletarya diktatörlüğü kavramının bilimsel içeriğini Lenin'e dayanarak anlatmaya çalıştılar. Ama nafile! Küçük-burjuvazi elbet kendi ufkunu teorileştirecektir. "Sosyal demokrasinin savunduğu burjuva parlamenter cumhuriyetten" ötede, ama proleter sosyalist cumhuriyetten de beride! Burjuva bir toplumda, sermaye egemenliği koşullarında, işte bu tam bir küçük-burjuva

formülasyonudur. Gerçek yaşam karşısında eğreti, ama son derece anlaşılır bir sınıf mantığına dayalı.

Demokrasi ufkunun siyasal taktiklerde 12 Eylül'e muhalefet platformuna dönüşmesine *Emeğin Bayrağı* da bir örnek. Fakat durumu ötekilerden yine de farklı. Her şeye rağmen radikal bir konumda duruyor. Burjuva muhalefetin yedeğine düşmemek çabasında. Ama elinde olmayarak bu alana doğru meylediyor arada bir. Demokrasi ufkunu oraya çekiyor.

Örneğin 12 Eylül özel sayısındaki başyazıdan şunları okuyoruz: *"12 Eylül üzerinden 8 yıl geçti. Ama bu dönemin suçluları henüz iş başındalar. Oysa onlar yığınla suç işlemişlerdir. Öyleyse 12 Eylül suçluları yargılanmalıdır. Ama bu kendiliğinden olmaz. Bunu sağlayacak olan proletarya ve emekçilerin mücadelesinin dayatmasıdır. Yakın dönem deneyleri olarak Yunanistan, Arjantin deneyleri de bunu gösteriyor. Oralarda halkın mücadelesinin dayatması sonucunda cuntacılar ve suç ortakları sanık sandalyesine oturtuldular. Türkiye'de de en başta yapılması gereken şeylerden biri budur."*

Çok keskin görülen bu sözler, dönemin tüm reformist eğilim temsilcilerinin ortak nakaratıdır. Yunanistan ve Arjantin hep olumlu örnekler olarak veriliyor. Evet "oralarda" gerçekten öyle oldu. Ama işte böylece de "sistem" ve "ordu" aklanmış, "düzen" yerleşmiş oldu. Halkların devrimci birikimi ve tepkisi düzen sınırları içine hapsedilip eritilmiş oldu. Tek yanlı ve darkafalı demokratlarımızın hep unuttuğu, yukarıdaki kampanyanın başını çeken 2000'e *Doğru* dergisinin hep unuttuğu gerçeğin öteki yüzü tam da budur.

II. Bölüm

"Demokrasi mücadelesi": İktidar perspektifinin yitirildiği alan

a) Demokrasi mücadelesi ve demokratik devrim tezi

Demokrasi sorununu ve mücadelesini ele alış, Türkiye devrimci hareketinin iç tartışmalarından olduğu kadar iç ayrışmalarında da temel öneme sahiptir. Programa, devrim stratejisine ve politik taktiğe ilişkin tartışmalarda özel bir yer tutmaktadır. Demokrasi mücadelesi geçmişten beri, fakat özellikle de bugün, "devrimci-demokrat"ların bir bütün olarak tökezlediği, burjuva-demokratik görüşün tuzağına ve burjuva reformizminin yedeğine düşmekten kurtulamadıkları bir sorundur. Abartmaya düşmeksizin söylenebilir; Türkiye devrimci hareketinde devrimci komünistlerle devrimci demokratların, proleter sosyalizmi ile küçük-burjuva sosyalizminin (demokrasininin) temel ayırım ve saflaşma noktalarından biri olacaktır bu sorunu ele alış.

Haliyle konu çok kapsamlı ve ve çok boyutludur. (Bilindiği gibi buna şimdilerde bir de "sosyalist demokrasi" tartışması eklendi). Biz tartışmamızdaki yerini sınırlamak, devrimci hareket saflarında bugün beliren reformist eğilimle ilişkisi sınırları içinde, kısaca ele almak durumundayız. Nasılsa geçmişin olduğu gibi önümüzdeki dönemin de temel tartışma konusu olacaktır ve üzerine tartışıp yazmak için çok vesile çıkacaktır. Konuyu sınırlamanın bizi aşan nedenleri de var. Az sonra da değineceğiz; reformist eğilimin temsilcileri çok laf edip temel sorunlarda suskun kalma yeteneğini, üstelik üstüne en çok laf ettikleri demokrasi sorununda da sürdürüyorlar. Yeni dönemde soruna biraz olsun açık yaklaşıma örneğini Devrimci Yol Savunmasında görebilmek mümkün. TDKP'nin 12 Eylül sonrasında Ecevit'e el uzatırken ortaya attığı "Türkiye'de hala gerekli olan burjuva demokrasisidir"

düşüncesi, bu kez Devrimci Yol Savunmasında açık-seçik dile getirildi.

Bir marksist için "demokrasi" gerçekte çok mu karmaşık bir sorundur? Olmasa gerek. Ama marksist oldukları iddiasındaki liberallerin ve halkçı devrimcilerin elinde karmakarışık hale gelmesine de şaşmamalı. Yalnız bu tarihsel dönemde ve yalnız Türkiye'de olmuyor bu.

Örneğin, yüzyılın başında da hayli uğraştırmıştır bu sorun. Bir çok kimse yolunu diğerlerinin yanısıra bu sorunda şaşmıştır. Çok boyutlu bu sorunun "güçlük" yaratan yanlarından biri de demokrasi mücadelesini ele alıştır. Lenin bunu şöyle tanımlıyordu: "*İnsan, demokrasi için mücadele ile sosyalist devrim için mücadelenin, birincisini ikincisine bağımlı kılarak, nasıl birleştirileceğini bilmelidir. Bütün güçlük burada yatıyor; meselenin özü buradadır.*" *

Marksizmin liberal yorumcuları, kautskiciler, "doğru demokratik istekleri, geleceğe, toplumsal devrime değil, geçmişe, başşıl kapitalizme göre tasarlamak" hatasına düşüyorlardı. Emperyalist ekonomistler ise demokrasi mücadelesinin anlamını ve önemini kavrayamıyor, demokratik istemlerin savunulmasına karşı çıkıyor, bunu oportünizme verilmiş bir taviz sanıyor ve demokratik istemlerin "kapitalizmde olanaksız, sosyalizmde gereksiz olduğu" saçma sonucuna vararak Marksizmi karikatürleştiriyorlardı.

Lenin, liberal, anarşist ve ekonomist sapmaları birarada hedef alarak, kapitalist bir ülkede demokrasi sorununu ele alışın şu son derece özlü ve önemli tanımını yaptı: "*Demokrasi sorununun marksist çözümü, proletaryanın, burjuvazinin devrilmesini ve kendi zaferini hazırlamak üzere* (siyahlar bizim), *bütün demokratik kurumları ve bütün özelemleri, kendi sınıf savaşımında seferber etmesidir.*" (Sonraki aktarmalar aynı eserin Sol Yayınları basımından yapılmıştır, s.14 ve 24)

* Inessa Armand'a Aralık 1916 tarihli mektup. Marksizmin Bir Karikatürü ve Emperyalist Ekonomizm, Koral Yayınları, s.110.

Devrimci-demokratlarımız Lenin'in sözünü ettiği güçlüğü tekrar tekrar yenilmekle birlikte, sorunun bunca çapraşık hale gelmesini, ayağa dolanarak burjuva demokratik ufkun tuzacağına düşürmesini anlaşılır kılan bir dizi başka neden var, yakın zaman Türkiye'sinde.

Modern revizyonizmin ve popülizmin, özellikle mao-culuğun, yarattığı bulanıklığın ve bunun Türkiye devrimci hareketi üzerinde hala kınılmayan kuvvetli etkisinin önemini, dış kaynaklar olarak vurgulayalım ve bir yana bırakalım.

Bundan daha kuvvetli bir kaynak, Türkiye sol hareketinin kendi ideolojik geleneği ve mirasıdır. Eski TKP'nin demokrasi sorununu ve mücadelesini ele alışı, özünde II. Enternasyonal oportünizminin liberal yorumunu aşmadı. Bu gelenek ve miras, 1960'larda her iki dış kaynaktan bir arada beslenerek taze bir kuvvet kazandı. TIP ve MDD hareketinin ideolojik çizgisinde yeni ifadeler buldu. '60'ların bu iki ana akımı arasında ülkenin toplumsal gelişme düzeyi, devrimin niteliği ve devrim stratejisi üzerine hararetli tartışmalar oldu. Bu tartışmalar doğal olarak demokrasi sorunu ve mücadelesini de kapsıyordu. Her iki akımın da soruna yaklaşımı aynı liberal ideolojik öze dayanıyor, burjuva düzenin çerçevesini aşmıyordu. Fark, aynı hedefe parlamentarist ya da darbeci yollardan hangisiyle ulaşmak gerektiğine ilişkindi.

Bugünün devrimci-demokrat hareketi çok büyük bir bölümüyle '60'ların MDD Hareketinden kök aldı. İlk ideolojik şekillenmesini orda yaşadı ve temel programatik görüşlerini oradan aldı. MDD Hareketi, darbeci niyetlerinin de bir parçası olarak, devrimci kitle hareketlerine olumlu yaklaşım döneminin radikal unsurlarını bünyesinde topluyor olsa da, özünde küçük-burjuva reformist bir hareketti. '71 Hareketi, reformist gelenekten tarihsel önem taşıyan devrimci bir kopuş olarak yaşandı. Taşındığı önemi devrimci mücadelenin sonraki dönemleri somut olarak kanıtladı. Öte yandan bu aynı önem, burjuva demokratik devrim ufkunun ve istemlerinin programatik görüş olarak Marksizm ve sosyalizm adına yerleşip kökleşmesi olumsuz sonucunu da yarattı. '71 Hareketi MDD Hareketinin

sınıf karakterini ve ufkunu aşamamış, yalnızca ayrı devrim görüşüne (demokratik devrim) ve aynı temel istemlere (demokrasi ve bağımsızlık) devrimci radikal bir içerik kazandırmış, gerçekleştirilmesi için ihtilalci bir yol tutmuştu.

Türkiye kapitalizminin nispi geriliği, tarihsel olarak çözümlenmemiş bir kısım burjuva devrim görevlerinin varlığı, küçük-burjuva yığınların '80'lere kadar gösterdiği siyasal canlılık, işçi hareketinin sendikal hareketi pek az aşarak küçük-burjuva kabarış gölgesinde kalması vb. tarihsel, toplumsal ve siyasal etkenlerle birlikte ele almadıkça, kuşkusuz, burjuva-demokratik ufka dayalı devrimciliğin Marksizm ve sosyalizm adına Türkiye'de bu derece ve nispeten uzun bir süre etkin kalması anlaşılabilir.

MDD Hareketi devrim tezini, Türkiye'nin toplumsal gelişmedeki geriliği tahlillerine, "yarı-feodal, yarı-sömürge Türkiye" tespitine dayandırıyor, emperyalizm - işbirlikçi kapitalizm- feodalizm üçlüsüne karşı "anti-feodal, anti-emperyalist bir devrim" ve "tam bağımsız ve gerçekten demokratik bir Türkiye" görüşünü savunuyordu.* Öngörülen Türkiye'nin burjuva gelişmesiydi ve demokrasi de bu gelişmenin siyasal üstyapısı olarak gerçekleşecekti. Devrimci hareketin yakın tarihini ve Türkiye devriminin temel sorunlarını kapsayan bu çok kapsamlı konudan, kendi sınırlı konumuz için gerekli olan şimdilik şudur: **Demokratik devrim görüşü, MDD Hareketinin tartışma dışı tutulmuş ideolojik bir mirasıdır.**

Ve demokrasi mücadelesi sorununun çapraşık hale getirilmesinin temel nedenlerindedir.

70'lerde durum şuydu: Devrimci-demokrat hareketin bir kesimi Türkiye'nin toplumsal gelişme düzeyine ilişkin MDD'ci tahlilleri terketmiş, ama ondan miras devrim görüşünü korumuştur. Öteki bir kesim ise, aynı sosyo-ekonomik tahlillere bu kez Mao'dan dayanaklar bularak, yeni bir kılıkta ve tabii aynı devrim görüşüyle birlikte sürdürmüştü.

*Ayrıntılı bilgi için **Blz.** Mihri Belli, Yazılar (1965-1970), özellikle Milli Demokratik Devrim bölümü (s.200-263)

Şimdi durum şudur: Artık devrimci hareketin Türkiye'nin toplumsal gelişme düzeyine en geriden bakanları bile sessiz ve utangaçça "yan-feodalizm", "toprak devrimi" vb. görüşleri terketmiş bulunuyorlar. Herkes sermayenin egemenliğinden, burjuvazinin iktidarından, emek-sermaye temel çelişkisinden söz ediyor. Kısaca Türkiye'nin burjuva gelişme düzeyi genel kabul görüyor. MDD burjuva gelişmeyle demokratik gelişmeyi iç içe öngörmüştü. Bunda bir iç tutarlılık da vardı. Zaman ve evrim bunu yıkmış, bu devrim tezini temel bir açmazla yüz yüze bırakmıştır.

Ortaya çıkan soru şudur: Burjuva bir toplumda, burjuvazinin iktidar ve proletarya-burjuvazi çelişkisinin temel çelişki olduğu bir ülkede, demokrasi sorununun Marksist çözümü nedir? Bir Marksist için bunun cevabı, Lenin'in yukarıya aktarılan özlü tanımından başka bir şey olamaz.

Bizim "*Platform Taslağı*"mız Türkiye gerçeğini bu leninist bakışa uygun ele alarak sorunu şöyle formüle etmiştir. "*Kapitalist gelişme ve emek-sermaye çelişkisinin temel çelişki olması ve keskinleşmesi demokrasi savaşımının önemini, demokratik özlemleri ve onlar uğruna savaşımı azaltmıyor, tersine artırıyor; ama aynı zamanda bu sorunu, iktidardaki sermayenin devrilmesi, proletarya demokrasisi, proletarya diktatörlüğü sorununa bağlıyor.*" (Ekim, sayı:3, s.20)

Ama marksist olduklarını ileri süren devrimci-demokratlarımız hala direniyorlar. Demokrasi mücadelesinin önemini vurguluyorlar. Bu önem kuşku götürmez. Tartışma ve ayrılık bu mücadelenin önemine değil, **nasıl ele alınacağına** ilişkindir. Nasıl sorusunu devrimci-demokratlarımız demokratik devrim görüşüyle yanıtlıyorlar. Emek-sermaye çelişkisinin temel çelişki olduğu kapitalist bir ülkede, burjuva bir iktidara karşı demokratik devrim! Marksizmin bayağılaştırılması kadar, mantık kurallarının alt üst edilmesidir de bu.

Marksistler burjuvaziye rağmen, onu tecrit ederek demokratik devrim öngörmüşlerdir, ama **burjuva iktidara karşı, burjuvazinin devrilmesini hedef alan bir de-**

mokratik devrim hedeflemek saçmalığına kendi paylarına düşmemişlerdir. Geride hala demokratik devrim görevleri duruyor gerekçesiyle, bu saçma platforma düşen Kamenev türü "eski-Bolşevikler"e Lenin'in cevabını çok kimse biliyor artık.

Kendilerine marksist diyenler bu garip çelişkiyi inatla yaşıyorlar. Kapitalist bir toplumda, burjuva siyasal iktidar koşullarında, **siyasal demokrasi istemine dayalı bir devrim stratejisi** izliyorlar. Burjuvazinin iktidarda, emek-sermaye çelişkesinin temel çelişki olduğu bir toplumda, burjuvaziyi devirme stratejisinden koparılmış, kendi içinde ayrı bir strateji, devrim aşaması ve programı haline getirilmiş bir demokrasi mücadelesi, gerçekte burjuva toplumun tam demokratlaştırılmasından öte bir anlam taşımaz. Burjuvazinin iktidarını koruması anlamına gelir ki, bu en kabasından bir reformizmdir. Tüm revizyonistlerin ve liberal solcuların ortak platformudur bu.

Hedeflerini ve görevlerini yanlış formüle etse de, "devrimci-demokrat hareket" mevcut düzene ve iktidara karşı fiili bir mücadele içindedir ve elbette reformist batağa yuvarlanma isteğinde değildir. Ne var ki bu bir istek ya da niyet sorunu değildir. Toplumsal-siyasal evrim ve sınıflar mücadelesi pratiğinin belirginleştirdiği gerçekler, devrimci grupların ideolojik görüşlerinde hayli değişimlere yolaçtı ve onları şimdi dibi reformizmin batağı olan bir yokuşun kenarına getirdi. Siyasal demokrasi istemini esas alan devrim stratejisinde ısrar, niyetleri ne olursa olsun onları burjuva düzenin yedeği olmakla sonuçlanacak bir yuvarlanışa, reformizmin batağına doğru sürüklenişe götürecektir. Zaten birileri 12 Eylül sonrasında bu sürüklenişe girdiler ve şimdilerde hayli yol almış bulunuyorlar. Diğer bazılarının ise ikide bir ayağı kayıyor, doğrulup geri dönüyorlar, ama ummadıkları bir anda ve sorunda yeniden reformizmin yedeğine düşüyorlar. Bunlar normaldir; zira gerçek hayat saçmalık tanımaz, kendi mantığını dayatır.

Özetle, bugün demokratik devrim görüşü artık reformizmin eşiği haline gelmiştir. Bu eşikten yuvarlanmaların örneklerini daha sonra da göreceğiz. Önce bu eşik-

ten yuvarlanmamak için çırpınan, ama demokratik devrim görüşünde de ayak direyenlerin durumlarına kısaca değinelim. Bu duruma girenlerin bir kısmı açmazlarını az çok seziyorlar, bunun verdiği sıkıntıyla adeta kıvranıyorlar. Terkedilmiş eski ana gerekçelerin yerine yenilerini bulmak, ya da eskiden arta kalmış bir kısım gerekçelerin önem ve anlamını zenginleştirmek gayretindedeler. Yeni gerekçelerin en gözdesi, Lenin'in ünlü, demokrasi mücadelesi okulunda okumayan bir proletarya sosyalist devrimi yapamaz, düşüncesidir. 1970'ler Türkiye'sinde "solcu aşırıliklar" a karşı yalnızca tüm revizyonistlerin değil, Uğur Mumcu türünden liberallerin de, devrimcilerin karşısına ve üstelik çoğu kere Lenin'den aktararak çıkardıkları bir gerekçeydi bu. Önce demokrasiyi kazanalım da! düşüncesine dayanak olarak kullanılıyordu. Oysa bu Marksizm-Leninizmin tam bir liberal tahriyatıdır. Demokrasi mücadelesi okulunda okumamış bir proletarya elbette sosyalist devrim yapamaz. Ama anlaşılan devrimci-demokralarımız tıpkı liberal demokratlarımız gibi, demokrasi mücadelesi okulunu, gerçekleştirecek bir burjuva demokrasisi koşullarında proletaryanın demokratik eğitim tedrisatından geçmesi şeklinde anlıyorlar.

Proletarya bu mücadeleyi bugünden zaten veriyor, dolayısıyla bu "okul" da daha şimdiden "okuyor". Bütün sorun bu mücadele ve eğitimin içeriği, nasıl ele alınacağı, nereye bağlanacağı sorularında düğümleniyor. Komünistler için sorun, bu mücadeleyi sermaye egemenliğinin devrilmesi mücadelesiyle ve bu eğitimi sosyalizm eğitimi ile birleştirebilmek, sosyalist devrim ve sosyalist demokrasi mücadelesine bağlayabilmektir. Marksizmin liberal yorumcuları, bugünün kautskicileri ise, bu mücadeleyi burjuva toplumun demokratlaştırılması hedefine ve bu eğitimi burjuva-demokratik eğitime indirgeyerek burjuva düzenin sınırlarına hapsediyorlar. Devrimci-demokratlarımız ara bir yerde duruyorlar. Burjuva demokrasisi diyemedikleri gibi, sosyalist devrim de diyemiyorlar. Bu onların küçük-burjuva siyasal sınıf konumlarının anlatımıdır aslında. Dolayısıyla, burjuvaziye karşı demokra-

tik devrim görüşü, marksist teori açısından ne derece saçma olursa olsun, gerçekte belli bir sınıf mantığına sahiptir: küçük-burjuvazinin ara sınıf konumu.

Sanılabileceği gibi Lenin'in "demokrasi mücadelesi okulu" düşüncesi, salt feodal mutlakiyet rejimi koşullarında bulunan geri Rusya için değil, tüm kapitalist ülkeler içindir. Lenin, kautskici liberaller ve bir kısım Hollandalı ve Alman marksistin de dahil olduğu emperyalist-ekonomistlerle Rusya'yı değil, asıl olarak Avrupa'yı tartışıyordu. Rusya'nın özgün durumu tartışmada taliydi, yeri geldikçe ayrıca belirtiliyordu. Sorun kapitalizm ile demokrasi, sosyalizm ile demokrasi ilişkileriydi. Lenin'in "demokrasi sorununun marksist çözümü"ne ilişkin tanımı, kapitalist ülkeler içindir. Demokrasi için sermaye egemenliğine karşı demokratik devrim düşüncesi, Marksizmin bayağılaştırılması olur. Sermaye egemenliğine karşı mücadele sosyalist devrimden başka nedir ki? Tekrarlamakta yara var; Marksistler için bütün sorun, "*proletaryanın, burjuvazinin devrilmesini ve kendi zaferini hazırlamak üzere, bütün demokratik kurumları ve bütün özelemleri, kendi sınıf savaşımında seferber etmesidir.*"

Bugünden yapılması gereken budur. Kapitalist bir ülkede bunun için bir burjuva demokratik aşama öngörmek TKP'nin dünkü "ulusal demokratik devrim" ve "ileri demokratik düzen" görüşlerini hortlatmaktır.

Bir kısım devrimci-demokratların bir başka gözde gerekçesi, "ya faşizm ne olacak?" sorusuyla özetlenebilir. Bizim cevabımız da özet ve yalnızca bir kaç karşı soru olacak:

Faşizme karşı mücadeleden ne anlıyorsunuz?* Bu mücadelenin hedefi sermaye egemenliğini / devletini yıkmak mıdır? (ki bu durumda sosyalist devrime bağlanılır); yoksa yalnızca sermaye egemenliğinin biçimsel

* "*Türkiye'de bugün çıplak bir sermaye diktatörlüğü var. Faşizm bu sermaye diktatörlüğünün aldığı somut biçimdir. Faşizme karşı mücadele bu diktatörlüğün biçiminde değişiklik yaratmaya indirgenmeyecekse eğer -ki bu burjuva reformizmine kapının aralanmasıdır-, bu diktatörlüğü yıkmak, burjuvazinin siyasal ve iktisadi egemenliğine son vermek mücadelesinin bir parçasıdır yalnızca...*" (SHP Solculuğu, Ekim, Sayı:12)

değişikliği midir? (bu durumda ise burjuva demokrasisi- ne indirgenir). Birincisi bir marksistin, ikincisi marksist geçinen bir liberalin perspektifidir. Devrimci-demokratların bu kesimi buna da elbet bir ara çözüm buluyor. Ama bu yalnızca bir "ara çözüm"dür ve bu tutarsızlığın bir sonucu olarak sık sık anlam ve içeriği değişmektedir. Bu "serüven"i incelemeyi başka bir zamana bırakıyoruz. Şimdilik - şu kadarnı ekleyelim; değişik grupların şahsında, bunun "özünde burjuva demokrasisi" demek olduğu, 12 Eylül sonrasında değişik defalar dile getirildi.

1970'lerin ikinci yarısında faşizm sorununa abartılı bir vurgu yapıldı ve üzerine çok tartışıldı. Bu vurgu ve tartışma, "faşizme geçit yok" reformist sloganıyla devrimci kitle hareketini burjuva muhalefetin yedeğine çekme liberal çabalarını hedef aldığı ve faşizme karşı mücadele bir devrim (iktidar) sorunudur vurgusuyla birleştiği sürece, çeşitli kusurlarına rağmen olumlu bir rol oynadı. Ne var ki yaşamın diyalektiği işledi ve zaman bu aynı vurguyu 12 Eylül sonrasında, devrimci mücadeleyi burjuva demokrasisi hedefine ve burjuva reformizminin yedeğine vermenin dayanağı haline getirdi.

TDPK bunun örneklerini değişik defalar verdi. TKP (B) vb. gruplar bugün benzer örnekleri hala veriyorlar. En son örnek Devrimci Yol Savunması oldu: Faşizme karşı, "Avrupa'daki gibi demokrasi" için!

Faşizme karşı mücadeleyi devrim aşamasına gerekçe yapmak, yaşadığımız burjuva toplumun iktisadi ve sosyal temellerini değil, mevcut sınıf egemenliğinin kendisini değil, yalnızca biçimlerinden birini hedef almaktır. Bu iktidar perspektifinden yoksunluk, sonuçta reformculuk demektir. Konuyu dağıtmak yararsızdır. Burjuva bir toplumda siyasal demokrasi istemini hedef alan bir devrim stratejisi, bu isteme hangi karışık ve gizemli anlam yüklenirse yüklensin, özünde burjuva demokrasisini hedef almaktır. Siyasal demokrasinin tam gerçekleşmesi, burjuva toplumun tam demokratlaşmasından öte bir anlam taşımaz. Burjuva bir toplumda bunu stratejik hedef yapmak, devrim aşamasının odağına yerleştirmek, iktidar

perspektifini kaybetmek, proletaryanın konumu ve bakış açısından reformcu bir konuma düşmektir. Her devrimin temel sorunu iktidar sorunudur. İktidardaki sınıf ya da sınıfları devirmek sorunudur. Lenin'de özlü bir tanımı var: "*Reform, ülkede iktidarı, eski egemen sınıfın elinde bırakan değişikliklere verilen addır*" .

Evet, Türkiye burjuvazisini devirmek, iktidarı ele geçirmek istiyor musunuz, istemiyor musunuz? Devrim mücadelesinin odağına bu sorunu koyuyor musunuz, koymuyor musunuz? Devrimin stratejik planı, sınıf güçleri ve mevzilenmesinde cevaplanacak anahtar sorulardır bunlar. "Ya küçük burjuvazi ne olacak?" diye soranlar önce bu sorulara cevap vermelidirler. Türkiye'de köklü bir iktidar değişikliği yaratacak gerçek bir devrim, mevcut sermaye diktatörlüğünü devirmek demektir. Baskı ve sömürünün bunalttığı küçük-burjuvazinin emekçi kesimleri, bilincinde olsun olmasınlar, bu diktatörlüğe karşı zaten mücadele ediyorlardı ve ediyorlar. Bütün sorun bu mücadeleyi, burjuvaziye karşı onu başarıya ulaştıracak biricik toplumsal güç olan proletaryanın önderliğinde, siyasal iktidar hedefine yönelmektir. Küçük-burjuva demokratlarımızın yaptığı nedir? Küçük-burjuvaziyi ürkütmemek adına, onun ufkunu devrim ufku olarak teorileştirmek ve proletarya adına savunmaya kalkmak! (Konu için bkz. A.Azad, Küçük Burjuvazi Sorunu, *Ekim*, sayı:10)

b- Reformist Eğilimin Temsilcileri ve "Demokrasi Mücadelesi"

İlginç bir durumla karşı karşıyayız. Siyasal demokrasi istemi devrimci-demokrat grupların demokratik devrim görüşlerini belirliyor, program ya da mücadele platformlarında baş köşeyi tutuyor, "demokrasi mücadelesi" politik mücadelenin esasını, politik taktiklerinin çerçevesini oluşturuyor. Ama öte yandan, tüm diğer temel sorunlarda olduğu gibi bu sorunda da belirsizlik ve muğlaklık sürüyor.

Sorunu en çok tartışan *Yeni Öncü*'nün ulaştığı nokta

netlik değil, tam bir bulanıklıktır. Ama bereket burjuva politika yaşamının sorunları bu derginin demokrasiden ve demokrasi mücadelesinden ne anladığını çıplak olarak sergiliyor. Bu, demokrasinin bildiğimiz liberal-kautskist yorumundan, yani sınıflar üstü "saf" demokrasiden öte bir şey değil. Demireller, Ecevitler için demokrasi istemezsek kendimiz için istemeye ne yüzümüz olur! Hem sonra " bu yol bizi sosyalist demokrasi konusunda en büyük açmaza sürüklemeye mi?" vb. (Sayı: 6, Başyazı)

Öyle ki, bu çevrenin, 1987 Eylül referandumunda aldığı reformist tutumu gerekçelendirmeye çalışan yazıları, saf demokrasiyi savunma metinleri olmakla kalmadı, marksist demokrasi görüşüne aktif bir saldırıya dönüştü. İşin bu kadarı kendi içinden bile ciddi tepkiler aldı. "*Tekin Yılmaz'ın sosyalist demokrasi(devlet)yi yorumlayış biçiminin Yeni Öncü çoğunluğunu sürüklediği*" yere işaret ederken A. Ural, şu basit gerçeği hatırlatmak zorunda kaldı: "*İki temel sınıf ve her ikisinin iktidar perspektifi temelinde tanımlanmış demokrasi anlayışları var. Bir temel sınıfın özgürlüğü diğer temel sınıfın özgürlüğünü reddediyor.*" ("*Tartışma*" bandı taşıyan yazı için bkz. *Yeni Öncü*, sayı:9, Ocak 1988, s.46)

Yayını son referanduma denk gelen *İşçi Dünyası*, tutumunu "Özgürlük ve Demokrasi için Referandumda HAYIR" başlığıyla ifade etti. Yazının son bitiş paragrafı "Özgürlük ve Demokrasi" hedefinden ne anladıklarını açıklığa kavuşturuyor:

"*Özgürlük ve Demokrasi' sınıf mücadelesinin daha açık ve özgür biçimler içinde cereyan etmesinin koşullarını sağlayacaktır. İşçi hareketinin acil hedefi bu olmalıdır. Ancak böylelikle her türlü siyasi saflaşma ve bölünme sınıf temelinde şekillenme olanaklarına kavuşabilir.*" (Sayı:1, s.7)

İstenen ve özlenenin burjuva demokrasisi, hedeflenen burjuva toplumun tam demokratlaşması olduğunu göstermek için bu sözler bir yorum gerektirmiyor. *İşçi Dünyası'nın* reformist siyasal taktiklerinin genel temelidir bu bakış. Onu Özal-Evren ikilisine karşı, öteki burjuva siyasal çevrelerden bir şeyler beklemeye itiyor. 4. sayıdaki

(19 Ekim 1988) "12 Eylül ve Muhalefet" başlıklı başyazı bunun açık kanıtlarını sunuyor.

Bu dergi 2. sayısında, referandumdaki reformist tutumunu bu kez ana manşetten "Hayır... Hayır... Hayır..." coşkusuyla haykırdıktan sonra, kendi "hayır" tutumunu "reformcu "hayırcı"lardan ayırdetmeye ve bizde hep adet olduğu üzere, liberalleri eleştirerek kendi devrimci konumunu kanıtlamaya çalıştı ve bu ona "demokrasi mücadelesi" konusunda daha "ihtiyatlı" sözler etme olanağı verdi. İşçi sınıfının demokrasi mücadelesinin ikili karakteri olduğunu, işçi sınıfının kendi demokrasisini, sosyalist demokrasiyi savunduğunu ve bunun yolunun siyasal iktidara sahip olmaktan geçtiğini; temel ve nihai olanın bu olduğunu vb. vb. sıraladıktan ve "ikili karakteri"n ikincisi olan yukarıya aktardığımız 'özgürlük ve demokrasi'yi de bir kez daha yineledikten sonra, nihayet dönüp dolaşıp saadete geliyor: "O 'büyük hedef'e doğru yürüyüşte küçük bir adım olabilmesi için devrimci Hayır'ların, reformcu ve burjuva Hayır'ların farklı gerekçelerin ve mantığın ürünü olabilmesi zorunludur." (Sayı:2, s.7)

Reformist tutumları "O 'büyük hedef'" bağıllık yeminiyle birleştirmek alışlagelen bir davranıştır. Ama "O 'büyük hedef'" hep ta uzaklarda, belirsiz bir yerdedir. O hedefi netleştirip görebilmek için önce, yaşanan burjuva toplumu demokratlaştırmak, "özgürlük ve demokrasi"yi bu çerçeve içinde kurmak, proletaryanın demokratik eğitim tedrisatını o doğacak ortamda tamamlamak gerek ki, sıra en nihayet sosyalizme gelebilsin! Bu nedenle, "Devrimci sosyalistler bugünkü koşullarda 'iğne ile kuyu kazmaya' (elbette o 'büyük hedef' için!) devam ederken her şeye karşın böylesi gelişmeleri de dikkate alan kendi dar dünyalarına hapsolmayan geniş ve uzun vadeli perspektiflerin ürünü politikalar geliştirmeye çalışmalıdırlar." (Sayı:4, Başyazı)

Okur doğal olarak "böylesi gelişmeler"in ne olduğunu merak etmiştir: "Başta işçi hareketi olmak üzere çalışan yığınların çeşitli alanlarda kendiliğinden geliştirecekleri mücadeleler, belki de 'sosyal patlamalar' mevcut muhalefet güçlerini de (kim dersiniz bunlar?)

Şaşıracaksınız belki, SHP, DYP ve RP!) *sarsar, derinden etkileyerek, politikalarını değiştirmek zorunda bırakabilir.*"

Değiştirilmesi gereken ve değişmesi beklenen, "varolan muhalefet güçlerinden SHP ve DYP'nin 12 Eylülle uzlaşma çizgileri"inde ifadesini bulan "politikalar"dır. Bu "politikalar"da olumlu bir değişim zayıf da olsa olanaksız değildir! Dolayısıyla, "geriye kalan muhalefet gücü"nü oluşturan sosyalistler, bu olumlu değişimde ifadesini bulacak "böylesi gelişmeleri de dikkate almak" ve böyle bir durumda öteki "muhalefet güçleri"yle 12 Eylülle karşı kolkola girmek zorudadırlar. "Kendi dar dünyalarına hap solmayan geniş ve uzun vadeli perspektifler ürünü politikalar geliştirme", öğüdüyle kastedilen tamimatına budur!* Dikkatli okur, Kafkasyalı menşeviğin "devrimin muhtevasını geniş tutmak" üzerine ünlü liberal öğüdünü hatırlamış olmalı. Devrimci taktik, yığınların kendiliğinden mücadelesini, doğabilecek "sosyal patlama"ları, burjuva muhalefetinin sapırcı etkisinden korumak, onu proletaryanın siyasal iktidar mücadelesine bağlamaktır.

Kitle mücadelesinin baskısıyla, çeşitli burjuva mihrakların girişebileceği ince manevralar, politikalarında olumlu gelişmeye yormak, devrim ve sosyalizm davasına çıplak bir ihanete götürür, en bayağı bir liberal tutumdur. "Ekonomist ve yasalı" *İşçi Dünyası*, politik taktiğinde bu menşevik-reformist tutumu savunuyor. Bu gazetenin "ekonomist ve yasalı" yanı üzerine esip savuran *Yeni Öncü* yazarı, bu liberal bayağılıklara gelince susuyor. Zira bu kendi konumudur da. Ekonomizmin burjuva kuyrukçuluğunun öteki yüzü olduğunu, *İşçi Dünyası* örneğinden daha iyi ne anlatabilir?

Sözünü ettiğimiz ihanete götürme bir niyet sorunu değildir. Küçük-burjuva devrimciliğinin siyasal demokrasiye dayalı devrim aşkının vardığı yerdir. Kapitalist bir ülkede burjuva toplumunu demokratlaştırmayı program edinmek kaçınılmaz olarak bu sonuca varıyor.

*İnanmak gerçekten güç. Bu güçlüğü yenemeyen okurlara tam referans: 12 Eylül ve Muhalefet, Başyazı, *İşçi Dünyası*, Sayı:4, s.1, 19 Ekim 1988, s.1)

Özgürlük Dünyası ile *Demokrat Arkadaş*'ın durumları da pek farklı değil. Hatırlanacağı gibi, *Özgürlük Dünyası*, "bir yanından yırtılmaya başlayan" 12 Eylül karanlığına dikkat çekerek yayınına başlıyor ve sürdürüyordu: "*Özgürlük Dünyası, demokratik özgürlüklerin peşinde olacak, toplumun demokratlaştırılması mücadelesinde yerini alacaktır. Demokratik geleneklere sahip olmayan As-yatik bir despotlukta demokrasi mücadelesi dirimsel önemdedir.*" Aynı sayıda yer alan Veli Yılmaz imzalı yazıdan, "siyasal demokrasi istemi"nin aşağı yukarı bir yüzyıldan beri ve dolayısıyla bugün, "Türkiye siyasal gündeminin birinci sırasını işgal ettiği"ni öğreniyoruz. (s.26) 3. sayı aynı vurguyu, Burma'daki kitle hareketlerinden, "*ülkemizde bugün verilmekte olan demokrasi mücadelesine yol gösterecek 'klavuz ilkelerin' zengin pratik derslerini*" sunarken döne döne yapıyor.

Özetle, *Özgürlük Dünyası* da bir "Özgürlük ve Demokrasi" savaşçısı. Buna kuşku yok. Peki ama bu dergi, Türkiye'nin bugünkü tarihsel toplumsal gelişme düzeyinde bugün sınıf ilişkileri içinde demokrasi mücadelesini nasıl ele alıyor? Nasıl bir demokrasi hedefliyor? Demokratik istemleri neye göre tanımlıyor, nasıl bir devrim mücadelesine bağlıyor? Bu ve benzeri soruların cevabını *Özgürlük Dünyası*'nda aramak boşunadır, dahası abestir. Zira bu derginin platformu 12 Eylül'e ve onun "toplumumuz"daki etkilerine karşı mücadele platformudur. Verdiği demokrasi mücadelesinin çerçevesini de bu oluşturuyor. Reformist gidişe sözde müdahale sayısı olan 3.sayıdan demokrasi konusunda edindiğimiz tek açıklık ise "Burma deneyi"nin şu müthiş bitiş cümlesi oluyor: "Demokrasiye gidecek her halk, **Burma yolundan** geçmek zorunda" (s.24)

Vay ki "demokrasiye gidecek" halklara! Burma'daki sokak gösterilerinin, düzen içi çekişmelerin potasında critildiğini bilmeyen mi var? *Teorinin Yoksulluğu* yazısındaki tartışmayı (kendiliğindenciliğe tapınmayı) burada incelemekten kaçınalım. Ama sorun yine bitmiyor. Demokrasinin sokaktan geçen mücadele sonucu elde

edileceği vurgusu, tek başına kişiyi demokrasi mücadelesine burjuva-demokrat bakışın ötesine götürmez. En iyimser bir yaklaşımla aynı bakış temeli üzerinde devrimci-demokrat yapar. Ama kapitalist bir ülkede bu kadar devrimci demokrat olmaya bile yetmez.

Yunanistan, Portekiz, Şili, Arjantin, Filipinler, Kore vb. ülkelerde burjuva liberalleri bile belirli dönemlerde "sokak"tan yana olabildiler, ya da zaten kendilerine rağmen oluşan "sokak"tan yararlandılar. Sorunun özü demokrasi mücadelesinin muhtevası, demokratik istemlerin **hangi temelde tanımlanacağı ve hangi stratejik hedefe bağlanacağıdır**. Bu açıdan bakıldığında Burma yazısı da ilk iki sayıdaki "toplumun demokratlaşması" liberal ufku aşmıyor. *İşçi Dünyası* da kendi perspektifini, "çalışan yığınların çeşitli alanlarda kendiliğinden geliştirecekleri mücadeleler, belki de "sosyal patlamalar" temelinde şekillendiriyor, nedir ki bu onu burjuva muhalefetin yedeğine düşmekten kurtaramıyordu. Sonuç olarak, "sokak" yandaşlığı, demokrasi mücadelesine marksist yaklaşımda bir santim ilerletmez kişiyi.

Demokrasi sorunu ve mücadelesi temaları üzerinde yükselen *Özgürlük Dünyası*, sorunun ve mücadelenin ele alınışı konusunda bize açık bir şey söylemiyor. Nasıl ele aldığını biz ancak, *Yeni Öncü* ve *İşçi Dünyası* örneklerinde olduğu gibi, güncel politika sorunlarına, daha doğrusu 12 Eylül'e muhalefetine ilişkin yazılardan çıkarabiliyoruz. Anti-12 Eylülcü reformist platformu daha sonraya bıraktığımız için *Özgürlük Dünyası*'nın bu konuda sunduğu zenginliğe şimdilik elimizi sürmüyoruz.

Demokrat Arkadaş'ı bir yana bırakarak doğrudan Devrimci Yol Savunmasına bakıyoruz. Kısaca belirtelim ki bu savunmada Marksizmin ve sosyalizmin izi, hatta bu terimlerin kendisi bile yok. Burjuva-demokratik bir bakış ve ona uygun demokrat-halkçı bir terminoloji. "Faşizme karşı mücadeleyi gerçek demokrasi için mücadele" olarak ele aldığını söyleyen Savunma bundan ne anladığını, Avrupa ile kıyaslama içinde şöyle açıklıyor:

"Türkiye'de faşizme karşı mücadelenin esası Avrupa'daki gibi olamaz. Çünkü, Türkiye'de burjuva demok-

rasisi zaten elde edilebilmiş değildir... Buradan, faşizme karşı mücadelenin esasının, Avrupa'daki gibi mevcut demokrasilerin faşist karşı-devrime karşı korunması değil; Avrupa'daki gibi demokrasilerin gerçekleştirilmesi için, toplumdaki demokratikleşmenin üst yapıda böyle bir politik düzen gerçekleştirebilecek düzeye yükseltmek hedefine yönelmiş bir demokratik devrim sürecini tanımlamayı esas alan bir mücadeleye bağlı kılınması gerektiğğ ortaya çıkmaktadır." (siyahlar bizim). (*Demokrat Arkadaş*, sayı: 7, Kasım 1988, s.16)

Bozuk, kaşık bir anlatım. Ama fikir oldukça net: faşizme karşı, demokratik devrim sürecinin bir parçası olarak, ve **Avrupa'daki gibi** bir burjuva demokrasisi için!

Bu aynı fikir benzer biçimlerde birkaç kere daha yineleniyor Savunma'dan yayınlanan parçada. Buraya kadar söylediklerimiz yeni bir şey eklemeyi gerektirmiyor.

III. Bölüm

Politikada reformizm: 12 Eylül'e muhalefet platformu

Siyasal demokrasi istemine dayalı devrim görüşü reformist eğilimin genel ya da programatik temeliyse, 12 Eylül'e muhalefet politikası da onun bugün için yaşadığımız dönemdeki taktik beliriş biçimidir. 12 Eylül'e muhalefet platformu "demokrasi mücadelesi"nin bugünkü aldığı biçimden başka bir şey değildir. *Yeni Öncü, İşçi Dünyası, Özgürlük Dünyası, Demokrat Arkadaş, TKP(B) Belgeleri* vb., tüm bu yayınların içeriğğ, bu mücadelenin 12 Eylül'de kaybedilmiş hakların yeniden elde edilmesi, "demokrasinin kazanılması" ve sınırlarının genişletilmesi mücadelesi olarak ele alındığının sayısız kanıtlarını sunuyor. "Demokrasi mücadelesi" dedikleri şey, bugün somut olarak 12 Eylülün geriletilmesi, mümkünse 12 Eylülcü bir kısım generalin yargılanması, "12 Eylülün toplum yaşamımızdaki izlerinin silinmesidir."

Özgürlük Dünyası Ekim 1988 tarihli sayısında şunları yazıyor:

"Oysa artık 12 Eylülün koyduğu hukukun bir hukuksuzluk, Anayasasının da bir karşı-Anayasa olduğu görüşü toplum katlarında yaygınlaşıyor ve genel kabul gören (DYP, SHP, RP vb. dahil olmalı buna!) bir yargı oluşuyor."

"Sekiz yılı aşkın süredir yaşananların hukuk ve toplum çıkarları açısından görüntüsü olanca açıklığıyla ortada durmaktadır."

"Demokrasinin kazanılması ve kesintisizliğinin sağlanması, hukuki, siyasi, kültürel, diplomatik ve askeri alanlarda 12 Eylülün bütünüyle sorgulanması, yargılanması ve aşılmasıyla olanaklıdır."

"... 12 Mart döneminde olup bitenlerin hukuk açısından hesabının görülmemesi ve yapılanların yapanların yanına kar kalması 12 Eylülcülere cesaret vermiş, önlerini açmıştır." (sayı:2, s.4, tüm siyahlar bizim)

Tüm bu paragrafların peşpeşe yer aldığı yazı, "demokrasi ve demokrasi güçlerine karşı işlenen suçlar"dan sorumlu 12 Eylülün "yargı önüne çıkarılması" çağrısıyla bitiyor.

*Özgürlük Dünyası'nın sayfaları yukarıya örnekleri aktarılan sözlerle doludur. Tüm bunlar yeni liberallerin adına "toplumun demokratlaştırılması mücadelesi" dedikleri şeyin özü, özeti. Marksizmin savunuculuğunu yapmak iddiasıyla yayına başlayan bir derginin, Marksizm adına yüzkızartıcı bu satırlarını yorumlamaya kalkmak, ortalama bir Türkiyeli devrimcinin bilincine saygısızlıktır. Belki şu kadarı söylenebilir: Bu satırlara imzasını atmayacak bir revizyonist ya da liberal bulamazsınız Türkiye'de. Marksist geçinen liberaller bir yana, bir U.Mumcu'nun, bir C.Arcayürek'in yürekten kaulacağı görüşlerdir bunlar. Daha doğrusu bunlar, bu gibi liberal köşe yazarlarının yıllardır tekrarladığı görüşlerin devrimci saflardaki yankısından başka bir şey değildir. SHP "Sol kanat" milletvekillerinin *Özgürlük Dünyası'nın* bu sayısından önce başlattığı 12 Eylül tartışması bile bu görüşlerden daha ileri bir içerik taşıyordu.*

Politik perspektifiyle *Özgürlük Dünyası*'nın bir ikizi olan *İşçi Dünyası*'nın bakışı ve mantığı da tamı tamına bu şekilde. Ömegin 4. sayısındaki Başyazısına şu sözlerle başlayabiliyor:

12 Eylülde iktidara el koyanlar Türkiye'yi kurtardıklarını iddia etmeye devam ediyorlar. Sekiz yıl sonra buna kim, ne kadar inanıyor, bu ayrı bir sorun. Ama bu iddianın karşısına kararlı bir şekilde şu iddiayı dikmek gerekiyor: 12 Eylülcülerden ve onların getirdiklerinden kurtulmadıkça Türkiye'nin esenliğe kavuşması, rahatlaması mümkün değildir." (12 Eylül ve Muhalefet, 19 Ekim 1988, siyahlar bizim)

Özgürlük Dünyası'nın "demokrasinin kazanılması ve kesintisizliğinin sağlanması" olarak ifade ettiğini, *İşçi Dünyası* "Türkiye'nin esenliğe kavuşması, rahatlaması" olarak yineliyor.

Anlam değil, yalnızca bir anlatım farkı var.

Demokrat Arkadaş aynı bakışı referandum vesilesiyle biraz örtülü ve utangaçça ifade ediyor: "... referandumun kimi sonuçları yurdumuz açısından önemlidir. Bu sonuçların en önemlisi 12 Eylülün uzantısı Amerikancı Özal yönetiminin güç kazanması veya kaybetmesidir." (Sayı:6, Ekim, 1988 s.11)

Doğu Perinçek, bu bakışı hepsinden önce ve hepsinden özlü olarak "Özal'a Hayır!" başlıklı başyazısında ifade etmişti. (2000'e Doğru, Sayı:39, 18 Eylül 1988)

Eskiden de demokrasi, ne var ki devrimci demokrasiydi istenen. Şimdi yine demokrasi, ama artık burjuva demokrasisidir istenen. Eski istem teorik açıdan tutarsız, ama politik içeriği ile devrimciydi; devrim vurgusunu, mevcut egemen sınıf iktidarını devirme görüşünü içeriyordu. Artık açık reformist bir içerik taşıyor; düzenin politik aşırılıklarını hedef alıyor, bu aşırılıkların yarattığı etkileri gidemeyi amaçlıyor.

12 Eylül bir karşı-devrim saldırısıydı. '70'li yılların ikinci yarısında yaşanan devrimci yükselişi kırmak, bu yükseliş içinde güç kazanan devrimci hareketi yok etmek, bunalımdaki ekonominin zaruri kıldığı aşırı sömürüye dayalı iktisadi politikaları hayata geçirebilmek vb. iç neden-

lere ve bir dizi dış nedene bağılı olarak gündeme geldi. Liberal nakaratın iddia ettiğı gibi bir grup faşist generalin değıl, sermayenin, Türkiye burjuvazisinin ve onun emperyalist müttefiklerinin bir genel saldırısıydı. Generaller yalnızca uygulayıcı oldular. Saldıran burjuvaziydi. Uygulanan tüm temel politikalar düzenin zorunlu ihtiyaçlarına cevap veriyor, burjuvazinin damgasını taşıyor ve onun çıkarlarına hizmet ediyordu. "12 Eylülcüler" yalnızca uygulayıcı ve hizmetkar oldular.

"12 Eylülcüler" keyiflerinden ya da kaprislerinden değıl, kapitalist düzenin genel çıkarları gerektirdiğı ve sermaye sınıfı istediğı için geldiler. Geldiklerinde gerici parlamento ve politikacıların geçmiş icraatlarının yığınlarda yarattığı hoşnutsuzluğu alabildiğine istismar ettiler. Ama öte yandan, devrimci harekete, işçi ve emekçilere yönelttikleri kanlı saldırı süresince bu aynı politikacıların açık ya da alttan alta tam desteğini aldılar. Sonra "demokrasiye geçiş" oyunu başladı. Bu kez gerici parti ve politikacılar "generaller"in yürüttüğü icraatın yığınlar nezdinde yarattığı hoşnutsuzluğu istismar ettiler, hala ediyorlar.

Oyun gibi görünüyor ve bir bakıma öyle. Ama burjuvazinin yönetim sanatıdır bu aslında. Yalnızca burjuvazinin de değıl, dönemin liberallerinden birinin anti-12 Eylülcülük yaparken unuttuğı ama Gorbaçov'u eleştirirken hatırladığı gibi, sömürücü egemen sınıfların binlerce yıldır uygulayageldiğı bir yöntemdir bu aynı zamanda.

Bir dönem uygulanan politikaların yığınlarda yarattığı hoşnutsuzluğu o dönemin yöneticilerine fatura ederek düzeni sürdürmek, kötülüklerin düzenden ve egemen sınıftan değıl de, şu ya da bu kişi, klik ya da partinin kendisinden ve politikalarından kaynaklandığını iddia ederek düzeni ve egemen sınıfı aklamak, burjuvazinin çağımızda sürdürdüğü eski bir yönetim sanatıdır. Baskı ve sömürüye dayalı düzenlerin çeşitli badireleri atlatarak uzun ömürlü olmalarının sırrıdır.

Papadopoulos ve "albaylar cuntası" günah keçisi yapılarak Papandrea ile düzen oturtuldu. Videla ve bir kısım general günah keçisi yapılarak Alfonsin ile düzen oturtul-

du. Diktatör Marcos harcanarak Aquino ile düzen oturtulmaya çalışılıyor. Ziya Ül Hak'ın yarattığı hoşnutsuzluk Bayan Butto'yla giderilmeye çalışılıyor. Çok geçmeden Pinochet ve avanesine de bir fatura çıkarılarak başkaları eliyle aynı şey yapılmak istenecektir. İspanya, Portekiz, G.Kore, Brezilya, Haiti vb. vb., yakın dönem dünya tarihi bunun nice örneklerini sunar. Tümünde de bir dönemin kanlı icraatları o döneminin yöneticilerine şu veya bu biçimde fatura edilerek, düzen ve egemenlik sürdürülmüştür. Bu aynı zamanda emperyalizmin, uluslararası mali sermayenin geri ülkelerde egemenliğini sürdürme yöntemlerinden biridir. Yığınların kabaran tepkilerinin düzene yönelerek tehlikeli sonuçlar yaratmasını engellemek üzere, ilgili ülkenin egemen burjuvazisiyle yakın işbirliği içinde düşünülür, hazırlanır, uygulanır.

Bunlar basit gerçeklerdir. Tekrarlamak zorunda kalmak sıkıntı vericidir. 12 Eylül öncesinde devrimci saflarda genel olarak biliniyordu. Ama anlaşılıyor ki sermayenin 12 Eylül saldırısı bir "şok" etkisi yapmış ve basit gerçekleri bile unutturmuş. Karşı-devrim döneminde yaşananların etkisiyle dehşete düşmüş küçük-burjuva demokratları liberal sızlanmaları tekrarlıyorlar: Aman bir daha olmasın! Bir daha olmaması için yapanlar yargılansın!* Toplum yeni müdahalelere olanak tanınmayacak tarzda örgütlensin! Tüm bunlar onları, düzenin aşırılıklarına karşı mücadele platformuna, düzen içi politikalara ve bir kısım düzen partilerinin yedeğine sürüklüyor.

* Özgürlük Dünyası, "12 Eylül Yargılanmalıdır" başlıklı yazısında, istediği yargılamayı şu bitiş paragrafı ile özetliyor: "Tüm hukuk dışı tutum ve uygulamalar hukukun konusu edilmelidir. Hukuk dışılık hukukun süzgecinden geçmelidir... EYLÜL YARGILANMALIDIR" . (Sayı:1, s.9) Burjuva politikasının yedeğine düşenler, burjuva ideolojisinin kavramlarıyla konuşuyor, hukuk üzerine bilinen liberal gevezelikleri tekrarlıyorlar. Buna U.Mumculardan alınma "senaryo" terimiyle ifade ettikleri provakasyon teorileri eşlik ediyor. (Bkz. aynı sayı)

Yarattığı tüm kanlı sonuçlara, verdiği tüm tarifsiz acılara rağmen, karşı-devrim her marksist için anlaşılır bir olaydır. Yükselen devrim ilerlemeye ya da zafere güç yetiremezse, karşı-devrim tarafından ezilir. Sınıf bakış açısı ve sınıf mücadelesi teorisi açısından son derece anlaşılır bir durumdur bu. Sert sınıf çatışmalarına sahne olan bir toplumda devrim ne derece olağan bir beklentiye, karşı-devrim de o ölçüde olağan bir ihtimal ve gelişmedir. Başanya ulaşamamış ve karşı-devrim tarafından ezilmiş devrim ya da devrimci yükselişlerin ardından, gerçek devrimcilerin görevi yeni bir karşı-devrimi nasıl engelleyebiliriz liberal sızlanması değil, yeni bir devrimci yükselişin gelişmesini nasıl kolaylaştırabilir ve devrimle taçlandırabiliriz değişmez hedefidir.

Bunun en temel gereklerinden biri, karşı-devrim döneminin yarattığı devrimci birikim ve hoşnutsuzluğun burjuva muhalefeti tarafından istismarını engellemektir.

Bunun da başlıca yolu, karşı-devrim uygulamaları ile düzen ve egemen sınıf arasındaki dolaysız bağı sergilemek, yığınların hoşnutsuzluğunu karşı-devrim döneminin yöneticilerinden öte, düzenin ve egemen sınıfın kendisine yöneltmektir.

Bir dönemin yöneticilerinin ve yönetim politikalarının esas hedef yapılması ve böylece düzenin esenliğe çıkarılması çabalarının, burjuvazinin buna dönük oyunlarının iç yüzünü sergilemek, boşa çıkarmaktır.

Devrim ve iktidar perspektifine dayalı biricik devrimci politika ve taktik budur.

Oysa yeni liberaller yapılması gerekenin tam tersini yapıyorlar. Burjuvazinin politik manevralarını kolaylaştırıcı politika ve şiarlarla hareket ediyorlar. Artık hayli yıpranan 12 Eylülcülere muhalefet eden, ve aslında bunu, yığınları şaşırtmak, aldatmak, burjuvazinin 12 Eylülle kazandığı mevzileri pekiştirmek amacıyla ve bizzat burjuvazi için yapan burjuva muhalefetinin dümen suyuna giriyorlar. Kendini bu muhalefetin bir parçası sayıyorlar.

"Geriye kalan muhalefet gücü sosyalistler" olarak, burjuva muhalefete nasıl iktidar olabileceği konusunda akıl veriyorlar:

"'Solcu' SHP, bir zamanlar Demirel'in 12 Eylül'e karşı yürüttüğü mücadele kadar bile bir mücadele yapmadı. ... Ama en azından Demirel'in 12 Eylül'e karşı çıkışlarının nasıl destek ve sempati yarattığını görebilmesi ve nispeten daha radikal bir çizgiye gelebilmeliydi. 12 Mart sonrasında Ecevit ve CHP'nin deneyimini gözönünde tutsa yine daha farklı bir muhalefeti gerçekleştirme durumunda olabilirdi. Ama SHP'nin bürokrat yöneticileri böyle bir basireti bile gösteremediler. Dolayısıyla sosyal-demokrasi 12 Eylül'e bir hesaplaşma gündeme getirmedi."

Bunları *İşçi Dünyası*, "Türkiye'nin esenliğe kavuşması"nın yolunu gösterdiği o aynı yazıda söylüyor. Bunlar gerçek bir devrimciyi utanca boğacak nitelikte sözlerdir, ama devrimcilik adına söylenebiliyor.

Ocak 1989

KÜRT ULUSAL SORUNU

Ulusal sorun Türkiye'de Kürt sorunundan ibaret değildir. Ulusal baskıyı değişik biçimlerde yaşayan, haklardan yoksun, Arap, Ermeni, Çerkez, Gürcü, Rum, Laz vb. azınlık milliyetler de var. Bunlardan yalnızca ikisi, Rumlar ve Ermeniler, Lozan anlaşmasının zoruyla ve birer "Hıristiyan azınlık" olarak sınırlı bazı haklara sahiptirler.

Fakat Türkiye'de ulusal sorunun eksenini ve esasını Kürt sorunudur. Kürt ulusal sorunu azınlık milliyetler sorunuyla kıyasalanmayacak özelliklere, kapsama ve öneme sahiptir. Toplumumuz için olduğu kadar devrimimiz için de...

Her şeyden önce, Kürtler bir ulustur. Üstelik büyük bir ulus. Yaklaşık rakamlarla, Türkiye'nin nüfusü olarak dörtte birini Kürtler, toprak olarak üçte birini Kürdistan oluşturmaktadır. **İkinci olarak**, Kürtler bölünmüş bir

ulus, Kürdistan bölünmüş bir ülkedir. Kürtler birbirine komşu dört ülkenin sömürgeci boyunduruğu altında yaşamaktadırlar. Dördünde de temel ulusal haklardan yoksundurlar, en aşağılık, en vahşi biçimleriyle ağır bir ulusal baskıya maruz kalmakta, bu ülkelere zorla bağımlı tutulmaktadırlar. Dolayısıyla Kürt ulusal sorunu, Türkiye'nin sınırlarını aşan, dört komşu ülkeyi kapsayan karmaşık, çok boyutlu bir sorundur. **Üçüncü olarak**, Kürt ulusal sorunu potansiyel değil, son derece somut, pratik canlı bir sorundur bugün artık Türkiye'de. Siyasal gündemdedir ve çözümünü dayatmaktadır. Komşu ülkelerde, Irak ve İran'da bu süreç çok daha erken başlamıştı. Bugün İran ve Irak'ta Kürtler silahlı bir halktır ve ulusal hakları konusunda kararlıdırlar. Türkiye'de Kürt ulusal hareketi bu süreci henüz yaşamaktadır. Yeni ve sınırlıdır. Ama güçlü bir tarihsel birikim üzerinde yükselmektedir. **Dördüncü olarak**, Kürtlerin büyük acılara ve fedakarlıklara mal olan ulusal savaşımı, sorunu uluslararası kamuoyuna maletmiş, dünyanın da gündemine sokmuştur. Geçmişte Kürt sorunu uluslararası planda daha çok komşu ülkeler açısından tartışılırdı. Oysa bugün Türkiye'deki Kürt sorunu gitgide öne çıkmakta, ağırlığını hissettirmektedir.

Kürt ulusal sorununun taşıdığı özel önem konusunda başka unsurlardan da söz edilebilir. Fakat biz marksistler için bu sorun, özellikle ve öncelikle, devrimimizin gelişimi ve geleceği açısından önem taşımaktadır. Kürt ulusal sorunu Türkiye devriminin temel sorunlarından biridir. Türkiye devriminin kaderi Kürt ulusal sorunuyla kopmaz bağlar içersindedir. Devrimimiz bu sorun karşısında doğru bir tutum takınabildiği ölçüde başarıyla gelişebilecek, ve kuşkusuz, başarıyla geliştiği ölçüde de bu sorunun gerçek ve kalıcı bir çözümünü olanaklı kılacaktır.

Burjuvaziyi devirmek ve siyasal iktidarı ele geçirmek tarihsel göreviyle karşı karşıya bulunan Türkiye işçi sınıfı için Kürt sorunu önemli bir dayanak, Kürt ulusal devrimci hareketi önemli bir müttefiktir. Bu nedenledir ki komünistler, sınıf bilinçli işçiler, ulusal soruna ilişkin ilkeleri ve görevleri konusunda son derece net olmalıdırlar. Bu netlik, yalnızca, devrimci proletaryanın

her türlü ulusal baskıya ve eşitsizliğe karşı, tüm ulusların eşit, özgür ve kardeşçe birliğinden yana tutarlı demokrat ve enternasyonalist konumundan dolayı değil, fakat aynı zamanda, ulusal sorun konusunda takınacağı ilkeli tutarlı tutumun, kendi siyasal iktidar mücadelesi bakımından taşıdığı son derece hayati önemden dolayı da gerekmektedir.

Kürt ulusal sorunu bugün Türk burjuvazisinin en zayıf yanlarından, en temel açmazlarından biridir. O bu konuda tam bir acz ve çaresizlik içindedir. Kürt ulusal varlığını inkara, Kürt ulusal kimliğini zorla yoketmeye dayalı cumhuriyet dönemi politikası iflasla sonuçlanmış, Kürt sorunu güçlü bir birikim üzerinde ve devrimci bir kimlik kazanarak, tüm canlılığı ve yakıcılığıyla sahneye çıkmış, çözümünü dayatmıştır. Koca bir ulusun varlığını tarih ve dünya önünde hala inkar eden aşağılık Türk burjuvazisi, gerçekte sorunun tüm ağırlığını iliklerinde hissetmektedir. Çözümü bugün de inkarcı politikada ve bu politikanın uzantısı olan baskı, şiddet, işkence ve zora dayalı asimilasyonda aramakta, her yeni günde yeni barbarlıklar sergilemektedirler. Bu politika halen sosyal-demokratlar da dahil tüm burjuva çevrelerin ortak desteğinde sürdürülmektedir. Burjuvazi bu politikada bu yolla sonuç alabileceği umudundan çok, çaresizliğinden ısrar etmektedir. Sınırlı bazı tavizlere dayalı **tamamlayıcı** bir politikayı yedekte hazırlamakla birlikte, bunun sorunun önünü almaya, çözümünü ertelemeye ne ölçüde yarayabileceğini kestirememektedir. Zira geleneksel inkar politikasının ardından, bir ön koşul olarak ancak Kürtlerin varlığını kabul temelinde verilebilecek dil ve kültür sorununa ilişkin bazı tavizlerin, Kürt ulusal hareketini daha da alevlendirebileceğinden korkmaktadır. Bugün özellikle SHP'nin bünyesinde belirli öğeleri dile getirilen bu tamamlayıcı tavizci politika, aslında emperyalist merkezlerden telkin edilmektedir. Kürt sorununun devrimci birikiminden ve toplumsal bir devrime sunduğu olanaklardan korkan emperyalist burjuvazi, belirli tavizlerle bu tarihsel devrimci birikimin sistem içinde eritilmesinden yanadır. Bu konuda Türk burjuvazisinden daha soğuk-

kanlı davranmakta, daha hesaplı ve uzun vadeli hareket etmektedir. Komşu ülkelerdeki Kürt ulusal hareketlerinin burjuva sınıf konumları sonucu gösterdiği uzlaşmacı eğilimler, emperyalist burjuvaziye, sorunun sistem içinde belirli bir kısmı çözüme bağlanabileceği, sermaye cephesini yarmaya yönelik bir toplumsal devrimin yedeği olmaktan çıkarılabileceği konusunda umut vermektedir.

Burjuvazi başta zor ve şiddet olmak üzere, ulusal hareketi dizginlemek, ezmek, sindirmek için çok çeşitli politikaları bir arada deneyecektir. Bu politikaları boşa çıkarmak, etkisiz kılmak, Kürt ulusal hareketini proleter devrimimizin güçlü bir bileşeni ve yedeği haline getirmek, bugün için ayrı bir mecrada gelişen Kürt devrimci hareketinin kusurlarıyla daha az, kendi görevlerimizle daha çok uğraşmak ölçüsünde olanaklıdır.

Komünistler, sınıf bilinçli işçiler, çözüm gündemine kendi dinamikleriyle girmiş Kürt ulusal sorunu hakkında genel ilkesel tutumlarını netleştirmekle kalmamalı, görevlerini saptamalı, gereklerini azami bir çaba, içtenlik ve kararlılıkla yerine getirmelidir. Kürtlerin ulusal meşru haklarını genel ve soyut planda ilan etmek hiç de yeterli değildir. Asıl gerekli olan Türk işçi ve emekçileri arasında Kürt ulusal hakları konusunda sürekli ve sistemli bir propaganda ve bilinçlendirme çabasına girişmektir. Ezen ulus şovenizmini, ulusal önyargıları kırmak, Türk işçi ve emekçilerini yalnızca sınıfsal baskı karşısında değil, Kürtlere yönelik ulusal baskı karşısında, bu baskının hergün yaşanan çok çeşitli biçimleri karşısında da hareket geçebilecek, tepki ve protestolarını ortaya koyabilecek, meşru Kürt ulusal istemlerini savunup destekleyebilecek konuma getirebilmektir.

Biz marksistler olarak ulusal dargörürlülüğe, ulusal sınırlılığa, ulusal istemlerin kendi başına amaç görülmesine elbette karşıyız. Ulusal ilke ve esasları değil, sınıfsal ilke ve esasları temel alınız. Haklı ve meşru da olsa ulusal istemleri kendi içinde bir amaç olarak değil, proleteryanın sınıf çıkarlarına ve amaçlarına bağlı olarak ele alınız. Bir devletin sınırları içinde bulunduğu sürece, hangi milliyetten olursa olsun tüm proleteryanın **ortak sınıf ör-**

**gütlenmesini ve birleşik devrimci mücadeleyi savunu-
ruz. Fakat şunu biliriz ki, bunun yolu birlik ilkesi ve birli-
ğin yararları üzerine soyut nutuklar çekmekle yetinmek-
ten değil, ezilen ulustan işçilere ve emekçilere güven
vermekten geçer. Bu güven, başta kendi kaderini tayin
hakkı, ayrı bir devlet olarak varolma hakkı olmak üzere,
ezilen ulusun tüm meşru ulusal haklarını içtenlikle ve ka-
rarlılıkla savunmakla, bunun gereklerini pratik faaliyeti-
mizin ayrılmaz bir parçası olarak görüp hergün her an ye-
rine getirmekle gerçekleştirilebilir.**

Bugün Kürt işçi ve emekçileri arasında ve Kürt dev-
rimci hareketinin bazı gruplarında, ezen ulusun devrimci-
lerine karşı belli bir güvensizlik var. Haklı nedenlere da-
yalı bu güvensizliğin kökleri geçmiştir. Uzun yıllar
Türkiye solunu temsil eden TKP'nin, ulusal sorunda tut-
tarlı bir konumda olmak bir yana, burjuvazinin eklentisi
durumunda kaldığı tarihsel bir gerçektir. Sola egemen
sosyal-şoven tutum ancak '70'lerin başında ve devrimci
demokrat hareketin şahsında kırılabilmiştir. Devrimci-
demokrat hareket de genel ideolojik zayıflıkları ve kü-
çük-burjuva sınıf konumunun sonucu olarak bu sorunda
tutarlı olamamış, Kürt ulusal haklarını savunmakla ve
programına almakla birlikte, pratikte üzerine düşeni gere-
ğince yapmamış, bunun yerine, kendini birlik üzerine so-
yut vurgulara vermiş, ezilen ulus milliyetçiliği karşı-
sında gerekli hoşgörüyü gösterememiştir. Bazı grupların
şahsında, proletaryanın sınıf birliği ve ortak sınıf örgüt-
lenmesi ilkesi ince bir şovenizmin örtüsü bile olabilmiş-
tir. Bugün dahi, demokratizme bunca gömülü olanlar,
öteki demokratik istemleri kendi başlarına mutlaklaş-
tıranlar, bu ülkede en temel demokratik istemlerden biri
olan Kürt ulusunun kendi kaderini tayin hakkına sıra gel-
diğinde yaman bir "sosyalist" kesilebiliyorlar. Birlik vur-
gusuna kıskançlıkla kapanıp, sorunun "proletarya devri-
minin bir parçası" olduğu gerçeğine sarılabiliyorlar.

Yineliyoruz. Marksistler, kendini içtenlikle öyle gö-
renler, dikkatlerini ezilen ulus milliyetçiliğinin kusur-
larından çok kendi entemasyonalist görevlerine verseler
daha iyi ederler. Ezilen ulus milliyetçiliğini geriletmek

de zaten ancak bu sayede olanaklıdır. Enternasyonalist görevlerin gereklerinden her geri duruş, ezilen ulus milliyetçiliğinin güç kazanması için uygun bir zemindir.

Öte yandan temel ilkesel ve ideolojik ayrılıklarımızın yanısıra, Kürt devrimci hareketinin çeşitli politik zaafı taşıdığı, dahası politik yaşamda marksistler ve devrimciler olarak kabul edemeyeceğimiz, temel değer yargılarına aykırı bulduğumuz tutum ve davranışlar sergilediği bir gerçektir. Ama bu bizi ortak düşmana karşı yürüttüğümüz mücadelede Kürt devrimci hareketini kararlılıkla desteklemekten alıkoymamalıdır. Bugün Kürdistan dağlarında süren gerilla savaşı Türkiye devriminin hayat damarlarından biridir. Burjuvazinin silahlı Kürt direnişini ezme çabası, Türkiye devriminin temel bir unsurunu, bileşenini yoketme çabasıdır. Bunu unutmak gaflettir. Gerilla hareketinin başarılı gelişmesi devrimimizle güç katacak, burjuvaziye kuvvetli bir darbe olacaktır. Gerilla hareketinin güç kaybetmesi ya da ezilmesi ise yalnızca burjuvazi için bir kazanç, devrimimiz içinse önemli bir yenilgi olacaktır. Bugün Kürt sorunu bunca çıplaklığı ile Türkiye'nin ve dünyanın gündemine girmişse bu, şüphesiz tarihsel birikimle birlikte, silahlı direniş sayesinde olmuştur.

Bugün Kürt devrimci hareketi gerilla savaşı boyutları da kazanarak ayrı bir mecraya girmiştir. Bunun tarihsel ve toplumsal nedenleri var. Ama biz şunu gözönünde tutuyoruz. Gelişecek ve kendi sosyalist sınıf konumuna uygun hareket edecek, dolayısıyla da, Kürt ulusal sorunu karşısında görevlerini layıkıyla yerine getirebilecek bir devrimci işçi hareketi, devrimci Kürt hareketini de kendine bağlayacak ortak bir mücadele eksenini olacaktır. Kürt devrimci hareketinin mücadele kararlılığı ne olursa olsun, toplumumuzda burjuvaziye devirebilecek ve böylece Kürt sorununun da gerçek çözümünü sağlayabilecek biricik sosyal kuvvet Türk, Kürt ve çeşitli azınlık milliyetlerden oluşan Türkiye işçi sınıfıdır.

Tarihsel ve toplumsal nedenler Kürt devrimci ögelelerinin bir kesimini bugün ayrı örgütlenmeye yöneltmiş olsa bile, Türkiye'de birleşik bir mücadelenin çok kuvvetli

nesnel ve öznel etkenleri vardır. Her şeyden önce, tüm önemli sanayi kentlerinde Türk ve Kürt ulusundan işçiler tek, birleşik bir orduyu meydana getirmektedirler. Bugünkü örgütlenme ve mücadele düzeyinde zaten birleşik olan işçi hareketi, yarı politik yönden geliştikçe bu birliğini hepten pekiştirecektir. İkinci olarak, bugün bir Kürt devrimci hareketinden söz edebilmekle birlikte, bir "Türk" devrimci hareketinden söz edilemez. Zira Kürt örgütleri dışındaki tüm diğer örgütler Türk, Kürt ve diğer milliyetlerden gelen devrimcilerden oluşan enternasyonal bir yapıya sahiptirler. Ve bu örgütlerde Kürt kökenli komünistler ve devrimciler son derece önemli bir yer tutmakta, rol oynamaktadırlar. Bu hareketi yakınlaştıracak olan diğer bir etkidir. Üçüncü bir etken olarak da, Kürt örgütlerinin devrimci-halkçı kimliğini ve Marksizmin etki alanında olmalarını saymak gerekir.

Sınıf bilinçli proletarya, Kürtlere karşı enternasyonal görevlerini şimdiden layıkıyla yerine getirirse ve yarı muzaffer sosyalist devrimi Kürtlerin özgürlüğünü gerçekleştirirse, bir ucu Avrupa'ya bir ucu Orta-Dogu'ya uzanan, özgür cumhuriyetlerin eşit ve gönüllü birliğini temsil eden büyük bir birleşik sosyalist cumhuriyetler birliği hiç de bir ütopya olmayacaktır...

Mart 1989

DÜZEN VE DEVRİM

Türkiye, sıcak, hareketli, karmaşık, gerilim ve çatışmalarla dolu yeni bir döneme doğru hızla yol alıyor. Olayların çok yönlü akışı devrimci bir durumu oluşturacak yönde geliyor. Böyle dönemler toplumların tarihinde her zaman ya da sık sık görülmez. Devrim yapmak isteyenler için hayati önemde özel tarihsel fırsatlardır bunlar. Toplum köklü bir dönüşüme uğratmak, kurulu düzeni yıkmak hedef ve gayretinde olanların, komünistlerin ve devrimcilerin, Türkiye'nin geçmekte olduğu evrenin tarihsel anlamı ve önemi üzerine daha derin ve tekrar tekrar düşünmeleri, görev ve sorumluluklarına bunun bilinciyle yaklaşmaları gerekiyor.

Keyfi ve sınır tanımaz bir askeri rejim altında gösterilen tüm çabalara, alınan tüm tedbirlere rağmen, kurulu düzeni "korumak ve kollamak" girişiminin 9.yılında ser-

maye cephesi tüm cephelerde dökülüyor. Ekonomide derin bir bunalım, siyasal yönetimde belirsizlik ve istikrarsızlık, hoşnutsuzluğu biriken işçi sınıfı karşısında saklanamayan bir tedirginlik, özgürlüğü uğruna dövüşen Kürt ulusal hareketi karşısında acz ve çaresizlik, sıradan dış politika olaylarında aczi tamamlayan tam bir kişiliksizlik vb. Bunlara, burjuva siyasal yaşamın bayağı ve kısır iç çekişme ve didişmelerinden, düşünce ve kültür yaşamındaki genel çürüme ve kokuşmaya kadar, bir dizi başka öge eklenebilir. Düzeni istikrara kavuşturma, tahkim edip güçlendirme girişiminin 9. yılında varılan yer, işte bu. Bunlar saklanamaz ve reddedilemez gerçekler olduğu için, 12 Eylül icraatçısı bir azınlık dışında, düzen savunucusu ve sözcüsü durumundaki çok kimse, darbenin yıldönümünde, darbenin çözüm olmadığını itiraf ediyor. Bu aslında çözümsüzlüğün itirafıdır. Devrim güçlerinin kanlı operasyonlarla ezildiği, yığınların silah zoruyla kontrol altına alındığı, sermaye cephesinin iç çelişkilerinin geri plana itildiği ve bir iç muhalefete bile olanak tanınmadığı engelsiz bir dönemin dilediğince uygulanan politikaları çözüm olamadıysa eğer, bundan, düzenin yapısal çözümsüzlüklerle malül olduğu, ve bu durumda, mevcut düzeni temellerinden yıkmak, yani bir toplumsal devrim için nesnel koşulların elverişliliği gerçeği kendiliğinden çıkar. Düzen savunucuları bu kadarını itiraf edecek değil elbet, ama düzeni yıkmak isteyenler, tüm komünistler ve devrimciler, bilinçli işçiler ve sade militanlar bu gerçeğin açıklıkla bilincinde olmalıdırlar. Dönekliğin, korkaklığın, umutsuzluğun, saflardan kaçışın, tarihsel karamsarlığın bir eğilimi ve davranış olarak devrimci saflarda hala var olabildiği günümüzde, bu gerçeğin bilincinde olmak ve onu sindirmek, muazzam bir güç ve enerji kaynağı olacaktır. Türkiye gibi bir ülkede umutsuz ve karamsar olmak, cehalet ve darkafalıktan değilse eğer, çok zayıf kişiliklerin bir yansıması ve kanıtı olabilir ancak.

* * *

Türkiye'yi yeni bir fırtınalı dönemin eşiğine bir kez daha Türkiye kapitalizminin yapısal zayıflığı ve bunalımı getirmektedir. Dokuz yıl boyunca en uygun siyasal koşullarda uygulanan ekonomik "istikrar" reçetelerinin ardından, Türkiye kapitalizmi bugün yeniden derin bir bunalım içinde kıvrılır duruma gelmiştir. Ekonomi bütün reçeteleri tüketmiştir. Düzen cephesine ekonominin durumu ve gidişatı konusunda genel bir çözümsüzlük ve bundan doğan genel bir karamsarlık egemendir. İç ve dış borçların sürekli büyümesi, üretim düşüşleri, büyüme hızının sıfırlanması, durgunluk içinde enflasyon, sürekli artan işsizlik vb., ekonominin resmi rakamlarla teyid edilen kaba tablosunun bazı çizgileridir bunlar. Bu tabloya, sermaye yazarlarının "gelir uçurumu" olarak ifade etmeyi tercih ettikleri servet-sefalet kutuplaşmasını da eklersek, siyasal istikrarsızlığın ve başlamış bulunan yeni devrimci yükselişin maddi-iktisadi zeminini kabaca tanımlamış oluruz.

Bugün, siyasal istikrarsızlık, yönetememe krizi, sermaye düzeni için iktisadi bunalımdan beslenen ve onu tamamlayan bir başka temel sorundur. Dokuz yıl önce yapılan darbeyle yalnızca iktisadi "istikrar" değil, bundan da önemli ve öncelikli olarak siyasal "istikrar" hedefleniyordu. Bu darbenin icraatçıları daha işbaşındayken yeni bir darbenin hazırlıklarına ilişkin tartışma ve spekülasyonlar, gerçeklik payı ne olursa olsun, rejimin yaşamakta olduğu çıkmaza ve kısır döngüye bir kanıt oluşturur. İki yıl önce siyasal istikrar arayışı içinde erken seçime gidilmişti. Bugün de aynı arayışa bir çözüm olarak bir kez daha yoğun bir erken seçim tartışması ve baskısı varsa eğer, bunu da aynı çıkmaza ve kısır döngüye bir öteki kanıt saymak gerekiyor. İlginç olan, çare olarak sunulan erken seçimin çare olup olamayacağı kuşkusunun, bizzat bu "çare"nin savunucularında bile varolabilmesidir. Normal koşullarda çözümü sıradan işlerden olan bazı sorunların, örneğin son ayların gözde konusu Cumhurbaşkanlığı seçiminin, düzen kampında bunca yoğun tartışma ve çekişmelere neden olması giderek bir kriz ögesine dönüşmesi de, rejimin işlerliğindeki zayıflığa bir göstergedir.

Rejim bir kez daha tıkanmıştır. Ciddi, az çok kalıcı sayılabilecek bir "alternatif", bir çözüm üretememektedir. Oy desteği beştebire düşmüş bir partinin hükümet olarak kalmayı ve parlamentonun üçteikisini elinde tutmayı hala sürdürebilmesi kendi becerisinden değil, alternatif kısırlığındandır. Bunu muhalefet partilerinin beceriksizliğine yoran ve yığınları aldatmayı amaçlayan kasıtlı burjuva propagandasına devrimci saflarda bile itibar edilmesine şaşmak gerekir. Çözüm ve alternatif kısırlığı burjuva muhalefet partilerinin beceriksizliğinden değil, köklü ve yapısal sorunlarla yüzyüze sermaye düzeninin manevra alanının darlığındandır. Düzenin manevra alanı hayli daraldığı içindir ki, vahim bir hal almış bulunan ve burjuvazi tarafından "milli dava" ilan edilen temel iktisadi ve siyasal sorunların çözümü için, "iktidarıyla ve muhalefetiyle" tüm burjuva siyasal parti ve çevreleri benzer politikaların dışına çıkamıyorlar ve çıkamazlar. SHP'nin, -"SHP Solcular"na belki şaşırtıcı görünen-, resmi devlet politikalarını hükümet partisinden daha kararlı savunması ve daha şimdiden gelecekteki iktidarının ilk iki yılında "sosyal-demokrat programını" uygulamayacağını, yığın-lardan fedakarlık isteyeceğini açıklaması bundandır. Burjuva muhalefetin hayli yıpranmış olan hükümet partisi karşısında biricik malzemesi bu yıpranmışlığı kullanmaktır. Sorunlar "memleketin kötü idaresinden doğuyor" yollu propaganda, yığınları aldatmayı ve oyalamayı, dikkatleri düzenin kendisinden yıpranmış yönetimlere çekmeyi amaçlayan bu propaganda, yığınların desteğini alabilmek için muhalefetin kullanabildiği esas temadır. Ve burjuvazinin, mevcut hükümet karşısında muhalefet partilerinden birine desteğini yöneltmesi ve "alternatif" olarak sivrilmesi, sözkonusu partinin ortaya koyacağı farklı programa değil, yığınları aldatmayı ve oyalamayı başarabilme yeteneğine bağlıdır.

* * *

Düzenin zayıflıkları bilinciyle hareket eden egemen burjuvazi, bir yandan baskı ve şiddet aygıtlarını tahkim

edip muhtemel bir devrimci bunalıma karşı kendini hazırlarken, öte yandan böyle bir bunalımı engellemek, hiç değilse olanaklar ölçüsünde geciktirmek için sahte alternatifler hazırlıyor. Bugün daha çok SHP'de temsil edilen ve kendine sosyal-demokrasi diyen akıma bu açıdan bakmak gerekiyor. Türkiye'nin yakın dönem tarihi, sosyal-demokrasinin her devrimci yükseliş döneminde devrim karşı dalgakıran rolü oynadığını açıklıkla göstermiştir. Sosyal-demokrasi, bugünkü SHP ve DSP, İnönüler ve Ecevitler, baskı ve sömürüden bunalan ve düzen dışına akma potansiyelinde olan yığınları "sol" bir görünüm ve demagojiyle düzen içinde tutmak, aldatmak, oyalamak ve pasifize etmek, düzenin yaşamakta olduğu krizin devrimci bir duruma dönüşmesini engellemek şeklindeki hain, gerici ve karşı-devrimci misyonu bilinçli ve gönüllü olarak üstlenmiş bulunuyorlar. Semayenin, işçi sınıfını, kır ve şehir yoksullarını ve Kürt köylülüğünü dizginlemede bugün en gözde umudu sosyal-demokrasidir. Bunda ne ölçüde ve ne kadar süre başarılı olabileceği ayrı bir sorun olmakla birlikte muhtemel bir sosyal-demokrat hükümetin temel işlevi bu olacaktır. Bilinçsiz yığınlar ile, devrim ve iktidar perspektifleri zayıf, devrimci çözümün tasfiyesi pahasına verilebilecek bazı sınırlı tavizlere ve sözde bir "yumuşama"ya umudunu bağlamış bir kısım darkafalı küçük-burjuva "devrimci"si dışında, bu gerçeği herkes bilmektedir.

Düzenin krizini derinleştirmek ve muzaffer bir devrim dönüştürmek isteyen her gerçek devrimci parti, grup ya da kişi, genel olarak sosyal demokrasi ve özel olarak SHP konusunda açık ve net olmalı, en ufak bir hayale olanak tanımamalıdır. Bu temel, ilkesel ve stratejik önemde bir sorundur. Bu konudaki titizlik ve açık tutum gerçek devrimciliğin ayırım çizgisidir. Bu alanda ikili bir görevle karşı karşıyayız. Bir yandan yığınlar içindeki yanılma-maları sosyal demokrasinin içyüzünü sergileyerek kır-mak, öte yandan bu temel sorunla ilgili devrimci saflardaki reformist eğilime ve hayallere karşı ideolojik mücadele vermek zorundayız.

Bağımsız bir devrimci sınıf hareketi geliştirmek acil göreviyle yüzyüze olan biz komünistler, bunun önündeki en temel ve güçlü engellerden birinin, işçi sınıfı safalarında sosyal-demokrasi konusundaki yaygın hayaller olduğunu bir an için unutmamalıyız. Bağımsız bir işçi sınıfı hareketi yaratmak bakımından sosyal-demokrasinin etkinliğini kırmak sorunu stratejik bir önem taşımaktadır. Öte yandan yığınların birikmiş hoşnutsuzluğunu militan devrimci bir kitle mücadelesi doğrultusunda geliştirmek şeklindeki devrimci taktik çizginin başarısı için de aşılması gereken temel engellerden biri, yine sosyal-demokrasiye ilişkin hayallerdir. Ve son olarak, devrim mücadelesini zaferle taçlandırabilmek, sermaye düzeninin çözümsüzlüklerini onu temellerinden yıkmak doğrultusunda değerlendirebilmek ve iktidarı ele geçirmek temel hedefine ulaşabilmek de, öteki koşulların yanısıra, sosyal-demokrasinin karşı-devrimci misyonunu boşa çıkarabilmek ölçüsünde mümkündür.

Yaşadığımız dönemde yığınlar arasında, hatta devrime yakın unsurlarda, SHP konusunda ehven-i şer mantığı kuvvetlidir. Bu mantık her dönemde ve bugün, devrime akabilecek öğeleri sosyal-demokrasiye yönlendirmektedir. Baskı ve sömürüden bunalan işçilere ve emekçilere, ehven-i şerin şerlerin en kötüsü olduğunu, dahası, Türkiye'nin bugünkü koşullarında, sosyal-demokrasinin ehven-i şer bile olamayacağını, sermayenin sınırları belli politikalarının dışına çıkamayacağını, zaten buna niyetli de olmadığını anlatmak gerekmektedir. Gündelik politik yaşam bunu anlatabilmenin sayısız olanaklarını sunuyor. Son cezaevi direnişleri döneminde SHP'nin aldığı resmi tavır ve rejimin Adalet Bakanının SHP yönetimine ödediği şükran borcu, yalnızca sıradan bir güncel örnektir.

Devrimci saflarda ise sosyal-demokrasiye karşı zayıflığı, ideolojik ve sınıfsal konumlardan kaynaklanan daha derin nedenlerin yanısıra, reformlar sorununa yaklaşımdaki çarpıklık beslemektedir. Bir devrimci için reformlar devrimci mücadelenin yan ürünleri oldukları ölçüde bir değer ve anlam taşırlar. Bu tür tavizleri devrim mücadelesini güçlendirerek elde edebiliriz. Devrim mücadelesini

güçlendirmek ise reformizmi zayıflatmak, etkinliğini kırmaktan geçer. Devrimi güçlendiren ve mücadeleyi kolaylaştıran türden reformlar, burjuvazinin güçlenen devrime vermek zorunda kaldığı tavizler olabilir ancak. Devrim bu tavizleri kullanarak kendini daha da güçlendirmeye çalışır. Oysa muhtemel bir SHP hükümetinden umulan iğreti bazı düzeltilmeler, devrim alternatifini zayıflatmanın, yığınları devrim mücadelesinden alıkoymanın ömürsüz ve değersiz bedelleri olabilir ancak. Burjuvazinin, gelişecek bir devrimci işçi hareketinin tedirginliğini ve sürmekte olan Kürt özgürlük mücadelesinin sıkıntılarını yaşadığı bir dönemde, devrimci bir yükselişin uç verdiği günümüzde, reform-devrim diyalektiğine leninist yaklaşımı açıklıkla kavramak her zamankinden ayrı bir önem taşımaktadır.

Tekrar vurgulamayı önemli görüyoruz: sınıf hareketinin bağımsızlığı, devrimci mücadelenin başarılı gelişimi ve devrimin geleceği bakımından sosyal-demokrasi sorunu temel ve hayati bir önem taşımaktadır.

* * *

Düzenin karşı karşıya olduğu köklü ve çözümsüz sorunlar ile Türkiye'nin girmekte olduğu fırtınalı dönem, düzeni yıkmak ve devrimi gerçekleştirmek isteyenlere yalnızca sevinç ve heyecan verebilir. Oysa bu aynı olgular revizyonistleri ve solcu geçinmeyi seven liberal aydınları, rejim yumuşamadan sertleşecek kaygısıyla tedirgin ediyor. Geline aşamada tutumunu belirgin bir şekilde düzenden yana belirlemiş bu kesim için biricik umut, düzenin bu bunalımlı dönemi kazasız-belasız atlatabilmesinde burjuvaziye verecekleri destek karşılığında burjuva legalitesini kazanabilmektir. Geçmişte, bunalımlı anlarda düzeni düze çıkaracak "milli koalisyon" istekleri sermaye çevrelerinden ve ordudan gelirdi. Bugün bu yolu istekler yine aynı çevrelerin bir kısım sözcülerinden geliyor. Fakat düzenin bu istemine ve ihtiyacına bugün gönüllü sözcülük eden yeni güçler, revizyonistlerden başkası değil. Bu hain ve devrim karşıtı bir konumdur. Mo-

dem revizyonistlerin yalnızca taktiği değil, bir bütün olarak programı, devrimin tasfiyesini ve düzenin istikrara kavuşturulmasını öngörüyor. İstikrarlı bir düzen,yani istikrara kavuşmuş sermaye düzeni, dünyada "baş"ı, Türkiye'de "demokrasi"yi ve Kürdistan'da "kültürel özerkliği" olanaklı kılacaktır! Revizyonistler böyle düşünüyorlar, bunun için çalışıyorlar. Bunların ham hayaller olması, revizyonizmin burjuvaziye sunacağı hizmetin değerini azaltmıyor. Devrimci bir bunalıma karşı çok yönlü olarak kendini hazırlayan burjuvazi, kendisine sunulan bu hizmetin değerini biliyor ve uşaklığın bedelini uşakları kendi legalitesi içine almaya hazırlanarak ödüyor. Devrimci tutsaklara sıradan tavizler vermekten bile kaçınan düzen, düzen uşaklarına legalitelerini vermeyi yalnızca bir zamanlama sorunu olarak görüyor.

* * *

Türkiye'de sol ve sağ kavramları safları belirginleştirmiyor, tersine karartıyor. Düzen uşakları kendilerini sol olarak sunabiliyorlar. Bu nedenle gerçek ayırım çizgisi devrim ve düzen arasında çizilmelidir. Türkiye'nin girmekte olduğu yeni dönemde bu ayırım özellikle önemlidir. Kurulu toplumsal ve siyasal düzeni temellerinden yıkmayı hedefleyenler, düzenin yaşamakta olduğu bunalımı devrimci bir bunalıma, giderek muzaffer bir devrime dönüştürmek isteyenler devrimcidir ve devrim kampını oluşturmaktadırlar. Kurulu toplumsal ve siyasal düzeni savunan, güçlüklerini ve bazı kusurlarını giderek onu düze çıkarmaya, kapitalizmi istikrara kavuşturmaya çalışanlar, ya da bu doğrultudaki çabalara bilinçli ve gönüllü olarak destek verenler ise düzen kampını oluşturmaktadırlar. Burada, bugün için devrime karşı şiddet kullanmaktan yana olup olmamak, soruna stratejik açıdan bakıldığında öze ilişkin bir farklılığa tekabül etmez. Ortak payda, devrimin engellenmesi yoluyla düzeni esenliğe çıkarmaktır.

Düzenle devrimi ayıran hat, ateş hattıdır.

Eylül 1989

EKİM ÜÇÜNCÜ YILINDA

İşçi hareketindeki canlanmanın ilk belirtileriyle görülebildiği ve karşı-devrim yıllarında hemen tamamıyla dağılmış devrimci gruplarda yeniden toparlanmaya dönük bazı ilk girişimlerin yaşandığı bir dönem ve ortamda doğdu EKİM Hareketi. Yeniden toparlanma girişimlerine, devrimci hareketin henüz tüm kesimlerinde değilse bile saflarında ağırlaşan bunalımın da etkisiyle belli bazı kesimlerinde, geçmişin değerlendirilmesi ve aşılması istek ve çabaları eşlik ediyordu. Doğal olarak bu kesimlerde bile bu ortak bir istek ve çaba değildi. Kolay bir yenilgi ve onu izleyen çok yönlü bir küçük-burjuva bunalım, parçalanma ve dağılmayla sonuçlanan geçmiş süreçleri, yüzeysel ve tali bazı etkenlerle açıklayıp geçiştirmekte ifadesini bulan ve o dönem devrimci hareketin önemli bir kesimine egemen küçük-burjuva tutuculuğu, bu gruplar

İNİNDE DE HAYLİ GÜÇLÜ BİR EĞİLİM VE DAVRANIŞTI. BÖYLE OLUNCA, YENİ SAFLAŞMALARLA KAÇINILMAZ OLARAK GEBE BU AYNI DÖNEMDE, DAHA SONRA KÖKLÜ GÖRÜŞ AYNLIKLARINDA İFADESİNİ BULACAK BİR YOL AYRIMININ İLK BİÇİMLENMESİ, KENDİNİ GEÇMİŞİN DEĞERLENDİRİLMESİ SORUNUNA OPORTÜNİST VE DEVRİMCİ YAKLAŞIMLARDA ORTAYA KOYDU. SONRADAN EKİM HAREKETİNİ BİÇİMLENDİREN ÖĞELER, SORUNA DEVRİMCİ BİR ANLAYIŞ VE TUTUMLA YAKLAŞAN, BU KONUDAKİ İSTEK VE KARARLILIĞI TEMSİL EDENLER OLDU. BU DOĞRULTUDA GÖSTERİLEN ÇABALAR, BİR BÜTÜN OLARAK DEVRİMCİ HAREKETİN YAŞAMAKTA OLDUĞU ÇOK BOYUTLU BUNALIMI TARİHSEL KÖKLERİ, TOPLUMSAL VE İDEOLOJİK ÖZELLİKLERİYLE KAVRAMAK VE BU KAVRAYIŞ TEMELİNDE GEÇMİŞTEN KOPMAKLA SONUÇLANDI. EKİM HAREKETİ, GEÇMİŞİ DEĞERLENDİRMENİN TEMEL BİR İHTİYAÇ OLDUĞU BİR DÖNEMDE, BU İHTİYACI EKSEN ALAN BİR ÇABA İÇİNDE, BU ÇABANIN KARARLI BİR TEMSİLCİSİ VE SONUÇLARININ SOMUT BİR İFADESİ OLARAK DOĞDU, GELİŞTİ.

ÇIKIŞINI BUNA BORÇLU BİR HAREKET OLARAK EKİM, DEVRİMCİ HAREKETTE GEÇMİŞİN MUHASEBESİ İHTİYACINI ELBETTE ÖNEMLE VE HEP VURGULUYACAKTI. BU ÖZNEL BİR İSTEM DEĞİL, ÖNEMİ VE GEREKLİLİĞİ ÜZERİNDE ASLINDA ÇOK KİMSENİN BİRLEŞTİĞİ NESNEL VE ZORUNLU BİR İHTİYAÇTI. SAĞLIKLI, KALICI VE GÜÇLÜ BİR TOPARLANMANIN KOŞULUYDU. GEÇMİŞİN DERSLERİ ÜZERİNE OTURMAYAN HER YENİDEN TOPARLANMA ÇABASI, YAŞANMakta OLAN BUNALIMI AŞMAK OLANAKLARI YARATMAK ŞÖYLE DURSUN, BUGÜN ARTUK CESARETLE SAVUNMA GÜCÜ GÖSTERİLEMİYEN O ZAAFLARLA DOLU GEÇMİŞİN TEKRARI BİLE OLAMAYACAK, ONUN KARİKATÜRÜ BİR ÖRGÜT VE POLİTİKA PRATIĞİNDEN ÖTEYCE GİDEMEMEYECİKTİ. NİTEKİM BAZI GRUPLARIN SERGİLEDİĞİ PRATİK DAHA ŞİMDİDEN BUNUN BÖYLE OLACAĞINI GÖSTERİYOR.

BİZ KENDİ PAYIMIZA, MARKSİST-LENİNİST ESASLARA DAYALI, CİDDİ, TUTARLI, KAPSAMLI BİR GEÇMİŞ DEĞERLENDİRİLMESİ YAPILABİLSE BİLE, BUNUN DEVRİMCİ HAREKETTE TOPLU BİR YENİLENMENİN OLANAKLARINI YARATABİLECEĞİ HAYALİ İÇİNDE OLMADIK HIÇ. YAŞAM ALANI OLARAK KÜÇÜK-BURJUVA KATMANLARIN SİYASAL HAREKETLİLİĞİ İÇİNDE YEŞERİP BOYVERMİŞ, DÜNYA GÖRÜŞÜ, İDEOLOJİK ŞEKİLLENİŞİ, PROGRAMATİK OLUŞUMU, SİYASAL DEĞERLERİ VE ÖRGÜTSEL ANLAYIŞ VE PRATİKLERİ İLE ESAS OLARAK BU TOPLUMSAL ORTAMIN DAMGASINI TAŞIMIS BİR

hareketten böyle bir toplu yenilenme ve ilerlemeyi beklemek, bilimsel kavrayışı yitirmek, nesnel gerçeklikten kopmak demek olurdu. Ama biz, geçmişini değerlendirmeye dönük her ciddi çabanın bayrakların netleşmesini kolaylaştıracağı, devrimci grupların çelişik-eklektik konumlarında yaşanılması kaçınılmaz olan ve karşı-devrim döneminde zaten bir ölçüde kendiliğinden yaşanmış da olan çözülme ve saflaşmanın bilince çıkarılacağı, ideolojik-siyasi ifadeler kazanacağı, hareketin bünyesinde içiçe bulunan komünist, devrimci-demokrat ve liberal eğilimli ögelerin bilinçli bir ayrışma ve saflaşma sürecine gireceği düşüncesinde ve inancında olduk. Bu perspektifle hareket ettik, devrimci hareketin sorunlarına bunun ışığında baktık; devrimci harekette muhasebe ihtiyacını, yaratacağı bu sonuçları gözeterek, bu sonuçlara yönelik olarak vurguladık. Bizim için muhasebe demek iç ayrışma ve saflaşma demektir. Geçmişe dönük her ciddi muhasebe girişimi, buna girişmiş şu veya bu devrimci grupta muhakkak ki bu tür bir ayrışma ve saflaşmayı beslerdi. Nedir ki geçmiş konumları utangaçça savunmada ifadesini bulan ve genellikle yönetim kademelerine hakim küçük-burjuva tutucu ögeler devrimci bir muhasebenin önünü tıkamakta bugüne kadar başarılı oldular ve bundan hareketin bünyesindeki liberal ögeler yararlandılar. Kolay yenilgi ve onun çok yönlü sonuçları, liberal tasfiyeci eğilimler için zaten elverişli bir zemin yaratmıştı. Bu ortam, dıştan Gorbaçovculuğun dünya gericiliğinin tam desteğinde Marksizm-Leninizme, sosyalizmin tarihine, sosyalizme ve günümüz dünya devrimci akımına yönelttiği çok yönlü, sinsî, sistemli ve kesintisiz saldırıların yarattığı uygun ideolojik, siyasal ve psikolojik ortamlarla da birleşince, "Marksizmin ekonomist-dogmatik yorumu"nu eleştirme "sosyalizmin sorunları" nı tartışma perdesi altında devrimci harekette önemli kan kaybına yolaçan yaygın bir liberal eğilim moda oldu. Geçmişin köklü zaafalarını ve yanlışlarını leninist bir değerlendirmeye ve eleştiriye tabi tutmadaki isteksizlik, cesaretsizlik ve yeteneksizlik, tek marifetleri aydın gevezeliği olan liberal ögelerin, bu zaafaların ve yanlışların istismanı yoluyla hareketi karam-

sarılığa itmek ve olduğundan da gerilere çekmek için yararlanmalarını kolaylaştırdı.

Sermaye düzeninin çözümsüzlükleri, toplumsal gerilim öğelerinin çoğalması, işçi hareketindeki ciddi gelişme, Kürt özgürlük mücadelesindeki muazzam büyüme, toplumun çalışan ve sömürülen yığınlarını saran ve sürekli çoğalan hoşnutsuzluk vb. -devrimci çevrelerce pek sık vurgulanan ve toplumumuzda devrimi mayalayan tüm bu gerçeklerin, sorumluluk duygusunu ve bilincini beslemesi, kendini köklü bir şekilde yenilemede itici bir rol oynaması beklenirdi. Oysa son bir kaç yılın olayları ve davranışları gösteriyor ki, devrimci gruplarda etkin tutucu küçük-burjuva öğeler bu gerçeklere sığ, yüzeysel ve kısa dönemli oportünist bazı hesapların ötesinde bakamıyorlar. Bunu daha çok, kolay toparlanmak, kazanılacak bazı ilk güçlerle yaşanmakta olan bunalımı kolayından atlatmak ve geçmişin muhasebesi zorunluluğundan da böylece kurtulmak için uygun bir konjonktür sanıyor ve sayıyorlar. Fakat bunun çürük bir hesap olduğu, bu hesaba yatanların dargörüşlülüğünü bir kez daha kanıtlamaktan öte bir işe yaramadığı, gün geçtikçe daha iyi anlaşılıyor, gitgide daha açık anlaşılacak.

Geçmişin yükünden kurtulmak olanaksızdır. Devrimci harekette temel sorun hala muhasebedir. Geçmiş dönemi bir bütün olarak ele alıp irdelemek, anlamak, tanımlamak ve bu temelde kendini yenileyip aşmaktır. Bu yapılmadıkça ciddi bir mesafe katedilemeyeceğini hep söylemiştik; zamanın ve olayların doğruladığı bu görüşümüzü koruyoruz.

Yayın faaliyetimizin birinci yılını geride bırakırken yaptığımız değerlendirmede yer alan aşağıdaki görüş, bugün de tüm canlılığını ve güncelliğini koruyor:

“Bunalımı aşmak ve kalıcı bir toparlanmayı sağlamak, bunalıma yolaçan temel etkenleri doğru bir şekilde tespit etmek, çözümlenmek ve anlamak ölçüsünde olanaklıdır. Devrimci hareketin büyük bir bölümü bu bakıştan yoksundur. Ayakta kalmış az sayıda kadroyu çok sınırlı bazı yeni güçlerle takviye ederek siyasal faaliyetin bazı kısa dönemli gereklerine yönelmek çabasını bu-

nalımdan çıkış ve toparlanma sananlar var. Kaba bir yanılıdır bu ve köklü sorunları perdeleyerek bunalımı geçici süreler için küllemeye hizmet eder yalnızca. Kaldı ki somut olarak bakıldığında, birikmiş sorunların ağırlığı karşısında buna bile yaramıyor. Devrimci hareketin bunalımı görmek isteyen herkes için açık-seçik belirtileriyle sürüyor.” (“EKİM İkinci Yılında...”, sayı:13)

“Sosyalizmin sorunları”

Devrimci hareketin 80 sonrası dönemde liberalleşen kesimi ile geçmişten beri liberal-revizyonist bir konumda olan ama kendine marksist demekten de nedense bir türlü geri durmayan solcu bazı aydınların birlikte ve dayanışma içinde yürüttükleri bir tartışma var. Sonu gelmeyen ve pek geleceğe de benzemeyen bu tartışmayı yürütücüleri “sosyalizmin sorunları” ya da “sosyalizm anlayışı” başlıkları altında özetliyorlar. Tartışmacıların iddialarına bakılırsa sosyalizmin tarihsel tecrübelerinden sonuçlar çıkararak “yeni”leniyorlar. Fakat yıllardır sürdürülen bu tartışmalar devrim, diktatörlük, demokrasi, parti vb. sorunlarda leninizmi burjuva-demokratik ölçülerle yargılamanın, Kautsky’nin 70 yıl önce ve daha işin başında Ekim Devriminin ilkelerine yönelttiği saldırıların titrek ve korkak bir kopyası olmanın ötesine geçebilmiş değil.

Türkiye’de hayli yeni olan bu tartışmalar, Batıda çoktan eskitilmiştir. 80 öncesinde, marksist geçinen bazı liberal aydınlar Avrupa’nın bu alandaki “birikim”ini Türkiye’ye taşımak için hayli uğraşmış, ama o günün devrimci kaynaşma ortamında pek itibar görmemişlerdi.

Bu tartışmaların bizde, kolay ve ağır bir yenilginin ardından yaşanan küçük-burjuva çözülme ve dağılma ile, Sovyet revizyonizminin Marksizm-Leninizme ve sosyalizmin tarihine yönelttiği büyük saldırı dalgasının kesiştiği bir tarihsel ortamda gündeme girmesi ve hayli itibar görmesi bir rastlantı değil elbet. Yenilgi ortamının etkileri üzerinde durmuyoruz. Gorbaçov yönetimindeki kampanya ise, yalnızca böyle tartışmalar için yenilginin ya-

rattığı elverişli atmosferi dıştan tamamlamak, pekiştirmek ve uzun süreli kılmakla kalmadı, yürütülen tartışmalarda kullanılan maddi ve ideolojik malzemenin de esas kaynağı oldu. Karşı-devrimin yarattığı umutsuzluk atmosferi son bir kaç yılın devrimci gelişmeleriyle dağıldığı ölçüde tartışmacılar moral güçlerini, dozu şiddetlenerek süren gorbacıvucu kampanyadan ve revizyonist blokun yaşadığı kaynaşmadan ve çözülmeden alabildiler. Sosyalizmin geçmişini karalamada sağlanan başanın sonuçları ile “sosyalist” ülkelerdeki bunalım ve çözülme, “sosyalizmin sorunları”nı tartışmaya haklı bir gerekçe sayıldı. ‘80 sonrasında mücadelenin ve devrimci örgüt pratiğinin dışına düşmüş ve içine dönmeye artık ne niyetleri ne de takatleri olan, bu arada biraz “aydın”lanmış bir sürü eski devrimci, gösterdikleri ilgi ve verdikleri destek ile bu tartışmalara maddi ve moral güç kattılar. Ortalığı bir “sosyalizmin sorunları”nı tartışma hevesidir sardı. Sosyalizmin tartışılacak onca “sorunu” varken, devrim ve sosyalizm için mücadelenin sorunlarını tartışmak böyleleri için anlamsızlaştı. Devrimden, devrimin sorunlarından ve pratiğinden geri durmanın vicdani rahatsızlığı bir ölçüde vardysa eğer, onu da bu gerekçeyle rahatlatma olanağı bulunmuş oldu.

Garip görünse de gerçek olan, mücadele, devrim ve sosyalizm diye ciddi ve inandırıcı bir sorunları ya hiç olmamış ya da artık pek kalmamış kimseler tarafından sürdürüldüğü halde, “sosyalizmin sorunları” üzerine liberal tartışmaların devrimci saflarda belli bir ideolojik etki ve yankı bulabilmesidir. Bugünün koşullarında bu çok şaşırtıcı bir olgu değil aslında. Zira sosyalizm üzerine ve elbet aleyhine dünya ölçüsünde muazzam bir kampanya var. Bu kampanya burjuva-revizyonist kamptan örgütleniyor, bir bütün olarak dünya gericiliği tarafından her yolla destekleniyor. Devrimci hareketimizin kendi geçmişi konusunda zaten açıklığa kavuşmamış olmasının ağırlığını omuzlarında taşıyan birçok samimi ve dürüst devrimci, bu yükün üzerine bir de dünya ölçüsündeki devrim ve sosyalizm aleyhtarı kampanya binince, ve bu, “sosyalist” sanılan, bazıları tarafından hala yeni mevziler

denenerek son bir gayretle “reel sosyalist” olduğu savunulmaya çalışılan ülkelerdeki gelişmelerle birleşince, sosyalizme ne oluyor sorusu eşliğinde “sosyalizmin sorunları” tartişmaları ilgi topluyor. Dolayısıyla sözü edilen ideolojik etkiyi liberal tartişmacıların değil, devrimci hareketin kendi zayıflıklarının olanaklı kıldığı ve uluslararası revizyonizmin ve gericiliğin elele yürüttüğü sosyalizme karşı haçlı seferinin sağladığı bir başarı saymak gerekiyor. Liberal ve onların yedeğindeki troçkist tartişmacıların yaptığı ise, bu ortamın meyvelerini devşirmekten ibarettir.

*

Ekim yayın yaşamının ilk günlerinde, Sosyalist Ekim Devriminin 70.yılı vesilesiyle kaleme alınan başyazısında şu perspektifin altını çizmişti:

“Ekim Devriminden 70 yıl sonra bugün, komünistler hem büyük tarihsel zaferden, Ekim Devriminden ve sosyalizmin inşası deneyiminden, hem de, büyük tarihsel yenilgiden, modern revizyonizmin ortaya çıkışı ve sosyalizmden kapitalizme restorasyonun gerçekleşmesi deneyiminden öğrenmek göreviyle karşı karşıya bulunmaktadır. Tarihsel zaferin deney ve derslerini tarihsel yenilginin deney ve dersleriyle birleştirerek eğitimi gerçekleştirdiği lde, dünya proletaryası, yeni toplumsal devrim dalgalarını zaferle ulaştırabilir ve bu zaferin kazanımlarını kalıcı kılabilir.”

“Sosyalist Ekim Devrimiyle başlayan dönemin tarihsel tecrübeleri, proletarya devrimi ve sosyalizm davasının geleceği açısından hayati önemdedir.” (‘Buz Kırılmış Yol Aılmışır!’, sayı:2)

Biz başından beri geçmişi değerlendirmenin evrensel bir boyutu da olduğu bilinciyle hareket ettik. Yüzyılımızın ikinci yarısı uluslararası komünist ve işçi hareketi için büyük bir tarihsel yenilgiyi ifade eden çok boyutlu ve karmaşık gelişmelere sahne oldu. Sosyalizmin maddi kazanımları ve mevzileri kaybedildi, sosyalist ülkeler kapitalist restorasyonlara sahne oldu. Işçi hareketi büyük bir

gerileme ve dağılma yaşadı, yeniden burjuvazinin denetimine girdi. Dünya komünist hareketi genel bir gerileme ve yıkım yaşadı, ideolojik-siyasal kargaşaya gömüldü, bölünüp parçalandı, modern revizyonist akım hareketin büyük bir bölümüne egemen oldu ve onu kapitalist düzenin uysal bir eklentisi haline getirdi. Bunlar acı tarihsel gerçeklerdir ve biz bunlara hiçbir zaman gözümüzü kapamayı düşünmedik. Bu çapta bir tarihsel gerilemenin deney ve dersleri incelenmez ve teorik düzeyde ifade edilmezse, dünya komünist hareketi başarılı bir toparlanmayı sağlayamayacağı gibi, gelecekteki kazanımlarını da güvenceye alamaz, kalıcı kılamaz.

Revizyonist kamptaki son gelişmeler gösteriyor ki, dünya komünizmi bu kamburun yarattığı haksız ama çok ağır yüklerden çok geçmeden kurtulacaktır. Bu ülkeleri hala sosyalist sanan kesimlerde bir dönem için bir kargaşa, umutsuzluk ve bunalıma yolaçsa bile, orta ve uzun vadede bu gelişmeler tarihsel sahnenin netleşmesini, çok şeyin yerli yerine oturmasını, ve bu ortamda yeni ve güçlü bir komünist dirilişin yaşanmasını kolaylaştıracaktır. Sosyalizm iddiasındaki revizyonist kampın, dünya devrim sürecinin sürekli olarak ürettiği sosyalizm güç ve potansiyelini sürekli olarak bozan, dağıtan, güçten düşüren, kapitalist düzenin çerçevesine ve burjuva ideolojisinin etki alanına sokan güçlü bir mihrak olarak rol oynadığı unutulmamalı. Dolayısıyla, son gelişmeler temelinde dünya burjuvazisinin güç kazanması, sevinci ve iyimserliği kısa dönemli bir sonuçtur. Revizyonist kamptaki çözülmeye ve dağılmanın asıl tarihsel etkisi, dünya komünist ve işçi hareketinin büyük bir engelden kurtulması olacaktır.

Bu gelişmeler, sosyalizmin tarihsel tecrübelerini, dünya komünist ve işçi hareketinin tarihsel geçmişini değerlendirmeyi de kolaylaştıracaktır. Modern revizyonizm, sosyalizmin tarihsel kazanımlarını çok büyük ölçüde tahrip eden, dünya komünist ve işçi hareketini parçalayıp dağıtan bir teori ve akım oldu. Bu akımın dünya işçi hareketinin bünyesinde, ama özellikle sosyalist Sovyet toplumunda ortaya çıkışının ve egemen oluşunun ta-

rihsel gerçeklere dayalı bilimsel-materyalist bir açıklamasını yapmak mutlaka gereklidir. Bu, dünya komünist ve işçi hareketinin önünü açmanın ve onu kendi tarihsel rolünü başarıyla oynayabilmesini sağlamanın en önemli teorik halkalarından biridir. Dünya komünistleri, gerçek marksist-leninistler, kruşçevci akıma başından itibaren direndiler ve onu kapitalist restorasyon sürecinin başlangıcı saydılar. Tarihsel süreç bu öngörüğü doğruladı. Revizyonist kamptaki son gelişmeler “reel sosyalizm” konusunda en bağınaz olanların bile inançlarını sarstı. Ama kruşçevci akım bu tarihsel sürecin başlangıcı olsa da, kendisi yal-nızca önceki süreçlerin bir ürünü ve sonucuydu. Bugün artık önemli ve gerekli olan, Bolşevik partisinde ve sosyalist Sovyetler Birliği’nde böyle bir akımı besleyen, yeşerten, parti ve toplum yaşamına ege-men kılan süreçleri çözümlmek ve anlayabilmektir. Bürokratik oluşum ve dejenerasyona yolaçan tarihsel, toplumsal, siyasal, kül-türel ve düşünsel ortam ve etkenleri marksist-bilimsel bir açıdan çözümlmek, nesnel koşulları ve etkenleri olduğu kadar, sosyalizmin bu alandaki kendi teorik ve pratik kusurlarını, zaaflarını ve hatalarını da tespit etmek ve anlamak, bedeli ağır ödenmiş bir tarihsel tecrübeyi bilince çıkarmak, teorik düzeyde ifade etmek, bizim için temel bir sorundur ve hayati önemdedir.

Dolayısıyla ve sonuç olarak, biz, sosyalizmi sorunsuz olarak görmek bir yana, tersine, bu alanda çok ciddi sorunlarımız ve görevlerimiz olduğu görüşündeyiz. Ama komünistlerin bu sorunlar karşısındaki ilkesel konumu, ele alış şekli ve amacı solcu liberallerden temelden farklıdır. Sosyalizmin tarihsel tecrübelerini ele almak, dünya komünist hareketinin geçmişini değerlendirmek, komünistler için, liberal aydınlar korosunun burjuva-demokratik gevezeliklerinden, Stalin’c yöneltilmiş seviyesiz saldırılarından, idealist spekülasyonlarından çok başka bir iştir. Her şey bir yana, devrim ve sosyalizm diye bir meselesi olmayan ya da artık kalmayanların sözümona “sosyalizmin sorunları”nı tartışması, bir ikiyüzlülük, bir ahlaksızlık örneğidir.

Böyleleri bu tür tartışmalarla, samimi devrimcilerin

dikkatini Türkiye devriminin temel sorunlarından ve dönemin temel devrimci görevlerinden uzaklaştırmanın da zeminini hazırlamış oldular. Henüz kendi yakın ve sıg geçmişini bile iyi kötü değerlendirme güç ve yeteneği gösterememiş, konumunu ve bakışını netleştirerek kendini bir yere oturtamamış olanlar, bu tartışmalara eğilim gösterdikleri ölçüde liberal tuzağa düşmek ve içinde boğulup gitmek akıbetine uğrayacaklardı. Bunun örnekleri daha şimdiden var. Dünün az çok ciddi bazı devrimci çevreleri, “sosyalizmin sorunları”nı tartışma adına bugün her kafadan bir sesin çıktığı toz duman bir tartışma kulübüne dönüşmüş durumdadır. Girdikleri bu çıkmazdan nasıl çıkabilecekleri ya da bu gidişle nerede karar kılacakları konusunda kendilerinin dahi bir fikri yok.

“Sosyalizmin sorunları” tartışmaları devrimci hareketimizin ve Türkiye devriminin sorunlarından bir kaçıştı aslında. *Ekim* bu eğilimi daha başından tespit etti, devrimci hareket için en acil sorunun kendi geçmişini değerlendirmek, kendi konumunu netleştirmek olduğu bilinciyle çabalarını bu alana yöneltti, dikkatleri bu alana çekmeye çalıştı.

Bu sanıldığından da geniş bir alandı, hiç de salt “ulusal” ya da Türkiye’nin kendi özgünlükleriyle sınırlı değildi. Hareketimizin yakın geçmişini değerlendirmeye ve anlamaya çalışmak, her şeyden önce geçmişin dünya görüşü ve teorik kavrayışlarını sorgulamak, temel teorik tezleri ve programatik temeli tartışmak demektir. Bu ise evrensel boyutları olan bir tartışma anlamına gelir. Örneğin, geçmiş harekete damgasını vuran popülizm, Türkiye’nin kendi toplumsal hareketliliği ortamında güç bulsa bile, hiç de yerel değil, bütünüyle çağdaş ve evrensel bir akım ve olguydu. Dahası dünya ölçüsünde ve bir dönem hayli etkili olması, yüzyılımızın ikinci yarısında dünya komünist ve işçi hareketinde yaşanmış gelişmelerden hiç de ayrı düşünülemezdi.

Ama evrensel bir çerçeveye otursa bile, öncelikle kendi hareketimizin yakın geçmişini değerlendirmek, anlamak ve aşmakla başlanmalıydı. Bu bize, sosyalizmin tarihsel deneyimini, dünya komünist hareketinin geçmişini

sağlıklı bir değerlendirmeye tabi tutacak teorik, politik ve moral güç ve olanakları da sağlardı. Böylece, "sosyalizmin sorunları"nı tartışmak bizim için, boş ve sorumsuz aydınların amaçsız akademik gevezelikleri olmaktan çıkar, asli devrimci görevlerimizden kopmadan, gerçekleştirmeye çalıştığımız devrim ve kurmak hedefinde olduğumuz sosyalizm için, mirasçısı ve çağdaş sürdürücülerimiz olduğumuz bir geçmişten, sosyalizmin ve dünya komünist hareketinin geçmişinden, gerekli deney ve dersleri çıkarmak çabası olurdu.

Bunu, sosyalizmin deneylerini özelleştirmek ve gelecek için dersler çıkarmak temel görevini, yalnızca ihtilalci komünistler, sosyalizm davasına eylemle kanıtlanan bir sadakati sürdürenler, Marksizm-Leninizmin canlı, devrimci özüne bağlı kalarak, onu toplumu dönüştürmede etkili bir silaha çevirenler, kendi ülkelerinde devrimci sınıf hareketini ve devrimi örgütlemekten bir an bile geri durmayanlar, bütün enerjileriyle sosyalizmi gerçek kılmak için çalışanlar yerine getirebilirler, getireceklerdir de.

Üçüncü yılında EKİM...

Devrimci hareketin yeni yayın yılını vesile ederek üzerinde durmak istediğimiz başka bazı sorunları daha var. Bunları önümüzdeki sayılarımıza bırakarak kendimiz ve yeni dönemde görevlerimiz üzerinde de kısaca durmak istiyoruz.

Ekim bu sayısı ile birlikte üçüncü yayın yılına başlamış bulunuyor. Legalizme ve kolay yoldan güç toplamanın çekici bir alanı olarak legal yayıncılığa özel ve güçlü bir eğilimin olduğu bir dönemde illegal olarak çıkan *Ekim*, yeni şekillenen bir hareketin organı olmasına karşın, yayın yaşamını geride kalan iki yıl boyunca düzenli biçimde sürdürdü. Bu süre içinde başardıkları üzerinde durmuyoruz. EKİM Hareketi olarak katettiğimiz mesafe bu konuda yeterli bir fikri kendiliğinden verecektir. Zira gazetemiz teorik, politik ve pratik çabalarımızın temel aracı, taşıyıcısı ve temsilcisi olmuştur.

Yeni bir hareketin tek yayın organı olduğu için üzeri-

ne çok yönlü yükler bindi. Özellikle teorik içerik çoğu zaman öne çıktı. Bu durum, politik faaliyetin ve örgütsel şekillenmenin de temel aracı olmak durumundaki bir organın, bu işlevlerinde zaafa uğramasına, hiç değilse zayıf kalmasına yolaçtı. Öte yandan bu, zorunlu kıldığı fazla sayfa sayısı ile illegal bir yayın organı için bir hantallık etkeni de oldu. Hareketimizin ulaştığı bugünkü gelişme aşamasında *Ekim*'in çok yönlü yüklerinde belli sınırlamalara gitmek, teorik yükünü önemli ölçüde azaltmak, sayfa sayısını düşürmek, bütün bunlara bağlı olarak politik ve örgütsel işlevini kuvvetlendirmek olanaklarına yaklaşmış bulunuyoruz. Hemen değil, ama çok fazla da gecikmeden buna uygun bir değişime ve düzenlemeye gideceğimizi umuyoruz.

Teorik çalışma ve ideolojik mücadele hareketimizin gündemindeki özel yerini ve önemini hep koruyacaktır. Geride bıraktığımız iki yıl içinde bu alanda katettiğimiz ilerlemeyi, bu alandaki görev ve sorumluluklarımızın henüz çok sınırlı bir bölümünü yerine getirebilmiş olmak sayıyor, içinde bulunduğumuz tarihsel ortamda bitmez tükenmez gördüğümüz bu alanda henüz işin başında olduğumuzu düşünüyoruz. Geride kalan dönemde, tahmin edilebilir nedenlerden dolayı daha çok bünyesinden koptuğumuz belli bir kesimin teorik-siyasal platformunu hedef alan bir ideolojik mücadele yürüttük. Bu safha bizim için artık geride kalmıştır, çok özel ve zorunlu durumlar olmadıkça bu kesime dönüp bakmayı düşünmüyoruz artık. Yeni dönemde ideolojik mücadeleyi daha genel bir çerçevede ve devrimci hareketi gün geçtikçe daha çok etkiledikleri görülen liberal-revizyonist akımları özellikle hedefleyerek yürütmek amacındayız.

Komünistler için bir bütün olarak dönemin en temel ve en acil sorunu; politik ve örgütsel gelişiminde işçi hareketine her yolla yardım etmek, bağımsız sınıf hareketinin ve örgütünün yaratılması için her türlü çabayı harcamak, sınıfın ileri kesimlerini sosyalizme kazanmak, leninist bir sınıf örgütünde birleştirmek, kısaca partileşmektir. Hareketimiz teorik ve pratik görevlerini bu acil ve temel sorun çerçevesinde tanımlıyor.

Dolayısıyla, yeni dönemde, işçi sınıfını temel alan bir politik faaliyet ile leninist esaslara ve proleter sınıf tabanına dayalı, kadrolarını esas olarak bu alandan devşiren bir örgütsel şekillenmenin sorunları gündemimizin odağında olacak ve teorik çalışmayla bir bütün oluşturacaktır.

Biz kısa bir geçmişi olan bir hareketiz. Buna rağmen belli güçler biriktirmeyi başarmış bulunuyoruz. Örgütsel alandaki temel görevimiz bu güçleri en iyi şekilde düzenlemek, örgütlemek, enerjik ve militan bir politikanın içine sokmaktır. Örgütsel oluşumda ve pratik-siyasal faaliyette henüz çok geri bir noktada olduğumuzun ve bu alanda hızlı ve güçlü adımlar atmak acil göreviyle karşı karşıya bulunduğumuzun bilincinde olmalıyız. Mevcut geriliğimizin işe sıfırdan başlayan bir hareket için belli bir noktaya kadar hoş görülebilir nedenleri var. Ama artık daha fazla gecikemeyiz. Özellikle sınıfın en gelişmiş kesimlerine yönelik olmak üzere planlı ve sistemli bir siyasal faaliyeti bir an önce gündeme almak zorundayız. Bunu yapamadığımız, başaramadığımız sürece kelimenin gerçek anlamıyla bir siyasal hareket olamaz, bir çevre olarak kalırsınız.

3. yayın yılımıza girerken, tüm yoldaşlarımızı, devrimci sınıfa layık gerçek bir siyasal hareket ve örgüt olabilmemiz için mümkün olan en azami çabayı, inisiyatifi, militan ve enerjik tutumu, yeteneği ve yaratıcılığı göstermeye çağırıyoruz.

EKİM

Ekim 1989

BİRLİK SORUNU

Sosyalist oldukları iddiasındaki bir kısım sol çevrelerde, şon ayların üzerinde en çok konuşulup yazılan konularından biri haline geldi birlik sorunu. Yaklaşık 20 yıldır büyük bir parçalanmışlığı sürekli bir durum olarak yaşayan sol harekette bu tür tartışmalar ve girişimler yeni değil. Birlik sorunu her zaman gündemde belli bir yer tutmuş, ilgi ve tartışma konusu olmuş, "tüm sosyalistlerin birliği" gibi iddialı hedeflerle olmasa bile, hiç değilse birbirine yakın duran bazı grupların birliğini gerçekleştirmek doğrultusunda genellikle başarısız kalan bir dizi girişime neden olmuştur.

Bu sorun üzerine tartışmaların son aylarda böyle aniden yoğunlaşmasında, konunun bir kısmı popüler bazı

solcu aydınlar tarafından kamuoyu önünde, "sosyalistlerin birliği"ne bir açık çağrı olarak gündeme getirilmesinin önemli bir payı oldu. İçlerinde değil sosyalist, devrimci bile olmayanların yer alabildiği, reformizmden Troçkizme uzanan geniş ve renkli bir yelpazeyi temsil eden, çoğu örgütsüz bu legal aydınlar çevresinin çağrısını, haklı olarak sonuçsuz bir girişim sayıp itibar etmeycnler dahi tartışmalara katılmaktan geri duramadılar. Birlik doğrultusunda bir rastlantı olarak aynı döneme denk gelen başka girişimler de oldu. Devrimci hareketin bu konuda en sekter ve mezhepçi gruplarından biri, bu kez liberal bir cömertlikle, kendine yakın gördüğü bazı grupları, geçmişlerini de kapsamak üzere, "komünist" ilan etti ve "tarihsel önemde" gördüğü bu kararları bu gruplarla birliği acil bir görev olarak saptadı.

Birlik üzerine tartışmalar hızını kaybetmeksizin aylardır sürüyor. Birlik rüzgannın güç kazandığı her dönem olduğu gibi bölünmüşlüğü'nün kötülükleri, buna karşın birliğin önemi ve erdemleri sıralanıyor. Kuşkusuz biçimsel olarak kimse sorunu ideolojik ve ilkesel esaslar dışında sunmak saflığını göstermiyor; "teorik ve tarihsel arka plan"dan, buna dayalı "imkan ve şartlar"dan sözediliyor. Ama bu sözler bir içerik ya da hiç değilse açık ve net bir içerik taşıyor. Böyle olunca, bölünmüşlüğü'nün teorik ve tarihsel bir tahlilinin yapılamadığı, birlik isteminin bu çerçevede nesnel olanaklara ve esaslara, bunlardan doğacak net ve sağlam bir perspektife dayandırılmadığı her durumda olduğu gibi, bölünmüşlük bir kötü niyet, bundan kurtulup birleşmek ise kişilerin ya da grupların gösterebileceği bir iyi niyet, bir 'özveri' sorunu olarak çıkıyor ortaya. Öyle ki, 'solda birlik güdüsünün zayıflığı'nı bölünmüşlüğü'nün 'tarihsel' etkenleri arasında görenler dahi çıkabiliyor. Öznel ya da psikolojik etkenlere dayalı bu gibi tahliller birlik sorununda duygusal bir zorlamayı olduğu kadar, ideolojik ve ilkesel sorunlarda bir zayıflığı, bu sorunları önemsememek ya da yeterince önemsememek anlamında liberal bir aydın eğilimini de ifade ediyor.

Birlik ihtiyacına gösterilen temel gerekçelerden biri, "sol hareketin" aşırı bölünmüşlüğü, güçlerin çok sayıda

grubun bünyesinde parça parça kalıdır. Aşın bölünmüşlük bir gerçektir ve birlik doğrultusundaki girişimlere hep bir moral dayanak olmuştur. Ama bu 20 yıldır böyle ve süreç hep yeni bölünmeler üretmiştir. Neden? Önce bunun temelde nesnel etkenlere dayalı bir açıklamasını yapabilmek gerekir. İlginç olan, birlik girişimini hararetle savunanların hareketin geçmişi konusunda böyle bir değerlendirmeden yoksunluklarıdır. Utangaç revizyonistler sınıflamasına giren ve birlik girişimlerini oportünist bir manevra alanı olarak kullanmaya çalışan gruplardan birinin temsilcisi; "Birliğin temelinde yatan nesnel zemin, sosyalist hareketin bugünkü yapay çok parçalı durumu", bu bilince çıktıkça birlik eğilimi güç kazanıyor, diyor. Alakası yok! Parçalanmışlık bilinci hep vardı. Bu bilinç bütünleşmeye yetseydi, bu iş çoktan hallolmuştu. Önemli olan bunun nedenleri konusunda açıklığa kavuşabilmek, birliğin koşullarını, olanaklarını ve sınırlarını bu açıklıktan bulup çıkarabilmektir. Bu açıklıktan yoksun olanlar bölünmüşlüğü "yapay", yani öznel kusurlardan doğmuş bir olgu olarak görmekten öteye gidemezler.

Sol hareketin çok parçalı durumu 20 yıllık geçmişi olan bir toplumsal siyasal olgudur. Bunu öznel etkenlerle ya da salt abartılmış dühünce farklılıkları ile açıklamaya kalkmak marksist perspektife yabancı liberal bir masaldır. Bu tür masalların, reformist TBKP'den başıboş troçkist aydınlara uzanan çok renkli bir bulamacı, yeni yeni mücadele bilincine eren ve kendi gerçek sınıf örgütü arayışı içine giren işçilere, "sosyalistlerin birliği" olarak sunan liberal tasfiyeci çevrelerde rağbet görmesi boşuna değil.

Bölünmüşlüğün nesnel esaslara dayalı bir değerlendirmesi demek, bu nesnel siyasal olgunun, iç ve uluslararası tarihsel ve toplumsal koşullarını, sınıfsal ortamını, iç ve uluslararası düşünsel kaynaklarını, ve bu temeller üzerinde, nedenlerini ve anlamını, ideolojik içeriğini ve sınıf mantığını kavramak demektir. Bu, hala devrimci hareketin en acil ihtiyacı olan, geçmişin değerlendirilmesinden başka bir şey değildir aslında. Bu yapılabildiği ölçüde, sol hareketteki bugünkü bölünmüşlüğün kötü niyetten,

'birlik güdüsü'nün zayıflığından, grupçuluktan vb. doğmadığı, bu tür öznel etmenlerin olsa olsa bölünmüşlüğü pekiştiren, aşın noktalara vardırıan sonuçlar olarak tali ve kısmi bir rol oynadığı görülecektir. Daha da önemlisi, bu yapılabildiği ölçüde, gündemde olanın **ayrışma, saflaşma ve netleşme** olduğu; birliğin, ancak bu temelde ve **bu sürecin bir uzantısı olarak** ele alınabileceği görülecektir.

Geçmişin leninist bir eleştirisi temelinde, ondan kesin ve köklü bir kopuş olarak ortaya çıkan hareketimizin, çıkışından itibaren, "Herkes Kendi Bayrağı Altına!" şiarını atması bundandır. Bu bir ayrışma ve saflaşma çağrısıydı. Demokrasi ile sosyalizm bayraklarını netleştirmeye bu çağrı, dolaysız olarak bir **birlik perspektifi** içeriyordu. Buradaki birlik perspektifi, sorunu, küçük-burjuva darkafalılığının ya da aydın sekterizminin ifadesi alışılagelmiş yöntem ve yaklaşımlarla, yani uzlaşma ve karşılıklı tavizi içeren gruplararası ilişki ve görüşme diplomasisi şeklinde değil; mevcut grup yapılarını aşan, bu yapılarda kaçınılmaz olarak parçalanma ve ayrışmaları gerektiren bir ideolojik ve ilkesel içerikte ortaya koyuyordu. "Birleşmeden önce ve birleşebilmemiz için, her şeyden önce sağlam ve kesin sınır çizgilerini çizmemiz gerekir", leninist ilkesinin, günümüz Türkiye'sine uyarlanmış biçimiydi bizim şiarımız.

Son 20 yılın devrimci hareketinde, karışık ve bulanık bayrakların toplumsal ortamı ve temeli küçük-burjuvazi, düşünsel kaynakları ise sol hareketin reformist mirasının yanı sıra, esas olarak, iki başlıca evrensel akım olan modern revizyonizm ve çağdaş popülizm idi. Bunlarla araya "sağlam ve kesin sınır çizgileri" çizebilenler, grup kaynaklarından bağımsız olarak, proleter sosyalizminin güçlerini oluşturur ve bizim birlik perspektifimiz içinde yer alırlar. Kuşkusuz bu çok genel bir teorik ve ilkesel çerçevedir. Ama bu gelişmeyi başarabilenlerin, Türkiye devriminin programatik sorunlarında, proleter sınıf mücadelesinin temel ve taktik ilkelerinde ve örgüt sorununda leninist bir konuma ulaşmakta güçlük çekmeyeceklerine, ve işin doğası gereği, ideolojik atılımı net ve kararlı bir

sınıf yönelimi ile birleştirebileceklerine inanıyoruz.

Birlik sorunu sözkonusu olduğunda, bu sonuncu nokta, net ve kararlı bir sınıf yönelimi, ayrı ve özel bir önem taşır. Zira gerçek komünistlerin birliği kadar, hatta bundan da önemli ve acil olan komünistlerin sınıfla birliğidir. Komünistlerin birliği, komünistlerin sınıfla birliği sorununa ve sürecine bağlı ele alınmalıdır. Bu hem birliği kolaylaştıracak ve hem de kalıcı ve sağlıklı kılacaktır. Sınıf hareketiyle kararlı ve militan bir birlik kuma çabası içinde değil de, aydın ya da sınıf dışı çevre ve örgütlerin görüşme diplomasisine, bu nedenle de kaçınılmaz olarak ideolojik uzlaşma ve tavize dayalı olacak bir birlik istemi kolay gerçekleşmeyecek, gerçekleşse bile ne sağlıklı ne de uzun ömürlü olabilecektir.

'70'li yıllarda sol hareket başlıca iki 'ana kesimden oluşuyordu. Bir yanda, uluslararası modern revizyonizmin yörüngesinde bulunan ve başlıca TKP-TİP- TSİP tarafından temsil edilen reformist kesim; öte yanda ise, değişik özgünlükte çok sayıda devrimci-demokrat gruptan oluşan devrimci kesim. Bazı ara oluşumlar ile, birinden diğerine karşılıklı akışlar da kuşkusuz vardı. Örneğin, '70'lerin ikinci yarısında, devrimci yükselişin dolaysız baskısıyla, reformist kesimin bünyesinden bazı kopmalar ve devrimci yönelişler yaşanabilmişti. Bazıları, bugün, her iki kesimi ayıran esas farkın, "politakada şiddeti bir yöntem olarak kullanıp kullanmamak" olduğunu iddia ediyorlar. Fakat bunun hiç de teknik ya da salt pratik bir fark olmadığını, siyasal ve sınıfsal bir içerik taşıdığını, düzen ve devlet karşısında devrimci ve reformcu konumların önemli bir ayrım noktası olduğunu karartıyorlar, ya da daha iyimser bir yorumla, geçiştiriyorlar.

Devrimci kampı oluşturan ve '70'li yıllara egemen olan devrimci-demokrasi, küçük-burjuva sosyalizmi, dünyanın ve Türkiye'nin özgün tarihsel ortamında demokrasi ve sosyalizm düşünce ve ideallerini bulanık bir içiçlikle temsil etme olanağı bulmuş, eklektik ve çelişik bir hareketi. Bir yandan olayların genel evrimi, öte yandan hareketin kendi iç gelişimi ve olgunlaşması, bu çelişik ara konumda bir çözüme ve ayrışmanın, ileriye ve geriye,

liberalizme ve proleter sosyalizmine yönelecek güçler çıkarmanın koşullarını ve potansiyel olanaklarını besliyordu.

Karşı-devrim dönemi, yıkıcı sonuçlarına rağmen, küçük-burjuva demokrasisinin kusurlarını ve sınırlılıklarını görmeyi de kolaylaştırdı. Hareketi bir çözüme ve ayrışma sürecine soktu. Liberal öğeler yenilgi döneminin uygun atmosferinden aldıkları muazzam güçle, hareketin zaafalarını onu geriye çekmek için kullandılar. Doğal olarak önemli bir başarı sağladılar. Ama hareketteki iç çözüme, hareketin en diri ve Marksizme en yakın öğelerinin halkçı konumdan marksist-leninist bir kopma yaşamalarını da olanaklı kıldı. Bu yöndeki gelişmenin zayıf ve hareketin belli bir kesimi ile sınırlı kaldığı bir gerçektir. Bunda, devrimci hareketin kendini tam da toparlamaya ve sorgulamaya çalıştığı bir dönemde, Sovyet modern revizyonizminin Marksizm-Leninizm ve devrimci komünizm davasına karşı tarihin en büyük ve en aşağılık saldırı kampanyasını başlatmasının büyük rolü oldu. Bu gerici kampanyanın gücü karşı-devrim döneminin henüz kırılmayan yıkıcı etkisiyle de birleşince, devrimci hareketi bir kez daha geriye itti. İdeolojik planda yeni bir tahribata ve kan kaybına uğrattı. Güçlü bir anti-leninist akım oluştu. Bu akım devrimci hareket üzerinde dolaysız bir ideolojik baskı kurdu. Bu ideolojik baskının esas içeriğini, burjuva demokratik ilke ve değerleri sosyalist ilke ve değerler karşısında yüceltmek ve sosyalizmin tarihini birinciler temelinde yargılamak oluşturuyor. Bunun tek sonucu, yalnızca liberal akımın yeni güçler kazanması değildir; belki de daha dikkate değer olanı, devrimci harekette zaten yerleşik bulunan burjuva-demokratik önyargıların, bu saldırının etkisiyle taze kan bulmasıdır. Bu halkçılığın ve demokratizmin aşılmasını zorlaştıran yeni bir etken olarak rol oynuyor.

Yaşadığımız anın bu gerçeklerine rağmen biz iyimseriz. İyimserliğimizi güncel olumsuz etkenler karşısında, temel ya da tarihsel önemde bir dizi iç ve dış gelişmeden alıyoruz:

Birincisi; milli kurtuluş devrimlerinin hızının kesil-

mesine de bağı olarak, çağdaş popülist akımın evrensel etkisi hızla gerilemiş, siyasal ve düşünsel cazibesi kaybolmuştur. Bu, Türkiye'de güçlü olan sosyalizmin küçük-burjuva yorumunun evrensel ideolojik kaynaklarının zayıflaması demektir. Küçük-burjuva demokrasisinin halen yaşamakta olduğu ideolojik bunalımın temel nedenlerinden biri durumundadır.

İkincisi; Gorbaçovculuk kısa dönemli olarak büyük bir yıkıcı etkide bulunmuş olmakla birlikte, revizyonist kampın yaşadığı yeni süreçler, bu rejimlerin gerçek niteliklerinin anlaşılmasını kolaylaştırmaktadır. Nitekim dün yalnızca "maocu" bir jargon sayılan "kapitalist restorasyon" kavramı, bugün, "reel sosyalizm" in dünkü bağınaz savunucuları tarafından yeni gelişmeleri anlama ve yorumlamada anahtar kavrama dönüşmüştür. Bunların bir kısmı Polonya ve Macaristan'ı daha şimdiden gözden çıkardılar bile. "İnatçı gerçekler" buna yenilerini ekletecektir. Burjuva ideologlar revizyonist kamptaki gelişmelere "yaprak dökümü yasası" (M.Duverger) ışığında bakıyorlar ve yanıldıklarını düşünmek için bir neden yok. Birbirini izleyen gelişmeler bu umutları doğruluyor. Bu arada, birlik tartışmalarıyla bağlantılı, hatta "Birlik ve Ciddiyet" başlıklı yazılara konu olduğu için, bir noktayı vurgulamamız gerekiyor. Dünya komünist ve işçi hareketini muazzam bir yıkıma uğratan, sosyalizmin tarihsel kazanımlarını zaman içinde parça parça yokeden, bunların bir toplamı ve sonucu olarak, dünya burjuvazisine ve kapitalist sisteme nefes aldirtan çok boyutlu tarihsel süreçleri, üzerinde görüş ayrılıkları olabilecek özel ya da tali sorunlar sayabilmek, bu görüş "ciddiyet" adına ileri sürülse bile, gerçekte ancak hafiflik olabilir. Modern revizyonizme karşı açık ve kesin bir tavır alınmadan, onunla her türlü bağ koparılıp atılmadan, Marksizm-Leninizm savunulamaz. Bu temel ve ilkesel bir sorundur. Revizyonist çürümenin en kaba ve uç biçimlerine sınırlı bir eleştiriyle yetinerek, bu temel ve ilkesel tutumdan kaçınmak, ince ve bu dönem için özellikle tehlikeli bir oportünizmi ifade ediyor.

Revizyonist kamptaki gelişmeler konjonktürel değil,

teorik bir çerçeveye ve iktisadi-toplumsal bir mantığa oturan tarihsel bir değerlendirme gerektiriyor. Gelişmelerin bunu kolaylaştıracağını gösteren belirtiler daha şimdiden var.

Üçüncüsü; Türkiye'nin bir devrim ülkesi olmasıdır. Keskinleşen sınıf çelişkileri ve bunun beslediği toplumsal hareketlilik, reformist-liberal eğilimlerin etki alanını daraltacaktır. Devrimci Kürt hareketi kendi alanında daha şimdiden bu gerçeği yaşıyor; reformist-liberal eğilim tecrit olmuş bulunuyor.

Dördüncüsü; Türkiye'nin yeni devrimci hareketliliğinde, küçük-burjuva yığınlar işçi hareketini gölgeleyebilecek bir politik aktivite gösteremeyeceklerdir. Hareketimizin başından beri vurguladığı ve son iki yıllık gelişmelerin doğrulandığı bu tespit, küçük-burjuva politik ortamdan beslenen halkçı ve liberal eğilimlerin toplumsal yaşam ortamının zayıflaması bakımından önem taşıyor.

Beşincisi; bir öncekinin tersi bir gelişme olarak, işçi hareketi öne çıkıyor ve militan bir eğilimin belirtilerini taşıyor. Bu ihtilalci bir komünist hareketin gelişmesi bakımından uygun bir toplumsal-siyasal zemin demektir.

Tüm bu gelişme ve etkenlerin içiçe geçen karmaşık etkisi, devrimci hareketin mevcut yapısını tekrar tekrar zorlayarak onu yeni arayışlara ve değerlendirmelere, bu temelde, yeni ayrışma ve saflaşmalara itmekle kalmayacak, bu süreçlerden proleter sosyalizmin güçlenerek çıkmasını kolaylaştıracaktır. Bu sonucun olayların etkisiyle kendiliğinden yaşanacağını düşünmek boş bir avuntu olur elbet. Bu kararlı ve enerjik bir teorik ve pratik mücadele sürecini gerektirir. Devrimci hareketin sosyalizm adına biriktirdiği güçlerin en iyi ve diri kesimleriyle, leninist esaslara dayalı bir program ve politik hat etrafında ve leninist ilkelere dayalı olarak proleter sınıf tabanı üzerinde örgütlenmiş gerçek bir sınıf partisinde birleşebilmenin, bu zorlu mücadele sürecinden başka yolu yoktur.

Bu mücadele, bugün liberal ve tasfiyeci çevrelerin legal platformlarda estirmeye çalıştığı liberal birlik rüzgarlarını göğüslemeyi ve içyüzünü sınıf bilincine eren işçiler önünde sergilemeyi de kapsamalıdır. Bu rüzgar, yalnızca

sol hareketteki köklü konum farklılıklarını, ayrışma ve saflaşmada katedilen mesafeyi, "genel sosyalist hareket" gibi liberal bir kavram içinde karartmaya çalışarak değil, fakat aynı zamanda, "yasal sol parti projesi" gibi tasfiyeci girişimlerle, işçi sınıfının bugün en acil ve en temel ihtiyacı olan ihtilalci bir komünist sınıf partisi fikrini geri plana iterek ve gölgeleyerek de bir kısım samimi devrimcileri ve devrimci işçileri aldatıyor, yanlış yola ve çözümlere sürüklüyor.

Büyük bir bölümüyle örgütlenme konusunda isteksiz ve yeteneksiz aydınlar ile, sınırlı örgütlülüklerini bile erimeye ve tasfiyeye terkederék birer tartışma kulübüne dönüşmüş yeni dönem liberallerinden bu sözde sosyalistlerin, proletaryanın gerçek politik örgüt ihtiyacını karşılamada yapabilecekleri bir şey yoktur. Kendi aralarındaki birlik girişimleri ise zayıflıklarının ve iddiasızlıklarının ifadesi bir yeni meşgaledir yalnızca.

Kasım 1989

DEVİRİM ÜLKESİ VE ÇOCUKLUK HASTALIKLARI

Komünistler, devrim mücadelesinin gereklerine ve işçi sınıfı hareketinin acil ihtiyaçlarına bağlı olarak, devrimci sallarda bir türlü aşılamayan bazı temel yanlışlar üzerinde ısrarla durmalıdırlar. Yaşadığımız dönemin özellikleri ve son zamanlarda artma eğilimi gösteren "çocukluk hastalığı" ifadesi bazı olaylar bunun önemini artırmaktadır.

Türkiye burjuvazisinin karşı karşıya bulunduğu muazzam sorunlar bilinmektedir. Sayısız devrimci siyasal çözümlenmeye konu olmaları bir yana, bizzat burjuva düzenin savunucusu ve sözcüleri, politikacılar, yazarlar, gazeteciler, çözüm arayışı ve tartışmaları içinde bunları sık sık dile getirmek zorunda kalıyorlar. Kronik hale gel-

miş iktisadi bunalım, sürekli büyüyen toplumsal sorunlar, toplum yaşamını kemiren ahlaki ve kültürel yozlaşma, bunları tamamlayan sürekli bir siyasal istikrarsızlık, yönetememe problemleri... Öte yandan, işçi hareketi, Kürt sorunu ve devrimci hareketi, öğrenci hareketi, kent ve kır yoksullarında ve küçük-burjuva tabakalarında artan hoşnutsuzluk vb.

Kapitalist düzenin dumadan yeniden yeniden üretip ağırlaştığı bu iktisadi, toplumsal ve siyasal sorunlar yığınının çözmek olanaklarından yoksundur burjuvazi. Bunu kendi de iyi bilmektedir. Bu nedenle dikkatini ve çabasını, bu sorunların alt sınıflarda yarattığı ve yaratacağı sosyal-siyasal tepkileri dizginlemeye, yumuşatmaya, sahte alternatiflerle oyalamaya ve saptırmaya, düzen içi kanallara akıtmaya, tüm bunlar başarısız kaldığı ölçüde işe, baskıyla sindirmeye, her türlü zora başvurarak çözmeye yöneltmiş bulunmaktadır.

Dinsel bağnazlık, şoven milliyetçilik ve anti-komünizm, yığınları şaşirtmayı ve kontrol altında tutmayı hedefleyen gerici burjuva propagandanın her zaman kullanageldiği temel ideolojik temel olmuştur. Doğu Avrupa ve Sovyetler Birliği'ndeki gelişmeler, içte hayli zorlanan Türkiye burjuvazisi için geleneksel gerici propagandasını bir kampanyaya çevirmenin dış fırsatları oldular. Doğu Avrupa'daki gelişmeler anti-komünizmi, Kafkasya ve Batı Trakya'daki olaylar ise dinsel bağnazlığı ve şovenizmi şaha kaldırmak için en ölçsüz şekilde kullanıldılar. Gerici burjuva propagandanın yığınları zehirleyici etkisini küçümsemek kuşkusuz yanlış, hatta tehlikeli bir davranış olur. Bu çabanın yığınların geri kesimlerindeki önyargıları pekiştirici etkisi küçümsememez. Ama yine de bir bütün olarak ele alındığında burjuva gericiliğin umduğu sonucu elde edemediği bir gerçektir. Yoksulluğun, açlığın, temel demokratik haklardan yoksunluğun maddi ortamında bunalan yığınların düzene yönelik hoşnutsuzluğunu, dış olaylara dayalı propaganda kıramazdı. Bunun saptırıcı etkisi sınırlı ve geçici olabilirdi ancak. Burjuvazinin bu dizginsiz kampanyayı sürdürdüğü dönem, işçi sınıfı içinde eylemliliğin yeniden yayıldığı, genel grev

istem ve tartışmalarının yeniden canlandığı bir dönem olmuştur aynı zamanda. Aynı dönemde ortaya atılan ve işçi sınıfını dizginlemeyi amaçlayan "toplumsal uzlaşma" çağrıları da olumlu karşılanmak bir yana, saflardaki homurtuyu artırıcı bir etkiye yolaçmıştır. Aynı şekilde, bu aynı dönem, Kürt devrimci hareketinin sürekli büyüdüğü, toplumsal tabanının, özellikle köylü desteğinin giderek genişlediği, sömürgeci burjuvazinin terör ve zulmün dozunu artırarak yalnızca çaresizliğini sergilediği bir dönem olmuştur. Bunlara, militanlaşma ve yayılma eğilimi gösteren devrimci öğrenci hareketi ile, kentlin ve kırsal yoksul tabakalarında artan hoşnutsuzlukları eklemek gerekir.

Komünistlere ve devrimcilere düşen, tüm bunlardan bazı temel sonuçlar çıkarmak, siyasal görev ve sorumluluklarını bu temelde ele almaktır. Türkiye'nin bir devrim ülkesi olduğu gerçeğinin devrimci saflarda yaygın olarak paylaşılan bir görüş olması kuşkusuz güzel ve sevindirici bir durum. Uluslararası burjuvazinin sosyalizme ve dünya devrimine ilişkin olarak yığınlar arasında geniş çaplı ve etkili bir karamsarlık ve umutsuzluk kampanyası sürdürmekte olduğu bir tarihsel kesitte, devrime aday bir ülkenin devrimcilerinin sorumluluğu büyüktür. Bu tarihsel ve evrensel değerinde bir sorumluluktur. Yalnızca Türkiye devrimine karşı değil, çok daha fazlasıyla, uluslararası proletaryaya ve dünya devrimine karşı bir sorumluluktur. Bir marksist devrimci için sorunun başka tür bir ele alınışı ya da konuluş biçimi düşünülemez.

Devrime aday bir ülkede devrimcilerin görevi devrimci iktidar mücadelesinin toplumsal güçlerine, onlarsız hiçbir gerçek devrim mücadelesinin düşünülemeyeceği temel sınıf dinamiklerine yönelmek, önderlik ve örgütlenme alanında mümkün olan en azami çabayı sarfetmektir. Bilimsel devrim teorisinin bu basit gerçeği bir yana, gelişmekte olan devrimci Kürt ulusal hareketi ve PKK deneyimi bile bu konuda yeterince öğreticidir. Kürt ulusal hareketi Türkiye devriminin temel dinamiklerinden biridir. Bu aslında kendini bugün ulusal hareket biçiminde ifade eden devrimci köylü dinamiğidir.

PKK, bu toplumsal dinamiği canlandırmayı ve dev-

rimci ulusal istemler doğrultusunda bir politik savaş için sokmayı başaramamıştır. PKK'nın herkesin ilgiyle ve bir bakıma imrenerek izlediği başarısının sırrı da buradadır. PKK'nınki askeri olmaktan çok politik bir başarıdır aslında. Yoksul köylü ağırlıklı olmak üzere Kürt köylülüğünün desteğini kazanmada ifade bulmaktadır. Gerilla savaşının başarıyla sürdürülebilmesi bu toplumsal taban, destek ve katılım sayesinde mümkün olabilmektedir. Sorunu, PKK'ın Türk devletine karşı dar bir askeri-politik savaşımdan ibaret görmek, Türkiye Kürdistanı'nda bugün yaşamakta olan devrimci süreci kavrayamamak olur. PKK gerçeğinin kendisi de bu toplumsal zemin üzerinde kavranabilir. PKK, Kürt devrimci aydınları ile Kürt yoksul köylülüğünün cisimleşmiş birliğidir.

Bugün Türkiyeli komünistler için en acil ve asli görev, devrimimizin öncü ve temel toplumsal dinamiği olan işçi sınıfıyla birleşebilmektir. Ayağını bu toplumsal taban üzerine basmadıkça, adına ve iddiasına uygun gerçek bir komünist hareketten söz edilemez. İşçi sınıfının hiç değilse en ileri kesimleriyle birleşmeyi başaramadıkça, komünist olan gerçek bir siyasal hareket kimliği kazanamaz. İşçi sınıfı yıllardır hoşnutsuzluğunu pratiğe dökmüş, bir kaynaşma ve hareketlilik içine girmiştir. Fakat önderlikten, devrimci politik bilinçten yoksunluk ve örgütsüzlük, işçi hareketinin sıçrama yapmasını, bağımsız bir politik sınıf kimliği kazanmasını engellemektedir. Komünist hareketin tarihsel siyasal misyonu tam da burada ortaya çıkmaktadır. Tüm dikkatini ve çabasını işçi sınıfı üzerinde yoğunlaştırmak; sınıf hareketinin politik ve örgütsel gelişimini kolaylaştırmak için azami çabayı sarfetmek; en ileri ve sağlam kesimiyle birleşerek sınıf hareketinin yol gösterici, eğitici ve örgütleyici ögesi olmak. Bu görevden şaşmamak için, modern sınıflardan oluşan kapitalist bir toplumda, biricik tutarlı devrimci sınıfın, proletaryanın, tarihsel devrimci misyonu ve bu sınıf karşısında komünistlerin özel misyonu konusunda bilimsel bir açıklığa ve kesinliğe sahip olmak gerekir.

Sorular şunlardır: Burjuva düzenin çözümsüz, devrimci sınıfın hareketlilik içinde olduğu bir dönemde, dev-

rime aday bir ülkenin, Türkiye'nin, hemen hemen tamamı kendine komünist diyen devrimcileri, tarihsel ve enternasyonal sorumluluklarının ne ölçüde bilincindedirler? Bu "komünistler", proletaryanın genel tarihsel rolü ve bu sınıf karşısında kendi özel rolleri konusunda ne ölçüde açık bir kavrayışa sahiptirler?

Sorularımız devrimci icraatları sonu gelmeyen "Marksizm" tartışmaları yürütmekten ibaret liberal aydın çevreleri kapsamıyor. Zaten bunlar, öznel niyetleri ne olursa olsun, devrimci örgüt pratiğinden ve devrimci politik etkinlikten uzak durdukları ölçüde düzenin basit ve zararsız eklentileri olarak kalmaktadırlar. Kendi de müzmin bir liberal olmakla birlikte politik iddiası ve etkinliği olan biri olarak, Doğu Perinçek, "sosyalizm projeleri" üzerine kuru gevezeliklerle zaman tüketen yeni dönemin bu yeni liberallerini "tartışma tüketenler" olarak nitelerken kuşkusuz bütünüyle haklıdır.

Sorularımızın asıl muhatabı devrimci bir örgütlenme ve eylemlilik içinde olan grup ve partilerdir. Bunların her biri 15-20 yıllık siyasi geçmişi olan örgütlerdir. Kendilerine içtenlikle "komünist" demektedirler. İçlerinde kendilerini 10-15 yıldır "parti" olarak görenler de var. Ama gariptir, bunların bir kısmı, geride bıraktıkları 15-20 yıla rağmen politik mücadeleyi hala çocukça bir mantıkla ele alabilmektedirler. Bireysel terör eylemleriyle kendilerini göstermeyi, sağa sola bomba atmayı, sokaklara bombalı pankart asmayı, çoğu öğrenci küçük devrimci gruplarla ikide bir "korsan koyma"yı politik mücadele sanabilmekteler. Kuşkusuz bunlar kitle, dahası sınıf çalışması da yürütmektedirler. Bazı örnekleri sayılan "eylem" türlerini kitle çalışması "yerine değil", kitle çalışmasıyla "birlikte" uygulamaktadırlar. Devrimci maceracılığın bu evrensel "yerine değil, birlikte" formülü, bizde de aslında yeni değil; 12 Eylül öncesinde bazı gruplar bireysel terör ya da siyasal maceracılık çizgisini bu aynı formülle teorize ediyor ve uyguluyorlardı. İlginç olan, geçmişte bunu haklı olarak eleştiren bazı kesimlerin de şimdilerde bu formüle uygun bir eğilim ve pratik içinde olmalarıdır. İşler öyle acınası noktalara varmıştır ki, "bombalı pankart" asan-

ların bazıları basın bürolarına bu eylemlerini telefonla bildirmekte, burjuva basınında bu tür "eylem"lere ilişkin olarak çıkan küçük haberlerin küpürlerini ise, politik etkinliklerini "tabana" duyurmak için olmalı, dergilerinde yayınlamaktadırlar.

Böyle olaylar nesnel özellikleriyle devrime en yakın bir ülkede oluyor! Böyle davranışlar tarihin omuzlarına büyük bir sorumluluk yüklediği Türkiye devrimcilerinin bir kesimi tarafından gösteriliyor!

Bu çocukluk hastalıklarını en genci en az 15 yıllık geçmişe sahip örgütlerde yaşıyor. "Çocukluk hastalığı" denilen şey aslında genç ve tecrübesiz hareketlere özgüdür ve bu nedenle bir ölçüde hoşgörüle de karşılanır. Tam da bu nedenle, kendi devrimci geçmişimizin bunca acı ve öğretici deneyiminden sonra, böyle davranışlar gösterebilen 15-20 yıllık gruplarımızın davranışlarını politika cüceliği olarak tanımlamak belki de daha doğrudur.

Bu anlayış ve davranışların nedenleri üzerinde durmak gerekiyor. Kuşkusuz bunlar herşeyden önce belli bir ideolojik-sınıfsal kimliğin yansımalarıdır. Fakat, şaşırtıcı gelebilir, bu tür eylemlerin bazı gruplar için psikolojik nedenleri de var.

12 Eylül dönemi, her karşı-devrim dönemi gibi, devrimci hareket için büyük bir gerileme ve daralma dönemi oldu. Devrimci örgütler büyük kayıplara uğradılar ve zaten kararsız ve kaypak küçük-burjuva tabakalardan oluşan kitle tabanlarını yitirdiler. Fakat bir çokları için bu tam bir küçük-burjuva dağılıma ve tasfiyeye dönüşü ve giderilmesi güç ideolojik ve moral kayıplara yolaçtı. Bu duruma düşen bir çok örgüt ancak son bir kaç yıldır sınırlı bir toparlanma çabası içine girebildi. Bu çaba, geçmiş sürecin kapsamlı ve köklü bir değerlendirilmesi ve eleştirisi üzerine oturmadığı gibi, işçi ve öğrenci hareketinin yaşadığı canlanma içinde kolay yoldan güç olma ve böylece "varlığını" yeniden kanıtama kaygısına dönüşerek yozlaştı. Bu yolla varlığını ve etkinliğini kanıtama çabası yetersiz ve verimsiz kaldığı ölçüde, "bombalı pankart"lar ve "korsan eylem"ler bu aynı işlevi gören yöntemler olarak görüldüler. Bu tür yöntemleri "verimli"

kılan, burjuva basının ilgisiydi. Sayısız işçi direnişini görmezlikten gelen burjuva basını, bu tür eylemleri yansıtmaya özel bir eğilim duyuyor, böylece de çeşitli örgütlerin varlığı ve sözde politik etkinliklerinden kamuoyu haberdar olmuş oluyordu. Bu psikolojik nedenlerden birincisidir. İdeolojik-siyasal platformunda reformizmin güçlü etkilerini taşıdığı halde, 15 yıllık bir "parti" olarak varlığını ve aktivitesini bu tür eylemlerle kanıtlamayı son yıllarda çizgi haline getiren bir hareketin (TKP-B) bugün dağılma noktasına gelmesi trajik olduğu kadar, öğreticidir de. 15-20 yıllık örgütlerin varlıklarını bu yolla gösterme kaygısı taşımaları, devrimcilik adına bir zavallılık örneğidir.

Psikolojik nedenlerin ikincisi ise "ihtilalci" konumunu gösterme kaygısıdır. Aynı ideolojik-sınıfsal taban üzerinde kaldığı halde, kitle mücadelesinin yarattığı uygun konjonktürde '71 Hareketinin maceracılığına yöneltilen eleştiriler, bazı gruplarda güçlü bir sağcılaşmaya ve ihtilalci ruhu büyük ölçüde yitirişe yolaçtı. Karşı-devrim döneminin pratiği bu sağcı-reformist kimliği devrimciler ve yığınlar önünde tescil edince, bu sicilden anılmak ve ihtilalci kimliklerini yeniden kanıtlamak kaygısındaki bazı gruplar, bunun en kolay ve kestirme yolu ve yöntemi olarak bu aynı eylem türlerini ("bombalı pankart", "korsan eylem" vb.) seçtiler. Eskiden "maceracılık" olarak eleştirilip terkedilen şeyler, yeni dönemde "ihtilalci" ruh ve kimlik kazanmanın ve bunu dosta-düşmana göstermenin araçları olarak görülüp yeniden benimsendi. Böylece gerisin geri başa dönmüş oldu. Şu farkla ki, artık "yerine değil, birlikte" formülü çerçevesinde.

Psikolojik olarak tanımlanan bu etkenlerin, kuşku yok, belli bir ideolojik-sınıfsal mantığı var. Küçük-burjuva dargörürlüğü, güvensizliği, kolaycılığı ve faydacılığının ruhsal yansımalarıdır bunlar. Temel ideolojik sınıfsal zaaflarla doğrudan bağlantılıdır.

Yakın geçmişe ilişkin değerlendirmelerimizde biz, '71 Devrimci Hareketinin maceracı mücadele çizgisinin, '70'lerin ortasında, kitle mücadelelerinin uygun ortamında terkedildiğini, ama maceracılığa yöneltilmiş

eleştirinin yüzeyde kaldığını, küçük-burjuva sınıfsal könumun ve temel ideolojik ve programatik görüşlerin aşamadığını hep vurguladık. Geçmişini anlamak ve aşmak görevi karşısında bunca ayak direyenlerin, koşulları doğduğunda geçmişin en ilkel yanlışlarının tekrarlamalarında şaşılacak bir yan yoktur. Burada bilinçli bir siyasal davranış bile sözkonusu değildir. Sözkonusu olan ortamın koşullandırdığı bir kendiliğinden sürükleniştir. Zamanında maceracılık kendiliğinden, kitle hareketinin uygun atmosferinde, onun olumlu etkisiyle terkedildi. Şimdilerde maceracı eğilimlere yine kendiliğinden, kitle hareketinin henüz zayıf ve sınırlı olduğu bir ortamın beslediği zayıflık ve sabırsızlıkla sürükleniyor. Kitle desteğinden yoksunluk koşullarında maceracılığa eğilim, küçük-burjuva devrimciliğinin tipik bir yansımasıdır. Öte yandan ideolojik zayıflık ve belirsizlik sorunu var. Yitirilen yalnızca kitle desteği değil, yanısıra eski görüş ve programlara duyulan güvendir de. Bu, ideolojik belirsizlik, ideolojik belirsizlik ise kendiliğindencilik demektir. Tüm bunlar, "hiç değilse, müthiş bir gürültü koparalım!" ruh halinin uygun ortamıdır. Bazıları "gürültü koparma"yı zayıflıklarını örtmenin ve varlıklarını göstermenin yöntemi olarak benimsemiş görünüyorlar. Böyleleri, devrim aday bir ülkenin devrimcilerinden beklenen sorumluluk ve ciddiyetten yoksundurlar.

Siyasal mücadeleyi böyle kavramaları, devrimci sınıfın tarihsel misyonu ve bu sınıf karşısında komünistlerin misyonu konusundaki kavrayışlarının da bir göstergesi ve ifadesidir. '71 Döneminin "ideolojik önderlik" tezi hiçbir zaman aşamadı ve bugün de sınıf dışı devrimci eylem çizgisi olarak yaşıyor. Parti, sınıf ve devrim ilişkisi ya da diyalektiğini 15-20 yıldır bir türlü doğru kavrayamayan "marksist" gruplarla dolu Türkiye.

Şubat 1990

DEVİRİMCİ YÜKSELİŞ VE DEVİRİMCİ PERSPEKTİF

Son bir ayın olayları Türkiye'de yeni bir devrimci kitle eylemleri dalgasının gelişmekte olduğunu gösteriyor. Yeniçeltok katliamının yolaçtığı yaygın tepkiler ve eylemler, tütün üreticilerinin direnişi, sıklaşan işçi mitingleri, binlerce, onbinlerce işçinin her günkü direniş eylemleri, yaygınlaşan öğrenci hareketleri, tüm bunlar yeni bir devrimci dalganın ilk habercileridir. Kürdistan'daki olayları buna katmıyoruz. Zira orada sıradan kitle eylemlerinin ötesinde, kendine özgü dinamikleri ve istemleri ile gelişen, geleneksel tüm ilişkileri temelden sarsan, değişimciler zorlayan gerçek bir devrimci süreç zaten var. Onu Türkiye devrimine bağlayan binlerce bağla birlikte Kürdistan devrimi bugün kendine özgü bir gerçekliktir.

Son olaylar, '80'lerin ikinci yarısından itibaren başla-

yan, ilk belirtileri sınırlı ve kesikli işçi eylemleri olarak ortaya çıkan, geçen yılki Mart-Nisan işçi hareketleriyle önemli bir ivme kazanan yeni devrimci yükselişin bugün artık yeni bir safhaya girmekte olduğunu gösteriyor.

Bu son 30 yılın üçüncü devrimci yükseliş olgusudur. Aynı dönemde Türkiye, ikincisi tam bir vahşet dönüştürülen iki karşı-devrim saldırısı yaşamıştır. Sonuncusunun tahribatı büyük olmuş, ama yine de bu, biraz gecikerek de olsa, nispeten ağır bir tempoyla da gelişse, üçüncü bir devrimci yükselişi engelleyememiştir. Gecikme döneminin, patlayıcı madde stoklarının derinlemesine ve genişlemesine birikmesiyle geçtiğini, hızlanan olaylar açık olarak göstermektedir.

Türkiye'nin bir üçüncü devrimci yükseliş dönemine girmesi ne şaşırtıcıdır, ne de rastlantı. Zira Türkiye bir devrim ülkesidir. Yalnızca son dönemin olayları değil, daha da önemlisi son 30 yılın olayları bunu açık-saçık hale getirmiştir. Biz komünistler, yaşamakta olduğumuz devrimci süreci anlık heyecanlarla değil, bu tarihsel perspektif içinde ele almalıyız. Dünya devriminin ağırlık merkezi artık Türkiye'dedir. Bu aynı zamanda, Türkiye işçi sınıfının, uluslararası işçi sınıfının öncü kesimi olmak gibi şerefli bir tarihsel görev ve olanakla yüzyüze olduğu anlamına da gelir. 71 yıl önce bugünlerde, Komünist Enternasyonal'in Kuruluş Kongresi'nde, M.Suphi, "Dünya ihtilalinin gelecekteki seyrinde Türkiye proletaryası şerefli bir mevki işgal edecektir", demişti. Ekim Devriminin o coşku dolu fırtınalı günlerinde, M.Suphi bu sözleri coşkuyla dolu bir iyimserlikle, kuşku yok, daha yakın bir "gelecek" için sarfetmişti. Ama daha geç bir tarihsel evrede de olsa, Suphi'nin bu sözleri bir anlam ve güncellik, bir gerçekleşme olanağı kazanmıştır. Tarihsel devrimin sayısız karmaşık etkeniyle oluşan geleceği önceden kestirmeye kalkışmak zor ve riskli bir iştir. Ama eğer olayların akışı beklenmedik sonuçlar yaratmazsa, son 30 yılın olguları ve şimdiki gelişmeler, "Dünya devriminin gelecekteki seyrinde" Türkiye işçi sınıfının tarihsel ve evrensel değerinde "şerefli bir mevki" işgal edeceği konusunda iyimser ve inançlı olmamız gerektiğini gösteriyor.

Bu biraz da Türkiyeli komünistlerin ve devrimcilerin tarihin önlerine koyduğu misyonun hakkını ne ölçüde verebileceklerine bağlı. Bir ülke nesnel devrim olanaklarıyla yüzyüzeysel, bir ülkede yığınlar 30 yıllık bir zaman kesitine belirli aralıklarla yayılan bir devrimci kaynaşmayı yeniden yeniden yaşayabiliyorlarsa, böyle bir ülkede çok şey devrimcilerin gösterecekleri çabaya, sergileyecekleri yeteneğe bağlıdır. Olayların akışı, belli bir toplumsal bünyenin derinden derine işleyen iç dinamikleri, içten içe bir devrimi mayalıyorsa, böyle bir toplumda devrimi muzaffer bir sonuca ulaştırmak, devrimi koparıp kazanmak devrimcilerin görevidir. Bir devrim ülkesinde devrimcinin tarihsel misyonu devrimi muzaffer kılmaktır. Bunun gerektirdiği her çabayı olağanüstü bir fedakarlık ve kararlılıkla ortaya koyabilmektir.

Sosyalizme yüz çevirme süreci içinde oluşan bürokratik-revizyonist iktidarların içten içe çürüyerek bugün artık kumdan şatolar gibi peşpeşe çökmeleri, tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de, devrimcileri ve yığınları hedef alan bir karamsarlık ve umutsuzluk dalgasına çevrilmek istendi, isteniyor. Burjuva gericiliğinin yanısıra, tüm hainler, dönekler, devrim kaçkınları elele vermiş bunu bir kampanya halinde sürdürüyorlar. Modern anti-komünizmin günlük basındaki temsilcisi *Cumhuriyet* gibi gazeteler, bu doğrultuda olağanüstü bir çaba harcıyorlar. Moskova'da Çar için gösteri yapanları manşetten veren gerici burjuva basını, Zonguldak'ta "Katil Sermaye", "Kahrolsun Faşist Diktatörlük", "İşçiler Elele Genel Greve" gibi şiarlarla yürüyen onbinlerce işçiyi sıradan bir haber olarak verebiliyor.

Türkiye'nin gerçek devrimcileri bu gerici rüzgarı göğüsleyebilecek kimlikte olduklarını göstermiş bulunuyorlar. Ama bu kadarı yetmez. Tarihin omuzlarımıza yüklediği büyük sorumluluk yanında bu kadarı çok anlamlı değil. Asıl yapmamız gereken, dünyadan Türkiye'ye estirilen gerici rüzgar karşısında, Türkiye'den tüm dünyaya devrimci bir rüzgar estirebilmektir. Liberallerin, döneğin, kaçakların dünya gericiliğinin hizmetinde yarattıkları umutsuzluk ve karamsarlık cerayanına karşı, göstereceği-

miz olağanüstü devrimci çabayla devrimi ilerletmek, böylece dünyanın tüm emekçi ve devrimci güçlerine umut ve güç taşıyabilmektir. Tarihin bugünkü evresinde ve bugünün Türkiye'sinde, görev ve sorumluluklarına bu perspektifle yaklaşabilen kişi, gerçek bir devrimci olarak adlandırılmaya hak kazanabilir ancak. Türkiye'nin gerçek devrimcisi, yüzünü geçmişe dönerek sosyalist Ekim Devrimiyle elde edilen maddi kazanımlarının yok edilmesine gözyaşı döken değil, yüzünü ileriye, geleceğe dönerek "Yeni Ekimler İçin!" ileriye atılabilendir.

Siyasal yaşamımızın daha en başında, *Ekim*'in ilk sayısında, biz, muzaffer bir Türkiye Devriminin dünyayı sarsacak etkiler yaratacağını dile getirmiştik. Bu etkiyi şimdi daha da geniş bir çerçevede düşünmemiz gerekiyor. Onu, dünya ölçüsünde yaratılmak istenen tarihsel karamsarlığı darbelemek, dünya devrim sürecine yeni bir atılım kazandırmak, dünya komünist ve devrimci hareketini hızlandırmak, kapitalizmin ebediliği hakkında yeşertilen hayalleri yıkmak çerçevesinde, bu en geniş çerçevede ele almamız gerekiyor. Bu, devrimi kendimiz için değil dünya devrimi için yapmamız gerekiyor olarak da düşünülebilir. Şu içinde bulunduğumuz tarihsel ortamda enternasyonalizm kavramı, biz Türkiyeli komünistler için her zamankinden çok daha derin ve güçlü bir anlam, çok daha zengin bir içerik kazanmış bulunuyor.

Dünya devrimi için, Türkiye devrimini başarmalıyız!

* * *

Bir devrim ülkesi, siyasal gericiliğin katmerleştiği, toplumu sindirme operasyonlarının sık sık gündeme getirildiği bir ülkedir aynı zamanda. Böyle bir ülkede, uluslararası burjuvazinin tam desteğindeki egemen burjuvazinin, devrim olanaklarını tasfiye etmek, devrimci gelişmeleri boğmak, devrimin sürükleyici güçleri olacak siyasal güçleri-örgütleri yoketmek, devrimin maddi güçleri olan emekçi sınıfları mücadeleden alıkoymak, aldatmak, oyalamak, şaşırtmak için her yola başvuracağı, birbir aracı ve yöntemi içiçe kullanacağı kendiliğinden

anlaşılır.

Türkiye burjuvazisi hem kendisini bekleyen potansiyel akibetin, hem de bunun karşısında kendi misyonunun bilincinde olduğunu göstermiş, çaba ve uygulamalarıyla artık belli bir deneyim de kazanmıştır. Devrimci kitle hareketindeki her gelişme hamlesi karşısında, uşağı ve sözcüsü durumundaki tüm kişi, kurum ve kuruluşların, tüm partilerin, örgütlerin, basının, hep bir ağızdan "terör yeniden tırmanıyor", "anarşi hortluyor" kampanyasına girişmeleri ve bu kampanyayı besleyecek çeşitli provokasyonların tezgahlanması bu deneyimin bir parçasıdır.

Tam da kitle hareketinde belli bir gelişmenin yaşandığı, işçi hareketinin yeni bir bahar dalgasına dönüşeceği bir dönemde, sermaye devletinin kirli işler bölümü harekete geçmiştir. Önce Muammer Aksoy, ardından Çetin Emeç... Ve ikisinin ardından dizginsiz bir "terör tırmanıyor" kampanyası ve "yeni bir askeri darbe mi?" tehdidi. Amaç hareketlenmiş kitleleri dizginlemek, şaşırtmak, korku ve kararsızlığa itmektir. Amaç baskı, terör ve denetim uygulamalarına haklılık kazandırmaktır. Amaç, 1990 1 Mayıs'ının görkemli bir mücadele gününe dönüşmesini engellemektir. Amaç, 1 Mayıs'la durulmayacak olan, topluşözleşme dönemi olan yaz aylarında iyice hareketlenecek olan işçi kitlelerini açmaza almak, eylem gücünü ve isteğini kırmak, işçi hareketini tecrit etmektir.

Bunlar Türkiye burjuvazisinin çok bayatlamış taktikleridir ve artık çok kimse tarafından bilinmektedir. O vicdansız resmi "kamuoyu"nun bir kesimi bile, işlenen cinayetlerin "devletteki güç odakları"nın yeni bir marifeti olduğunu hiç değilse ima yollu dile getiriyor. Bu tür denenmiş provokasyonlarla kitle hareketinin karşısında çıkmak, bunun için Çetin Emeç gibi kendi en sadık hizmetkarlarını bile kurban seçmekten geri durmamak, sermaye düzeni payına, bir aczin, bir korkunun, akibetini hissetmekten kaynaklanan gerçek bir tarihsel tedirginlik duygusunun bir yansıması olabilir ancak.

Düzen, kirli girişim ve provokasyonlarla ve onu izleyecek "terör" demagojisiyle, belli bir kargaşa ve bu-

lanıklığa yolaçıp, işçi sınıfının geri kesimlerinde belli bir çekingenlik ve tereddüt yaratmayı başarsa bile, işçi hareketini dizginlemeyi, devrimci canlanmayı engellemeyi başarması kolay olmayacaktır. Askeri darbe ise şu aşamada ne olanaklıdır, ne de "çözüm". Şimdilik o yalnızca bir korku ve tehdit aracıdır. Daha Muammer Aksoy cinayetinin ardından devrimciler, bu provokasyonlara ve taktiklere pabuç bırakmayacaklarını gösterdiler. İşçilerin tutumu ise, Şubat ayında yayılan eylemlilikte görülebilir.

Bu vesileyle devrimci hareketin bireysel teröre eğilimli kesimlerini, at izinin it izine karışmasına elverişli şu dönemde yeniden uyarmayı görev sayıyoruz. '80 öncesinde, 16 Mart katliamının ardından Türkiye büyük kitle gösterilerinin devrimci atmosferini yaşıyorken, Ümraniye'de beş "faşist işçi"yi öldürerek havayı bir anda değiştiren, nesnel olarak diktatörlüğe bir anda en büyük yardımı sunan körlemesine davranışların sonuçlarından artık bir şeyler öğrenmek gerekiyor. Bugünün Türkiye'sinde yüzlerce fabrika kaynıyor. Devrimci olduklarına inananlar buralara gitsinler, devrimci sınıfı örgütlesinler, fabrikaları "devrimin kalesi" haline getsinler. Devrimi gerçek kılmanın en güçlü, etkili ve kestirme yoludur bu.

Devrim ülkesinde devrime zarar verebilecek davranışları kesin ve sert bir şekilde mahkum etmek bir hak olduğu kadar bir görevdir de.

* * *

Gelmekte olan devrimci yükselişin son otuz yıl içerisinde kendisini önceleyen ilk ikisinden temel bir farkı, bu sonuncusunun işçi hareketinin damgasını taşımasıdır. '80'lerin ortasından itibaren sahneye ilk çıkan işçiler oldu; bugün, '90'ların başında, sahneyi belirgin bir şekilde işçiler tutuyor. Ve bu sahne birkaç büyük sanayi kentinden de ibaret değildir. Bunu, devrimimizin proleter karakterinin belirgin göstergelerinden biri saymak gerekiyor.

İşçi hareketi ağır, sancılı bir tempoda ve kesikli dalgalar halinde gelişti. Komünistler onun bu özelliğini daha

başından tespit ettiler. Muhtemelen gündemdeki yeni dalga da toplu sözleşme döneminin ardından hızını kaybedecek, yavaşlayacaktır. Ama durmayacak, çeşitli biçimler kazanarak sürecek, ve içten içe bir yenisini hazırlayacaktır. Onun bu özelliğinden, kesikli dalgalar halinde gelişmesinden hareketle, ek olarak, iktisadi etkenlere ve istemlere bağlı olarak canlanmasını ve sonrasında nispi bir durgunluğa girmesini kanıt göstererek, bazıları onu küçümseme yoluna gittiler, gidebildiler. En hafif ifadeyle bu, kitle hareketlerinin devrimci mantığını ve dinamizmini değerlendirmedeki bir yeteneksizliğin ifadesidir.

Bugünkü işçi hareketinin son 30 yılın mücadele birikimleri üzerinde yükseldiğini, onu harekete geçirenin yalnızca bazı ekonomik haklar değil ama çok daha önemli ve temel olarak, kapitalist düzenin dayanılmaz hale gelen genel toplumsal, siyasal ve iktisadi koşullar bütünü olduğunu kavrayamayan bir kimse, kitle hareketlerinin, dolayısıyla bugünkü hareketin devrimci gelişme mantığından hiçbir şey anlamamış demektir.

Dikkat edin sermayenin bir kısım sözcülerine. Onlar, Demireller, İnönüler, Ecevitler, mevcut işçi hareketini yalnızca ileri sürdüğü bazı ekonomik ve demokratik haklarla değerlendiriyorlar, bu çerçevede işçilere hak vermekten, hatta bir kısım "haklı" taleplerini savunmaktan da geri durmuyorlar. Ama onlar gerçekte bu reform talepleri görüntüsünün gerisindeki asıl devrimci niteliği, devrimci dinamizmi görüyorlar, biliyorlar ve bundan ürüyorlar. Tarihte "kuru fasulye" isyanlarının devrimci ayaklanmalara dönüştüğünü, burjuvazi bir kısım sözde devrimciden daha iyi biliyor. Bu nedendir ki sermayenin temsilcileri hareketi görüntüsünden ibaret göstermek, onun derindeki devrimci niteliğini karartmak, bu gerçeği özellikle hareketliliği yaşayan işçinin kendisinden saklamak için olmadık çabalar harcıyorlar. Ecevit'in, Türk burjuvazisinin bu aşağılık hizmetkarının, geçen Mart-Nisan işçi hareketleri sırasında bu amaçlı çabaları gerçekten dikkate değirdi.

Bir marksistin görevi ise bugünkü işçi hareketine bakarken görüntünün ötesine geçebilmek, onun asıl devrim-

ci niteliğine, gücüne ve kaynaklarına ulaşabilmektir. **Halihazırdaki** istemleri ile onu yaratan derindeki nedenleri birbirinden ayırmak, bu ikincisini gözönünde tutmak, dolayısıyla, hareket karşısındaki görev ve sorumluluklarını da bu açıdan saptayabilmektir. Bu sonuncu nokta önemlidir. Hareketi abartıyorsunuz diyenlerin, aynı zamanda harekete karşı görevlerden uzak duran çevreler olması rastlantı değil.

Öte yandan, bir marksist için asıl önemli olan, olması gereken, işçi hareketinin mevcut istemlerini elde etmede ne ölçüde başarılı olduğu değil, bu elde etme mücadelesi içinde, bu hareketlilik içinde, kazandığı eğitim ve deneyim, edindiği mücadele bilinci ve geleneğidir. Bu ve daha önce ifade edilen, ikisi birarada, kitle hareketine yaklaşımda bir marksist devrimciyi bir liberal reformcudan ayırmanın temel kıstaslarından biridir.

İşçi hareketi gelişme çizgisini sürdürecektir. Bütün güç ve olanaklarımızı seferber ederek bu harekete katılmalı, onu desteklemeli, geliştirmeli, yaymalı, örgütlemeye ve politik bakımdan geliştirmeye, temel devrimci hedeflere yönelmeye çalışmalıyız. Tek kelimeyle, ona önderlik etmeliyiz. Hareketin mevcut çerçevesi, bilinç ve örgütlenme düzeyi onun temel zafıdır. Bu zaf kısa dönemde ve kolay giderilebilecek gibi görünmüyor. Bunun kendisi bir önderlik boşluğuna işaret ediyor. Komünist hareketin güçsüzlüğü, dağınıklığı ve örgütsüzlüğü anlamına geliyor. Ama öte yandan, mevcut hareketlilik hem komünist hareketin ve hem de buna bağlı olarak işçi hareketinin zafalarını hızla gidermede uygun ve elverişli bir ortamdır. Örgütlenme ve birlik sorununun komünist hareketin temel bir ihtiyacı ve zafı olduğu haklı olarak sık sık belirtiliyor, yakınma konusu ediliyor. Bunda samimi ve tutarlı olanlar, dikkatlerini ve pratik çabalarını işçi hareketine yöneltsinler. İşçi hareketinin bugünkü devrimci zemini dışında denenecek her örgütlenme ve birlik çabası, boş ve sonuçsuz kalmaya mahkumdur.

Yeni bir devrimci yükselişin baş gösterdiği bir dönemde, örgüt sorunu hayati önemdedir. Bu sorunu atlatacak, ya da ona yeterli ilgiyi göstermeyerek devrim ve ikti-

dardan sözedenerleri ciddiye alamayız. Örgüt sorunu devrim yapmak istek ve kararlılığının denek taşıdır. Liberal gevezelikle ihtilalci konumu ve kimliği ayırdetmenin turnusoludur. Sözü edilenin, çok sayıda "sosyalist" in üstüne yıllardır tartıştıkları halde bir türlü başaramadıkları gevşek bir yasal parti değil, leninist tipte, illegal gerçek bir proleter ihtilal örgütü / partisi olduğunu eklememiz gereksizdir.

Devrimi başarmanın, iktidarı kazanmanın ve sosyalizmi kurmanın gerçek güvencesi böyle bir örgüt olabilir ancak.

Mart 1990

REFORMİZM VE DEVRİM

80'li yılların ilk yarısı dizginsiz bir karşı-devrim dönemi oldu Türkiye'de. Aynı on yılın ikinci yarısı ise, Gorbaçov'la başlayan "yeni düşünce" rüzgarının sertçe estiği, Doğu Avrupa'nın çürümüş bürokratik rejimlerinin çözülüp çöktüğü, bundan aldığı güçle dünya burjuvazisinin devrim ve sosyalizm düşüncesine karşı yığınları ve devrimci güçleri hedef alan muazzam boyutta bir ideolojik ve moral saldırıya giriştiği yıllar olarak yaşandı uluslararası planda. Son on yılın birbirini izleyen bu iç ve uluslararası olaylarının birbirini tamamlayan karmaşık etkileri, Türkiye sol hareketi bünyesinde önemli boyutlarda bir ideolojik çöküntü ve çürüme yarattı. Kendini ideolojik, politik ve örgütsel tüm alanlarda bütünüyle düzenin

"meşru" sınırlarına uyarlayan ve bağlayan liberal reformist bir tortu çıkardı ortaya. Solcu aydınların büyük bir kesimi ile dünün devrimci bugünün yorgun, yılgın, umutsuz ve inançsız küçük-burjuva öğelerinden oluşan bu tortu, şu günlerde yasal parti olarak ifade bulma çabası içindedir.

Şu an için kendini hukuksal bakımdan bir kaç farklı partide ifade etme eğilimindeki bir kaç şekilsiz kümeden oluşmakla birlikte, gerçekte temel özelliklerinde aynıyet gösteren bir tek siyasal akımdır sözkonusu olan. İdcolojik özü, Marksizm-Leninizmin devrimci teorisine ve devrimci taktik ilkelerine burjuva liberal konumdan tam bir karşıtlıktır. Toplumsal devrim ve devrimci sınıf mücadelesi düşüncesinin açık bir reddidir. Sosyalizm düşüncesinin bilimsel materyalist temelinden ve ihtilalci sınıf özünden arındırılarak, bu şekliyle burjuvazi için kuşkusuz bütünüyle kabul edilebilir, bir ahlaki tercih sorununa indirgenmesidir. Devrimci sınıfı toplumsal devrime başarıyla götürebilecek biricik araç olarak ihtilalci sınıf partisi fikrine düşmanlıktır vb. Üstelik tüm bunlar "yeni düşünce", "marksizmin yenilenmesi" olarak sunuluyor. Gerçekte ise esasa ilişkin bir "yeni"lik yok burda. Tüm bunlar, ömrü yüzyılı bulan o eski bernştayncı düşüncelerden, sosyal-demokrasinin o klasik düşünsel temelinden başka bir şey değildir. Belki şu farkla ki, günümüz dünyasında bunlar, çevre sorunu, nükleer savaş tehlikesi vb. "global insanlık sorunları"ndan hareketle bugüne özgü sayılabilecek bazı ek gerekçelere dayandırılmak istenmektedir. Öte yandan, sosyal-reformizmin bu ideolojik platformu yine de yaşadığımız tarihsel koşulların ürünüdür. O, dünya kapitalizminin sağladığı geçici üstünlüğün bir ürünü, bu üstünlük temeli üzerinde dünya gericiliğinin yürüttüğü sosyalizm öldü, Marksizm-Leninizm iflas etti propagandasının bir yankısıdır.

Bu akımın politik programı ise, uluslararası gericiliğin, artık devrimler dönemi kapandı, evrensel demokrasi ve barış dönemi başladı, kapitalizmin en son ve ebediyen varolacak bir toplumsal sistem olduğu kanıtlandı propagandasının bir yansıması durumundadır. Doğal olarak ku-

rulu düzen ve mevcut egemen sınıf iktidarı onlar için yıkılıp tasfiye edilmesi gereken hedefler değil, esas alınması gereken temellerdir. Amaçlar bu çerçevede saptanmakta, onlara bu çerçeve içinde ulaşılmak istenmektedir. Devrimi ve iktidar mücadelesini reddeden bir teorik perspektifin mantıklı sonucudur bu. Amaçlanan ise kapitalizmin yenilenmesi ve burjuva siyasal düzenin demokratikleşmesidir. Dahası bu amaca burjuvaziye rağmen değil, onunla işbirliği içinde ulaşılabileceği öngörülmektedir, Kısaca modern sınıflı toplumda gündeme getirilen her reformist program gibi bu da bir kapitalizme kölelik, burjuvaziye uşaklık programıdır. Uygulama şansı olmadığı için de gerici bir liberal ütopyadır. Yalnızca sıcak bir örnekle yetinelim. Kürt sorunuyla ilgili olarak bu program "her türlü şiddeti " dışlayan "banşçı" bir çözüm önermektedir. Böylece yaşamın katı toplumsal-siyasal gerçeklerinin yerine gerici liberal düşler konmaktadır. Tüm Cumhuriyet dönemine damgasını vuran bir tarihsel inkar politikasını Kürt halkı ancak devrimci şiddet kullanarak boşa çıkarabilmiştir. Sorun çözüm gündemine ulusal eşitlik ve özgürlük uğruna verilen şiddete dayanan mücadeleyle girebilmiştir. Her şey bir yana, burjuvazinin bu liberal ve şoven uşakları, geçtik çözümünden, sorunun kendisini bile ancak bu sayede açıkça tartışabilme olanağı bulabilmişlerdir. Öte yandan, burjuvazi de bağımsız devlet kurma hakkına razı olamayacağına göre, o da ancak şiddete başvurarak çözüm aramak zorundadır. Zaten yaptığı ve hep yapacağı da budur. Karşılıklı şiddetin nesnel toplumsal-siyasal bir mantığı var. Burjuvazinin gerici ve sömürgeci şiddeti karşısında, Kürt halkının meşru hakları uğruna haklı devrimci şiddetini savunmak ve desteklemek yerine, "her türlü şiddeti dışlayan" banşçı bir çözüm hayal etmek, sömürgeci politikaya uşaklıktan başka bir anlam taşımaz. Sosyal-reformizmin tüm önceki sorunlardaki yaklaşımı, onlara ilişkin "çözüm" önerileri de benzer biçimde aynı kapıya çıkar. Büyük gerilimlere, daha şimdiden ciddi toplumsal çatışmalara gebe bir toplumda, tüm temel sorunlar ya devrimci sınıfların zora dayalı mücadelesiyle çözülür, ya da bu aynı sorunların çözümü

egemen burjuvazinin gerici zoruyla engellenir. Ortası yoktur bunun.

Kendini bütünüyle yasal çerçeveye uyarlamış, oyunu burjuva politik yaşamın özenle çizilmiş sınırları içinde oynayan, içinde her türlü çelişik, karışık ve şekilsiz eğilimin cirit attığı gevşek bir yasal parti ise, bu akımın örgüt çizgisini oluşturmaktadır.

Tüm bu idolojik, politik ve örgütsel öğelerle "yenilenmiş" olarak Demirel'in karşısına çıkan TBKP yöneticilerine Türk tekelci burjuvazisinin bu has sözcüsünün söyledikleri, sorunun özünü belki de sayfalar dolusu idolojik eleştiri ve teşhirden daha güçlü sergilemektedir:

"Değişik, farklı görüşler olacak. Meşru zeminlerde kalıp meşru mücadeleyi benimsediği sürece bence korkulacak bir şey yoktur. Devleti ürküten bunun dışına çıkılmasıdır. O zemin yetmiyorsa, onun genişletilmesi için çalışılmalıdır. Biz de bunun sıkıntısını çekiyoruz. Bizim korkumuz, devletin korkusu yeraltıdır. Yerüstünde kalındıkça mesele yoktur." (5 Haziran 1990)

Evet, gerçekten de düzen ve devlet için mesele yoktur. Reformist akım düzenin yeni bir ögesi, uysal bir kölesidir artık. Kenidini devletle özdeş tutan tecrübeli Demirel'in tescil ettiği gerçek budur.

*

Demirel'in aynı zamanda sol'un hala devrimci kesimlerine bir çhileşme çağırısı olan vurgusu, öte yandan sorunun asıl önemli yönünü bir gizleme çabasıdır da. Yeni reformist akım düzen ve devlet için bir "mesele" olmak bir yana, Türkiye'nin bugünkü koşullarında, Türkiye burjuvazisinin bugünkü çözümsüzlükleri ortamında, önemli bir olanaktır. Toplumsal bir yangının tutuştuğu bir ülkede, bu yangını büyümeden söndürmek, hiç değilse sınırlayıp kontrol altına alabilmek için bir dizi farklı misyonu yerine getirebilecek toplumsal itfaiyecilere ihtiyaç vardır. Burjuvazinin reformistleri bağına basması, basında sola karşı kullandığı misyonerleri aracılığıyla büyük propagandalara konu etmesi asıl anlamını bu nok-

tada buluyor.

Buna biraz daha yakından bakalım.

SHP Genel Başkanı Erdal İnönü, bu yılın başlarında (17 Şubat 1990), Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) Başkanlar toplantısındaki konuşmasında, şu tespiti yaptı: *"Türkiye hızla, kökeni ekonomik çözümsüzlük olan sosyal patlamaların sınırına yaklaşıyor."*

Bu tespitte şüphesiz bir yenilik yok. Marksistlerin ve devrimci demokratların bu ortak görüşü, burjuvazinin basın, sendikalar, üniversiteler ve bir dizi başka alandaki uşakları tarafından burjuva sosyolojisinin kendine özgü terimleriyle son bir kaç yılda sık sık dile getirilmiştir. Fakat İnönü'nün, Türk burjuvazisinin bu hep soğukkanlılığı ve yumuşakbaşlılığı ile övgü alan sözcüsünün, bilinen bir gerçeği sert bir uyan olarak dile getirdiği platforma özellikle dikkat edilmelidir. Burjuva politika sahnesinin önde gelen temsilcileri, bu tür toplantılara, o günün koşullarında öne çıktığına inandıkları kendine özgü misyonları konusunda sermaye temsilcilerini ikna etmek üzere çıkarlar. Şüphe yok, toplumsal patlamalar sınırına yaklaşılmışsa eğer, SHP'nin kendine özgü misyonu da özel ve güncel bir önem kazanmış demektir. Yangın tutuşmaktaysa, itfaiyecinin önemi ve değeri artmıştır. İnönü'nün mesajı budur.

Toplumsal kaynaşmalar döneminde yığınları ve devrim güçlerini yalnızca baskıyla, yalnızca şiddet yöntemleriyle dizginlemek ve yenilgiye uğratmak güçtür. Asıl politika bu olmakla birlikte, burjuvazi bunun hizmetinde, bunu tamamlayacak ve kolaylaştıracak biçimde önceki yöntemleri ve araçları da kullanır: Yığınları ve devrimci güçleri şaşkırtmak, aldatmak, oyalamak, saflarını içten içe bozmak, kargaşaya sürüklemek, moral açıdan yıkmak vb. Toplumsal itfaiyecilerin rolü bu alanda ortaya çıkar. Onlar tek bir kategori değil, birbirini farklı nitelikteki misyonlarla tamamlayan bir dizi halka oluştururlar. Kaba burjuva reformizminin rolü başkadır, sosyalist maskeli reformistlerin rolü daha başka. SHP'nin rolü başkadır, TBKP ve Sosyalistlerin Birlik Partisi gibi partilerin rolü daha başka.

Toplumsal hareketlilikleri ve devrimci gelişmeleri yalnızca baskı ve zorla ezme değil, yanısıra reformist akımlardan yararlanarak dizginleme ve şaşırtma konusunda, Türk burjuvazisi evrensel davranış çizgisine uygun hareket etmiştir tüm tarihi boyunca. Denebilir ki buna daha İttihat ve Terakki döneminde başlamış, Kemalistlerin ilk anlarından itibaren sahte komünist partisi ve Zubatov türünden polis sendikaları ile sürdürmüştür. Nedir ki o dönemler karşılaştığı sorunlar henüz çok önemsiz, başvurduğu bu tür yöntemler ise son derece ilkel ve kabadır. Türk burjuvazisi asıl sorunlarla, toplumu saran ve sarsan devrimci kitle kaynaşmalarıyla ancak şu otuz yılda yüz-yüze kalmış, reformist akımlardan yararlanma maharetini de asıl bu dönemde sergilemiştir. Bugün yaşanmakta olan üçüncüsüyle birlikte son otuz yılda üç devrimci yükselişle yüzyüze kalan burjuvazinin, bunların önünü almak ve ezmeyi kolaylaştırmak için geliştirdiği ve uyguladığı politikalarda reformist akımların dolaylı ya da dolaysız hep belirgin bir yeri olmuştur.

'60'lardaki devrimci kitle hareketliliklerini "ortanın solu" akımıyla kontrol altına almaya çalışan sermaye düzeni, bu arada dönemin sol hareketine egemen burjuva sosyalist akımların oynadıkları dizginleyici ve saptıncı rolden azami şekilde yararlanmıştır. "Ortanın solu" akımı yığınların sola açılan kesimlerini, burjuva sosyalist akımlar ise sosyalizme yönelen kesimlerini kontrol altına almış, yığın hareketliliğini burjuva düzenin sınırları içine hapseden zincirin halkaları böylece birbirini kendiliğinden tamamlamıştır.

'70'lerin ikinci yarısına yayılan devrimci yükseliş döneminde durum biraz daha karmaşıktır. Artık sahnede kentlerde ve kırlarda geniş kitleleri etkileyebilen çok sayıda gruptan oluşan bir devrimci hareket de vardır. Sermaye düzeni yığınların hoşnutsuz ve sola açılan kesimlerini Ecevit ve CHP'si ile kontrol etmeye çalışırken, DİSK'in sendika bürokrasisi aracılığıyla işçi sınıfının en gelişmiş kesimlerini denetim altında tutan ve CHP'nin yedeğine veren revizyonist akım da bu yolla düzene paha biçilmez bir hizmet sunmuş oldu. Öte yandan bu aynı dö-

nemde gerek CHP reformizmi gerekse revizyonist hareket ideolojik ve politik bakımdan devrimci hareketi zaafa uğratmış, mücadeleye güç kaybettirmiştir. Devrimci hareket üzerinde reformist etkinin bir kaynağı ve aracısı solun revizyonist kesimi idiyse, öteki kaynağı da bizzat kendi politik perspektiflerinin buna açıklığı idi. Kapitalist düzenin toplumsal iktisadi temeline yönelen bir kavrayıştan uzak sığ bir anti-faşist demokrasi perspektifi, genel olarak ise burjuva devrim perspektifi, burjuva reformizmi için kuvvetli bir etki sahası oluşturmuştur. Devrimci demokrasiyle benzer temaları ve şiarları yoğun bir politik demagoji eşliğinde kullanan burjuva reformizmi, bu yolla devrimci bir hareketliliği yaşayan yığınları kendine çekmekte belli bir başarı sağlamakla kalmamış, devrimci safalarda bile zayıflığa ve tereddütlere yol açabilmiştir.

Sonuç olarak, '70'li yıllarda, burjuva reformist akım ile solun reformist kesiminin (revizyonist hareketler toplamı) birbirine eklenen halkaları bir kez daha devrimi dizginleme ve zaafa uğratmada sermaye düzenine büyük bir hizmet görmüş oldu.

İnönü'nün sözleriyle, "kökeni ekonomik çözümsüzlük olan sosyal patlamaların sınırına" hızla yaklaşılana bugünün Türkiye'sinde ise koşullar bir hayli farklıdır. Reformizmin oynayabileceği gerici rol de bu farklı koşullara göre biçimlenmektedir. Yığın hareketindeki devrimci gelişme ihtimaline karşı reformizmin burjuvaziye sunacağı hizmet kabaca üç boyutludur. Yığınları tutabilmek ve oyalayabilmek ilk boyuttur. İşçi sınıfının yaşamakta olduğu çylemlilikte özel bir rol oynayan ve sosyalizme açık bir eğilim duyan ileri işçi kuşağını tutabilmek ikinci boyuttur. Kitle hareketlerini sürüklemeye aday devrimci hareketi içten içe bir ideolojik politik kargaşaya itmek, zayıflığa ve güvensizliğe sürüklemek ise bir üçüncü boyut. Birinci alanda fazla bir şey yapma gücü ve yeteneği olmayan sosyal reformist akımın burjuvaziye asıl hizmeti son iki alanda olacaktır.

Genel olarak söylemek gerekirse, içinde bulunduğumuz zaman kesitinde uluslararası gelişmeler reformist akım için bir güç kazanma ve etki alanını genişletme kay-

nağı iken, Türkiye'nin kendi iç dinamikleri tersine onun etki alanını daraltacak yönde gelişmektedir. Yakın zamana kadar daha çok 12 Eylül karşı-devrim döneminin sol hareket üzerinde tahribatının ürünleriyle güçlenen reformizm, bugün artık esas olarak dıştan esen rüzgarların etkisini devşiriyor. İç gelişmeler artık onun aleyhine işliyor. Türk burjuvazisinin karşı karşıya bulunduğu sorunlar her zamankinden ağır, manevra alanı ise son derece dardır. Bu nesnellik, bugün kendini artık sosyal-demokrasi olarak adlandıran akımın oynayabileceği rolü de geçmişe göre hayli sınırlamaktadır. Bugün artık yığınlara geçmişteki gibi heyecan veren bir "umut" olunamamaktadır.

Tüm bunlar reformizmi ve ona karşı bir an dahi ihmal edilmemesi gereken mücadeleyi küçümsemek için mi? Şüphesiz değil. Fakat reformizmi küçümsemek kadar, onun etki imkanlarını abartmak da tehlikeli ve zararlıdır. Zira bunun öte yüzü devrim olanaklarını küçümsemek anlamına gelir. Doğru tutum onu zayıf ve güçlü yönleriyle tanımak ve kavramaktır. Kritik nokta, hiç değilse bugün için, burjuvazinin reformist akımı yığınlardan çok devrimci harekete karşı kullanmak istemesidir. Dünyadaki ters gelişmelere rağmen Türkiyeli marksistlerin ve devrimcilerin devrim ve sosyalizm yolunda kararlı bir tutum, güçlü bir enerji sergilemeleri Türk burjuvazisini şaşkırtıyor ve tedirgin ediyor. Bu tedirginlikle sosyal reformizme planlı bir çabayla sahip çıkıyor ve devrimci hareketi zaafa uğratmada ondan yararlanmak istiyor.

Nedir ki devrimci hareket kritik safhayı atlatmıştır. Doğu Avrupa'daki gelişmelerin yıkıcı etkisi göğüslenmiştir. Öte yandan, liberal eğilim ve öğelerle çelişip çatıştığı ölçüde ileriye dönük bir ideolojik atılıma yaklaşmaktadır. Burjuva devrim ufkuyla oluşmuş politik perspektifler aşıldığı ölçüde, reformizmin devrimci hareket üzerindeki ideolojik etki alanı da daralacaktır. Türkiye'nin devrimci atılımlara ve bir toplumsal devrime uygun nesnel ortamında, geçmişten ve uluslararası kaynaklardan gelen ideolojik-politik zayıflıklardan annılabildiği

takdirde devrimci gelişmeleri başarıyla sürüklenme imkanı bulunacak, reformizmin bozucu etkisi kolayca boşa çıkarılabilecektir. Devrimci hareketin genelinde bu bakımdan hala ciddi zayıflıklar var. Ama leninist kesimde oluşan net perspektifler hareketi ileriye çekmede önemli bir şans ve güvencedir.

Öte yandan, gelişen işçi hareketinin ortaya çıkardığı öncü işçiler kuşağının sosyalizme, devrimci mücadele çizgisine ve ihtilalci örgüt yapısına duyduğu kuvvetli eğilim, birinciyi tamamlayan bir başka güvencedir. Aydınlar ve küçük-burjuva öğeler safları terkederlerken, sınıf bilincine ulaşan işçiler safları dolduruyorlar. Burjuva demokratik içerikli temaların terkedilmesi aydınları hareketten koparıyorken, sınıfsal vurgular, anti-kapitalist perspektif, sosyalist devrim ve sosyalist demokrasi şiarları öncü işçiler içinde heyecanlı bir destek buluyor. Tutarlı devrimci perspektifler biricik tutarlı devrimci sınıfın şahsında toplumsal dayanaklarına kavuşuyorlar.

Tüm bunlar burjuvazinin özenli ve planlı gayretleriyle devrimci saflara akıtılan reformizm mikrobonun gerçek birer panzehiridir.

Temmuz 1990

EKLER

YENİ EKİMLER İÇİN

Dünya ihilalinin gelecekteki seyrinde Türkiye proletaryası şerefli bir mevki işgal edecektir.

M. Suphi

Önümüzdeki ay Ekim Sosyalist Devriminin 70. yıldönümü kutlanacak. İnsanlık proletaryanın kapitalist sermaye cephesine bu ilk büyük ve muzaffer saldırısından bu yana tam 70 yılı geride bıraktı. Yazık ki bu 70 yıl, Ekim çıkışının Sovyetler Birliği ve bir dizi diğer ülkede gerçekleştirdiği maddi kazanımların kaybedilişine de tanık oldu. Proletaryanın yüzyılın ilk yarısını kapsayan bu büyük saldırı dalgasının kazanımları büyük ölçüde yok edildi.

Fakat, Ekim yaşadı; Ekim davası yaşıyor. Ekim'in açtığı çıkış, canverdiği idealler yaşıyor. Ekim Sosyalist Devrimi insanlık tarihinde yeni bir çağı, proleter devrimleri çağını açmıştı; bu çağın temel davası, proletarya devrimi ve sosyalizm davası yaşıyor.

Ekim'in ülkesi Sovyetler Birliği ve bir dizi diğer ülkede sosyalizmin kesintiye uğraması ve kapitalizmin restorasyonu ile dünya komünist ve işçi hareketinin ağır bir tahribata uğraması, gerileyip zayıflaması, kapitalizme geçici ve nispi olarak nefes aldırılmış, ama onu ne derin çelişkilerinden ne de ancak sosyalizm ile çözülebilecek müzmin sorunlarından kurtarabilmiştir.

Bugün de burjuvazi, onun sınıf iktidarı ve toplumsal düzeni kapitalizm sorunların kaynağını, işçi sınıfı, onun sınıf iktidarı ve toplumsal düzeni sosyalizm ise sorunların tek olanaklı çözüm alternatifini oluşturuyor. Bu nesnel tarihsel gerçek, proletaryanın sermaye düzenine karşı yeni toplumsal devrim dalgalarını kaçınılmaz kılmaktadır. Dünya kapitalizminin bugünkü sorunları, bir dizi ülkedeki sert sınıf çatışmaları, yeni bir yüzyıla geçişe hazırlanan dünyamızı yeni Ekim'lere hazırlamaktadır.

*

Ekim devriminden 70 yıl sonra, bugün, kapitalist-revizyonist dünyanın yaşadığı çok yönlü sorunlar ve çalkantılar içinde, Türkiye ayrı ve özel bir yere sahip ülkelerden biridir. Türkiye, burjuvazinin çözüm olanağı ve gücünden yoksun olduğu köklü iktisadi, sosyal, siyasal ve kültürel sorunlarla yüzyüzedir. Bu özellikleriyle o, yeni Ekimlere gebe ülkelerin ön sıralarında yer alıyor; emperyalist sermaye cephesinin en zayıf halkalarından birini oluşturuyor.

Siyasal özgürlük, ulusal sorun, yarı-feodal kalıntılar vb., tarihsel olarak çözümlenmemiş bir dizi demokratik sorunla yüzyüze olan bağımlı bir ülkedir Türkiye. Fakat o aynı zamanda; modern sınıf ilişkilerinin bir hayli geliştiği, köylülük içindeki farklılaşmanın bir hayli ilerlediği, işçi sınıfının nicel ve nitel açıdan önemli bir toplumsal güç konumuna ulaştığı, sermayenin tartışmasız üstünlüğünün ve egemenliğinin gerçekleştiği, burjuvazinin iktidarda olduğu bir ülkedir.

Bugünün Türkiyesinde iki temel sınıf, burjuvazi ve proletarya, karşı karşıya bulunmakta ve bu iki sınıf arasındaki çelişki ve çatışma tüm öteki çelişki ve çatışmaların odağını ve çözüm eksenini oluşturmaktadır. Zira bugünün Türkiyesi, burjuvaziye devirmeden, sermaye iktidarını yıkmadan, uluslararası sermaye cephesini yarıp kapitalist dünyanın dışına çıkmadan, geride kalmış demokratik sorunların devrimci çözüme kavuşturulamayacağı bir gelişme düzeyine ulaşmıştır. Tarihsel olarak çözümlenmemiş demokratik devrim sorunları, doğrudan sermaye egemenliğinin, büyük burjuvazinin iktidarının yıkılması sorununa, yani bir proleter devrimi sorununa bağlanmıştır.

Bu ise, yeni bir Ekim demektir.

Türkiye'nin ihtiyaç duyduğu tarihsel adım yeni bir Ekim'de, geride kalmış sorunları da geçerken çözecek bir proletarya devriminde ifadesini bulmaktadır.

*

Yeni Ekim'lere aday ülkelerden biri olan Türkiye'de emperyalizmi ve burjuvaziyi altetmek, dünya ölçüsünde sonuçlara yolaçacak, dünya devrim sürecine büyük bir ivme kazandıracaktır.

Her şey Türkiye işçi sınıfının kendi tarihsel rolünü, bağımsız sınıf rolünü oynamasına bağlı. Her şey Türkiye işçi sınıfının her türlü burjuva ideolojik siyasal etki ve baskıdan kurtulup, kendi sınıf kimliği ve örgütü ile siyasal mücadele sahnesinde yer almasına bağlı. Yeni bir Ekim'in güvencesi Türkiye işçi sınıfıdır; toplumumuzun bu en devrimci ve ileri sınıfının sosyalist sınıf hareketidir.

Bu koşul, Türkiyeli komünistlerin bugünkü görevlerini de koşullandırıyor. Her şey gelişmekte olan işçi hareketinin sosyalist siyasal gelişimi için! Bu; teori demektir, program demektir, ve elbette, ihtilalci bir sınıf örgütü demektir.

Komünistlerin bugünkü en acil görevi, proletarya hareketinin teorik, taktik ve örgütsel temellerini yaratma çabasını, gelişmekte olan işçi hareketinin sosyalist siyasal gelişimi çabasıyla birleştirmektir. Bu görev, işçi sınıfı hareketinin yolunu ve yönünü çizmek, önünü açmak, onu örgütlü bir siyasal sınıf hareketine dönüştürmek olarak da ifade edilebilir. Bu, bilimsel sosyalizm ile işçi hareketinin birliğini ifade eden militan bir işçi partisini yaratmakla aynı anlama gelir.

*

Bugün işçi hareketi çok yönlü bir burjuva etkiye ve tasfiyecilik baskıya maruzdur. Burjuva reformist, modern revizyonist, liberal sol ve küçük-burjuva devrimci popülist akımlar gelişen işçi hareketi içinde güç olmak çabasındalar.

Proletarya hareketinin teorik, taktik ve örgütsel temellerini yaratmak ve örgütlü bir siyasal işçi hareketi geliştirmek demek, bütün bu burjuva ve küçük-burjuva siyasal akımlarla köklü, çok yönlü ve sürekli bir ideolojik-siyasal mücadeleye girmek, onların işçi hareketi üzerindeki ideolojik siyasal ve örgütsel her türlü etkisini kırmak demektir.

Bu çabanın başarısı, devrimimizin önemli dinamikleri arasında yeralan demokratik hareketin ve Kürt ulusal hareketi-

nin geleceğini de doğrudan etkileyecektir. Kapitalizmin sürekli yıkım ve sefalet yaratan baskı ve sömürüsüne karşı tepki ve çeşitli demokratik istem ve özlemler, kentlin ve kırın küçük-burjuva yığınlarının belli kesim ve katmanlarında güçlü bir demokratik hareketi beslemektedir. Sömürgeci baskı ve zulüm ise Türkiye Kürdistan'ında Kürt ulusal hareketinin gelişip yayılmasına yolaçmaktadır. Fakat burjuva egemenliği koşullarında, bu iki hareketin de kendi bağımsız gelişmeleriyle kendi talep ve özlemlerini gerçekleştirmeleri olanaklı görünmüyor. Son 30 yılda yaşanmış iki devrimci yükseliş demokratik hareketin sermaye iktidarı karşısında güçsüzlüğünü ve yetersizliğini yeterince göstermiştir. Egemen burjuvaziye karşı güçlü, kararlı, tutarlı ve sonuç alıcı bir mücadele yürütecek, sermaye düzenini ve burjuva iktidarını altedebilecek biricik sınıf işçi sınıfıdır. Sınıfın sosyalist siyasal hareketi geliştiği ölçüde, demokratik hareketi ve Kürt ulusal hareketini kendine çekmesi, yedekleri haline getirmesi, onları kendi sınıf iktidarını gerçekleştirmenin manivelalarına dönüştürmesi de o ölçüde kolaylaşacaktır.

*

Burjuva reformizmi, modern revizyonizm ve küçük-burjuva popülizmi; bu üç akıma karşı mücadele ayrı ve özel bir önem taşıyor.

Birincisi, burjuva reformizmi, uzun yıllar toplumsal muhalefeti yozlaştırıp düzen sınırları ve parlamenter çerçevede tutmaya çalışmış ve bunda bir hayli de başarılı olmuş gerici karşı-devrimci bir akımdır. Orta sınıf özlem ve taleplerinin, sermaye düzeninin genel çıkarları temelinde dile getirilmesinde ifadesini bulmaktadır. '60'lı yılların ortalarından itibaren etkin bir siyasal güç olarak ortaya çıkan bu akım, işçi sınıfı hareketi ve genel devrimci hareket üzerinde, değişik zamanlarda değişik ölçülerde etkili olmuş, gelişimini zayıflatmış, sınırlamıştır. Modern revizyonizmin genel ideolojik siyasal çabası bu reformist burjuva akımın etkisini yayıp güçlendirmiştir. Bugün yeniden işçi ve emekçi sınıflar nezdinde düzene karşı sahte bir alternatif olmak için çabalayan bu akıma karşı sürekli ve çok yönlü bir mücadele, bağımsız bir işçi hareketi yaratmanın olmazsa olmaz koşuludur.

İkincisi, modern revizyonizm, dünya komünist ve işçi hareketi tarihinin gördüğü en büyük ve en yıkıcı ihanet akımıdır. Bu niteliğini ve rolünü bugün de sürdürüyor. Kruşçev'in açtığı

ve Brejnev'in yürüdüğü yolu, bugün yeni koşullarda ve yeni biçimlerde Gorbaçov sürdürüyor. Gorbaçov'un /ideolojik atılımları/, Türkiye'deki modern revizyonist partilerin en pespaye, en bayağı bir reformizmi işçi sınıfına politika diye sunmalarında yankısını buluyor. İşçi sınıfını sefil bazı reformlar uğruna mevcut düzenin yedeği haline getirmek, bu partilerin bugünkü faaliyetinin eksenini oluşturuyor. Devrimci proletarya hareketinin, devrim ve sosyalizm davasının en büyük, en tehlikeli düşmanı olan bu akıma karşı mücadele, ihtilalci bir siyasal sınıf hareketi geliştirme görevi ve hedefi açısından özel bir önem taşıyor.

Üçüncüsü, küçük-burjuva popülizmi, Türkiye devrimci hareketinin son 20 yılına damgasını vurmuş, demokratik ve sosyalist istem ve özlemleri birlikte temsil etmiş devrimci-demokrat bir akımdır. Son 20 yılın mücadelecisi ve ihtilalci değerlerini ve geleneklerini oluşturup geliştirmiş bu akım, diğer yandan, Marksizme eğilimli, proletarya ve sosyalizm davasına birer komünist olarak hizmet etmek isteyen sayısız devrimcinin ufkunu ve bilincini devrimci demokrasi ile sınırlamış, nesnel olarak, sosyalist bir proletarya hareketinin teorik, taktik ve örgütsel temellerinin hazırlanmasını engellemiştir. 20 yıllık devrim bugün bu akımın yetersizliğini, ufuksuzluğunu, devrime önderlikteki yeteneksizliğini göstermiş, teorik ve pratik iflasını sergilemiş, onu bunalıma ve yeni arayışlara sokmuştur. Bu arayış, pratikte işçi sınıfı hareketine yönelme, onun içinde güç olma eğilimini de kapsıyor. Gerek işçi sınıfına demokratik etkiyi taşımak anlamına gelecek olan bu eğilim, gerekse de bugünkü komünist sınıf yöneliminin kaynağını oluşturmuş olması gerçeği, devrimci popülizme karşı mücadeleyi ve onunla köklü bir ideolojik hesaplaşmayı da önemli ve acil kılıyor.

Bu arada belirtmek gerekir ki, bu hareketin 20 yılı bulan devrimci mücadele mirasına sahip çıkmak, oluşturduğu ihtilalci mücadele değerlerini ve geleneklerini, işçi hareketi temeli üzerinde daha zengin ve tutarlı bir içerik ve biçimde varetmek vazgeçilmez ayrı bir görevdir.

*

Ekim, bütün bu görevleri üstlenen, Ekim davasını, proletarya devrimi ve sosyalizm davasını Türkiye toplumunda muzaffer kılmayı temel hedef ve görev sayan bir örgütlü sınıf yöneliminin merkez yayın organı olarak çıkıyor.

Siyasal koşullardaki nispi gevşeme ve yığın hareketinin ilk

belirtileri, bir legal yayın furyasına yolaçmış bulunuyor. Liberal sol ve modern revizyonist akım ve partilerin bilinçli ve sistemli olarak körükledikleri, teorisini yaptıkları tasfiyeci-legalist rüzgara, bir çok devrimci demokrat grup da kapılmış görünüyor. Komünistler, legal olanakları, ihtilalci proletarya hareketinin çok yönlü gelişimi için kullanma gereğini ve görevini reddetmeyi bir an bile akıllarından geçirmezler. Fakat bugün görülen yeniden toparlanma ve örgütlenme çabalarını legal yayınlar eksenine oturtma eğilimi, tasfiyeci ve tehlikeli sonuçlar yaratacak bir siyasal ufuksuzluk ve bölünük göstergesidir yalnızca. Bu, son 20 yılda iki büyük karşı-devrim saldırısının acı ve yıkıcı sonuçlarını yaşamış devrimci hareketin derslerinden henüz fazlaca bir şey öğrenilmediğinin göstergesi olduğu kadar, düzenin köklü ve çözümsüz sorunları üzerinde gelişen bugünkü çatışmanın geleceğini kestirememeye kısa görüşlülüğünün de kanıtıdır.

Ekim, bu gerçeklerin bilinciyle ve ihtilalci bir proletarya hareketinin sınıf örgütünün gelişim eksenini olmak hedefiyle, illegal olarak çıkıyor.

EKİM
Ekim 1987

Yığın hareketindeki devrimci gelişme ihtimaline karşı reformizmin burjuvaziye sunacağı hizmet kabaca üç boyutludur. Yığınları tutabilmek ve oyalayabilmek ilk boyuttur. İşçi sınıfının yaşamakta olduğu eylemlilikte özel bir rol oynayan ve sosyalizme açık bir eğilim duyan ileri işçi kuşağını tutabilmek ikinci boyuttur. Kitle hareketlerini sürdürmeye aday devrimci hareketi içten içe bir ideolojik politik kargaşaya itmek, zayıflığa ve güvensizliğe sürüklemek ise bir üçüncü boyut. Birinci alanda fazla bir şey yapma gücü ve yeteneği olmayan sosyal reformist akımın burjuvaziye asıl hizmeti son iki alanda olacaktır.